

Limburgs
Parlement

provincie limburg

CONCEPT Notulen Statenvergadering van 1 juli 2022

INHOUDSOPGAVE
Notulen 1 juli 2022

	Presentielijst	Pagina 3
1	Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda	Pagina 5
2	Spreekrecht externen	Pagina 5
3	Vragenuur	Pagina 5
4	Notulen	Pagina 5
5	Vorraadagenda	Pagina 5
6	HAMERSTUKKEN	Pagina 5
6.1	Bekrachtiging geheimhouding opgelegd aan Provinciale Staten	Pagina 6
6.2	P-22-019 Verzoek tot opheffing geheimhouding en openbaarmaking documenten inzake TSL en TEIC naar aanleiding van een verzoek om informatie	Pagina 6
7	BEHANDELSTUKKEN	Pagina 6
7.1	G-22-014 Statenvoorstel Burgertop Limburg, brief GS van 19-4-2022 (GS DOC-00259112)	Pagina 6
7.2	G-22-020 Statenvoorstel Voorjaarsnota 2022, brief GS van 18-5-2022 (GS DOC-00265833)	Pagina 42
8	Moties vreemd aan de orde van de dag	Pagina 133
9	Sluiting	Pagina 133

Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van 1 juli 2022

Voorzitter

Roemer, E.G.M.

Statengriffier

Pregled, mr. A.O.J.

Leden

Partij

Aanwezig

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.	CDA
Baneke, P.D.	GroenLinks
Bastiaans, L.H.	VVD
Berghorst, mevrouw mr. A.	PvdA
Bijnen, H.M. van	PVV
Bosch, M.Th.	PVV
Caldenberg, M. van	SP
Claassen, drs. R.A.B.	PVV
Claessens-Schepers, mevrouw Y.M.	SP
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.	CDA
Driessen, R.B.	Forum voor Democratie
Ernst, R.A.M.M.	PVV
Franssen, R.J.H.	LOKAAL-LIMBURG
Heldens, ing. T.M.	VVD
Hermans, L.J.	PVV
Ijpelaar, W.A.J.	CDA
Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.	D66
Jetten, mevrouw T.G.M.	GroenLinks
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.	PVV
Kerseboom, mevrouw dr. S.	Forum voor Democratie
Kuntzelaers, J.J.M.	PvdA
Linden, H.M.V. van der	LOKAAL-LIMBURG
Lodewijks, drs. A.J.V.C.	VVD
Loomans, ir. P.J.M.	Partij voor de Dieren
Megens, B.J.M.H.	PVV
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.	GroenLinks
Meziani, A.	CDA
Nijskens, H.L.M.	VVD
Palmen, BBA, mevrouw E.C.C.	Fractie Palmen
Plusquin, mevrouw P.S.M.L.	Partij voor de Dieren
Reuser, J.A.A.M.	SVL
Schuuring, mevrouw E.A.	PvdA
Thewissen, drs. M.W.	SVL
Vaessen, L.A.P.	D66
Valk, MCDM, ing. R.E. van der	SP
Vincken, drs. N.J.H.M.	SVL
Voncken-Janssen, mevrouw ing. I.D.A.M.	CDA
Wageningen, ir. J. van	D66
Werrij-Wetzels, LLM, mevrouw M.	CDA
Wolters Gregório, J.	SP

Afwezig

Fischer-Otten, mevrouw A.M.J.N.	50PLUS
Frische, drs. G.H.C.	CDA
Geraats, J.M.L.	CDA
Koopman-Lyon, M SEN, mevrouw S.N.	VVD

Smeets, B.B.P.M.
Westen, bc, O.D.
Westhoff, ir. R.J.H.

SVL
GroenLinks
Forum voor Democratie

Het College van Gedeputeerde Staten

Gabriëls, G.J.W.
Roefs, mevrouw C.W.J.M.
Roemer, E.G.M.
Roest, A.G.M.
Satijn, S.H.M.
Toorenborg, mevrouw M.M. van

Afwezig

Gaans-Gijbels, M.W.A. van

Notulist

Het Notuleercentrum

1   Opening, mededelingen voorzitter en vaststelling agenda

De voorzitter: Goedemorgen allemaal, hartelijk welkom bij de Statenvergadering van vandaag. Ik open deze vergadering en verzoek u allen te gaan staan, indien dat mogelijk is. Aan het begin van deze vergadering, waarin wij samenkomen om de belangen van de Provincie Limburg en haar inwoners te dienen spreken wij de hoop uit dat onze arbeid vrucht zal dragen. Mogen wij kracht en inspiratie putten uit onze geloofs- en levensovertuiging, met de juiste waardering voor elkaars mening. Dat is onze bede, naar God of aan elkaar. Voor vandaag zijn afmeldingen ontvangen van mevrouw Fischer-Otten, mevrouw Koopman, de heer Geraats, de heer Westen, de heer Smeets, de heer Westhoff en de heer Frische. Van de zijde van Gedeputeerde Staten van de heer Van Gaans-Gijbels. Ik heet ook iedereen die de vergadering volgt vanuit thuis of andere plekken of hier vanuit de zaal, inclusief ook de vertegenwoordigers van de media, van harte welkom. Bij de opening van de vergadering van vandaag is een quorum vereist, en de griffier en ik hebben voorafgaand aan de opening aan de hand van de presentielijst geconstateerd dat aan deze vereiste is voldaan. Indien een verzoek tot hoofdelijke stemming wordt ingediend zal ik door middel van een loting bepalen bij welke persoon op de presentielijst ik de stemming zal starten. En dat gebeurt bij de heer Wolters Gregório; met u mogen we eventueel beginnen. De volgorde van de spreektijden bij de behandeling van het agendapunt Voorjaarsnota wordt ook bepaald door loting. De fractie die correspondeert met het nummer dat geloot wordt mag beginnen, waarna de alfabetische volgorde wordt aangehouden. Ook die loting gaan we even doen. En dan beginnen we straks bij de SVL. En die hadden geen spreektijd, dus dan wordt het de fractie van de VVD. Voor zowel Provinciale Staten als Gedeputeerde Staten geldt dat u de eerste en tweede termijn vanaf spreekgestoelte kunt doen. Interrupties van Statenleden gaan via de microfoons bij de interruptietafel. U heeft vijf keer de mogelijkheid tot interruptie, en per interruptie is het mogelijk om maximaal twee keer een vervolgvraag te stellen. Indienen van moties vreemd aan de orde van de dag: omdat het de Voorjaarsnota is zijn alle onderwerpen aan de orde, worden vandaag alle moties onder dit agendapunt ingediend die normaliter onder het kopje Motie vreemd ingediend zouden worden. Er ligt een gewijzigde conceptagenda voor de Statenvergadering voor. Kunt u instemmen met vaststelling van de voorliggende agenda? Dat is het geval. Conform besloten.

2   Spreekrecht externen

De voorzitter: Er zijn geen insprekers voor vandaag,

3   Vragenuur

De voorzitter: Er heeft zich ook niemand gemeld voor het vragenuur,

4   Notulen

De voorzitter: En er zijn geen notulen vast te stellen.

5   Vorraadagenda

De voorzitter: En daarmee kom ik bij de voorraadagenda. Provinciale Staten wordt voorgesteld de voorraadagenda gewijzigd vast te stellen. Dat kunnen wij besluiten. Dan is dat conform besloten.

6   HAMERSTUKKEN

De voorzitter: Dan komen we bij de hamerstukken.

6.1 Bekrchtiging geheimhouding opgelegd aan Provinciale Staten

N.v.t.

6.2 P-22-019 Verzoek tot opheffing geheimhouding en openbaarmaking documenten inzake TSL en TEIC naar aanleiding van een verzoek om informatie

De voorzitter: Ik kan me voorstellen dat erover besloten wordt. Dank u wel. Dan is het conform besloten.

7 BEHANDELSTUKKEN

7.1 G-22-014 Statenvoorstel Burgertop Limburg, brief GS van 19-4-2022 (GS DOC-00259112)

De voorzitter: En dan komen we bij de behandelstukken. Eerste voorstel is 22-014 Statenvoorstel Burgertop Limburg, en de brief van GS van 19 april 2022. Conform het spreektijdenoverzicht geef ik nu graag als eerste het woord aan mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel, voorzitter. In 2017 mocht ik gaan afstuderen voor mijn opleiding Bestuurskunde. En voor mijn scriptie kreeg ik een opdracht bij het toenmalige Huis voor de Zorg. Tijdens die periode mocht ik meelopen met de verkenner van Limburg, draaide mee met de diverse sessies en bezocht de wethouders van diverse gemeenten. Het was een waardevolle periode, met mooie en rijke ervaringen en waarin ik veel heb opgehaald. Mijn scriptieopdracht luidde: 'Van zorgvraagorganisaties naar Burgerkracht'. En een van de conclusies was dat men blijft hangen in 'wat', maar komt men niet toe aan 'hoe'. We zijn nu ruim vijf jaar verder en het Huis voor de Zorg is Burgerkracht geworden. En ik weet zeker dat er nog steeds evenzo betrokken en enthousiaste mensen werken als toen. Maar ik moet ook een andere constatering doen: er is weinig veranderd. Het is nog steeds veel praten over en te weinig doen. Dat ligt niet aan de mensen, maar dat is iets wat er ingesleten is door de jaren. En dat zie ik wel op meer dossiers. Dan is het praten, ophalen, constatering, bewustwording en een plan hoe het wellicht beter kan. Maar de uitvoering blijft achter. Ik praat weleens met mensen in het veld en woonde onlangs de drie dialoogsessies bij inzake de Sociale Agenda. En dan hoor ik dezelfde dingen: het ontbreekt aan echte samenwerking, er is te veel regelgeving, we blijven te veel hangen in de grote en geijkte partners en daarmee blijft het eilandjesdenken. Voorzitter, voor mij is Burgerkracht het stimuleren van initiatieven van onderop, die door en met de mensen zelf zijn ontstaan en bewezen werken. Dat mensen een plek hebben waar ze zonder veel gedoe naartoe kunnen en er maatwerk geleverd kan worden. Of gewoon een plek waar mensen hun verhaal kwijt kunnen, zonder iets te willen of moeten. In dit voorstel, hoe mooi en goedbedoeld ook, zie ik helaas hetzelfde terugkomen waar ik zojuist over sprak. Het gaat vooral weer over het proces, het ophalen, het praten over in plaats van met. En maar vrij weinig over het concrete doen. Er gaat nu € 100.000 naar Burgerkracht, voor het opzetten van deze Burgertop, vooral organisatorisch geld. Maar ik zou zo heel graag willen dat de goedwerkende en bewezen kleine burgerinitiatieven dat geld mochten verdelen. Het frustrereert namelijk deze laatste groep enorm dat ze schreeuwen om een klein potje met geld voor het echte doen, terwijl er wel flinke potten geld gaan naar het proces. Uit het voorgaande blijkt wel dat ik lang heb moeten twijfelen om goedkeuring te geven aan dit plan, hoe mooi het in de basis ook is. Want ik ben echt wel warm voorstander van alles wat de mens nodig heeft om te groeien en bloeien. Ik heb er uiteindelijk voor gekozen er wel in mee te gaan, maar ik zeg er wel bij: in deze vorm, de laatste keer. Twee vragen heb ik voor het College. Waarom vliegen we dit niet andersom aan, namelijk bewezen goede projecten van onderop faciliteren en ondersteunen en daarop voortbouwen? En in lijn daarvan de tweede vraag: wanneer het plan van

aanpak er is, kan er dan voortgeborduurd worden op wat bewezen projecten die al lopen? En kan dan ook duidelijker en concreter aangegeven worden wat we nu dan ook echt gaan doen, en wanneer? Tot zo ver.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Palmen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van der Valk, namens de fractie van de SP.

De heer Van der Valk (SP): Dank u wel voorzitter. Voorzitter, naar aanleiding van de voorliggende stukken eerst even twee statements. De SP is van oudsher voorstander van burgerparticipatie en dialoog met de mensen in de wijken en de buurten. Dat klinkt wellicht als een open deur, maar dat is niet vanzelfsprekend. Dan neemt de SP met klem afstand van de term 'aangeleerde hulpeloosheid', die her en der in de stukken wordt gebezigd. Dan naar de inhoud. Het ophalen van informatie om beleid te maken bij doelgroepen, burgers en instanties, staat voor de SP boven water, zie mijn eerste statement. Maar met alleen dialoog komen we er niet naar de mening van de SP. Na een of meerdere ophaalrondes in welke vorm dan ook zul je moeten checken of we elkaar goed begrepen hebben en, nog veel belangrijker, een antwoord moeten hebben op de vraag: hoe nu verder, zowel op inhoud als op proces, in ambtelijk, politiek jargon ook wel verwachtingsmanagement genoemd. Met deze uitgangspunten hebben we het stuk bekeken met, zoals u van de SP kunt verwachten, een positieve maar kritische grondhouding. En we zijn er niet gerust op of het wel goed gaat komen met deze vorm van een Burgertop. Het probleem is duidelijk voorzitter. Er liggen fikse maatschappelijke problemen na corona, waarbij 'na' wel even tussen aanhalingstekens moet worden gelezen, want we zijn er nog niet. Voorzitter, gisteren sprak ik met een werknemer van XONAR, een grote zorgverlener voor mensen die om wat voor reden dan ook in de problemen zijn gekomen. De wachtlijsten, werkdruk, multicomplexe problematiek en de onderlinge sfeer tussen cliënten en zorgverleners wordt er niet beter op. Het is daar en in vele andere zorginstanties op dit moment nog steeds crisis. Eenzelfde check deed ik even dichterbij huis, namelijk bij mijn studerende dochters. Hoewel zij echt geen watjes zijn, weten zij mij feilloos aan te geven wat corona met hun studententijd en met de studenten heeft gedaan. De vraag rijst dan ook: hoe zit het met jongeren die kwetsbaarder zijn, een minder sterk sociaal netwerk om hen heen hebben? Waarschijnlijk zit deze doelgroep veel dieper in de problemen. Graag een reactie van het College daarop. Voorzitter, antwoord op deze vragen hebben we eigenlijk al. En de vraag rijst of je daar nog een Burgertop voor nodig hebt. We praten en analyseren maar door, maar van uitvoering en effecten ervan merken we weinig. Dat is wat ik terugkrijg uit het veld, van zowel professionele hulpverleners als van de man, de vrouw, oud en jong, in de straat.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde het begin van het betoog van de heer Van der Valk en daarin zitten wij volledig op één lijn. De behoefte om mensen te betrekken bij wat wij hier in dit huis doen en ook te zorgen dat we allemaal die verschillende geluiden betrekken bij datgene wat wij hier proberen te realiseren, dat is mij uit het hart gegrepen. Moeten we niet tot de conclusie komen dat we buiten de Burgertop eigenlijk maar weinig initiatieven ontplooid hebben in dit huis om in de afgelopen periode de burger te betrekken bij datgene wat wij doen?

De voorzitter: De heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Ja, ik denk dat u een juiste conclusie trekt. Ik ben het daar wel mee eens. Ik denk dat het vrij eenzijdig ingestoken is door alleen maar met een Burgertop te proberen de analyses en de informatie op te halen om beleid te kunnen maken. Maar er is veel meer nodig.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Met de zin 'er is veel meer nodig', daar ben ik het misschien wel met de heer Van der Valk eens. Maar om het enige instrument dat we op dit moment hebben om de input binnen te halen mogelijkwijs geen doorgang te laten vinden naar de komende periode, baart u dat dan diep van binnen niet ook zorgen? Want in plaats van 'meer nodig' wordt het 'minder doen'. Hoe zit dat bij de SP?

De voorzitter: De heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Als je kijkt naar waar we nu mee bezig zijn, vooral ook op het gebied van de Sociale Agenda, dan ... Maar ik kom daar in mijn betoog zo meteen nog even op terug. Dan denk ik dat datgene wat daarin gezet is versterking en versnelling behoeft. En dat je daarover met het veld in gesprek gaat, van: wat is dat dan, wat is daarvoor nodig. Ja, dat staat als een paal boven water. Maar om dat in de vorm van een Burgertop te doen lijkt mij wat zwaar aangezet. Dat kan ook op andere manieren.

De voorzitter: Tot slot de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Wat ik lastig vind is: het is altijd mogelijk om dingen op andere manieren te doen, maar wat ik tot nu toe in de afgelopen tien jaar in dit huis heb meegemaakt is namelijk dat er geen enkele andere vorm van democratische vernieuwing is geweest dan de Burgertop. En ik wil met klem de SP dan ook vragen om in de kritische benadering van dit onderwerp in ieder geval te overwegen dat het afschieten van het een betekent dat we mogelijk niets meer hebben in plaats van meer.

De voorzitter: De heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Ja nee voorzitter, natuurlijk niet. Dat ben ik helemaal met mijnheer Kuntzelaers eens. Maar er zijn in onze optiek veel praktischere vormen, en vormen die veel dichter bij de burger zijn dan dat je zo'n zwaar instrument als Burgertop weer blijft hanteren. De man in de straat of de vrouw in de straat, of mijn dochters, die heb ik ook bevraagd van: ken je de Burgertop? En die zeggen: nee. Maar die weten feilloos wat er aan de hand is in de samenleving.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde u zonet verwoorden: er zijn veel betere manieren dan de Burgertop. Waaraan denkt u dan?

De voorzitter: De heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Ja, waarom denk ik dat? Omdat de Burgertop een vrij abstract begrip is voor heel veel Limburgers. Het staat vrij ver weg van de man en de vrouw in de straat, de medewerker bij XONAR. Die heeft echt veel meer behoefte aan het geven van informatie die hun direct raakt, in plaats van in abstracties te blijven.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Maar mijn vraag was eigenlijk: waaraan denkt u dan. En ik hoorde de heer Kuntzelaers zonet eigenlijk een vurig pleidooi houden voor de Burgertop. Maar is

het niet zo dat – en dat zegt u in uw woordvoering ook – we toch constateren dat de Burgertop niet het doel bereikt waarvan we eigenlijk gehoopt hadden het te kunnen bereiken?

De heer Van der Valk (SP): Ja nogmaals, dan treed ik in herhaling: als je op dat abstracte niveau van die Burgertop blijft hangen en nóg een keer analyseert wat er zou moeten gebeuren, dan denk ik dat wij de kloof alleen maar verwijden in plaats van dat je het veld in gaat, rondes maakt naar diverse koepels en uitvoeringsorganisaties en dat je dan de problemen echt boven tafel krijgt.

De voorzitter: Tot slot mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik waardeer uw laatste woordvoering, want wij zijn ook van mening dat er toch – en dat zegt u ook in feite in de laatste beantwoording – dat er andere mogelijkheden zijn en er meer uit het veld te halen is. En daar sluit ik mij ook bij aan, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik hoorde geen vraag. Gaat u verder met uw betoog, mijnheer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Eigenlijk in navolging van mijnheer Kuntzelaers en mijnheer Franssen: het moet vooral gaan om dichtbij de mens, dichtbij de organisaties, vertegenwoordiging vanuit de doelgroepen praktisch, met heldere taal en met concrete uitvoeringsvoorstellen waar mensen zich ook in herkennen. Kortom voorzitter, en ik haal hem graag van stal, naar analogie van 'In gelul kun je niet wonen' geldt hetzelfde ook voor ondersteuning om te herstellen van de enorme kaalslag die corona heeft teweeggebracht. Daar is naar de mening van de SP geen Burgertop voor nodig. Wat wel nodig is, is een goed gesprek, waar uitgelicht kan worden met welke concrete maatregelen doorgepakt moet worden, op basis van de vele projecten en programma's in de Sociale Agenda, met de hamvraag: werkt het? Antwoord op deze vraag weten we pas echt als we gesproken hebben over effectmeting van de Sociale Agenda. Ik zou dan ook de Gedeputeerde graag een volgordelijkheid der dingen willen meegeven. Dus eerst de effectmeting Sociale Agenda. Dan een goed gesprek daarover, breed en niet alleen maar in abstracties, met het Umfeld en vooral met de mensen zelf. En dan pas een nieuwe dialoogronde voor nieuw beleid. En of dat een Burgertop moet zijn, dat valt nog zeer te bezien. Tot zover mijn eerste termijn, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jenneskens, namens D66.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, wat ik me telkens afvraag is: heeft corona nu de ongelijkheid vergroot of hebben we vooral ook een ongelijkheid gezien die er altijd al was? Ik werk zelf met scholen en toen alle scholen op slot gingen werd pijnlijk duidelijk aan de andere kant van de webcam hoe die ruimtes waar die kinderen in leerden er echt uitzagen. En eigenlijk is corona daarin contrastvloeiend geweest, waarvan we kunnen leren dat alles wat we doen op een andere manier impact heeft op mensen. Op het moment dat jij net een taxi hebt gekocht of flexibel werkt in de evenementensector, dan raken maatregelen je op een andere manier dan wanneer je, zoals ik, ambtenaar bent en gewoon door mag werken. En daarom vindt D66 het een goede keuze dat juist op dit thema – die zelfredzaamheid, die samenredzaamheid – we het niet alleen vragen aan de professional of de standsorganisatie, maar dat we aan de mensen zelf vragen: wat is er nodig voor jou om dat beter te doen? We hebben wel twee kritische kanttekeningen bij dit voorstel. De eerste zit op de representativiteit. Als je het echt meent en echt met mensen wilt praten, zul je daar op plekken iets meer voor moeten doen. Dat hebben we in de vorige Burgertop ook gezien. Wij dienen daarom ook een motie in om te kijken of we een aantal deelnemers via loting kunnen selecteren en om de door de OECD opgestelde aanbevelingen over het vergroten van representativiteit en echt deelname van

iedereen mee te nemen in de uitwerking van het voorstel. En de tweede kritische kanttekening hebben wij wel bij de uitkomsten en de verwachtingen. En dat was de vorige Burgertop ook een issue.

De voorzitter: Over het vorige punt heeft de heer Claassen nog een vraag.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter, ik was benieuwd hoe die loting dan moet plaatsvinden. Wie komt in de database waaruit geloot wordt? Er zullen toch mensen zijn die zich daar vrijwillig voor opgeven.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

De heer Claassen (PVV): Bent u dan niet met me eens dat je dan toch weer dezelfde mensen in een databank hebt, alleen dat je daar dan uit gaat loten?

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, dat is een goeie vraag, want zo ver had ik het nog niet doordacht. Ik weet dat in de gemeente Peel en Maas de burgemeester een aantal inwoners gewoon een persoonlijke brief heeft gestuurd. Ik wil niet meteen van de CdK Gaston van de Postcode Loterij maken, die mensen persoonlijk gaat ophalen, maar ik ben het met u eens, de terechte zorg van die database. Ik wil het juist andersom. Maar ik hoop dat het College daar een slim antwoord op heeft.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Mevrouw Jenneskens (D66): En het tweede ging over de uitkomsten en de verwachtingen. Als wij een hele Burgertop doen, waarin we in gesprek gaan met mensen, en we zeggen dan: we hebben u gehoord en nu gaan wij beleid maken, dan werkt dat niet per se aanmoedigend voor die mensen, ben ik bang. Dus onze vraag aan het College is, en daar zou ik graag een reflectie op horen, bent u bereid ook te verkennen of u in die doorontwikkeling van die Sociale Agenda ook ruimte kunt maken voor durfkapitaal voor dat eigen initiatief van die mensen? Daar ben ik benieuwd naar de reactie van het College.

De voorzitter: Dank u wel. Als het goed is Partij voor de Dieren geen inbreng? Nee, dan had ik het goed doorgekregen. De heer Thewissen, namens de SVL.

De heer Thewissen (SVL): Dank u wel, voorzitter. Ik zeg altijd maar dat je om teleurgesteld te worden op tijd moet beginnen met plannen. En dat zijn we met het voorliggende voorstel dan ook aan het doen. We spreken vandaag over een Statenvoorstel Burgertop, waarmee we gegarandeerd veel Limburgers, en specifiek de potentiële deelnemers aan deze nieuwe Burgertop, teleur gaan stellen. Opnieuw. De eerste keer was het een foutje, maar als we nu ja zeggen tegen dit voorstel, dan zeggen we willens en wetens ja tegen teleurstelling. En daarmee is het een bewuste keuze van u als volksvertegenwoordiger en van mij ook. Een bewuste keuze van ons om als volksvertegenwoordigers tegen de Limburgers te zeggen: we horen wat u zegt, en negeren dit van harte. Want voorzitter, van de achttien adviezen uit de eerste Burgertop heeft er niet één tot een concrete actie geleid, noch aan de zijde van PS noch aan de zijde van GS. En wat ik wel belangrijk vind om te benadrukken, is dat SVL warm voorstander is van burgerparticipatie. Burgerparticipatie in de zin van: meepraten en, nog belangrijker, meebeslissen. En dat meebeslissen ontbreekt volledig in het voorliggende voorstel. Het huidige voorstel – ik heb het in de commissie ook meerdere keren aangegeven, dus het mag geen verrassing zijn – vinden wij boterzacht en mist de vereiste daadkracht. Het plan is allesbehalve overtuigend, en blinkt uit in voorbehouden. Commitment en concrete resultaten ontbreken. Het lijkt alsof bewust alle verbeterpunten uit de evaluatie van de eerste Burgertop terzijde zijn geschoven. En SVL was dan ook blij om in de commissie te horen en zien dat vele fracties hier ook dezelfde kritiek op

hadden. En aangezien het plan niet is veranderd, ga ik ervan uit dat deze fracties nu ook de daad bij het woord voeren en tegen dit voorstel stemmen.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Stellige positie die de heer Thewissen hier inneemt, namelijk dat er geen enkel voorstel tot resultaat geleid heeft. Toch heb ik menig Collegevoorstel voorbij horen komen waarin de Burgertop als onderbouwing werd gebruikt om een bepaald voorstel hier naar de Statenzaal toe te brengen. Volgens mij gaan we hier in het najaar bijvoorbeeld spreken over een onderwerp van brede welvaart. Een van de onderbouwingspunten daarvan is dat in de Burgertop aangebracht is dat dat onderwerp hier in de Provincie te weinig aandacht krijgt. Kunnen we van alles vinden, of u het daarmee eens of oneens bent, maar dat de Burgertop wel degelijk als onderbouwing van beleid wordt gebruikt, dat is gewoon een feit. Bent u het daarmee eens?

De heer Thewissen (SVL): Nee, ik vind dat heel mager. En ik vind het er met de haren bij gesleept.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Want op het moment voorzitter, met uw goedvinden ...

De voorzitter: Ga uw gang.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Want op het moment dat burgers zeggen: we hebben behoefte aan een initiatief waarin brede welvaart besproken wordt, hier in de Provincie, en er komt een voorstel vanuit GS dat zegt: laten we brede welvaart eens agenderen, zelfs met een kennisinstituut eigenlijk als verlengde uit het verzoek wat daar toen lag, dan zegt u: nee, dat is geen resultaat uit de Burgertop. Waarom vindt u dat geen resultaat uit de Burgertop?

De voorzitter: De heer Thewissen.

De heer Thewissen (SVL): Voorzitter, ik heb gezegd: geen concrete resultaten. En dan sluit ik me aan bij mevrouw Palmen. Er wordt heel veel gesproken en er wordt heel vaak gezegd: we nemen het mee, en dan komen we met een voorstel voor een kennisinstituut, waar wij trouwens ook tegen zijn, dat even terzijde.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dat was een van de voorstellen uit de Burgertop ...

De voorzitter: Om de beurt, om de beurt. Hou u even in, mijnheer Kuntzelaers. Hou u even in. Mijnheer Thewissen was bijna klaar.

De heer Thewissen (SVL): Ik was klaar. Ik luister graag naar de passie van mijnheer Kuntzelaers.

De voorzitter: Oké. Ga uw gang.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Met uw goedvinden, als de Burgertop leidt tot een groep mensen die zegt: wij zouden graag een kennisinstituut hebben, dat zich met brede welvaart bezighoudt, en u zegt: op het moment dat het College komt met een voorstel dat dat inhoudt: ja, maar dat stelt helemaal niks concreets voor, ja dan neemt u die burger niet meer serieus. Want dat was exact waar ze om vroegen. En het is alleen niet alleen wat u wil wat die burger doet. En op het moment dat u dus met een punt komt: ik wil niet doen wat er uit de Burgertop komt, ja dan hebben we een heel ander probleem. Maar is het niet dat er daadwerkelijk een resultaat ligt op zo'n moment?

De voorzitter: De heer Thewissen.

De heer Thewissen (SVL): Ik vind het heel creatief gedraaid van mijnheer Kuntzelaers. Meer heb ik daar niet op te zeggen, voorzitter.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog.

De heer Thewissen (SVL): Dus in navolging van wat ik net aangaf: van de andere fracties heb ik dezelfde kritiek gehoord in de commissies. Als u nu echter toch voor dit voorstel stemt, zegt u daarmee ook tegen alle Limburgers dat u niets van wat zij zeggen belangrijk vindt, maar het wel heel belangrijk te vinden dát zij dit zeggen. Voorzitter, wat ons betreft is dat € 100.000 besteden aan bezigheidstherapie voor Limburgers. En nog niet eens alle Limburgers, nee we kunnen lezen dat dit voor maximaal 300 Limburgers geldt. Zo'n 333 euro en 33 centjes per persoon. Best een aardig bedrag, denk ik. Is het dan allemaal kommer en kwel, voorzitter? Nee hoor, want wat wel te lezen is, is dat de uitkomsten dienen als voedingsbron voor het werkprogramma van Burgerkracht Limburg. Daarmee leest dit plan naast bezigheidstherapie voor 300 Limburgers als een verkapte subsidie van € 100.000 voor Burgerkracht. Het zou dan ook fair zijn als we dit voorstel zo zien, zo benaderen, en dáárover besluiten. Wij vinden dat de onderbouwing van het huidige voorstel er met de haren is bij gesleept en veel te mager is. En het mag duidelijk zijn dat wij dus tegen dit voorstel stemmen. Hebben wij dan geen ideeën om het beter te doen? Voorzitter, die hebben wij zeker.

De voorzitter: De heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Ja voorzitter, misschien moet ik even wachten, want dat was exact mijn vraag. Wat is dan het alternatief voor de SVL?

De voorzitter: De heer Thewissen.

De heer Thewissen (SVL): De heer Van der Valk kan blijven staan, kan ook gaan zitten, want daar kom ik nu in mijn verdere betoog op terug. Helemaal goed. Maar als fracties dienen wij ons in te zetten om te weten wat er in Limburg speelt. Daar is de heer Kuntzelaers het ook mee eens. We moeten weten waar mensen behoefte aan hebben, waar ze wakker van liggen. En of en hoe wij hier als Provinciale volksvertegenwoordiger iets aan kunnen en willen doen. Wij zouden dus zelf de boer op moeten – een soort 'PS on tour' – en zelf diverse doelgroepen benaderen die een perfecte afspiegeling zijn van Limburg. Niet mensen naar ons laten komen, maar wij naar hen. Daarmee zou ook de discussie – wat wat ons betreft terecht is van mevrouw Jenneskens van D66 – omtrent representativiteit opgelost worden. En dat kunnen we als Staten of als fractie individueel doen of als PS als geheel. En dat kan met ambtelijke ondersteuning gebeuren, aangevuld met een eventuele procesbegeleider. En onze fractiebudgetten zijn daar ook mede voor bedoeld. En iedere fractie zou hier naar rato van de ontvangen provinciale bijdrage misschien aan mee kunnen betalen, waarbij onze aanname is dat het totaalbedrag ruim onder die € 100.000 zal zijn. En elke fractie kan dan, afhankelijk van haar visie en standpunten, besluiten om de mening van de burgers die ze gesproken hebben te verwerken in haar programma of niet.

De voorzitter: De heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Ja voorzitter, ik ben het met de heer Thewissen van harte eens dat hij een soort 'PS on tour' wil, en dan fijnmazig en met een veel bredere ophaalsessie dan alleen maar

zo'n Burgertop. Maar is de SVL dan ook zover dat als daar dingen uit komen die vanuit die ophaalsessies superinteressant zijn, om dan ook boter bij de vis te tonen?

De voorzitter: De heer Thewissen.

De heer Thewissen (SVL): Ik ben geneigd ja te zeggen, maar ik wil graag weten wat de heer Van der Valk met boter bij de vis bedoelt, voorzitter.

De voorzitter: Tot slot de heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Daar bedoel ik mee dat als daar initiatieven uit komen die niet super-ideologisch bij SVL passen, maar die wel vanuit die burger komen, dat daar wel van gezegd wordt: oké, we hebben u gehoord en daar gaan we mee aan de slag.

De voorzitter: De heer Thewissen.

De heer Thewissen (SVL): Dat is een zeer terechte vraag. En wat ik net ook aangegeven heb: dan is het aan elke fractie om die punten mee te nemen waar ze achter staan. Maar ik vind inderdaad, en dat geef ik ook aan, dat als wij belangstellen in de mening van de burger, dan moeten we die ook in onze overwegingen meenemen. Wij willen dat de burger mee kan beslissen. En er zullen zeker punten bij zijn mijnheer Van der Valk, waar wij het als SVL mee oneens zijn. Dan vind ik, en die hoop heb ik, dat er zeker fracties zijn die het daar wel mee eens zijn en dat ze wel tot uitvoering komen. Ja?

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): U brengt mij in verwarring, mijnheer Thewissen. U geeft aan wat onze taak is als volksvertegenwoordiging. Dat we daar geld voor hebben, dat wij als PS op tour kunnen. Volgens mij kunnen wij dat als fracties afzonderlijk. Voor ons durf ik ook wel de stelling aan – ik hoop voor uw fractie ook – dat wij dat ook doen, dat wij met burgers in gesprek gaan. Maar dit gaat volgens mij toch echt over ook iets anders. Dit gaat ook over burgers met de voorbereiding van beleid betrekken. Dit gaat over de taak van GS. Hoe reflecteert u op de uitkomsten van de rapporten die we in april behandeld hebben, die stuk voor stuk iets zeggen over meer burgerparticipatie, dat beleid herleidbaar moet zijn, dat er vanuit burgerperspectief ook naar gekeken moet worden. Dus dat is wat anders dan onze volksvertegenwoordigende rol. Wat ons betreft is het mooi dat die hier nu wel in terugkomt. En dan gooit u wel het kind met het badwater weg.

De voorzitter: De heer Thewissen.

De heer Thewissen (SVL): U ziet mij denken waar ik nu antwoord op moet geven.

Mevrouw Absil (CDA): Of u het niet heel jammer vindt om het kind met het badwater weg te gooien.

De voorzitter: De heer Thewissen.

De heer Thewissen (SVL): Normaal gesproken wel.

Mevrouw Absil (CDA): En waarom dan nu niet?

De heer Thewissen (SVL): In dit verband zeggen wij: of we doen het goed of we doen het niet. En nogmaals, wij vinden het plan zoals het voorligt boter-, boter-, boterzacht. En ik kan het citeren, maar

er staat: we zouden er dit mee kunnen doen, het zou mogelijk zus en zo kunnen opleveren. Dat vinden wij boterzacht. En wat ik in de commissie ook aangaf, als hier een voorstel voorlag waarbij gezegd werd: we gaan met een sleepnet door de samenleving, geen idee wat erin komt, geen idee wat we ermee doen maar we willen het wel doen en het kost € 100.000, was het duidelijk en dan hadden wij er misschien anders in gestaan. Wij hebben nu het idee voorzitter, dat er per definitie om wat voor reden dan ook een vervolg moet komen op de eerste Burgertop, waarbij we niets leren van de fouten van de eerste. En ik denk zelfs dat met de naam hetzelfde te houden, dat teleurstelling ook al ingebakken is. Want bij de eerste hadden mensen de verwachting dat ze mee mochten beslissen. En dat is niet gebeurd.

Mevrouw Absil (CDA): En denkt u niet dat de teleurstelling buiten ook groeit als wij het presteren om hier al vanaf januari driemaal een uur mee te vullen in de commissie, en nu zijn we ook al een half uur op dreef, denkt u niet dat het ook tot teleurstelling zal leiden en ook dat we daar niet heel erg het beste voorbeeld meegeven?

De voorzitter: De heer Thewissen.

De heer Thewissen (SVL): Nee integendeel, voorzitter. Ik denk dat mevrouw Absil de burger onderschat. De burger kan best wel tegen een stootje. En ik denk dat de burger gebaat is bij duidelijkheid. En als wij hier aangeven: dat plan dat voorligt moeten we niet doen, want dat leidt tot teleurstelling, we houden u een worst voor, vindt SVL dat we beter nu kunnen zeggen 'beste burger, we doen het niet', dan heeft hij nu even de pijn en vervolgens gaan we andere manieren zoeken.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

De heer Thewissen (SVL): Wij denken dan ook graag mee om het voorstel wat ik net heb gedaan concreter te maken. En in plaats van de fractiebudgetten de komende verkiezingsmaanden in te zetten om elkaar te bevechten zouden wij liever zien dat wij als PS de krachten bundelen, ook financieel. En het voor PS on tour aanwenden. Met de beschikbare tijd, middelen en een aantal Statenleden inclusief ondersteuning van, pak hem beet, 100 mensen in totaal en het College inclusief ambtelijk apparaat van zo'n 1.000 mensen, zijn wij nu totaal niet in staat om onze taken naar behoren uit te voeren. Dus een betere reden om samen te werken is er volgens SVL dan ook niet. En tot slot voorzitter, er ligt nu dus een voorstel voor bezigheidstherapie en om Burgerkracht een extra subsidie toe te kennen van € 100.000 bovenop de reeds verstrekte subsidie aan Burgerkracht en wij vinden dat gewoon niet fair. Wij zijn hier dus op tegen en kiezen er bewust voor om Burgerkracht niet op te zadelen met werk waarvoor wij hier stuk voor stuk gekozen zijn. Tot zo ver.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Claassen, namens de fractie van de PVV.

De heer Claassen (PVV): Voorzitter, aan ons wordt gevraagd om een ton euro's uit te geven aan een kwalitatief onderzoek, uitgevoerd door Burgerkracht. En normaal kent een onderzoek een onderbouwde probleemstelling. Maar als je op zoek gaat naar die probleemstelling vind je die niet terug. Er wordt wel een context geschetst voor het onderzoek. De context van coronacrisis wordt gebruikt voor een niet nader onderbouwd onderzoek, maar wel gebruikt als aanleiding voor het uitvoeren van onderzoek. Een context die is ontstaan door het gevoerde beleid van de regering of van het OMT, dat is een beetje onduidelijk, en door de uitvoeringsdisciplines, die voorzitters van de veiligheidsregio genoemd worden. Een crisis die grotendeels veroorzaakt is door het uithollen van de zorg en haar werknemers en er daardoor geen zorgcapaciteit geleverd kan worden in geval van nood. En momenteel wordt door de huidige regering geen enkel beleid uitgezet om daar ook maar iets aan

te veranderen. Voorzitter, een goed onderzoek kent een doelstelling die verband houdt met de probleemstelling. In dit voorstel is het doel: bouwstenen te leveren voor toekomstig beleid van GS. Wat wordt bedoeld met bouwstenen, voorzitter? Welke zwaarte hebben deze bouwstenen? En wanneer worden uitkomsten toegelaten als bouwstenen? En een andere doelstelling is: een impuls te geven aan sociaal herstel. Waarmee eigenlijk al vaststaat dat er sociaal herstel nodig is, voorzitter. Maar uit welke onderbouwing blijkt dit dan? En de PVV vraagt zich dan ook af aan wie we deze vragen nu gaan stellen. Gaan we die vragen stellen aan Provinciale Staten? Of gaan we die vragen stellen aan Gedeputeerde Staten? En een goed onderzoek kent een dataverzamelmethode die zoveel mogelijk vrij is van ruis, vrij is van bias. Immers, anders onderzoek je een door de onderzoeksdeelnemers gewenst probleem. Wij lezen dat voor de onderzoeksmethode brede welvaart wordt gebruikt als fundament. Dit creëert daarmee wat ons betreft een fuikredentatie, die de uitkomst eigenlijk al van tevoren heeft dichtgetimmerd. En dan voorzitter, heb je de onderzoekspopulatie nodig. De onderzoekspopulatie die in dit voorstel bedacht is, dient representatief te zijn en een afspiegeling te zijn van de hele populatie in Limburg. In dit voorstel zijn het merendeels organisaties die een klein deel van de bevolking zou moeten vertegenwoordigen. Echter voorzitter, hierin schuilt het grote risico dat deze verenigingen sociaal wenselijke antwoorden gaan geven, hetzij bewust of onbewust. Immers, hoe groter de problemen zijn hoe meer kans ze hebben op geld en ondersteuning, dat eventueel volgt uit het vaststellen van de zogenaamde bouwstenen. Tot slot wil de PVV toch nog weten van het College wie nieuwkomers eigenlijk zijn. Waarom zij zo'n enorme last hebben gehad van de opgelegde coronamaatregelen, meer dan andere Limburgers. En waarom de allochtone zorgvrager – passende ouderwetse term overigens die nu weer is ingevoerd – specifiek naast alle andere patiëntenorganisaties wordt opgevoerd, de reguliere verenigingen, alsof die de belangen van allochtonen niet zouden behartigen. En de PVV is eigenlijk wel benieuwd hoe Provinciale Staten, maar ook Gedeputeerde Staten, dit onderzoeksvoorstel beoordeelt, een onderzoeksvoorstel dat € 100.000 moet kosten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Bastiaans, namens de VVD.

De heer Bastiaans (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ja, mijn collega Koopman had de woordvoering al voorbereid vorige week, toen een aantal andere woordvoerders niet aanwezig konden zijn. Vandaar dat ik deze voor ga lezen. Voor de VVD vormt het wel of niet steunen van het Statenvoorstel Burgertop Limburg een dilemma. Wat we positief vinden is in zijn algemeenheid het betrekken van burgers bij de politiek. Burgerparticipatie een plek geven is een mooi gegeven. De hier voorgestelde vorm richt zich op het zijn van een onderdeel van beleidsvorming, en vloeit mogelijk uit naar nieuwe initiatieven van burgers. De Burgertop 2022 zou moeten bijdragen aan verbinding van de samenleving met de Provinciale Sociale Agenda. Dat is op zich, als je het zo hoort, een mooi doel. Als we kijken naar de Sociale Agenda zet deze voornamelijk in op vitalisering via het versterken van de zelf- en samenredzaamheid. Waar wij minder gelukkig mee zijn: je kunt als overheid ambities hebben om een samenleving te vitaliseren, maar deze burgers zijn wat de VVD betreft natuurlijk in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor hun eigen gezondheid en welzijn. De VVD is ervan overtuigd dat burgers voldoende andere mogelijkheden hebben om, als ze ergens uitdagingen ervaren, deze zelf en/of met betrokken instanties op te kunnen lossen. Het opstellen van meerjarige kaders voor belangrijke maatschappelijke thema's kan wat de VVD betreft ook zonder input van een Burgertop. Er zijn vele andere wegen. De gespreksthema's die genoemd worden, komen onzes inziens reeds voldoende onder de aandacht via bijvoorbeeld maatschappelijke organisaties, gemeenten enzovoorts. Via u voorzitter, Gedeputeerde mevrouw Van Toorenburg, zullen wij naar uw mening wezenlijke informatie op inhoud gaan missen als de Burgertop niet plaatsvindt, als wij gebruikmaken van de huidige instrumenten en wegen? Dat was een vraag. Dank u wel voor de beantwoording <onverstaanbaar> in de tweede termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Kuntzelaers, namens de Partij van de Arbeid.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. De Burgertop – vier initiatiefvoorstellen zijn voorafgegaan aan het moment waarop we hier nu bij elkaar staan. Drie daarvan unaniem, een daarvan bijna unaniem. En ik kijk naar de heer Claassen, die altijd met gefundeerde kritiek, dat moet ik hem meegeven, kritisch is geweest op de voorstellen die er lagen. En we hebben nogal een vraagstuk voor ons liggen, namelijk: democratische vernieuwing en hoe burgers daarbij betrokken kunnen worden. Een opgave die aan het begin van deze periode door alle fracties werd benoemd. Er werden middelen voor beschikbaar gesteld. In het Collegeakkoord van de partijen VVD, CDA, PVV en toen nog Forum voor Democratie, waar SVL later uit voortkwam, was dat een van de speerpunten, en iedere Gedeputeerde zou dit in zijn portefeuille erbij krijgen. In de afgelopen bijna vier jaar inmiddels is er buiten de Burgertop aan bestuurlijke vernieuwing niets gedaan in dit huis. Niets. Terwijl het zo'n prioriteit zou hebben. Er is een voorstel voor een referendum ingediend, maar het is natuurlijk nooit een referendum geweest. Er is daadwerkelijk niet die hand uitgereikt naar de burger daar waar het wel had gekund. En ik snap inhoudelijke kritiek op het voorstel, op representativiteit bijvoorbeeld en hoe je daar moet komen. En ik waardeer het voorstel van D66 dan ook enorm om daar een verbetering in aan te brengen. En ik weet dat LOKAAL-LIMBURG dadelijk ook nog met een voorstel komt om te kijken hoe het voorstel pragmatischer of praktischer gemaakt kan worden en bruikbaar voor een volgende periode. En dat heeft onze waardering. Want de keuze is namelijk: doe je iets, of doe je niets. En wat de Partij van de Arbeid betreft is het onze taak om zoveel mogelijk en zo dicht mogelijk naar de burger toe te bewegen, om samen te komen tot het beste beleid voor Limburg. En als ik dan hoor dat SVL voorstelt om Provinciale Staten on tour-de luxe te maken – want we hebben natuurlijk al superveel werkbezoeken die er worden georganiseerd naar de samenleving toe en de aanwezigheid daarvan en de opkomst van Statenleden is uitermate beperkt omdat we al zo weinig tijd hebben – om dan voor te stellen dat we dat moeten uitbreiden met nog meer werkbezoeken, terwijl het totaal onhaalbaar is om daar de aanwezigheid voor te realiseren, dat voelt als een fopneus naar de bevolking toe. En ik wil dan ook nadrukkelijk oproepen om te zoeken naar een oplossing hoe we die Burgertop, de echte democratische vernieuwing waarmee we gestart zijn, een positief vervolg kunnen geven.

De voorzitter: De heer Thewissen.

De heer Thewissen (SVL): Laat ik beginnen met de heer Kuntzelaers te complimenteren voor zijn creativiteit in framing. Zo kennen we hem ook. Dat is echt een gewaardeerd compliment. Is de heer Kuntzelaers nou niet juist van mening dat het – waar heel veel kritiek was op het plan dat nu voorligt, waarbij u zegt: iets is beter dan niets – dat het juist een miskennis van de burger is om met dit plan de burger een fopspeen voor te houden? Wij zeggen: we zijn het met u eens, er hadden veel meer initiatieven ontplooid moeten worden. Zijn niet gebeurd. Datgene wat nu voorligt vinden wij echter te slecht om door te zetten. Dus wij kiezen ervoor: doe het beter niet, in plaats van slecht. Hoe kijkt u daartegenaan?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Ik heb ook al eerder aangegeven dat wij zien dat de vorige Burgertop op punten verbeterd moest worden. Verwachtingsmanagement is er een, representativiteit is een andere bijvoorbeeld, en zoeken naar waar die resultaatuitkomsten moeten landen op een juist moment, en dat is in dit geval wel gebeurd, dat zijn de verbeterpunten waarvan ik geloof dat we daar serieuze slagen maken om mensen beter te betrekken. We hebben ook het onderwerp verkleind van alles, tot in ieder geval de wereld na corona. Ik denk dat dat serieuze

stappen zijn om veel gemakkelijker mensen te betrekken bij het beleid dat je gaat maken. En met name bij het deel van het beleid waar u en ik helemaal niet zo veel mee bezig zijn, namelijk dat is het werk van Gedeputeerde Staten. Daar waar het ambtelijk apparaat bezig is om al die voorstellen naar ons toe te brengen. Want het is niet alleen onze betrokkenheid die hier wordt gestimuleerd, maar het is ook de betrokkenheid van Gedeputeerde Staten, van het ambtelijk apparaat, van ons allemaal richting de burger. En juist dat onderdeel zou ik willen koesteren. Dat in de voorstellen die Gedeputeerde Staten naar ons toe brengt, dat daar staat: we hebben ook uit de Burgertop gehoord dat hier behoefte aan is. Of juist niet, dat kan natuurlijk ook. Maar dat ook op die plek de participatie een rol gaat spelen. Want ik denk namelijk dat we daar in dat opzicht helemaal niet zo ver uit elkaar zitten. Dus ik hoop ook dat we daar naar elkaar toe zouden kunnen bewegen, van: waar zitten dan de overeenkomsten om toch samen de burgerparticipatie en de democratische vernieuwing hier in huis te realiseren.

De voorzitter: De heer Thewissen.

De heer Thewissen (SVL): Wij denken inderdaad over heel veel punten hetzelfde, voorzitter. Alleen nogmaals, wij zeggen: we vinden het dusdanig onvoldoende, laten we het niet doen. En op basis daarvan heb ik nog een concrete vraag aan de heer Kuntzelaers. Wat gaat er nu concreet gigantisch mis als we dit plan niet uitvoeren?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat er twee zaken serieus benoemd kunnen worden. Het eerste onderdeel is dat wanneer de politiek spreekt over: wij willen democratische vernieuwing in een periode, en helemaal niets doet, dat de politiek zichzelf niet serieus neemt. En ook met name dat statement naar buiten toe, naar de bevolking toe, ook helemaal niet opvolgt. Want het resultaat is eenvoudig: als we niet instemmen met dit voorstel, is er deze periode geen enkel moment geweest dat we naar de inwoner toe zijn gegaan om samen het gesprek aan te gaan. En er zijn werkbezoeken geweest, en er zijn natuurlijk contactmomenten, maar we hebben geen democratische vernieuwing gerealiseerd. Ik vind dat dat een belofte is die wij met zijn allen maakten die we niet zijn nagekomen. Dus ik zie daar een teleurstelling in. En een andere is: we misgunnen onszelf de kans om nieuwe ideeën op te halen – waar je het misschien mee oneens bent, of mee eens bent – maar we misgunnen onszelf die kans om beter beleid te maken en om breder beleid te maken.

De voorzitter: De heer Thewissen, tot slot.

De heer Thewissen (SVL): Dus dan constateer ik dat u liever een slecht plan tot uitvoer brengt om maar de belofte gestand te doen, dan te zeggen: wij zijn niet tevreden over het plan en dat besparen wij u beste burger. Mea culpa, maar een volgende keer komen we het wel na en gaan we het echt beter doen. U kiest er dus liever voor een slecht plan tot uitvoer te brengen.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, ik deel de conclusie van een slecht plan niet met de heer Thewissen. Wat ik wel concludeer is dat deze Staten in staat is om uit de bereikbaarheidsmiddelen een stoomtrein te betalen en dan te zeggen dat dat een heel logische investering is. Maar op het moment dat het gaat over € 100.000 om de burgers te betrekken bij beleid, dan te zeggen dat het te duur is. Dus ik vind, er wordt wel op veel verschillende manieren met verschillende maten gemeten, als het gaat over geld investeren.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ik schrik een stukje van de bewoording van de heer Kuntzelaers. Hij zegt in feite dat deze Staten de inwoners nergens bij betrokken hebben en niet geluisterd hebben. Waaruit leidt u dat af?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Uit het feit dat wij aan het begin van de periode zeiden dat we aan democratische vernieuwing gingen doen, in het kader van burgerparticipatie. En gaat u mij vertellen wat er sinds het begin van de periode dan vernieuwd is? We wilden het allebei, maar wat hebben we dan vernieuwd?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Eén voorbeeld. Kom maar.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik denk dat deze microfoon als insteek heeft om aan u vragen te stellen. Dus ik stel aan u nu vragen. Dat is de bedoeling.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dat is waar.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Het spelletje gaat volgens mij niet andersom. Dus als ik zie hoe u uw betoog opbouwt en hoe u dat verdedigt, dan zien wij in de wereld om ons heen, en dan in het Limburgse, een heel andere wereld. Een wereld die u dus tegendraads beschrijft. Want hoe kunt u dan verklaren dat heel veel lokale mensen op lokale partijen hebben gestemd? Betekent dat dan dat uw voorstel dat u nu lanceert in feite helemaal niet gedragen wordt?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik weet niet wat lokale partijen en het stemmen erop ... Ik denk dat mensen heel veel behoefte hebben aan vertegenwoordiging die dichtbij is, zowel hier in de Staten als elders. Dat ben ik met u eens. En dat mensen gehoord willen worden. Maar in dit huis hebben we geen enkel instrument gemaakt de afgelopen periode, wat daartoe ook maar een handvat biedt. En dat was wel onze taak. Want u net als ik, wij hebben aan het begin van deze periode gezegd: wij gaan het democratisch proces proberen te vernieuwen, wij gaan mensen proberen te betrekken bij participatie. En het is deze periode niet gelukt. Vorige periode dus wel. Toen hebben we namelijk één Burgertop georganiseerd. Daar was u voor en waren wij voor. Daar waren wij allemaal voor; drie keer een unaniem initiatiefvoorstel. En eigenlijk zien we nu dat er steeds meer roep is om zelfs daarmee te stoppen, met zelfs dat enige instrument wat we ooit ontwikkeld hebben. En dat raakt mij. Want ik vind het namelijk superbelangrijk dat wij burgers en inwoners optimaal betrekken bij datgene wat wij hier in huis doen.

De voorzitter: Tot slot de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik denk dat alle volksvertegenwoordigers die hier zitten die laatste woorden van u willen ondersteunen. Alleen, in de praktijk werkt het helaas niet zo. En als ik dan zie: u bent een landelijke vertegenwoordiger van een landelijke partij, dat de afstand naar de

burger steeds groter wordt en eigenlijk uw achterban verkleind wordt, dan denk ik dat u misschien intern bij u de gedachte iets dient te verschuiven. Klopt dat?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik wil mijnheer Franssen toch vragen om ... Wij zijn allebei gekozen door de Limburgse bevolking, u net zoveel als ik. Wij hebben hier allebei een zetel en die representeert ongeveer net zoveel Limburgers. Het punt dat mijn oproep gaat om juist al die Limburgers te betrekken bij wat wij hier doen en u over landelijke ontwikkelingen een debat probeert te maken, dat bevreemdt mij. Want het gaat over onze Limburgers, waar wij het samen voor doen. Waar u en ik ook toe horen. We willen toch dat iedereen de kans krijgt om hier zijn input te leveren en om mee te doen. En ik hoop dat we naar dat streven samen toe kunnen werken. Want dat is iets wat ik hoop dat ons allemaal verbindt. Vier jaar geleden in ieder geval, toen we hier stonden. Want toen zei iedereen: we willen aan bestuurlijke vernieuwing doen. En vandaag lijkt het draagvlak daar ernstig voor afgenomen. En dat is treurig.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Ja dank u wel, voorzitter. Ik hoor mijnheer Kuntzelaers veel zeggen over democratische vernieuwing, zeker bestuurlijke vernieuwing. En daar vindt hij mij zeker. Maar is dan de Burgertop het enige instrument wat die vernieuwing teweeg zal brengen? Of zou je ook willen kijken naar alternatieven, die veel fijnmaziger zijn. En wat mijnheer Franssen ook zegt: die veel dichterbij de burger staan.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik wil met de heer Van der Valk naar alle alternatieven kijken. Maar op dit moment constateer ik dat er maar één voorstel voorligt, in vier jaar tijd, en dat is het huidige voorstel. En daar wil ik alles wat we kunnen aan verbeteren met u. Als we stappen kunnen zetten om dit beter te laten landen, om representatiever te laten zijn, om het op het juiste moment in te zetten, ben ik dat helemaal met u eens. Dan wil ik hier graag aan werken. En ook als we in de toekomst zeggen: we kiezen voor andere vormen van bestuurlijke vernieuwing of democratische vernieuwing, ga ik daar ook in mee. Maar op dit moment moet ik constateren dat er geen enkel initiatief ook maar in de startblokken staat om gemaakt te worden. En ik wil u dan toch oproepen om dat ene instrument dat we nog hebben in ieder geval nu in te zetten. Het is nu eenmalig. En daarna gaan we zeker aan de slag om te kijken of een doorontwikkeling van dit instrument dan wel een nog fijnmaziger instrument wat ons betreft de oplossing biedt. Maar ik hoop dat we daar elkaar in kunnen vinden, want ik merk bij u wel de passie om wel die slagen te maken.

De voorzitter: De heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Jazeker voorzitter, ben ik daar ook gepassioneerd in. Maar als het instrument toch niet helemaal de scherpte heeft die je zou willen, moet je het dan nog steeds gaan gebruiken? Met andere woorden, zou je niet eerst eens eventjes het instrument aanscherpen en slijpen, voordat je weer gaat opereren?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Wat ik merk bij het lastige en complexe verhaal van democratische vernieuwing en burgerparticipatie, is: je kunt heel veel blijven schaven en telkens bedenken: ik zie hier een hiaat en ik zie daar nog een probleem. Dat is ook zo namelijk, die systemen zijn niet perfect. We hebben het pas één keer echt serieus uitgeprobeerd. En we hebben nog niet eens de tweede stap kunnen nemen, in de afgelopen vijf jaar dat we hier volgens mij nu echt mee bezig zijn in totaal. En als we geen vervolgstappen nemen, kunnen we ook niet leren. Dat is ook wel de eenvoudige redenering achter iets willen ontwikkelen. En ik weet dat de heer Van der Valk daar ongeveer ook wel de lijn van begrijpt, maar ik merk heel erg die emotie: ik wil dieper, ik wil fijnmaziger. En wij delen die gedachte en ik wil daar samen zien te komen, maar ik zie op dit moment alleen maar dit voorstel. En ook nog niet een uitwerking van een alternatief.

De voorzitter: Tot slot de heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Bent u dan bereid om voordat wij die beslissing nemen over een eventuele Burgertop, daar eerst nog eens even kritisch naar de vorm en de fijnmazigheid te kijken? En meer een soort burgerberaad-achtige setting te organiseren, in plaats van met de usual suspects?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, het voorstel dat vandaag voorligt kan op veel punten nog verbeterd worden. Ik weet dat D66 al een voorstel heeft gedaan, en ik denk dat de heer Van der Valk ook zoekt naar waar we dit nog kunnen verbeteren. Ik ben ervan overtuigd dat als een kleinere groep, een soort klankbordgroep, vanuit de Staten betrokken wordt bij de doorontwikkeling hiervan en ook de opdracht verder verfijnt, dat je daar stappen in zou kunnen maken. En daar zou ik ook wel aan willen deelnemen, misschien samen met de heer Van der Valk, zodat we dit voorstel nog dichter bij de wenselijke uitkomst kunnen laten komen. Maar ik denk niet dat we op de rem moeten trappen. Maar wel dan samen aan het stuur moeten gaan zitten om te zorgen dat het beter wordt. En die uitdaging wil ik graag met hem aangaan. Dan gaan we er samen in zitten en dan gaan we samen zorgen dat dit plan zo fijnmazig en zo goed mogelijk wordt gerealiseerd. En ik zou ook de heer Claassen bij wijze van spreken willen uitnodigen om te zorgen dat de onderzoeksopzet optimaal is.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Thewissen heeft nog een vraag.

De heer Thewissen (SVL): Begrijp ik u nu goed mijnheer Kuntzelaers? Ik heb aandachtig naar uw verhaal geluisterd en er zijn best veel aanknopingspunten, ook tussen SVL en ...

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja.

De heer Thewissen (SVL): Laten we daar duidelijk over zijn. Maar hoor ik u nu zeggen dat u voorstelt, want dat voorstel ligt voor, laten we eerst maar een ton uitgeven, € 100.000, en daarna gaan we het plan wel eens even bijstellen en dusdanig maken dat het kans van slagen heeft. Dat hoor ik u zeggen. Klopt dat?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik vind deze interpretatie interessant. Nee, ik denk dat we een voorstel hebben voorliggen waarin je nog kunt doorontwikkelen, waarin je ook kunt helpen om de verbeteringen aan te brengen, bijvoorbeeld als het gaat over hoe je een selectie van een zo representatief mogelijke groep krijgt. De wens is er bij ons allemaal, maar hoe neem je de vervolgstappen. En dat kun je samen met degenen doen die nu gevraagd worden om deze Burgertop

in te zetten. Dus wat ons betreft kun je in de uitvoering ook nog een begeleidende lijn die een verdieping aanbrengt toevoegen. Dat zou geen enkel probleem hoeven te zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Het voordeel aan zoveel interrupties is dat je je betoog in ieder geval op veel verschillende manieren kunt delen met de zaal. Wat de Partij van de Arbeid betreft is het mooi om te zien dat we aan het einde van deze periode – nu ook vandaag bijvoorbeeld de Voorjaarsnota met een blik naar 2023 voorligt – dat we vandaag nog de kans hebben om de belofte die wij als collectief deden in 2019, om daar vervolg aan te geven. Die kans ligt vandaag voor. En ik zou ook willen oproepen aan de Statenleden die zeggen we zijn het ten diepste wel eens met de ontwikkeling maar we zien nog zoveel verbeterpunten: stap aan boord, ga samen de uitdaging aan om te kijken of we democratische vernieuwing en burgerparticipatie kunnen optimaliseren. En een van de meest mogelijk waardevolle leden van die club die dat zou kunnen helpen, die staat nu aan de interruptiemicrofoon. Dus die hoor ik graag aan het woord.

De voorzitter: Dan vermoed ik dat die een vraag heeft. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter, we hoorden in de fractie net mijnheer Kuntzelaers zeggen de gewenste uitkomst'. Maar wat bedoelt u dan met gewenste uitkomst?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Claassen (PVV): Als u bedoelt: gewenste uitkomst op onderzoek, dan zou ik zeggen: doe het onderzoek niet. Schrijf het op, en dan gaan we er wel iets van vinden. Of u wilt wellicht wat anders.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, met uw goedvinden, de gewenste uitkomst is natuurlijk dat zoveel mogelijk burgers in een zo groot mogelijke verscheidenheid deelnemen aan een Burgertop, en dat we een zo bruikbaar mogelijke input krijgen voor zowel beleid van GS als ideeën die hier in de Staten een plek zouden kunnen hebben. En dat is mijn gewenste uitkomst van democratische vernieuwing natuurlijk, dat mensen zich betrokken voelen bij wat wij hier in deze zaal en wat Gedeputeerde Staten in de rest van de week doen. En dat we daarmee ook het draagvlak voor wat wij als democratie proberen te realiseren, vergroten. En dat is een gewenste uitkomst, en ik denk dat we die delen.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, alleen de weg daar naartoe, daarvan verschillen we blijkbaar van mening. Dan is mijn tocht om u goed te proberen te begrijpen. Ik heb uw betoog gehoord. Maar dan zou de conclusie toch hetzelfde moeten zijn als wat ik heb aangegeven in mijn betoog. Als we het voorstel nu moeten beoordelen op de merites zoals het nu geschreven is, dat je daar niet ja tegen kunt zeggen, bent u dan van plan om dat dan te amenderen? Of dat de motie <onverstaanbaar> het voorstel te maken waar wij als PVV ja tegen zouden kunnen zeggen? Want zoals het er nu ligt haal ik uit uw betoog toch dat u het hier ook niet mee eens zou kunnen zijn.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. De laatste conclusie deel ik niet met de heer Claassen. Wij kunnen wel instemmen met dit voorstel, maar we hebben wel de behoefte om ook in het

verdere proces als Provinciale Staten nog betrokken te worden, om daarmee ook bijvoorbeeld een zaak als representativiteit en dergelijke te kunnen borgen. Ook vanwege het draagvlak, want je ziet nu wat er namelijk gebeurt als je te lang niet bent betrokken als Provinciale Staten. Dan gaat de ontwikkeling die wordt voorgesteld steeds verder af staan van wat er hier in de zaal gebeurt. En het is juist zo belangrijk dat wij als volksvertegenwoordigers betrokken zijn bij dat stukje participatie. Want alleen op die manier kun je ervoor zorgen dat de teleurstelling die er mogelijk zou kunnen optreden, wordt voorkomen. Want onze betrokkenheid bij het stukje burgerparticipatie, en ook hoe het is ingericht, is van essentieel belang om de democratische vernieuwing en de burgerparticipatie ook een kans te geven.

De voorzitter: Tot slot de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Nogmaals, we delen als partijen wellicht dezelfde ideologie van de betrokkenheid van de burger. Het lastige alleen is – en ik ben toch wel benieuwd hoe u daarnaar kijkt – op het moment dat de uitkomst van dat onderzoek, of dat onderzoek nu op de juiste manier gebeurd is, of de participatie voldoende was, of het representatief was, als die uitkomst een zwaarwegend karakter krijgt – wat bijna was gebeurd bij de eerste Burgertop – volgens mij gaat het dan wringen met de onderzoeksmethode, zoals ik dat refereerde in mijn eerste termijn. Dus kijk, als er geen consequenties aan zouden zitten, dan zou je kunnen zeggen: ja, doe je ding. Maar in het voorstel nu staat dat het een fundamenteel iets wordt waar GS iets mee moet. Dat staat er weer in. En dan moeten we toch heel erg zuiver op de graat zijn over wat dan bedacht wordt aan methode, en wat voor een onderzoekspopulatie we gaan gebruiken. Dan kun je toch niet tegen het voorstel ja zeggen?

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Ik denk dat in dit specifieke punt een verschil tussen de PVV en de Partij van de Arbeid zit. Voor ons is het namelijk: wij kunnen hiermee instemmen, mits we in een aantal van die stappen nog betrokken worden. En ook kunnen kijken hoe we bijvoorbeeld de representativiteit van de onderzoekspopulatie, zoals u dat mooi noemt ... Het klinkt altijd een beetje alsof we dierenexperimenten houden: een bepaalde populatie. Daar wil ik me verre van houden. Het is namelijk dat we iets samendoen met de samenleving en waar wij ook onderdeel van uitmaken. Maar het is wel ons doel om te zorgen dat het optimaal gebeurt. En daarom zou ik ook willen oproepen om een aantal Statenleden die affiniteit hebben met in ieder geval óf dit voorstel óf met onderzoek, en dan kijk ik toch weer naar u, om dat voorstel zo goed mogelijk en ook dit draagvlak in de samenleving zo goed mogelijk te maken.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja voorzitter, ik denk dat ik aan het einde van mijn betoog kom als ik zeg: laten we deze kans grijpen, laten we dit samen oppakken, hier in de zaal, met Gedeputeerde Staten, met het ambtelijk apparaat, om die belofte die wij gedaan hebben in 2019 met zijn allen, om die gestand te doen. En die unanimitieit die het eerste initiatiefvoorstel in zich had ook naar de toekomst toe weer uit te stralen en te bekrachtigen. Tot zo ver.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Franssen, namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, de Burgertop. Een heel mooi woord voor iets waar je heel grote verwachtingen van kunt hebben en krijgen. En in 2019 was LOKAAL-LIMBURG zeer enthousiast over het betreffende voorstel. Want wij willen graag de dialoog hebben met de

burger. Wij willen ook graag die burgerparticipatie. Nu zijn we een stukje verder en nu ligt er weer een voorstel. En in de tussentijd hebben we al een evaluatie gezien, maar wij vragen ons af: hetgeen wat toen eigenlijk de doelstelling was en de verwachting welke toen geschapen werd, of dit wel de juiste route is, en de verwachting welke toen werd verwoord en geuit, of dit wel realiteit is geworden. En daar kunnen wij op dit moment alleen maar één conclusie uit trekken als LOKAAL-LIMBURG: de verwachting is in onze optiek niet uitgekomen. De burgerparticipatie is in onze optiek niet uitgekomen. De dialoog welke gevoerd zou worden op alle fronten, met heel veel inwoners, is niet uitgekomen. Maar we zijn ondertussen wel weer wat jaartjes verder. En ons geeft dit voorstel het gevoel dat we eigenlijk proberen een herstart te maken met wat wijzigingen, en we duwen er weer € 100.000 tegenaan, en dan hopen we dat we straks een verbeterd proces krijgen. Dan zeggen wij op een gegeven moment: dan moet je reëel zijn. En als wij dan lezen in het betreffende voorstel dat er 30 groepjes worden geformeerd met 10 inwoners, dan spreken we eigenlijk over 300 inwoners. En als we daar zien dat voor die bijeenkomsten € 50.000 wordt uitgetrokken, dan hebben we daar heel grote moeite mee. Waarom? Omdat er meer dan een miljoen inwoners in Limburg zijn. Heel veel doelgroepen, ook ouderen, die niet betrokken worden in dit proces. Mensen die bijvoorbeeld geen iPad hebben of geen telefoon, of mensen die gehandicapt zijn. Die worden helemaal niet betrokken. Dus die doelstelling op zich kan helemaal niet gehaald worden. En dan zeggen wij als LOKAAL-LIMBURG: probeer eerlijk naar jezelf te zijn. Wij ondersteunen wel burgerparticipatie, en wij ondersteunen die dialoog, maar deze route kunnen we gewoon niet meer ondersteunen. Ook het verwachtingspatroon dat geschapen is wekt teleurstellingen. En hier zitten een aantal politieke partijen – ik geloof 11 voorzitter, maar ondertussen zijn het er 12 geworden – die een achterban hebben en ik denk: daar halen we veel meer info uit. En als je dan vanuit dit orgaan eventueel de telefoon zou pakken en je zou onze 31 gemeenten eens benaderen en vragen hoeveel input daar wel niet is, dan denk ik dat je veel korter input haalt en vervolgens dit kunt doorgeleiden naar een betere invulling van. En voorzitter, ik zie een collega hier staan, dus ik zal even mijn mond houden.

De voorzitter: Ik wil u er trouwens even op wijzen, voor de geschiedschrijving: het zijn 13 fracties. Dan weet u dat voor de volgende keer. Maar dat u ook eigenlijk door uw tijd heen was. Dus na de beantwoording hoop ik dat u kunt afronden. Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Dan ga ik u nog gewoon even aan extra spreektijd helpen. Want u sluit af van, wij willen wel graag dat die burgerparticipatie doorgaat, maar dit is misschien niet de beste manier. Er is in de commissie ook een voorstel gedaan om een werkgroep op te richten. Zou het iets kunnen zijn dat we in die werkgroep nog voor verfijning en verbetering gaan zorgen? En mijn andere vraag is: bent u het ook met me eens – want ik ben het van harte met u eens dat wij als fracties ons eigen huiswerk moeten doen, hè – maar dat dit voorstel, en ook de vorige Burgertop maar dit nog veel meer, juist ook behelst dat GS in haar beleidsvorming de burgers veel beter betreft, en dat het ook een opdracht was uit de integriteitsrapporten? Want eigenlijk dezelfde vraag als aan de heer Thewissen: als wij dit nu afschieten, dan schieten we ook dat onderdeel af. En dat zou toch heel zonde zijn. Zou u daarop willen reflecteren?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik zal met uw laatste vraag beginnen. Ik denk niet dat wij hier verwoord hebben dat wij het direct afschieten. Wij als LOKAAL-LIMBURG zeggen in feite: de doelstelling is niet bereikt, het verwachtingspatroon was te hoog. En wij willen wel een juist beeld neerzetten. En dat juiste beeld, daarvoor gaan wij straks een motie indienen. Wij geloven erin dat dit parlement een afspiegeling is van de Limburgse inwoners. En als wij straks in maart nieuwe verkiezingen hebben, dan geloven wij dat hier wederom een verandering zal plaatsvinden en een afspiegeling zal zijn van onze inwoners. Vandaar dat wij de motie indienen om dit, nogmaals, even te

parkeren. Misschien dat het College straks in de tussentijd heel veel input heeft opgehaald. En vervolgens dat een nieuw College straks na de Statenverkiezingen eventueel met een vernieuwd, verbeterd voorstel zal komen, waarvan misschien wél nadrukkelijk dit parlement kan zeggen: nou, dit willen we. Dan zijn wij zorgzaam met gemeenschapsgeld omgegaan. We horen van heel veel partijen dat er eigenlijk een verwachting is geschapen, maar dat die niet is uitgekomen. Wij kunnen dan ook de inwoners meer tevredenstellen. En het verbaast mij ook dat u dan ook de vraag stelt. En ik heb u eerder de vraag gesteld: wilt u onze motie ondersteunen. En u zegt in feite: nee, wij gaan door op de weg die zeer onzeker is en vrij hobbelig is. Ik daag u nogmaals uit om te heroverwegen en onze motie nogmaals te bekijken en om eventueel mee te gaan in het gedachtegoed dat ik nu naar u verwoord.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Dank u wel voor de tegenvraag, maar de vraag blijft natuurlijk: als u dit nu op basis van het feit dat u het wil uitstellen tot na de verkiezingen, dat kan ook de indruk wekken dat wij op dit moment als Staten liever niet weten wat er buiten speelt. Dit heeft uitdrukkelijk als doel om mensen die geraakt zijn door corona te bevragen, kijken wat er aan de hand is, om daar nog verbetervoorstellen te doen voor de Sociale Agenda. En dat zouden we dan allemaal opschuiven, ja dan gaat u een belangrijke doelstelling van dit voorstel missen. Dat zou ik u mee willen geven.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik wil daar direct op reageren. Dan mist u informatie uit de markt, uit de gemeenten. Iedere gemeente heeft op dit moment tonnen aan geld gekregen vanuit het Rijk. En die gemeenten zijn allemaal aan het inventariseren: hoe kan ik dat geld kwijt aan de burger die geraakt is. En daar is de informatie. En daar ligt het geld. En wat blijkt nu? In heel veel gemeenten hebben ze het geld, maar ze weten helemaal niet wat ze ermee moeten. Want ze weten nog niet precies welke burgers geraakt zijn. En ze weten nog niet precies hoeveel zzp'ers op dit moment in moeilijkheden zijn. En nu wilt u dus een voorstel hier gaan ondersteunen wat nog verder van de burger af is. En de input bij de gemeenten is nog niet opgehaald. Maar de middelen zijn er wel. Kunt u mij dat uitleggen?

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Ik ga dat straks in mijn eigen bijdrage, want ik mag nog, uitgebreid aan u uitleggen. Voor nu toch de vraag aan u: gaan we dan niet een belangrijk onderdeel missen?

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, maar wat vindt u een belangrijk onderdeel?

Mevrouw Absil (CDA): Nee, dat is de vraag aan u, mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, maar als u uw vraag niet concreet stelt, dan zal ik hem wat concreter voor u invullen.

De voorzitter: Misschien kunt u hem concretiseren.

Mevrouw Absil (CDA): Mag ik hem nog eens herhalen. Want als wij nu wachten tot na de verkiezingen ... Wij hebben vijf doelstellingen opgeschreven in dit plan. Volgens mij gaan er drie concreet over hoe wij dit bij de Sociale Agenda betrekken, in de effectmeting, of er initiatieven kunnen ontstaan in de samenleving zelf. Allemaal gericht op sociaal herstel. Dat stellen we dan toch ook allemaal uit? Daar zou ik graag uw reflectie op willen.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dat heb ik u zonet, en dank voor uw vraag trouwens, proberen duidelijk te maken. Wij willen, en dat wilt u ook, kort bij de burger staan en goed luisteren naar de burger. Wie staat het kortste bij de burger? Staan wij het kortste bij de burger, hier als Limburgs parlement? Of staan de gemeenten en raadsleden korter bij de burger? Dan zeg ik: het laatste. Daarvoor zie je ook dat de lokale partijen vooral bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen heel veel geplust hebben. Waarom? Omdat er wel geluisterd wordt en de afstand kleiner is. En vandaar dat ik nu nogmaals de oproep aan u doe om nu ook te luisteren. En laat de weerspiegeling komen van de Statenverkiezingen wat er gaat komen. En dan kan de nieuwe Staten goed luisteren naar hetgeen de kiezer heeft uitgesproken. En dat zou het voorstel zijn van LOKAAL-LIMBURG.

De voorzitter: Dank u wel. Het was een beetje uitlokking, maar oké, dank u wel. Gaat u afronden mijnheer Franssen, want u was door uw tijd heen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja dank u wel, met respect voor de voorzitter. Ik denk dat ik heb afgerond, dat het standpunt duidelijk is. En ik wacht dadelijk gaarne de tweede termijn af, en de beantwoording van het betreffende Collegelid. En dan zal ik nog op een paar zaken terugkomen, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ik voer het woord namens mijn collega Westen, die weer en nog steeds met corona in bed ligt. Zoals menigeen hier nu wel weet, zijn wij als GroenLinks kritisch over een Burgertop. Bij ons heerst namelijk de vraag of dit wel het juiste instrument is voor burgerparticipatie. Toch hebben wij met veel belangstelling ook het plan van aanpak van Burgerkracht gelezen. Positief zijn de oefentafels die vooraf georganiseerd worden om de verwachtingen helder te krijgen. Ook de groepen mensen die gevraagd worden om deel te nemen aan deze top, is gevarieerd. Tijdens de commissievergadering van 13 mei jongstleden rezen over representativiteit nogal wat vraagtekens op. Maar Burgerkracht heeft ons daarin verzekerd dat er een evenwichtig gespreide samenstelling zal plaatsvinden. Daar houden wij ze aan. Daarnaast vinden wij het ophalen van informatie over hoe de kwetsbare doelgroepen de coronacrisis hebben ervaren belangrijk. En dat de opbrengsten een waardevolle input kunnen geven voor het vervolg op de Sociale Agenda. Na nogmaals bestudering van het voorstel rest er nog de vraag: bij de aanzet voor aanpak, de op een na laatste pagina, staat: vanuit PS wordt gesuggereerd om een aantal vertegenwoordigers aan te wijzen die in een klankbord- of werkgroep zullen deelnemen aan de voorbereidingen. Onze vraag is: wie zullen dat zijn? Zijn dat onder andere Statenleden? Of alleen maar Statenleden? Dus dat is een vraag. Voorzitter, GroenLinks heeft dus over het algemeen vraagtekens bij het nut van een Burgertop. Om in de toekomst hiermee verder te gaan zal de evaluatie vanuit Burgerkracht goed georganiseerd moeten worden. Ook voor Provinciale Staten zal helder moeten zijn hoe we in de toekomst met een Burgertop willen omgaan, en of we er überhaupt mee door willen gaan. In het Statenvoorstel wordt aangegeven dat er een evaluatie gaat plaatsvinden. In het voorstel staat namelijk dat Burgerkracht gevraagd wordt om een evaluatie te maken en dat die dan besproken wordt in het College en PS. GroenLinks zou graag willen weten hoe dat bespreken in PS er dan uit gaat zien en in welke periode dat zal plaatsvinden. En wat we precies willen gaan evalueren. Is dat het inhoudelijke proces? De opbrengst daarna? Of beide? Dat betekent dat er dan gekeken moet worden of de resultaten van de Burgertop een aanvulling vormen op de meer wetenschappelijke en kwantitatief onderbouwde effectmeting Sociale Agenda die in 2022 plaatsvindt. Is het verstandig om dat ook mee te nemen in de evaluatie? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jetten. Hiermee komen we aan het einde van de eerste termijn van uw Staten. We schorsen een minuut of vijf, zodat het College zich kan voorbereiden op de beantwoording. Sorry? Oh, neem me niet kwalijk. Duizendmaal excuus. U zei het net nog, twee minuten geleden. Hoe kom ik deze blunder ooit nog te boven. Mevrouw Absil, aan u het woord.

Mevrouw Absil (CDA): Dank u wel. Ja, want wij willen wel graag hier nog iets over zeggen.

De voorzitter: Uiteraard.

Mevrouw Absil (CDA): Niet te veel, want wat hebben we er al vaak met elkaar over gesproken. In januari kwam het eerste voorstel. We hebben, ik zou het moeten nakijken, maar volgens mij vijftig kantjes notulen met elkaar vol gesproken. Het kwam terug in de commissie, weer erover gesproken. Nog eens over gesproken. En zie hier het resultaat: vandaag gaan we weer met elkaar in overleg. Ik denk dat als we de uren dat we met elkaar hierover spreken aangewend hadden om zelf deze taak op ons te nemen, dan waren we al een heel eind geweest. Wat ik vooral hoor en signaleer is, is dat het beste de vijand van het goede is. Ik zie mijnheer Claassen aankomen en hij spreekt over onderzoek.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Maar nu even pragmatisch dan, als het mag. Want u zegt als we al die tijd besteed hadden áán, maar hadden we dan niet beter gewoon van begin af aan moeten zeggen: stop ermee? Dan hadden we deze ellende bespaard, dan hadden we inderdaad kunnen doen wat u zegt.

Mevrouw Absil (CDA): Wat ons betreft gaan we gewoon door. We hebben allemaal de kans gehad om onze aanvullingen te geven. Dat hebben wij ook gedaan als CDA. Wij hebben gevraagd om samenredzaamheid toe te voegen, we hebben gevraagd om kleine ondernemers toe te voegen, we hebben aandacht gevraagd voor het bereiken van de doelgroep van jongeren met name, omdat dat niet van nature bij Burgerkracht zit. We hebben gevraagd om helder te zijn over het proces, omdat wij het ook zeker eens zijn met sprekers die zeiden: de verwachtingen die bij de vorige Burgertop gewekt zijn – was ook de eerste keer – die hebben we niet waar kunnen maken. Nou, dat moeten we nu anders doen. En wat ons betreft ligt daar een voorstel om het anders te doen, waar met name veel meer ruimte is voor inbreng van burgers in de beleidsvoorbereiding aan de kant van GS. Wij hebben er zelf voor gekozen om GS die uitvoering te laten doen. En dan siert het ook wat mij betreft om daar nu de vruchten van te plukken en het niet af te schieten.

De voorzitter: De heer Thewissen.

De heer Thewissen (SVL): Dank u wel, voorzitter. Een vraag aan mevrouw Absil. Het gegeven, waar ik het helemaal mee eens ben wat ze aangeeft, dat we er al zó lang en zó vaak over gesproken hebben, samen met het feit dat er nog steeds heel veel vraagtekens, laat ik het positief formuleren, zijn, dat zou toch ook kunnen aangeven dat de kwaliteit van het stuk gewoon onvoldoende is? En ik heb een aantal partijen ook hier nu horen oproepen, van: hé, we willen nu een besluit nemen € 100.000 uit te geven, maar daarna gaan we eens onder het mom van een werkgroep bij elkaar zitten, we gaan samen zitten – ik heb het opgeschreven – we gaan het vervolgens bijslippen. Dat is toch de verkeerde volgorde? Als we gewoon constateren dat er heel veel over gesproken is, met deze oproepen, kan er toch maar één conclusie zijn, en dat is dat het stuk gewoon niet behandelrijp is. Dat het gewoon niet voldoet.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Volgens mij is er een andere conclusie ook mogelijk. Ik zou u van harte uit willen nodigen, want u was net degene die zei: we zouden dit als Staten zelf op moeten pakken. Ik zou u van harte uit willen nodigen om een keer bij ons in Peel en Maas te komen kijken. Al jaren en jaren zijn daar zeer veel projecten van zelfsturing. Dat gaat nog een stapje verder dan burgerparticipatie. En dan ga je niet als gemeente vooraf met een vastgestelde outcome in gesprek, en ga je oprecht met burgers in gesprek van: wat zouden we kunnen bereiken? Wat zouden we met elkaar kunnen bereiken? Wat kunt u met anderen bereiken? Waar wilt u naartoe? Dat zijn open vragen, en dat is wat mij betreft een noodzakelijke voorwaarde om met elkaar in dialoog te komen. Dat is heel wat anders dan een onderzoek, waar je – terecht dat dat gesteld wordt – veel kritischer moet zijn op representativiteit, et cetera. Dus wat ons betreft is dit juist een kans om met elkaar in gesprek te gaan. En ik wil u van harte uitnodigen om naar mooie projecten te kijken. Dat gaat van buurtbussen tot eten voor ouderen, tot hele dagopvang die door burgers geïnitieerd, georganiseerd en uitgevoerd wordt.

De voorzitter: De heer Thewissen.

De heer Thewissen (SVL): Ik neem uw uitnodiging graag aan om naar Peel en Maas te komen. En misschien is het dan wel een idee om als dat daar zo goed werkt, om dat plan van Peel en Maas te gebruiken in plaats van het plan dat er nu ligt. Dus ik heb PS on tour voorgesteld, dan ben ik de eerste die me aanmeld om naar Peel en Maas te komen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik hoor niet echt een vraag, maar wilt u reageren?

Mevrouw Absil (CDA): Ja, heel mooi. Want dan zou de heer Thewissen ook zien dat het zelfsturingsverhaal dat daar is wel een trapje verdergaat en we wellicht eerst moeten beginnen met gewoon met elkaar het gesprek aan te gaan.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Wat ben ik blij met uw laatste woorden: wij in Peel en Maas zijn een stukje verder. In feite zegt u hetgeen ik zonet in het betoog heb verwoord: laten we kijken wat er bij de gemeenten allemaal al opgehaald is en wat er loopt, en de afstand korter maken. En u ondersteunt dat met uw bewoording. Nu is mijn concrete vraag, voorzitter: de route die LOKAAL-LIMBURG eigenlijk voorstelt – uitstel, maar goed luisteren naar de input van de gemeenten – en zelfs omdat u verwoordt dat ze daar al iets verder zijn dan hier het voorstel, kunt u die gedachtegang ondersteunen?

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): We hebben net al daar het gesprek over gehad. Wij willen wel graag voortgaan. En wij denken echt dat het een eigenstandige rol ook is van GS. Zij hebben dat op deze manier opgepakt. Aan de gang, zouden wij willen zeggen. En terecht dat u zegt: in gemeenten staan ze dichterbij. Maar dat ontslaat ons niet van de plicht, en de heer Kuntzelaers heeft het daar ook al uitgebreid over gehad, dat wij ook een taak hebben. Dus wij zijn een zelfstandig bestuursorgaan, en ook wij hebben de rol om burgers meer te betrekken. Ik geloof 8 april, maar ik ben de datum even kwijt, hebben wij vier rapporten over integriteit besproken. En in al die rapporten komt naar voren dat wij de burgers beter moeten betrekken, aan de achterkant beter uit moeten leggen wat wij doen, dat het beleid navolgbaar moet zijn, transparant is. We hebben wel een opgave met elkaar. En zoals ik al begon: dit is misschien niet het beste, maar wat ons betreft meer dan goed genoeg.

De voorzitter: Mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nu luister ik wederom heel goed naar uw bewoordingen. Dan zegt u als laatste, en daar sluit u mee af: het is misschien niet het beste, maar we moeten door. Dus u kiest eigenlijk voor een route waarvan u zelf verwoordt: het is niet de beste route. Want er zijn al een heleboel betere uitwerkingen van de vier of vijf doelstellingen welke wij wel willen bereiken. Alleen, u ondersteunt dan de slechtste.

Mevrouw Absil (CDA): Nee, dan hebt u ...

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dat verbaast ons. Hoe kunt u dat dan uitleggen, dat u in feite een slechte route ondersteunt als er goede routes bekend zijn?

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Voorzitter, kennelijk druk ik mij niet goed uit of de heer Franssen legt mijn woorden verkeerd uit. Ik heb uitdrukkelijk gezegd: het beste is de vijand van het goede. Wat ons betreft is dit ook een goede route. Het zou vast nog beter kunnen, maar wij nodigen u uit om nu met een 7 – wat ons betreft is dit een 7 – om met die 7 aan de slag te gaan. Volgens mij zitten onze inwoners daarop te wachten.

De voorzitter: Tot slot de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik vind wel voorzitter, met alle respect via u, u begint in mijn beleving in het eerste stuk met een 3, dan gaat u naar een 5 en bij de laatste beantwoording gaat u naar een 7 toe. U springt en springt en springt.

Mevrouw Absil (CDA): Nee, hoor.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Hoe kunt u nu die 7 dan, als laatste, verdedigen?

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): We hebben daarstraks gesproken over de vijf doelstellingen in het stuk. Dat is de 5. Wat mij betreft krijgt dit voorstel een rapportcijfer van een 7. We gaan met elkaar in dialoog, en dat is wat het CDA betreft prima. Misschien zouden we nog door aanpassingen, fijnslijpen het nog beter kunnen maken voor een 9. Maar wat ons betreft nemen wij genoegen met een 7.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, ik denk dat er genoeg over gezegd is. Wij wensen Burgerkracht succes met de uitvoering. Wij vragen om de voorbereidingen wel snel te starten. Wij horen graag straks de opbrengst van deze gesprekken terug. Kunnen we die meenemen, ook in onze eigen afwegingen, ook richting verkiezingen. Dus wat ons betreft: aan de gang.

De voorzitter: Dank u wel. Dan schors ik nu de vergadering tot 11.15 uur.

[SCHORSING]

De voorzitter: Mag ik iedereen verzoeken zijn plaats weer in te nemen? Hiermee heropen ik dus de vergadering. En geef ik gedeputeerde mevrouw Van Toorenborg graag het woord voor de beantwoording in eerste termijn.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter, gisteren had ik een topdag. En dat is niet alleen omdat ik heb kunnen dansen in de late avond, waar overigens ook nog foto's van zijn, maar omdat ik bij Spil in de Wijk was. Een bijeenkomst van allemaal spillen in onze wijken, door heel Limburg heen, die samenkwamen om inspiratie op te doen over hoe zij hun eigen wijken kunnen versterken. Vrijwilligers, professionals, honderden. En ze gaven allerlei voorbeelden van hoe wij hier in Limburg bezig zijn met burgerparticipatie. Dus er zijn heel veel vormen. Waar wij juist heel krachtig in zijn, hoe we met de mensen spreken. En ik vond ook heel mooi van de week hoe wij hier met de boeren in gesprek waren. Hoe onze Gouverneur met ze sprak. Hoe onze collega's van GS met de boeren spraken. En dan zie je overal in het land grote ellende, acties waar we soms echt afstand van nemen, soms buikpijn van krijg en soms ook wel van snappen dat het zo gaat, maar hoe het hier in Limburg ging was het fantastisch, en daar ben ik trots op. En waarom zeg ik deze dingen? Omdat we niet een beeld moeten krijgen, en dat wil ik echt wegnemen, alsof dit de manier is waarop uw Staten met mensen spreken. Dat doet u dagelijks. Maar wat er ook is gevraagd, is kunnen we tot een Burgertop komen? Dat is geweest, daar zijn jullie ongelukkig over geweest. We hebben als GS gedacht dan gaan we kijken hoe we dat kunnen doen. We hebben daartoe met Burgerkracht gesproken en die hebben ons aangegeven, wij zouden het op een bepaalde manier kunnen doen en dat voorstel ligt voor. Maar het is echt, nogmaals, niet dé manier en de enige manier waarin wij participeren met onze mensen, dan zouden we ze ook gruwelijk tekortdoen. Dus, los daarvan dat ik natuurlijk heel graag ook naar Peel en Maas meewil, mag ik me ook aanmelden voor de bus? Het lijkt me heerlijk om daar te zien hoe daar de details geregeld zijn. Maar ik zag gisteren ook andere, ook een soort pipowagen die in alle wijken staat om met mensen te praten, van goh, wat maken jullie nou mee, waar moeten we als gemeente Nederweert, dat is een mooi voorbeeld, nog meer in investeren, wat komen jullie tegen? Gewoon met die pipowagen alle wijken door, om ervoor te zorgen dat ook mensen die niet zo makkelijk naar een andere plek gaan, gewoon iemand in hun eigen straat hebben staan. Dat is wat we met elkaar doen en dit is, wat we vandaag bespreken, louter een aanvulling daarop. En tegen de heer Claassen zou ik willen zeggen ik ben een gepromoveerd jurist, dus ik weet hoe ingewikkeld het is om een groot onderzoek op te zetten, hoe je doelstellingen formuleert, hoe je criteria opschrijft, maar we zitten hier niet een proefschrift, een dissertatie te behandelen, we doen een voorstel, een gewoon voorstel om met uw burgers in gesprek te gaan, met een organisatie die door de Provincie wordt gesubsidieerd, en die echt niet, en dat vond ik wel een beetje jammer, uit was op een verkapte subsidie en dat het een bezigheidstherapie is, nee, laat Burgerkracht jullie belangrijk instrument zich ook bewijzen. Volgens mij willen ze dat heel graag, dus ik zou daar positief naar willen kijken. En voorzitter, dan loop ik even concreet de vragen af. Mevrouw Palmen zei, ik heb liever kleine initiatieven, nou, ik geef u aan, Spil in de Wijk, meesterlijk, honderden initiatieven. Dit is er louter eentje die ernaast komt. U geeft aan, laat de Provincie daar dan aan meebetalen, voor vele duizenden euro's doen we dat, gelukkig, en daar moeten we ook absoluut mee verdergaan. Dus dat was wat ik op haar reflectie zou willen zeggen.

De voorzitter: Mevrouw Palmen

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja dank u wel voorzitter. Dank u wel mevrouw Van Toorenborg. Het is mooi dat u dat zegt en dat dat gebeurt en ik geloof ook zeker dat dat gebeurt alleen, ja, we praten allemaal, dat doe ik ook, en wat ik dan vaak hoor is, en u geeft dat ook aan, Spil in de Wijk en mevrouw Absil gaf het al aan, initiatieven in Peel en Maas, het probleem is juist, althans dat is wat ik terug hoor, is dat die initiatieven worden opgezet maar dat het juist zoveel moeite kost en dat ze daar vaak tegenwerking in krijgen en dat het heel klein begint en als het moet gaan groeien, want in het

begin doen mensen dat allemaal van harte vrijwillig, dan gaat het groeien, en dan moet er een keer wat papier komen, wat inkt en wat koffie, u begrijpt het wel en dan moeten daar weer pakken papier voor ingevuld worden. Dat zijn belemmeringen die dan weggehaald moeten worden omdat die het extra moeilijk maken en ik weet dat dat nu in de Burgertop dan misschien niet past maar misschien kunt u dan toch het meenemen of duiden of zeggen of er een manier is om dat stukje voor de mensen gemakkelijker te maken.

De voorzitter: Gedeputeerde

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter, terecht, daartoe was juist gisteren die conferentie van Spil in de Wijk want daar kwamen partners om mensen specifiek uit te leggen hoe zet je dan iets op, waar zijn bijvoorbeeld middelen? Ik wist bijvoorbeeld ook niet dat er een Heidevereniging is in Nederland en vooral ook in Limburg, die mensen heel goed meehelpt. Hoe kun je dan iets groter opzetten? Waar kun je dan extra financiering van krijgen? Misschien wel van hen, misschien wel van andere organisaties. Een hele fondsenfloppy weet je, al die dingen, het is allemaal voorhanden. Wat wij als Provincie dus doen is zo'n netwerkdag organiseren, waarin mensen aangereikt krijgen hoe ze hun burgerinitiatieven naar een nóg hoger niveau tillen. Dus het is er wel. Ik zou echt het beeld willen wegnemen hier vandaag alsof we alleen maar vastgelopen burgers hebben die een soort van verpletterd worden door alle bureaucratie. Ik herken het niet en zeker niet naar mijn heerlijke dag gisteren.

De voorzitter: Mevrouw Palmen

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dank u wel. Ik zit alleen nog te denken of dat misschien op een bepaalde manier in kaart kan worden gebracht zodat, ja dat is niet voor nu maar daar zouden we dan misschien op een later moment eens over kunnen nadenken, zodat de weg voor de kleine burgerinitiatieven wat gemakkelijker wordt. Maar goed, dat is voor later, ik snap dat dat nu niet bij de Burgertop past. Voor nu dank u wel.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Ja, voorzitter, ik kan daar wel wat op zeggen want ik heb gisteren natuurlijk kennism gemaakt met de mensen die echt die dag hebben georganiseerd en het is misschien best interessant om even op te halen, aan het eind van de dag of er nu nog specifieke dingen naar boven waren gekomen. Want het is natuurlijk heel veel dialoog. DB4ALL heeft verteld hoe zij in de Donderberg actief zijn en die hebben juist aangegeven dat het alleen maar meer spin-off krijgt. Maar als er dingen uit zijn gekomen, kunnen ze me dat wel vertellen, dus zal ik nog even contact met ze opnemen dus er is altijd een manier om te verbeteren maar ik herken het dus nogmaals eigenlijk niet een, ja, wat had de heer Van der Valk nu ook weer gezegd, een beetje een aangeleerde hulpeloosheid. Ik herkende dit niet, overigens ook niet in de stukken, dit terzijde, maar ook niet op die speciale dag.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja dank u wel. En als daar iets uit voortkomt houd ik mij uiteraard warm aanbevolen om dat te mogen inzien. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter, en van de heer Van der Valk kreeg ik een specifieke vraag hoe gaat het met de jeugd? Nou ik denk dat we de afgelopen maanden wel aan het rapport hebben gekregen hoe het met onze jeugd gaat en daar maken we ons gewoon zorgen over. We maken er zorgen over dat kinderen eigenlijk een beetje aan het zoeken zijn, via social media worden verleid tot allerlei ellende, heel kwetsbaar is, nog meer drugs gebruiken dan de andere delen van

Nederland dus het gaat gewoon niet zo goed met onze jongeren. Ik denk dat het alleen maar goed zou zijn om een manier te bedenken om ze aan tafel te halen. De Gouverneur heeft al heel positief gereageerd op de gedachte van een Kinderraad. We zijn aan het kijken hoe we die op kunnen zetten, dus die hebben we ook. Het is allemaal ook, ook, ook. Maar ook het voorstel wat vandaag voorligt. Voorzitter, D66 heeft een aantal punten aangegeven waarin ze zich afvroegen zou je die representativiteit, heerlijk woord, nog kunnen vergroten en kunnen we daarnaast kijken naar de principles of the OVSE, nou ik denk dat dat heel goed kan, prima, we hebben natuurlijk, het is nooit zo netjes om op je telefoon te zitten tijdens een vergadering maar ik was natuurlijk even aan het appen van kunnen we dit organiseren en kan ik die motie omarmen, dat kan ik dus het is prima. Ik zou het echt aan de orde van uw Staten laten met een positieve grondhouding, ook ten aanzien van de loting maar het zal wel een experiment zijn. We zijn een beetje aan het kijken, de heer <onverstaanbaar> heeft aangegeven van, ja hij wil wel die loting doen maar wel even kijken welke database gebruik je dan. Ze hebben er zelf één van meer dan duizend mensen die erin zitten in een burgerpanel, dat zou je kunnen gebruiken. Er zijn diverse gemeenten nog andere manieren, je zou natuurlijk ook op postcode kunnen doen. Er zijn allerlei manieren om het te doen. We gaan experimenteren en dan in de evaluatie komen we er bij u op terug, of dat nou een bijdrage is geweest of dat we dat misschien maar nooit meer moeten doen. Voorzitter, ten aanzien van de SVL-vraag heb ik al een aantal dingen gezegd. Het belangrijkste wat ik eigenlijk wil zeggen is dat het echt aan uw Staten is, het is geen dingetje van GS. Het is voor u. Het is van u. U wilt het of u wilt het niet. U kunt er goede argumenten voor geven. Ik ben het met een heleboel dingen die de heer Claassen en de heer Thewissen hebben gezegd inhoudelijk niet eens maar het zijn wel valide argumenten dus prima, als u er zo naar kijkt, zeg dan 'nee' en als de andere mensen zeggen dat het meerwaarde heeft die ernaast kan liggen, naast alle andere initiatieven, dan zeggen we 'ja', dat is allemaal prima. Het enige waar ik dus afstand van neem is dat het een bezigheidstherapie is van iemand die alleen maar subsidie wil hebben. Voorzitter, de vragen van de PVV puzzelden me wel een beetje omdat ik dacht, wat zijn dan de bouwstenen en wanneer zijn ze toegelaten? Ik denk dat we het zo technisch echt niet moeten aanvliegen. Er komt van alles uit. Ik wil daar niet op vooruit lopen maar we zien dat er heel wat aan de hand is. Kijk naar de BEST-rapporten, naar de Staat van Limburg, er ligt van alles maar wij willen natuurlijk graag meenemen wat uit die gesprekken komt. Daar zal een verslag van komen, er zullen analyses op los worden gelaten en dan kom ik een beetje op de vragen die helemaal aan het eind zijn gesteld door mevrouw Jetten, hoe gaan we dat dan doen. Analyses, inhoudelijk en hoe het is opgezet, zullen wij binnen GS bespreken en zullen we aan uw Staten uitleggen wat daaruit naar voren is gekomen. Zo is de manier waarop wij dat zouden willen doen.

De voorzitter: De heer Claassen

De heer Claassen (PVV): Dank u wel voorzitter. Waarom staat dat dan niet in het voorstel? Waarom staat dan niet in het voorstel dat het dan geen bouwstenen zijn. Waarom staat er in het voorstel, we kijken dan wel wat er ermee doen? Ik sla een beetje plat maar dat is wel wat u zegt. Het kan iets opleveren, het kan niets opleveren, *we kieken wel*, zeggen we dan hier in Limburg. Schrijf dat dan op.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter, misschien staat het in ambtelijke taal ook een beetje daar. Dat we gaan ophalen wat uit die conferenties komt. Dat we vervolgens daar een analyse over maken. Dat het verslag inzichtelijk is. Dat we het terugleggen bij de mensen, naar aanleiding van verhalen en filmpjes. Belangrijk is steeds dat we terugleggen wat we daarin hebben opgehaald. Een klankbordgroep kan vanuit uw Staten, komen. Meldt u zich aan, dan organiseren we dat. Het is iets wat we met de mensen, met Burgerkracht willen uitrollen om ervoor te zorgen dat we zo veel mogelijk informatie uit allerlei tafels halen om te kijken hoe het met de Limburger gaat, op een andere manier dan al die manieren die wel al doen.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter, ik merk dat u naar een lange aanloop van rondom Burgertop na dit voorstel toch wat enthousiaster bent geworden dan u aanvankelijk was maar dan kom ik toch bij mijn punt van mijn eerdere interruptie: uiteindelijk gaat het om de zwaarte die wordt toegekend aan de uitkomsten. En als het is van ja, we halen op en we kijken en we hebben de dialoog en we analyseren, dan kan er niet heel veel misgaan. De vraag is of dat € 100.000 moet kosten. In het voorstel staat nu dat het een fundament is, gebaseerd op brede welvaart en dat het bouwstenen gaat opleveren en dan houdt het sowieso wat ons betreft op. Wat daar staat is toch een ander verhaal dan hoe u het nu probeert te verdedigen?

Gedeputeerde Van Toorenburg: Nee voorzitter, volgens mij wordt hier bijna creatief een afstand gecreëerd die er volgens mij helemaal niet hoeft te zijn. Het zijn bouwstenen. Je hoort allerlei dingen, je hoort aspecten van de jeugd, je hoort aspecten van de oudere mensen, van alle organisaties die daar mogelijk ook nog bij betrokken zijn. Dus je krijgt een bepaald beeld van hoe het met groepen gaat. Hoe gaat het met onze jongeren, hoe gaat het met onze ouderen, hoe gaat het met de zzp'ers, hoe zijn ze de coronacrisis doorgekomen, of niet, daar krijg je een beeld van en dat beeld kunnen wij meenemen in ons nieuwe programma. Het beeld kunt u meenemen bij de vorming van uw eigen standpunten. Het is een totaalbeeld, liggend naast alle manieren waarop we al met mensen in gesprek zijn en dat zijn bouwstenen, je kunt het ook anders noemen.

De voorzitter: De heer Claassen

De heer Claassen (PVV): Tot slot. Dan heb ik waarschijnlijk een negatieve connotatie bij bouwstenen want het CDA-programma bestaat uit bouwstenen en toevallig heb ik dat meegemaakt bij Landgraaf, daar zitten al die bouwstenen in het coalitieakkoord. Dus ja, bouwstenen zijn op verschillende manieren te interpreteren.

Gedeputeerde Van Toorenburg: Ik ga daar niet op reageren voorzitter. Dat lijkt mij beter.

De voorzitter: De heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Dank u voorzitter. Ik hoorde Gedeputeerde gepassioneerd praten over de betrokkenheid van het Umfeld, en daar vindt u mij, maar gebeurt dat dan ad hoc, gebeurt dat incidenteel of is dat echt structureel beleid? Want dan heb je die Burgertop in principe helemaal niet nodig want dan is het ingebed in de ontwikkeling van die beleidsthema's. Of zie ik dat verkeerd?

De voorzitter: Gedeputeerde

Gedeputeerde Van Toorenburg: Voorzitter, ik durf van al mijn collega's in GS te zeggen dat het structureel beleid is. Als ik zie hoe de collega's die bezig zijn met die hele stikstofdiscussie met mensen in gesprek gaan om te zien waar voor Limburg de kansen maar ook waar voor Limburg vooral bedreigingen liggen, om te kijken of je dat met mensen kunt doen. Ik zie de collega die over de economie gaat en onderwijs zich suf wandelen langs alle instellingen om een goed beeld te krijgen wat er speelt. Onze Gouverneur is niets anders aan het doen dan ophalen wat er aan de hand is, dus dat is wat wij dagelijks doen. En we doen het ook met al onze maatschappelijke organisaties, spreken met de KBO, we spreken met SMOL, met iedereen zijn we in gesprek dus het is structureel beleid om iedere keer te kijken of dat wat wij doen het beste is voor Limburg. Dat is de manier waarop wij politiek bedrijven, waarop wij deze provincie met elkaar besturen en waar u terecht kritisch op bent.

De voorzitter: De heer Van der Valk

De heer Van der Valk (SP): Ja, dat snap ik helemaal maar het staat nergens. We doen dat omdat we dat belangrijk vinden, omdat we draagvlak zoeken, omdat we informatie willen ophalen om de goede dingen te doen en de goede beslissingen te nemen maar ergens geborgd hebben we dat niet. Ja, in sommige beleidsvelden is dat waarschijnlijk wetmatig, bij de Omgevingswet enzovoort is dat wel geborgd, dat je het moet, maar het echt ophalen en ook die fijnmazigheid, ja dat gebeurt dan waarschijnlijk toch voornamelijk vanuit de goede bedoeling.

De voorzitter: Gedeputeerde

Gedeputeerde Van Toorenborg: Volgens mij is een bestuurder geen knip voor de neus waard als die niet iedere keer kijkt is het beleid dat ik uitvoer het beste beleid voor de doelgroep waarvoor ik het doe? Dus dit College van GS is niets anders aan het doen dan ophalen of de keuzes die wij maken, de plannen die wij aan u voorleggen, of die op draagvlak zouden kunnen rekenen. En dan kunt u vanuit uw eigen visie en uw eigen achterban daarin bijsturen, kritiek op leveren of ze omarmen. Volgens mij doe je dat als bestuur van een provincie niet anders.

De voorzitter: Tot slot de heer Van der Valk

De heer Van der Valk (SP): Dan blijft de vraag van mij: heb je dan nog een Burgertop nodig? Is dat dan nog een extra stimulans of heb je het zo al zodanig ingebed dat het een beetje een zekers optuigen is om niet.

De voorzitter: Gedeputeerde

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter, ik denk dat we strikt genomen zonder zouden kunnen maar ik vind het een gemiste kans als we het niet zouden doen omdat ik weet dat Burgerkracht in staat is om heel representatief een beeld op te halen bij de mensen, als ik zie waar zij iedere keer mee bezig zijn, in het veroorzaken van burgerparticipatie en prachtige plannen uitrollen. Dan zou ik het ze graag in handen geven om ook deze weg op te gaan en ik hoop dat jullie daar dan vervolgens zo enthousiast over zijn dat we het over een poosje weer doen. Dus we kunnen zonder leven, en dat komt misschien ook omdat jullie allemaal heel betrokken zijn en wij en dat we ook nog eens een keer met Limburgers te maken hebben die op een hele open manier met ons in gesprek gaan, maar ik geef het er graag ook nog bij.

De voorzitter: Gaat u verder

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter, de PVV vroeg ook nog wie dan die nieuwkomers zijn en waarom allochtone zorgvragers. Ik snap de vraag best, alleen het is niet alleen hen, want dan miskennen we een beetje het lijstje wat Burgerkracht heeft aangegeven. Het is ook de KBOZ en alle maatschappelijke organisaties. Het zijn cliëntenorganisaties die daar vertegenwoordigd zijn, dus het is allemaal. Ja, dan probeer je zo volledig mogelijk te zijn en staan deze er ook tussen. Ik denk dat wel in essentie opgaat dat je kijkt hoe het met de mensen gegaan is die sowieso een sociaal zwakkere infrastructuur hebben. Want andere mensen, waar de VVD vooral vandaag naar verwees, zijn inderdaad heel erg in staat om hun eigen weerstanden te overwinnen, om als ze het moeilijk hebben zelf de oplossing te vinden. Maar mensen zonder een sociaal netwerk in onze provincie hebben daar meer moeite mee en dat is waarom het denk ik goed is dat we deze even specifiek hebben genoemd. Dus op het antwoord van de VVD of we werkelijk die enorme info missen als we het niet doen, vraag ik me dat af maar ik denk dat het wel goed is om dit er nogmaals naast te leggen. Ik was blij met de

manier waarop de heer Kuntzelaers het uitlegde. Ik kan het niet mooier zeggen, dus daar voel ik heel veel steun voor, dat we daarmee aan de slag gaan. Natuurlijk moeten we goed letten op de verwachtingen. Dat is ook de reden waarom er een beetje geoefend wordt met tafels. Hoe ga je er nu voor zorgen dat mensen de thema's kunnen bespreken, dat daar mensen aan tafel zitten die daar ook op letten dat de thema's kunnen worden besproken. Dat je een beetje oefent met hoe we ervoor zorgen dat er geen valse verwachtingen uit komen. Dat is een proces waarover we later aan u kunnen berichten hoe dat is gegaan. Dat is denk ik heel erg belangrijk. De vragen van GroenLinks heb ik eigenlijk in de tussentijd denk ik in andere interrupties wel gedaan, namelijk klankbord, evaluatie noodzakelijk, hoe bespreken we het langs die twee lijnen, en de effectmeting ligt daar dus naast. En vanuit de CDA-fractie heb ik ook al mooie woorden gehad. De eigenstandige rol van GS vullen wij dus in door ook goed te luisteren naar wat daar is uitgekomen, naast alle andere organisaties met wie we al spreken en waar we heel enthousiast over zijn. Dus kort en goed, voorzitter, wat de moties betreft zou ik niet zo gelukkig zijn met de motie van LOKAAL-LIMBURG om het allemaal nog meer uit te stellen maar ik vind het wel netjes om aan uw Staten vast te vertellen dat het tijdpad dat we aanvankelijk hadden bedacht wel een beetje in de verdrukking is gekomen doordat we er zo lang over hebben gedaan voordat we eruit waren of we dit wel of niet gaan doen want dat weten we pas aan het einde van de dag. Dus er komt sowieso wel een kleine opschuif maar ik zou het niet over de verkiezingen heen tillen. Ik denk dat dat een gemiste kans is om met een Collegeprogramma aan de slag te gaan waarin we ook dit hebben mee kunnen nemen.

De voorzitter: De heer Franssen

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): U noemt zonet in uw bewoording een klein uitstel als ik het goed begrijp. Wat verwacht u? Welke termijn verwacht u dan in uw bewoording tot het nu al uitgesteld wordt?

Gedeputeerde Van Toorenburg: Ik denk dat het we realistisch moeten zijn dat we het zo'n anderhalf a twee maanden met elkaar weten uit te stellen door er zo lang over te spreken. Maar het is nog steeds op tijd voor het programma van het College voor de komende periode om na te denken over de Sociale Agenda en uw Staten de ruimte te geven om dit mee te kunnen nemen zodra we weer nieuwe plannen maken voor onze mooie provincie.

De voorzitter: De heer Franssen

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Door middel van het uitstel, en u zegt door middel van het nieuwe plannen maken, is het dan dusdanig uitgewerkt en het voorstel van de Staten dusdanig in het verwachtingspatroon dat u zegt dat u daar zelf tevreden mee bent zodat het in de Begrotingsbehandeling meegenomen kan worden.

De voorzitter: Gaat uw gang

Gedeputeerde Van Toorenburg: Voorzitter, het ligt er altijd een beetje aan welke begrotingsbehandeling. Ik zeg dat we ervoor zorgen dat we in het najaar de tafels hebben, de gesprekken voeren, dat we goed ophalen wat er is en dat we dan op tijd voor de nieuwe plannen die wij hier in GS, of in de coalitie, met u samen zullen maken om dan mee te wegen wat daaruit is gekomen. Dat lukt zeker maar we zijn wel een beetje opgeschoven in de tijd doordat we er bijna een half jaar over hebben gepraat.

De voorzitter: Tot slot mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nu brengt u mij helemaal in verwarring want u spreekt nu het woord.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voor de verkiezingen

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): de nieuwe coalitie uit he? Dat spreekt u uit. Is het dan zo dat u zeg, oké, het is in januari, februari of moet ik er toch uit afleiden dat u zelfs de verwachting eventueel heeft dat het toch pas in maart, april eigenlijk helemaal uitgewerkt is.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Nee, voorzitter, wat ik bedoel is dat we aanvankelijk hadden gehoopt, als het direct was omarmd, dat we al de uitkomsten hadden op het moment dat uw Staten al uw verkiezingsprogramma zou schrijven. Nou, iedereen is daar volgens mij nu al mee bezig dus dat gaan we niet redden maar het is wel vervolgens zo dat het weer een bouwsteen kan opleveren, dat zeg ik toch maar weer even, voor de volgende periode, om na te denken over waar nu nog extra dingen zitten waarin wij de zelfredzaamheid en vooral de samenredzaamheid kunnen verbeteren in onze mooie provincie in de volgende coalitieplannen. Dan ligt het allemaal op tafel, naast alles wat we van andere organisaties meenemen die ons ook altijd zullen schrijven over wat zij vinden wat er moet gebeuren.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, gaat u verder met het beantwoorden

Gedeputeerde Toorenborg: Voorzitter, ik denk dat ik klaar ben.

De voorzitter: Dat is mooi.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Ik had eigenlijk niet willen overtuigen want ik vind dat het aan u is maar het is me toch wel gebeurd dat ik toch een beetje geprobeerd heb dat te doen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we nu naar de tweede termijn van uw Staten en ik geef eerst het woord aan mevrouw Palmen. Geen behoefte aan? Dank u wel. De heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Dank u wel voorzitter. De SP is op zich tevreden met de beantwoording maar het is voor ons niet genoeg. Wij denken echt aan van als je die burgerparticipatie echt gestalte wilt geven, als je die echt vorm wilt geven, en u geeft echt wel een paar voorbeelden waarin dat gebeurt, maar we willen het verstevigd en verankerd zien. Daarom zullen wij aan dit Voorstel een amendement indienen waarin we het uitbreiden met een Burgerberaad waarin die fijnmazigheid is geborgd, waarin de continuïteit is geborgd en waarin je echt in gesprek gaat, niet alleen met de top, met de Burgertop maar vooral met de burgers. Daar wil ik het bij laten, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Het amendement is onderweg en zal zo snel mogelijk aan het stuk worden toegevoegd. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jenneskens. Geen behoefte aan. De heer Thewissen. Geen behoefte aan. De heer Claassen. Geen behoefte aan. De heer Bastiaans. Ga uw gang.

De heer Bastiaans (VVD): Dank u wel voorzitter. En dank u wel voor de beantwoording mevrouw Van Toorenborg. In de commissievergadering het door u aangehaalde punt van onderlinge steun van partijen hebben wij gewogen. Destijds gaf ik, lees mevrouw Koopman, al aan stemmen geteld te hebben en dat het nijpend zou zijn of er voldoende steun zou zijn voor dit voorstel. Op dat moment

was ons nog niet de Voorjaarsnota bekend en de noodzaak van prioritering. Natuurlijk moet je altijd het uitgeven van geld zorgvuldig wegen. Door de staat van de huidige begroting zullen nog betere keuzes gemaakt moeten worden. De VVD vindt de Burgertop in dit geval een van de zaken die geschrapt mag worden. Het geld kan naar onze mening beter ingezet worden voor andere beleidskeuzes en uitvoeringen. Nog even een persoonlijke noot wat ik hier vandaag heb beluisterd, is dat er eigenlijk een voorstel is, dat niet 100% af is en waarover gepraat wordt vanaf januari en dat gekwalificeerd wordt met een 7 door het CDA en dat dat eigenlijk toch wel jammer is. Wij gaan niet voor een 7, wij gaan vaak voor een hoger cijfer en we vinden gewoon niet dat voldoende uit het voorstel komt als je zegt dat je wel pipowagens ziet maar als je niet weet wat er uit die pipowagen komt en je gaat er ook niet mee aan de slag dan vind ik dat jammer. Wij weten wel wat in zo'n pipowagen speelt. Wij voelen ons wel voldoende, kijk dat is altijd leuk als je een interruptie uitlokt, betrokken bij die burger. Wij spelen wat er speelt en mevrouw Van Toorenburg zegt het ook, dat de jeugd met drugs, naar aanleiding van Covid of niet, je weet wat er speelt maar doe er wat aan en gebruik daar onze centen voor. De burger heeft meer een uitwerking dan een ophaler van dingen en er vervolgens niets mee doen.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, ik hoorde een hele kritische noot van de VVD-fractie. We hebben het hier over een ton. Ik kan me ook nog herinneren dat we hier een gesprek voerden over een vliegveld, toen was u ook niet tevreden over de uitwerking van dat stuk. Toen kon de VVD-fractie wel instemmen ondanks dat dat stuk volgens mij van u ook geen voldoende kreeg. Waarin zit dan dat verschil dat je over tientallen miljoenen de VVD dat wel kan en over die ton hier, dat dat dan toch de 10 moet zijn? Wat is dat?

De voorzitter: De heer Bastiaans.

De heer Bastiaans (VVD): Volgens mij is daar een amendement in gebracht dat die tientallen miljoenen terug heeft gebracht naar de vier voorstellen die er lagen vele malen meer zouden gaan kosten maar daar horen we het laatste jaar meer over dus we hopen zelfs geld bespaard te hebben met het vliegveld dus ook daar waren we kritisch op de centen.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

De heer Bastiaans (VVD): Ik was klaar met het voorlezen van mijn stuk. Dank u wel, mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Kuntzelaers van de Partij van de Arbeid.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Soms heb je een debat in de Staten en dan ben je daadwerkelijk met elkaar aan het praten over hoe je het beter kunt en ben je op zoek naar een aanpassing zodat je met elkaar daadwerkelijk een stap verder kunt komen. Ik vond vandaag zo'n debat. Op de inhoud, ook met degene met wie ik het vaak niet mee eens ben over dit onderwerp, met de heer Claassen of de heer Thewissen op dit moment. Ik geloof niet dat we precies op één lijn zitten maar het is wel prettig om elkaar te kunnen vinden op een aantal onderdelen van hoe je om wilt gaan met democratische vernieuwing en verandering en in het bijzonder met mijnheer Van der Valk die namens de SP ook echt op zoek was naar waar kan ik een toevoeging doen aan het voorstel zodat het wel de kant opgaat die wij meer voor ogen zien en waar iedereen, of in ieder geval een meerderheid, zich achter zou kunnen scharen. En ik vind het heel prettig om te zien dat dat, hopelijk, gelukt is in het voorstel wat de heer Van der Valk doet. Ik zou de voorstanders van het voorstel dan ook willen oproepen om hierin mee te gaan zodat we deze aanvulling op het voorstel kunnen

meenemen en daarmee burgerparticipatie en democratische vernieuwing in deze periode toch nog kunnen resulteren en een vervolg kunnen geven en ik denk dat dat een lovenswaardige ontwikkeling is voor iedereen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Franssen namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. In de eerste termijn van LOKAAL-LIMBURG waren we eigenlijk al heel duidelijk hoe onze gedacht is over dit voorstel. We vinden het voorstel tot op heden, helaas, nog niet volledig. We vinden ook dat de burger te weinig erbij betrokken wordt en daarnaast constateren wij dat de doelstelling niet gehaald wordt. Als we dan zien dat er door de betreffende portefeuillehouder, wij willen het beste voor Limburg hebben, kunnen wij alleen maar constateren dat het beste niet wordt voorgelegd in dit betreffende document. Wel willen wij natuurlijk ook het beste voor de Limburgers. Er wordt ook verwoord, uw Gouverneur haalt een heleboel zaken op, ja, ik denk daarvoor heeft een grote meerderheid in dit parlement, misschien wel eenieder, gekozen voor deze bestuurder, dus het wordt ook een stukje van hem verwacht. Deze Gouverneur kennende, is hij, zeker op dat punt, een goede vertegenwoordiger voor de Limburgers vanuit zijn positie. Als je dan de bewoording beluistert van de Deputé, dan werd de vraag gesteld of je dan nog een Burgertop nodig hebt, en het antwoord, ik herhaal dit, is 'in principe zou je de Burgertop niet nodig hebben' dat zegt mevrouw Van Toorenborg, in principe. Dus wij kunnen ook zonder leven. Dan vragen wij ons af of de route welke nu verwoord wordt en voorgelegd wordt, eigenlijk niet tegendraads is op hetgeen wat de Deputé hier zonet verwoordde. En voorzitter, ik betreur het dan ook, daarvoor maakte ik nog de interruptie, dat eigenlijk onze motie wordt ontraden want er staat nadrukkelijk: de 'opdrachtverlening', de 'opdrachtverlening', daar hebben we het over. Dat is heel iets anders dan hetgeen wat eigenlijk nu als voorstel komt. Dus ik zou ook de Deputé willen vragen om naar vooral het woord 'opdrachtverlening' te kijken en misschien tot heroverweging te komen met het advies naar de Staten. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Jetten. Geen behoefte aan. Mevrouw Absil, namens het CDA.

Mevrouw Absil (CDA): Voorzitter, wij zouden nog graag in de tweede termijn van GS horen hoe zij op het amendement, wat nu ondertussen denk ik ongeveer wordt rondgedeeld], reflecteren want voor ons is het belang dat wel het voorstel zoals het er nu ligt gewoon doorgang kan vinden. Burgerberaad, als dat een extra toevoeging is en er met loting gewerkt gaat worden, dan lijkt dat ons prima mogelijk als aanvulling op maar dat zou in de tijd niet te veel uit moeten maken maar ook in de kosten. Dit kunnen wij niet overzien dus wij horen graag hoe GS dit ziet. Maar het zou niet ten koste moeten gaan van het huidige voorstel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even naar mevrouw Kerseboom. Geen behoefte. Dank u wel. Daarmee zijn we aan het eind van de tweede termijn van uw Staten, ik kijk even, ja, de Gedeputeerde kan direct antwoorden. Aan u het woord.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter, er zijn in de tweede termijn niet heel veel extra vragen gesteld. Volgens mij heeft uw Staten een heel mooi beeld van wat het zou kunnen zijn en kunt u zelf uiteindelijk besluiten of we dit gaan doen of niet. Ten aanzien van het amendement maak ik me wel een beetje zorgen omdat ik dan wel zie, de middelen van het Statenvoorstel in te zetten voor het opzetten van een Burgerberaad, dat is echt wel totaal iets anders dan wat er nu voorligt. Dat is wel een beetje ingewikkeld. Want de middelen willen wij natuurlijk nu inzetten om ook mensen fatsoenlijke reiskosten te geven om goede verslaggeving te doen, om er vervolgens mee te kunnen doen wat we willen. En met deze benzineprijzen lijkt me dat heel fijn als we ze fatsoenlijke reiskosten geven. Dus ik

zou het een beetje jammer vinden als we dat dan allemaal niet meer doen, voor iets anders, dus daar ben ik even naar op zoek. Ik kan dat niet inschatten. Ik zou heel graag willen dat het voorstel zoals het nu voorligt, met de omarming van de moties net, dat we dat kunnen uitvoeren, en dan wil ik heel graag aan Burgerkracht vragen, kunt u met ons in gesprek over hoe we dat als een Burgerberaad kunnen gaan neerzetten voor de toekomst. Dat is dan wel op het vervolg van wat we nu doen.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel voorzitter. Is het voor u een aanvulling? Het Burgerberaad in principe als concept zou een mooie aanvulling kunnen zijn op datgene wat u nu, dat zou samen moeten kunnen passen, toch?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Je zou kunnen zeggen dat de manier waarop we nu de Burgertop organiseren een basis kan worden voor een uit te werken Burgerberaad. Maar er zijn al burgerpanels maar dan wil ik ook wel even weten, en in gesprek met Burgerkracht, iets meer dan even via een appje, hoe ziet u dat voor zich met dat voorstel kan ik natuurlijk t.z.t. terugkomen. Maar ik zou wel graag dit voorstel dan uitgevoerd willen zien om vervolgens te kijken hoe je dat meer structurele vorm kan geven in een Burgerberaad.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ik laat het erbij.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder

Gedeputeerde Van Toorenborg: Dus voorzitter, als we het zo zouden kunnen doen, als ik het amendement zo mag begrijpen dat we dan dit wel gaan doen, de middelen die hiervoor beschikbaar zijn ook daadwerkelijk aan deze Burgertop kunnen uitgeven, om vervolgens te bezien hoe we dit in de toekomst in een Burgerberaad kunnen laten landen. En voorzitter, verder is het gewoon echt, ik vind het belangrijk om dat te benadrukken, echt aan uw Staten, om te zien of u dit in uw gereedschapskist erbij wenst te hebben of niet. Dank u wel.

De voorzitter: Wellicht is het handig als u, en dat is een terechte vraag die u stelt aan de indiener. Ik kijk even naar de heer Van der Valk of die kan bevestigen dat we het amendement zo kunnen lezen en begrijpen zoals de Gedeputeerde zojuist heeft voorgesteld. Dat zal voor de overige leden van uw Staten denk ik van cruciaal belang zijn, in hun afweging. De heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Ja, dank u wel. Het moet toch echt zo gelezen worden van dat, begin nou met allebei, of doe allebei, dus complementair aan het Burgertopinitiatief, ook aan de slag met de Burgerberaad en dat in zekere mate een structureel karakter geven en dan mag u inderdaad wel een goed onderzoek doen van wat kost dat dan allemaal maar dat het echt beklijft en niet alleen maar blijft bij die incidentele Burgertop waarin je met de usual suspects in gesprek gaat, die overigens belangrijk zijn, dat zal ik niet ontkennen maar waarbij je die haarvaten ook betreft bij de beleidsvorming.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter maar dan zou ik het zo willen doen, ik ben gewoon echt even heel praktisch want ik wil gewoon dat dit lukt als we het gaan doen. Dan gaan we dus deze Burgertop op de manier organiseren die nu voorligt, dat we in de evaluatie meenemen hoe we dit kunnen bestendigen zodat het een structureel iets wordt. Want de middelen hieruit halen wil ik niet. Ik

kan ook niet een blanco cheque, want dan krijg ik me daar toch ruzie met een van onze Gedeputeerden die over financiën gaat als ik zeg, prima jongens we dekken het wel even uit de post Bestuur zonder dat ik weet wat het gaat kosten, dat kan ik niet doen. Dus dat kunnen we in de evaluatie meenemen hoe we deze Burgertop omzetten in een structureel Burgerberaad, en wat dat dan zou kosten zodat uw Staten daar een besluit over kan nemen.

De voorzitter: De heer Van der Valk

De heer Van der Valk (SP): Ja voorzitter, ik hoorde de Gedeputeerde in alle betogen en iedereen in het Huis roepen van we vinden het belangrijk dat we die burger bereiken, we willen die kloof sluiten, we hebben nu een voorstel dat een ton kost, we geven aan allerlei andere voorstellen geven we miljoenen uit waar je het effect ook niet van tevoren weet, waarom moet dat dan een belemmering zijn als je naar de burger toegaat, die burger hoeft niet naar ons toe, dus die vergoeding zit er al niet aan vast, dat reiskostenverhaal. En zo zijn er nog een paar kostenaspecten waarvan ik denk 'dat is peanuts ten opzichte van de winst die je gaat boeken als je die beleidsthema's daadwerkelijk ook goed ingebed krijgt in die maatschappij. Daar wil ik het bij laten, voorzitter.

De voorzitter: Gedeputeerde

Gedeputeerde Van Toorenborg: Ja voorzitter, ik denk dat er gewoon wel kosten gemaakt zijn en als we die niet fatsoenlijk aan u voorleggen dan denk ik dat ik u voor de gek houd dus de begroting zoals die voorligt is van belang. Ja, we gaan naar de mensen toe, we gaan op verschillende plekken spreken maar mensen zullen nog steeds naar die tafels toe moeten dus dat kost geld en ik vind het belangrijk dat mensen geen financiële offers hoeven te brengen om mee te doen aan een participatie die wij als Provincie belangrijk vinden. Dus, dit geld, deze € 100.000 zou ik willen besteden aan een fatsoenlijke Burgertop en niet gaan zitten bekribbelen dat het net niets is, geen goede verslaglegging, geen goede evaluatie, dat wil ik niet, en dan wil ik in die evaluatie meenemen hoe we dit kunnen bestendigen tot een Burgerberaad. Als ik het zo mag lezen vind ik dit amendement prima en anders moet ik hem ontraden want ik kan niet met een blanco cheque naar uw Staten toe. Dat kan misschien iemand leuk vinden maar volgens mij krijg ik de rest van de Staten, en terecht, dan over me heen.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het eind gekomen van de beraadslaging. We gaan even in een paar minuten de stemming voorbereiden want we gaan direct stemmen en dan kan ook iedereen van uw fractie geroepen worden om naar binnen te komen. Dan stemmen we dadelijk allereerst over het amendement, dan over het Statenvoorstel en dan over twee moties: 2868 en 2869. Ik schors voor een enkel ogenblik.

[SCHORSING]

De voorzitter: Mag ik u allen verzoeken uw plaatsen in te nemen, dan kunnen we overgaan tot stemmen. En dan kan de Griffier even tellen met hoeveel mensen we ook exact in de zaal aanwezig zijn. En mag ik iedereen ook verzoeken zijn eigen oorspronkelijke plek in te nemen, ook al is er een buurman of buurvrouw afwezig want anders komen wij in de problemen met wie heeft nou precies gestemd en dan zou het kunnen zijn dat u een knop heeft ingedrukt van een collega van u die ziek thuis zit en dat kan natuurlijk niet. Dan krijg ik weer vragen uit een bepaalde hoek. De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Er is behoefte aan vijf minuten schorsing vanuit de Staten.

De voorzitter: Er is behoefte aan schorsing van vijf minuten. Ik schors de vergadering tot 12.05 uur.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen. We gaan stemmen. Dank u wel, bijna iedereen heeft gehoor gegeven aan mijn verzoek. Ik geef dadelijk per voorstel uiteraard daar ruimte voor. Ik zie dat nog niet iedereen binnen is. Aan de orde is het onderwerp over het Statenvoorstel Burgertop Limburg. De volgorde zal zijn dat er eerst gestemd gaat worden over het Amendement met nummer 148 van de heer Van der Valk, dan het Statenvoorstel Burgertop Limburg en daarna de twee moties 2868 van mevrouw Jenneskens cum suis en 2869 van de heer Franssen. Dat is de volgorde. Als eerste breng ik zo dadelijk in stemming Amendement 148 van de heer Van der Valk. Ik kijk even of er behoefte is aan een stemverklaring over dit amendement. Dat is het geval. Dat is, ruimschoots goed, het geval. Mevrouw Kerseboom.

Mevrouw Kerseboom (Forum voor Democratie): Ja dank u wel voorzitter. Mijn stemverklaring op dit amendement komt heel erg overeen met mijn stemverklaring op het stuk dus ik wil vragen of ik voor efficiency twee in één mag.

De voorzitter: Gaat uw gang en met deze toelichting erbij wordt het ook zo in de notulen opgenomen.

Mevrouw Kerseboom (Forum voor Democratie): Dank u wel. Voorzitter, wanneer de machthebbers inbreng van ideeën van burgers tot het niveau van een top-down raadplegingsproces beperken blijft burgerparticipatie niets meer dan een schijnvertoning. Wat de burgers met al deze activiteiten bereiken is dat zij aan participatie hebben deelgenomen en wat de machthebbers bereiken is het bewijs dat zij de vereiste handelingen hebben verricht om de burgers te betrekken. Het is de symboliek van de 'plakkatie'. Burgers krijgen een beperkte mate van invloed in een proces, alleen om te kunnen laten zien dat burgers zijn geraadpleegd. De status quo wordt inmiddels gewoon behouden. Het is geen verrassing, Forum voor Democratie is een voorstander van directe democratie. Wij willen juist de herverdeling van de macht, van het bestuur naar de burger.

De voorzitter: Mevrouw Kerseboom, ik interrumpeer u heel even want u heeft twee termijnen gebruik kunnen maken en dit lijkt meer op een inbreng van een termijn dan op een stemverklaring. En ik vind het jammer want anderen kunnen dan ook niet reageren op wat u nu zegt en dat zouden anderen misschien wel spijtig kunnen vinden. Dus ik wil u vragen om u echt te beperken nu tot een stemverklaring en dan af te ronden.

Mevrouw Kerseboom (Forum voor Democratie): Ja, dan komt nu de stemverklaring voorzitter en dit zien wij dus niet terug in het Burgertopvoorstel en we zullen daarom ook tegen stemmen en ook tegen dit amendement.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. Wij begrijpen de doelstelling van het amendement maar zoals verwoord door mevrouw Van Toenburg eigenlijk is het al aanwezig, de panels en dergelijke waarvoor de oproep in feite via dit amendement wordt gedaan dus we gaan niet en-en doen, daar houden wij niet van als Lokaal-Limburg, we willen wel altijd plus-plus doen, vandaar ook dat ik tegen stem.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, D66 is hartstikke voor een Burgerberaad alleen dat is niet het voorstel dat voorligt en nadat we hier in de Commissie uren en uren over hebben gesproken vinden wij dat het originele voorstel in dat opzicht voor ons gewoon nu goed is. We staan, mocht de SP er ooit zelf een initiatiefvoorstel van willen maken, van harte naast hen maar we zullen tegen het amendement stemmen.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Wij zullen ook tegen het amendement stemmen en dat is ook in de rede waar GS heeft geantwoord want vóór het amendement stemmen is eigenlijk tegen de inzet die nu gepleegd is in het huidige voorstel. Wij willen ook de SP uitnodigen om op een andere manier, op een ander tijdstip hiermee te komen zodat we met elkaar serieus dat kunnen voorbereiden. Wellicht dat dan deze Burgertoer prima kan doorstarten in een Burgerberaad. Dat zou ik de SP mee willen geven.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): De PVV stemt sowieso tegen het amendement maar stemt ook tegen het voorstel omdat we vinden dat je het voorstel moet beoordelen zoals het er staat en niet moet beoordelen op eventuele aannames, insinuaties of gedachtes die daarachter zouden zitten. Dat is de vraag en daarom stemmen wij tegen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we nu over tot stemming. Aan de orde is Amendement 148 Van der Valk inzake Van Burgertop naar Burgerberaad. De stemming is nu geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Het amendement is met 10 stemmen vóór en 30 stemmen tegen verworpen. Dan breng ik in stemming Statenvoorstel G 22014 Burgertop Limburg en de brief van GS van 19 april 2022. Er is een stemverklaring van de heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Ja voorzitter, gezien de uitkomst van het amendement zullen wij zeker de uitnodiging die er ligt van andere zijde, zullen wij de handschoenen oppakken dus wat dat betreft blijven we constructief samenwerken.

De voorzitter: De heer Franssen. Een stemverklaring merk ik maar die laatste zin die bedenken we er dan geloof ik dan maar bij met z'n allen. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. Ja, wij vinden het voorstel niet volledig. We houden wel van burgerparticipatie maar wij vinden de uitspraak die de Député in dezen zei 'in principe kunnen we zonder leven' dat versterkt ons gevoel dat wij tegen stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan breng ik nu in stemming het Voorstel Burgertop Limburg. De stemming is nu geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Het voorstel is met 18 stemmen vóór en 22 stemmen tegen verworpen. Dan hebben we nog twee moties. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Naar aanleiding, voorzitter dank u wel, van de stemuitslag trekken we onze motie in.

De voorzitter: Motie 2869 is ingetrokken en ik hoor, en ik zal het door de microfoon namens mevrouw Jenneskens zeggen, dat zij motie 2868 bij dezen ook heeft ingetrokken. Daarmee komen we zo dadelijk toe aan de bespreking van de Voorjaarsnota, echter ik stel voor dat wij nu allereerst

gebruikmaken van onze lunchpauze en dat wij om 13.00 uur starten met de beraadslaging over de Voorjaarsnota. Ik schors de vergadering tot 13.00 uur.

[SCHORSING]

7.2 G-22-020 Statenvoorstel Voorjaarsnota 2022, brief GS van 18-5-2022 (GS DOC-00265833)

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u vragen uw plekken in te nemen? Ik heropen de vergadering. Aan de orde is G-22-020 Statenvoorstel Voorjaarsnota 2022, brief GS van 18-5-2022. Volgens loting gaan we starten met de heer Nijskens namens de fractie van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dank u wel voorzitter. Ja, deze Voorjaarsnota is bijna on-Limburgs, zou ik bijna zeggen. In ieder geval sinds de verkoop van de Essent-aandelen is het geluid nooit zo geweest, financieel, zoals het er nu voorstaat. Wij herkennen natuurlijk het beeld en wij erkennen dat ook. Het is nu, denk ik, meer dan ooit van belang om prioriteiten te stellen en om -daar komt dat oude woord weer- de kerntaken maar weer eens van stal te halen. Ja, het laatste jaar van de Collegeperiode dat dan aanbreekt is vooral inzetten op uitvoering van al die kaders die we hebben vastgelegd en nog een stuk geld wegzetten dat beschikbaar is gesteld voor die doelen. Ja, als je dan verder kijkt, gaan wij dan onze ambities bijstellen of kunnen we ook zaken verzinnen om meer ruimte te creëren? Vorige week had de PVV al een ballonnetje opgelaten over belastingverhoging, en dat zat er wel aan gekoppeld maar zo weinig mogelijk. Van die kant is dus weinig lucht te creëren. Zelf zitten wij dan te denken: als wij eenzijdig onze belastingen gaan verhogen dan is dat alleen de motorrijtuigenbelasting. Dat zou dus in principe betekenen dat alleen de autobezitter opdraait voor alle wensen van PS, en wij denken dat dat onwenselijk is. Nu is er in IPO-beraad een discussie op gang gekomen over het lokale belastinggebied, en wij zien daar twee relatief eenvoudige mogelijkheden. De ene is een soort ingezetenebelasting, dat gewoon iedereen bijdraagt aan de kosten van de Provincie, en de andere zou naar analogie van opcenten motorrijtuigenbelasting wellicht een opcenten op inkomstenbelasting kunnen zijn. Met andere woorden, dat het Provinciefonds meer geld moet krijgen. Want uiteindelijk betaalt de burger het, en of je nu die € 100 miljoen die we nu ophalen via motorrijtuigenbelasting structureel in het Provinciefonds stopt, of dat wij hier ieder jaar opnieuw zitten te discussiëren moet dat vijftig cent meer of een euro minder zijn? Dat lijkt mij eigenlijk veel handiger. Dan de inhoud van de Voorjaarsnota, daar staat nog maar een beperkt aantal zaken in. Waar natuurlijk heel veel discussie over is geweest, is over wonen, over bereikbaarheid en vorige week over stikstof, wat eigenlijk die andere zaken allemaal mogelijk moet gaan maken door ruimte die daar geschapen wordt. En ja, we gaan natuurlijk niet het debat van vorige week overdoen met hoe rechtvaardig die lijn is. En dan, ik gaf al aan: we moeten wat prioritering instellen. Een van die punten die bij ons opkwam was een sociale agenda. Wij denken dat een groot deel van de Sociale Agenda thuishoort bij de gemeente als eerste overheid, en dan denk ik met name aan participatie om mensen daadwerkelijk mee te laten doen, of op hun baan of via andere participatiezaken, en dat de provinciale rol, dat hebben we hier al vaker aangehaald, vooral ligt in het aan het werk houden van mensen. Dus als mensen nieuwe competentie nodig hebben, hoe kunnen wij het bedrijfsleven en ook de burger zelf stimuleren om die competenties bij te houden? Dus enerzijds mensen die niet werken, dat is vooral pakkie-an van de gemeente: ga aan de slag om ze in beweging te krijgen, en mensen die werken, hou die als Provincie aan het werk. Dan zag ik net nog, ik weet niet of ik die vraag had gesteld, dat er meerjarig zo'n € 100 miljoen extra naar de Provincie komt via de meicirculaire, en natuurlijk zoals bij iedere penningmeester staat daar dan altijd weer een ja-maar achter, dat komt ook omdat we meer nodig hebben vanwege inflatie en van de cao. Ja, het is toch € 100 miljoen. Dus wij zijn ook heel erg benieuwd naar de invulling van dat extra geld en of er misschien toch nog meer plannen zijn. We hebben geen moties voorbereid omdat we vinden dat we in het laatste jaar van deze periode geen

wensenlijstje meer neer gaan leggen, en zeker niet een wensenlijstje met kennis van de financiën zoals deze er nu voorstaan. Ik zou juist de organisatie veel succes wensen met het goed afronden van alle plannen die we gemaakt hebben, en dat we juist vooruit moeten kijken naar een andere tijd die wellicht met minder financiën een andere Provincie laat zien.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik hoorde de heer Nijskens net beginnen met ‘terug naar de kerntaken’, en eigenlijk is mijn vraag aan u: is een vliegveld een provinciale kerntaak volgens de VVD?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja zeker, dat is infrastructuur.

Mevrouw Jenneskens (D66): Basisinfrastructuur?

De heer Nijskens (VVD): Zelfs basisinfrastructuur. Ik heb er zelfs een initiatiefvoorstel voor ingediend. Sommigen zijn er niet zo heel gelukkig mee, geloof ik.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter, de VVD zei dat de Sociale Agenda voor een groot deel thuishoort bij de gemeente, betekent dit dan dat de VVD ook projecten zoals Kansrijke Start en Gezonde Basisscholen wil stoppen? Of is dat toch iets wat we kunnen doorzetten in de volgende periode?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, u moet me nu niet op hele specifieke projecten gaan bevragen, dat zouden we moeten bekijken. De grove schifting heb ik proberen aan te geven, en toen we begonnen met de Sociale Agenda, toen het misschien nog een beetje vager was dan nu, heb ik het al aangegeven: maak een miljoen per gemeente over en dan ben je klaar. Dat gaat natuurlijk wat te kort door de bocht, maar wij missen toch nog altijd een heel stuk uitrol. Als die twee projecten die u noemt wel een voortreffelijke uitrol kennen, willen wij daar gerust naar kijken, maar ik ken ze niet voldoende om daar concreet op te antwoorden.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

De heer Nijskens (VVD): Dat was het.

De voorzitter: Dat was het? Dank u wel voor uw bijdrage. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Werrij namens de fractie van het CDA.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter, er lijken zich donkere wolken samen te pakken boven Provincie Limburg. En nee, deze keer geen bestuurscrisis, maar een waarschuwing voor financieel zwaarder weer en fors minder bestedingsruimte voor de volgende Collegeperiode. Maar is dat ook zo? Vier jaren geleden was er zo'n € 180 miljoen vrije ruimte, nu is de prognose € 150 miljoen. In deze Collegeperiode betalen we veel nieuw beleid uit onze reserves, terwijl het College nu voorstelt om dat uit de exploitatie te doen en de reserves te sparen. Maar of de reserves na dit jaar worden gespaard,

is aan de nieuwe Staten in de verkiezingen in maart. De veranderende financiële werkelijkheid is wel dat we als gevolg van de Oekraïne-crisis allemaal geconfronteerd worden met fors hogere energiekosten, hogere voedselprijzen en enorm stijgende materiaalkosten. Bovendien hebben we te maken met schaarste, schaarste in materialen en grondstoffen, in arbeidskrachten, in betaalbare woningen en in energie. Al deze zaken hebben hun weerslag op onze provincie en haar inwoners, en dat maakt dat de bestaansonzekerheid voor steeds meer mensen en bedrijven echt een issue wordt. Wij voorzien de komende periode een aantal belangrijke uitdagingen, met name de sociaalmaatschappelijke opgaven zijn onverminderd groot, maar ons commitment daaraan wordt in deze Voorjaarsnota onvoldoende onderkend. Het feit dat we nog steeds onderaan op de lijsten bungelen, vraagt een lange adem. Of het nu de te lage arbeidsparticipatie betreft, de gezondheidsachterstanden in Zuid-Limburg of het concept van de Gezonde Basisschool, het vraagt om langjarig commitment, actie en bijsturing, ook vanuit onze Provincie. GS geven zelf aan in de beantwoording van de schriftelijke vragen dat ze verschillende partijen bij de aanpak van bijvoorbeeld kwetsbaarheid gaan versterken, en wij horen graag hoe het College dat ook concreet gaat doen. Lang lag de focus in Limburg vooral op fysieke gezondheid, maar de aandacht voor mentale gezondheid wordt steeds belangrijker. Jongeren hebben mentale problemen, werkgevers worden geconfronteerd met hoog ziekteverzuim en jonge werknemers kampen in grote getalen met een burn-out. De gevolgen voor degene die het treft, maar ook voor onze maatschappij, zijn enorm. We hebben er geen panklaar antwoord voor, maar wij zijn van mening dat GS dit als prioriteit moeten meenemen in de opmaat naar de komende jaren. Graag horen wij van het College hoe de Provincie daarin een rol kan spelen. We wisten al langere tijd dat ons energienetwerk aan uitbreiding toe was en dat er de nodige jaren overheen zouden gaan voordat dat gerealiseerd is. De eenzijdige mededeling van TenneT dat nieuwe en uitbreidingsprojecten in Limburg niet meer aangesloten kunnen worden op het net, is even bizar als onacceptabel. Hoe kunnen wij zo de doelen van de PES realiseren? Het CDA wil graag een versnelling zien op de energieprojecten die onze bedrijven en burgers minder afhankelijk maken van anderen, en in het bijzonder de versnelling van mogelijkheden voor lokale opslag. Graag zien wij daarvoor een concreet voorstel van GS tegemoet. Voorzitter, het is bijna een jaar geleden dat de laatste watersnoodramp zich in Limburg voltrok. En hoewel dat voor velen van ons nog steeds herinneringen zijn aan bizarre foto's en filmpjes van overstroomde dorpen, weggevaagde campings, dieren in benarde posities en talloze evacuaties, zijn er nog steeds inwoners en ondernemers die dagelijks worden geconfronteerd met de gevolgen van deze week. Kunnen GS ons een update geven over de afhandeling van de schade? In 1995 zeiden we na de overstroming van de Maas met zijn allen: 'Dit nooit meer.' Nu zeggen we opnieuw 'Dit nooit meer' na de overstroming van haar zijrivieren. Bovendien willen we de komende jaren fors inzetten op het voorkomen van droogte. GS verwachten daarvoor dat de Provincie € 50 miljoen moet cofinancieren voor het Plan van Aanpak voor Limburg. Daar kunnen we uiteraard mee instemmen, maar hoe we dat moeten dekken, bekijken we graag als het plan concreet voorligt. De schaarste op de woningmarkt is groot, ook al lijkt de gekte die we de afgelopen twee jaar hebben gezien minder te worden. Gemeenten staan desondanks voor een nieuw dilemma nu statushouders mogelijk versneld geplaatst moeten worden en de onzekerheid rondom Oekraïense vluchtelingen voortduurt. Ook kiezen meer arbeidsmigranten voor permanent verblijf in Limburg, noodzaak dus voor meer onorthodoxe maatregelen. Extra woningen voor blijvers, voor starters en voor ouderen: ze zijn broodnodig. Op korte termijn kunnen bijvoorbeeld tijdelijke wijken en nieuwe woonconcepten uitkomsten bieden. We hebben het al vaker gezegd, maar transformatie van vrijkomende agrarische bebouwing en cultureel erfgoed naar bijvoorbeeld een gezamenlijke locatie voor mensen die graag in een woongemeenschap willen verblijven, biedt nieuwe kansen. Bovendien is een aanpak op spookwoningen dringend noodzakelijk. Is het College bereid zelf actief op te treden in deze aanpak van de schaarste?

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, het CDA vraagt voor onorthodoxe maatregelen. Volgens mij hebben we te maken met een onorthodoxe situatie als het gaat over de huisvesting van arbeidsmigranten. Dorpen waarin 50 woningen staan krijgen in één keer 1.500 nieuwe burens, allemaal opgeslagen in oude schuren. Vindt het CDA dat een orthodoxe oplossing of vindt het CDA dat een orthodox probleem?

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter, het CDA is van mening dat iedereen die hier is, ongeacht of dat arbeidsmigranten of statushouders zijn, recht heeft op een fatsoenlijke woning en dat iedereen daaraan bij moet dragen.

De heer Van Caldenberg (SP): Vindt u het huisvesten van zes, zeven, acht arbeidsmigranten in een zeecontainer adequate huisvesting?

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter, dat lijkt mij bijzonder veel. En nogmaals, ik stel voor dat iedereen die hier werkt en hier verblijft, recht heeft op goede huisvesting.

De voorzitter: Tot slot, de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, zijn mevrouw Werrij en ik het in ieder geval volstrekt eens dat dat soort uitwassen niet kunnen? Die zijn op dit moment aan de orde van de dag in deze provincie. Vind ik het CDA op mijn weg op het moment dat we daar iets aan gaan doen?

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter, u vindt het CDA aan uw zijde op het moment dat wij constateren dat huisvesting tekortschiet, dat daar problemen ontstaan en dat er de wens en de noodzaak is om daar iets aan te doen. Dan vindt u ons aan uw zijde.

De heer Van Caldenberg (SP): Oké.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Werrij, gaat u verder.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Vorige week hebben we lang met elkaar gesproken over stikstof, over natuurherstel en instandhouding daarvan. In de beantwoording van de schriftelijke vragenronde stelt het College dat de uitvoering van Natura 2000 en SpUk-maatregelen zijnde een kwaliteitslag op natuur, per saldo ook zorg voor hogere beheerskosten, per saldo ook zorgt voor hogere beheerskosten waarover geen aanvullende afspraken met het Rijk gemaakt zijn, ook niet over de extra beheerskosten die voortvloeien uit de te treffen SpUk-maatregelen. In de antwoorden op de technische vragen geeft u aan dat de basis van de kostenberekening de Ambitiekaart streefbeheertypen van het Natuurbeheerplan 2022 is, alsook contractuele afspraken met de natuurbeheerder en in het geval van Sibelco ook te ontgronden. Hierbij is uitgegaan van een lineaire groei en de huidige inzichten voor de nog te ontwikkelen natuur. We concluderen hieruit dat u de maximale kosten voor natuurbeheer en de begroting heeft opgenomen, namelijk de volledige ontwikkelopgave lineair gerealiseerd en dat het beheer van natuur met behulp van de SpUk naar een hogere kwaliteit opgewaardeerd wordt, en dat deze ook financieel gedekt is. Dat betekent dat dan eventuele aanvullende bijdragen van het Rijk die hiervoor ontvangen worden, terug kunnen naar de algemene reserve. Graag ontvangen wij daarop een toezegging van het College. De CDA-fractie maakt zich tegelijkertijd zorgen over de toegankelijkheid van natuur. Onze natuur is collectief en

eigendom en moet, mits je je er fatsoenlijk gedraagt, voor iedereen gratis toegankelijk zijn. Hoe zien GS erop toe dat dit gewaarborgd blijft? Een van de uitgangspunten van de Voorjaarsnota betreft het krachtig in blijven zetten op Haagsche en Brusselse geldstromen. Dat zien wij als een belangrijke taak van uw College. Wat wordt de inzet van uw College hierop? Meer specifiek op de € 900 miljoen die het kabinet heeft uitgetrokken voor de regiodeals. Gaat u de eerder gesloten deals voortzetten, of komen er nieuwe deals bij? Eind dit jaar wordt een selectie gemaakt door het Rijk, dus enige haast is geboden. Heel voorzichtig staat ergens in een bijzinnetje op pagina 37 -en we weten inmiddels dat we dan iets nader naar dat zinnetje moeten kijken- dat we een potentieel omvangrijk incidenteel dividend van Enexis uit de verkoop van Fudura tegemoet kunnen zien. Inmiddels hebben we begrepen dat de netto verkoopopbrengst maar liefst € 1,1 miljard bedraagt. Aangezien wij als Provincie voor 18% aandeelhouder zijn, is het te verwachten dividend waarschijnlijk geen kattenpis. Desondanks moet de aandeelhoudersvergadering voor april 2023 eerst nog besluiten over de bestemming van de vrijkomende middelen. Heeft het College daar al ideeën over? En zo ja, wat houden die in? Het CDA is van mening dat het College Provinciale Staten hierbij actief dient te betrekken, en wij vragen u dan ook uiterlijk in het derde kwartaal met een voorstel te komen waarop wij kunnen reageren met onze wensen en bedenkingen. En om daar dan alvast een voorschot op te nemen, een deel van de middelen die onze kant opkomen kunnen wat ons betreft rechtstreeks naar de immunisatiereserve. Er zijn immers nog opgaven genoeg die de komende jaren om onze aandacht vragen. Want voorzitter, het CDA was geen voorstander van het indexeren van de immunisatiereserve.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter, een mooi bruggetje dan meteen, want wat vindt u er dan van dat die motie over die indexering van die immunisatiereserve met een meerderheid is aangenomen? Toenmalig Gedeputeerde Koopmans van het CDA heeft daarbij toegezegd bij de Jaarrekening 2021 de indexering van de immunisatiereserve mee te nemen, deadline 1 juli 2022, dat is vandaag, nadat de jaarstukken 2021 aan de orde zijn geweest. Wat vindt u ervan dat het College vóór dit College er helemaal niks aan gedaan heeft? En wat vindt u ervan dat het huidige College er helemaal niets aan gedaan heeft om de motie uit te voeren en de toezegging van de heer Koopmans van het CDA ook uit te voeren? Wat is uw mening daarover?

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

De heer Claassen (PVV): Heel specifiek, wat is daar dan ook uw staatsrechtelijke mening over?

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter, mijn mening daarover is heel eenvoudig: de CDA-fractie was van mening dat die indexatie geen goed idee was, en dat blijkt nu ook uit de realiteit. Dat het College geen mogelijkheid ziet om uitwerking te geven aan die indexatie, dat is het oordeel van het College. Wij waren daar niet voor. En dat deze niet wordt uitgevoerd door omstandigheden, is aan het oordeel van het College.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Maar voorzitter, dat is mijn vraag niet. Er is hier een motie in huis aangenomen dat een meerderheid heeft, daar heeft u zich dan ook achter te scharen.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Nee. Nee.

De heer Claassen (PVV): Jawel, want dat is bij meerderheid hier aangenomen.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Ja, maar wij niet. Dus daar hoeven wij niet achter te staan.

De heer Claassen (PVV): Mijn vraag aan u is, via u, voorzitter, wat is dan uw mening over het feit dat als er een motie is aangenomen met een toezegging van de Gedeputeerde, en dat daar niks aan gedaan is? Helemaal niks. Nog niet eens een poging ondernomen. Het huidige College is daarmee opgezadeld en heeft daar uiteindelijk ook niks mee kunnen doen. Wat is daarvan uw mening? En ik vind het slap om te zeggen: 'Ja, dat hadden we zien aankomen.' Wat is uw mening over het feit dat een aangenomen motie gewoon niet wordt uitgevoerd?

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Nee voorzitter, dat is niet slap, wij hebben van tevoren aangegeven dat die indexatie niet reëel was en dat blijft overeind. Dat er niks gedaan was met een motie die is aangenomen is kwalijk, op zijn minst had daar een poging voor moeten plaatsvinden. Ik ben ervan uitgegaan dat die ook plaats heeft gevonden, maar nogmaals: wij staan er nog steeds achter en wij kunnen ons er ook niet achter scharen. Die indexatie was op dat moment geen goed idee.

De voorzitter: Tot slot, de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Dan concludeer ik. Dat kan ik ook accepteren, dat u daar niet achter stond en dat bevestigt u nog een keer. Dat is prima. Maar ik hoor u wel zeggen dat de poging niet uitgevoerd is en dat dit College het ook niet gedaan heeft, dat dat kwalijk te nemen is.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Ja, correct.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter, onze partij staat voor rentmeesterschap, maar dat wil niet zeggen dat je zonder meer ten koste van goede investeringen moet blijven sparen. Daar waar we aan het begin van deze periode nog normale indexatiepercentages kenden, merken we nu dat het koste wat kost indexeren ons voor nieuwe uitdagingen stelt. Het CDA is dan ook van mening dat we het voor nu moeten laten rusten en het aan de keuze van de nieuwe Staten laten om hier in de toekomst een nieuw besluit over te nemen. Het voorstel om de € 78 miljoen uit de reservebereikbaarheid vrij te laten vallen in de immunisatie-reserve en dan eenzelfde bedrag aan kosten in de exploitatie te verwerken, gaat wat de CDA-fractie betreft niet door. In tegenstelling tot de suggestie die wordt gewekt gaat het namelijk helemaal niet om een technische wijziging. Het is hocuspocus met cijfers, waarbij er dan simpelweg € 78 miljoen minder beschikbaar is voor de exploitatie. Bovendien hebben we al grote opgaven op infra met stevige tekorten. Wanneer onze inwoners geconfronteerd worden met stijgende lasten is het nog maar de vraag of je daar als Provincie nog een schepje bovenop moet doen door de opcenten van de motorrijtuigenbelasting te verhogen. En nee, het gaat niet om tientallen euro's per maand, maar wanneer mensen steeds moeilijker rondkomen is dat wel het laatste waar men op zit te wachten. Voorzitter, in algemene zin wil de CDA-fractie nog het volgende meegeven voor de komende periode: we komen uit een forse bestuurscrisis waardoor we als Provincie onvoldoende hebben kunnen leveren en waar de buitenwacht echt last van heeft gehad. We willen daarom zoveel mogelijk continuïteit bieden, zodat het gevolg van de aankomende verkiezingen zo min mogelijk stilstand voor onze inwoners, verenigingen en ondernemers oplevert. We hebben tijdens de Statendag gesproken om als Staten een overdrachtsdocument op te stellen, en wij willen onze collega's hiervoor graag hun aandacht voor vragen. Kunt u toezeggen om in het derde kwartaal inzichtelijk te maken welke zaken stagneren of stoppen na deze Statenperiode? En daarbij ook voorstellen te doen om die hinder zoveel mogelijk te

beperken? Limburg is een provincie die van grote toegevoegde waarde is voor haar inwoners, voor haar verenigingen, stichtingen, ondernemers en vele andere doelgroepen. Laten we alsjeblieft niet zondermeer afbreken wat er door de jaren heen is opgebouwd, want dat heeft een enorm effect op onze samenleving. Natuurlijk moet je soms op een kruispunt iets langer blijven staan en zorgvuldig alle richtingen opkijken om te zien of we nog wel de goede afslag nemen. Maar zonder over je schouder te kijken in de achteruitstand is vragen om ongelukken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jenneskens namens D66.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, welkom bij Provincie Limburg, belt u voor meldingen over provinciale wegen? We schrijven juni 2022, en dat zijn uitzonderlijke tijden. Terwijl de ene na de andere crisis ons land stillegt, neemt ook Provincie Limburg een radicaal besluit. Het bandje dat iedere Limburger hoort als hij de Provincie belt wordt aangepast, want nadat decennialang de eerste vraag 'Belt u voor subsidie?' was, moet u nu als eerste denken of u iets te melden heeft over de provinciale wegen. En ook dát is de nieuwe financiële werkelijkheid, en daarover hebben we het vandaag. Voorzitter, de rek is eruit. In onze begroting, in de natuur, voor ons klimaat, op het elektriciteitsnet en de manier waarop we steeds minder samenleven. We staan stil. Ons land, onze provincie lijkt soms een stukje gestold, en we zullen donders dappere dingen moeten doen om dat wat vastzit weer vloeibaar te maken. Konden we dat lang met een bak geld wat versoepelen, is ook dat nu niet langer de eerste optie. En voor D66 maakt dat de vraag van vandaag héél fundamenteel: hoe zorgen we ervoor dat we met de keuzes die we vandaag maken geen hypotheek nemen op het kapitaal en de welvaart van de volgende generatie Limburgers? Fatsoenlijk financieel beleid zodat ook een volgende generatie Staten straks kan blijven investeren in de toekomst, maar ook zorgvuldig omgaan met dat kapitaal dat ons is toevertrouwd: de natuur, de manier waarop we samenleven, onze taal, ons thuis. Alles wat niet letterlijk op een balans staat, maar daarmee des te waardevoller is. Met wat goed is moeten we oplossen wat fout zit, wat mist vervangen door wat raakt, en wat was niet verwarren met wat moet zijn. Die opdracht is niet klein, maar als er één volkje is dat dat kan, heb ik het vertrouwen, dan zijn het de Limburgers.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Mevrouw Jenneskens spreekt over het kapitaal waar wij zuinig mee moeten zijn en vervolgens ook door moeten geven aan die volgende generatie. Ik vroeg mij af of D66 vindt dat de wijze waarop wij ons kapitaal inzetten uiteindelijk voor alle Limburgers goed is. Of vindt D66 dat we ons kapitaal vooral inzetten voor een selecte groep ten koste van alle Limburgers? Wat is de algemene opvatting van D66 daarop?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, ik dacht dat de heer Van Caldenberg ging zeggen wat is daarop uw antwoord?

De heer Van Caldenberg (SP): Nee, ik ga niet door de knieën.

Mevrouw Jenneskens (D66): Sorry, dat zegt iets over mij. De vraag was hoe we ons kapitaal inzetten, ik kom daar zo nog wel op terug. Ik denk dat dat altijd een vraagstuk blijft, dat heb je zelfs bij de verdeling van culturele budgetten. Gaat het ook naar noord, dan gaat het naar midden. Het is dus een punt van aandacht. Ik zou ook niet zo keihard durven zeggen dat het slechts voor een deel, nee, die stelling kan ik niet onderbouwen. Nee.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Hoe verklaart mevrouw Jenneskens, en dan is het antwoord niet ja, ik wil, de onvrede die er buiten bij een groot deel van de samenleving is over de wijze waarop politiek wordt bedreven? Hoe verklaart mevrouw Jenneskens die onrust, die ontevredenheid, bij een groot deel van onze bevolking over de wijze waarop wij met ons kapitaal omgaan?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, dat had ik heel graag aan de Limburgers willen vragen in de Burgertop die we dankzij de SP net hadden weggestemd. Sorry, wie kaatst kan de bal verwachten.

De heer Van Caldenberg (SP): En nu een antwoord.

Mevrouw Jenneskens (D66): Waar ik hem door verklaar, ik denk dat we, zeker in een coronaperiode, het zicht, het samenleven voor een deel ook zijn kwijtgeraakt. En daar staan grote vraagstukken op, er is veel polarisatie, er is nepnieuws en er zijn heel veel grote maatschappelijke ontwikkelingen. Ik zou hier graag een stuk over schrijven, maar ik ben hierin niet het alwetende mechanisme.

De voorzitter: Tot slot, de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, tot slot, vindt mevrouw Jenneskens dan dat als we het beleid maken dat we dan op zijn minst maatregelen moeten voorstellen die ertoe bijdragen dat we samen gaan leven? Of gaan wij maatregelen voorstellen die ons verder uit elkaar drijven?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, ik denk dat niemand ooit de behoefte heeft om dat tweede te doen, maar bij de grote dingen speelt wel ook een belangenafweging. En als er iets is wat ik in mijn werk en op allerlei plekken heb geleerd, is wel dat ik ook niet van alles kan overzien hoe het ervaren wordt, want ik heb op sommige punten een hele geprivilegieerde positie. Ik heb werk, ik ben gezond; er zijn een heleboel dingen die ik mee heb. Niemand wil maatregelen die mensen onnodig tegen elkaar uitspelen, maar soms zijn er conflicterende belangen en moet je toch een besluit nemen.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, even terug naar de financiën. We kunnen minder provinciaal geld uitgeven dan de afgelopen periodes, en wat D66 betreft moeten we dat dan ook doen. We worden vandaag gevraagd om richtinggevende uitspraken te doen, en daar wil ik mee beginnen. De eerste is dat niet alles kan, en dat geldt op ieder terrein, van stikstof tot mobiliteit, en ook voor onze financiën. Eigenlijk kunnen we nu alvast al onze collega politieke partijen geruststellen, want met deze begrotingsruimte hoeft er geen al te lang verkiezingsprogramma geschreven te worden. Voor grootse nieuwe ambities ontbreken immers simpelweg de middelen. Wellicht volstaat deze keer zelfs dat ene A4. Dat vraagt voor ons als Staten dat we scherpere keuzes maken dan we tot dusver maakten, niet alleen op nieuwe ambities, maar ook op de oude. Dat iets op onze begroting staat, betekent niet dat het er voor eeuwig moet blijven. We zijn een betrouwbare overheid, maar we hebben ook te maken met ons eigen huishoudboekje, en dat betekent wat D66 betreft precies zoals we met onze mobiliteitsopgave ook gedaan hebben, dat alles te heroverwegen moet zijn, óók door volgende Staten. We vragen onze Gedeputeerde Financiën dan ook voorafgaand aan de begroting een

inzichtelijk overzicht te maken van al ons autonome beleid en de daarmee samenhangende verplichtingen in tijd. Wat moet er echt? Tot wanneer? En wat is de ruimte voor volgende Staten om te heroverwegen? Kunt u ons zo'n inzichtelijk overzicht toezeggen? Want voorzitter, ik was het eens met de heer Nijskens van de VVD: we moeten voor een stuk terug naar de kerntaken, maar het vliegveld is er niet één van. Nu het ratelen van de provinciale pinautomaat stopt is er minder ruimte voor onze politieke hobby's, óók die van D66 helaas, die we vanzelfsprekend het meest fantastisch en belangrijk vinden. We moeten met minder veel doen, en willen onze prioriteiten scherper tot uitdrukking brengen binnen onze kerntaak. Bijvoorbeeld: iets doen tegen armoede of energiearmoede is wat D66 betreft terecht en nodig, maar het is geen kerntaak van de Provincie. Laten we dan met voorrang mensen met een laag inkomen helpen met de verduurzaming, want dat is wél onze kerntaak. Laten we voor goede en goedkope mobiliteit zorgen waar vooral mensen met een lager inkomen van profiteren. Want ook dat is wel onze kerntaak. Dan van generiek naar specifiek. In de vorige periode was Gulpen-Wittem de eerste subsidieontvanger in het kader van stedelijke ontwikkeling. Nu is Gulpen veel, maar niet de grootste stad van Limburg. D66 vindt dat de Provincie ook moet durven echte keuzes te maken. Wie alles wil zijn voor iedereen, bereikt uiteindelijk niks, voor niemand. We moeten af van de wet van de aardbeienjam waarin we alles zó dun uitsmeren over te veel boterhammen dat je het uiteindelijk nergens meer proeft. Wij zijn daarom voor meer specifiek, en niet generiek beleid, en dat hoeft niet altijd te betekenen dat er geld bij moet. Recent ontvingen wij een brief vanuit Midden-Limburg, die aan de slag willen met een nieuwe regiodeal, collega Werrij verwees er ook al naar. Parkstad had er al een, Limburg is nog niet de gezondste maar heeft wel die ambitie en wellicht hebben Maastricht en Sittard ook nog allerlei zaken liggen. Wat wordt nu die inzet van die Provincie richting die nieuwe regiodeal? Durven wij echte keuzes te maken? En welke keuzes kunnen we ook maken om veel specifiek, niet generieker te investeren daar waar daar dat het hardste nodig is? Welke verschil moeten wij maken? Dan de vierde ...

De voorzitter: Ik denk dat hier nog een vraag over is van de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Niet generieker maar specificeer, dat is denk ik een goede samenvatting waar je in de toekomst naartoe moet, met name op bijvoorbeeld een onderwerp als mobiliteit en bereikbaarheid, een kerntaak van de Provincie, hebben we ook zo'n spanningsveld. Recent zag ik een Gedeputeerde uit dit College heel enthousiast onze belangen behartigen, en daar werd onder andere gesproken over de verbinding Weert-Hamont, dat is een verbinding die we nog niet op de nek hebben officieel. Maar als u moet kiezen tussen generieke maatregelen, dus verbindingen overal, of specifiek investeren op een aantal hele concrete zaken waar we nu al mee bezig zijn en vaak nu al ver uit de pas lopen in de financiën, hoe ziet u dan een keuze voor een gigantisch project in de discussie die daar nu wordt gevoerd over de beschikbare financiën?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Volgens mij is dat een afweging die het Rijk ook vooral moet maken, en dat geldt trouwens ook wat ons betreft. D66 is keihard voorstander van grensoverschrijdende mobiliteit, en ik denk dat daar voor een deel, of we het nu hebben over Heerlen-Aachen of over allerlei andere verbindingen, die opgave kunnen we niet alleen. Ik heb straks ook nog een stukje over slim middelen koppelen. Wat mij betreft is het niet zo keihard of-of.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, als aanvulling hierop, want ik denk dat we daar bijvoorbeeld een hele heldere keuze in moeten gaan maken. Limburg wil altijd bijpassen bij dit soort vraagstukken. De Partij van de Arbeid heeft ook een enorme voorliefde voor goede internationale

mobiliteitsverbindingen, maar het is natuurlijk vreemd dat wij als Provincie wel voor een goede verbinding tussen onze steden aan deze kant van de grens en aan de andere kant moeten betalen, maar dat er in de Randstad niemand voor de verbinding Rotterdam-Amsterdam hoeft te betalen als Provincie. Wij betalen wel voor verbinding met onze omgeving, maar in andere delen van het land niet. Zou het niet duidelijker zijn als wij tegen het kabinet zouden zeggen u betaalt de verbindingen op het spoor en daar hoeft de Provincie niet voor bij te betalen?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, ik zit me even af te, dit klinkt mij nu heel redelijk met de erfenis van de Maaslijn in mijn achterhoofd, maar ik ben geen woordvoerder Mobiliteit, sorry. Het klinkt me redelijk, maar punt 1: volgens mij moet je wel de ambitie hebben. Punt 2: Weert-Hamont stond al in het regeerakkoord van het vorige kabinet. Ik denk dat daar dus een aantal vraagtekens omheen spelen die ik nu niet perfect kan beantwoorden.

De voorzitter: Tot slot, de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Nee, dank u. Ik doe het met de woorden 'dat klinkt redelijk', dank u.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. Ik hoorde D66 zonet de bewoording gebruiken: 'We staan stil.' Wat zou in D66-gedachtegoed eventueel de oorzaak kunnen zijn waardoor wij stilstaan?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Stikstof onder andere, just to name one. Ik denk dat er heel veel oorzaken zijn. Maar als onze vergunningverlening stopt, als we te weinig mensen hebben om onze energienetwerken te versterken, dan stopt dat daar een belangrijke ontwikkeling, dan stopt ook weer de hele verduurzaming van de industrie rondom Chemelot. Er zijn heel veel stukkende, gestolde stukjes die we allemaal moeten opwarmen, vloeibaar maken en los moeten weken.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): U gebruikte in de beantwoording de term stikstof, en uw partij, ook landelijk, is eigenlijk een hele harde voorstander om de stikstofreductie heel hard dicht te knijpen. Ik bedoel daarmee te zeggen: in sectoren een harde snoei toe te passen, laat ik het zo verwoorden. Bent u niet van mening dat uw gedachtegoed, het partijgedachtegoed, dan te extreem is als u ziet welke gevolgen het maatschappelijk heeft? Zonet kwam al de bewoording, en u verwoordde het aan de heer Kuntzelaers ook, dat de mobiliteit en de verbindingen daardoor eigenlijk geminimaliseerd worden? En dan, voorzitter, is mijn concrete vraag nogmaals: als u zelf aangeeft dat dit probleem er is, als u zelf landelijk voorstander bent van die harde ingreep, staat u dan ook in voor de consequenties? Want dat is wel de realiteit.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Er werd heel veel gezegd, maar als ik het even samenpak: de reden dat wij stilstaan is ook omdat we de afgelopen tien jaar via geitenpaadjes hebben geprobeerd om het op een andere manier op te lossen. Dus als u aan mij vraagt of ik achter de gedachte sta dat dat een

halvering van de veestapel is, dan is mijn antwoord helaas: ja. Want we komen er anders niet, en we moeten nu de moeilijke dingen doen. En dat kunnen we nog wel met een of ander lapmiddel, en zelfs dat kan eigenlijk niet, want de juridische weg is onbegaanbaar. Dus om uit die stilte te komen moeten we nu handelen, en daar sta ik echt volledig achter, want het alternatief is dat we geen Maaslijn hebben, dat er geen huizen gebouwd kunnen worden, dat er allerlei ontwikkelingen gewoon echt tot stilstand komen. Dát is onacceptabel, daarom moeten we moeilijke dingen doen.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik waardeer en snap het dat u zegt: ja, ik sta achter D66-standpunten, want anders zat u hier niet als fractievoorzitster, en wij gaan voor halvering, maar ziet u ook de maatschappelijke consequenties daarvan? En ziet u ook het leed dat direct maatschappelijk wordt veroorzaakt? Niet alleen bij onze Limburgse inwoners, maar ook bij de jongeren, want als je vandaag de dag een boerengezin, zij zitten iedere dag aan tafel en de kinderen worden geconfronteerd met het feit dat waarschijnlijk het bedrijf beëindigd wordt, die krijgen een sociale achterstand, of ze worden heel opstandig. Dat is geen natuurlijke leefomgeving meer. Vindt u het dan normaal dat u op zo'n manier zo'n drastisch besluit wilt doorvoeren in uw gedachtegang?

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, het probleem met moeilijke besluiten is dat ze moeilijk zijn en dat ze consequenties hebben. Dus als u aan mij vraagt, beseft u dat die gevolgen groot zijn? Heeft u empathie? Heeft u daar gevoel bij? Ja, dat heb ik, maar tegelijkertijd, het grote probleem dat ik in ieder geval vaak ook terug hoor van jonge boeren is dat er geen perspectief is, en ik wil graag dat in plaats van die jonge boeren nóg langer te kwellen met veranderende regeltjes, continu weer dat erf op, continu weer iets anders en eigenlijk geen duurzame toekomst als ondernemer, denk ik wel dat je daarin nu een reëel perspectief moet schetsen.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Mevrouw Jenneskens (D66): We kunnen niet alles, maar al helemaal niet alleen. D66 wil Limburgse prioriteiten tot uitdrukking brengen met de inzet van Rijksmiddelen en Europese middelen en dus ook in afstemming met die prioriteiten, niet alleen slim kiezen en met ons geld meer geld maken voor Limburg. We vragen eigenlijk nog een reflectie van het College: welke prioriteiten uit het regeerakkoord hebben we in Limburg nog onvoldoende belegd? Waar zouden we als middenbestuur richting gemeenten, richting het Rijk en richting Europa nog veel slimmer het verschil kunnen maken? Want het zijn precies de initiatieven zoals het LEF die ervoor zorgen dat Limburg vooruitkomt. Dan de immunisatiereserve. We moeten doen wat nodig is maar willen niet lenen van de toekomstige generaties, dat geldt financieel. Dus ja, D66 wil de immunisatiereserve in stand houden. Maar het geldt ook inhoudelijk, want als we nu niet investeren in die slimme energienetwerken stopt de verduurzaming van onze industrie en zitten de Statenleden over tien jaar met nóg duurdere en nóg onwenselijkere oplossingen en minder schone lucht. D66 wil de Limburgse prioriteiten tot uitdrukking brengen door slimme, revolverende inzet van ons grote eigen vermogen. En bij die maatschappelijke inzet mogen we risico's lopen, maar daar moeten we wel reserveringen voor treffen ten laste van het structurele beleidsbudget. D66 wil de immunisatiereserve ook bij tegenslag in stand houden op ten minste € 900 miljoen. Want D66 gunt het vermogen om te investeren ook aan de toekomstige generatie Limburgers. Wij neigen er dan ook naar om voor de indexatie van de immunisatiereserve te zijn, maar we vinden het tegelijkertijd onvoldoende inzichtelijk. Uw College lijkt ons dat af te raden, maar gaat niet in op de reden waarom dat belangrijk is: omdat we ons kapitaal niet willen stelen van die volgende generatie. Wat zijn nu die gevolgen van het niet indexeren voor de komende twee, drie

Provinciale Staten van Limburg? Kunt u toezeggen bij de begroting 2023 in beeld te brengen hoe de begroting van nu eruitziet met indexatie en wat dat betekent voor de begrotingen van de komende tien jaar? Voorzitter, dan de inhoud, want ook daar is dit het moment voor. Als iedereen keuzes moet maken en we mogen blijven toevoegen, beperk ik me ook vandaag tot drie punten. De eerste is stikstof. De grootste opgave in de tijd die nog wel degelijk voor ons ligt, is stikstof. We hebben er vorige week uitgebreid over gedebatteerd. Vandaag vragen we het College om naast de gigantische opgave die voor ons ligt ook nu alvast te doen wat kan. Ga aan de slag met koplopers rondom kringlooplandbouw, zet aanvullende ambities op de transitie zoals staat in Koersen naar de Toekomst en zorg dat je die kennisfunctie gaat spelen juist nu alles zo diffuus is. Wacht niet tot morgen, begin vandaag en doe het samen. Dan energie en klimaat, het zijn de grootste vraagstukken van onze tijd voor de volgende. We lezen in de Voorjaarsnota dat de energietransitie op kruissnelheid komt. Wat bedoelt u daarmee? Er wordt een heel aantal overwegingen benoemd. D66 maakt zich over twee dingen zorgen. Allereerst de mate waarin we erin slagen om het bod en de ambitie die RES Zuid-Limburg en RES Noord- en Midden-Limburg zichzelf hebben gesteld waar te maken binnen de daarvoor gestelde tijd, en het tweede gaat om het windproject in Parkstad. D66 is fel voorstander van de Einstein Telescoop, maar we zijn dat ook van de energietransitie. Als we de doelen in de RES Zuid-Limburg niet kunnen halen, komen we daarmee wel in een moeilijk verhaal terecht. Daarom is onze vraag aan het College: waar blijft nu ons eigen initiatief? Wij hebben er geen behoefte aan om een maand voor de verkiezingen met stoom en kokend water weer een of ander PIP erdoor te krijgen, dus wij vragen ons af: waar wachten we op? Wat is er nodig? En wat gaan we doen om ons ruimtelijk instrumentarium en de grondposities in te zetten? Want, laat daar in ieder geval helderheid in zijn, uitstel of afstel is onbespreekbaar. Provincie, zet het gas op die RES, want anders komen we nooit van het gas van Poetin af. Dan het vliegveld. Wat D66 betreft zijn alle grote keuzes te heroverwegen, bij voorkeur die we zelf niet wilden maken. Wij vragen aan het College om een reflectie. Klopt het dat het openhouden van MAA geen provinciale kerntaak is in de zin van de nieuwe financiële werkelijkheid zoals u die schetst in deze Voorjaarsnota? En hoe verhouden uw eerdere antwoorden zich dan tot die financiële werkelijkheid? Hoe gaat u de kosten van MAA in de Programmabegroting 2023 opnemen nu de Staten het voortbestaan van MAA afhankelijk hebben gemaakt van nadere besluitvorming? Kunnen we erop rekenen dat uitsluitend die € 10,9 miljoen waartoe de Staten besloten in de Meerjarenbegroting worden opgenomen en geen andere NEDAP-bijdrage? En als we het hebben over de risico's, behalve voor onze besluitvorming als Staten, die vaak zeer grillig kan verlopen, geldt dat ook voor het niet verkrijgen van een toereikend luchthavenbesluit of een vergunning op grond van een Wet natuurbescherming, of het risico dat de rechter een uitspraak doet die zich niet verhoudt tot het amendement 145. Onze vraag aan het College is: hoe gaat u in de begroting 2023 met die financiële kant van de risico's om? En dan lezen wij op pagina 25 dat het College de mogelijke doorwerking van de oorlog in Oekraïne monitort en op pagina 29 dat u de inflatieprijs- en leveringonzekerheden monitort op de risico's die zij opleveren. Wat zijn de gevolgen hiervan nu al op de renovatie van de start- en landingsbaan? Heeft ons College daar al zicht op? En kunt u ons anders toezeggen ons daar zo snel mogelijk over te informeren? Voorzitter, we mogen de toekomst niet blijven lenen van volgende generaties, maar we moeten tegelijkertijd zuinig omgaan met het kapitaal dat ons is toevertrouwd. Het is tijd om keuzes te maken, en D66 zegt: maak die nu voor die toekomst.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Driessen namens Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel voorzitter. De laatste Voorjaarsnota van dit College dat hier nu een jaar min één dag zit. Volledig in lijn met de maatschappelijke ontwikkelingen die plaatsvonden tijdens deze Statenperiode is ook deze Voorjaarsnota een mineure eindiging. De komende jaren wordt er een flinke hap genomen uit vele reserves die onze Provincie rijk was. Een

volgens College zal genoeg moeten nemen met een vrije begrotingsruimte die bijna een derde is van wat het was in deze periode. De bijdrage die wij u hier dan ook brengen staat in het teken van matigheid. Matigheid, een begrip dat weliswaar in onze hedendaagse maatschappij verworden is tot een vergeten deugd, maar waar eenieder van ons toch een redelijk gevoel bij heeft wanneer ervan wordt afgeweken. De overmaat aan consumptie, of het nu social media, tv, voedsel, entertainment of welk ander soort consumentengoedere is, doet vermoeden dat we deze deugd zijn ontgroeid, haar wellicht niet meer nodig hebben of zelfs intelligenter zijn geworden dan de ethische fundamenten die Plato, Aristoteles en later het christelijke geloof voor onze o zo mooie Westerse beschaving gelegd hebben. Is het echter niet de onmatige machtshonger die ons bracht naar het vrijelijk fantaseren over het opleggen van allerlei onwetenschappelijke en vrijheidsbeperkende maatregelen voor burgers? Is het niet de overmatige ambitie die politici ertoe verleidt een Faustiaanse uitverkoop te doen met Europa? Ons aller soevereiniteit voor een beetje aanzien in de federatie? Is het niet de overmatige prestigedrang die ons brengt bij geldverslindende projecten, ook in deze Provincie? Is het niet de overmatige drang naar gelijkheid dat eenieder die maar één woord verkeerd zegt, gecanceld dient te worden? En, ware ambtsgenoten, is het niet de onmatige hang naar wetten en regelgeving, al dan niet met verborgen agenda, die ons brengen bij het aantasten bij een van de laatste bastions die de vrije mens rijk is, het eigendomsrecht? Dat dit schrikbarend veel lijkt op de massale onteigening van boeren door Jozef Stalin aan het begin van de twintigste eeuw lijkt onze overheid echter weinig te deren. Let wel, ik vergelijk, daar een gelijkstelling de waarheid onrecht aan zou doen. Boeren mochten blijven bestaan, en Jozef had op zijn minst een plan voor de middellange termijn, toch zeker voor een jaar of vijf. Hij kwam er openlijk voor uit, zonder pseudowetenschappelijk geneuzel. Gewoon keiharde ideologie. Zo anders zien we in Nederland anno 2022, of zou er dan toch een agenda 2030 zijn? En is deze Voorjaarsnota de plaats om deze zaken aan de orde te stellen? We spreken desalniettemin over de begroting. Onzes inziens zijn onder andere visie, vergezichten en idealen -of beter gezegd: het gebrek eraan- debet aan de complete stuurloosheid van onze overheden.

De voorzitter: Ik heb zo'n donkerbruin vermoeden dat dat bij de heer Kuntzelaers een vraag oproept.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja voorzitter, dat is zo. Kijk, op een gegeven moment wanneer complottheorieën tegen elkaar gaan botsen dan loopt het een beetje uit de hand. Aan de ene kant suggereert u dat er een agenda 2030 of later is en aan de andere kant is er zo weinig visie dat we nergens komen. U mag kiezen, een van de twee. Of er is een complottheorie met een agenda 2030 waarin de wereld gestuurd wordt naar een of andere afgrond, óf er is totaal geen visie waarin we allemaal tegen elkaar aan lopen te wandelen. Maar welke van de twee complottheorieën is leidend bij u?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, ik hoor aan de stemverheffing van de heer Kuntzelaers dat hij dit een erg belangrijk thema, het is altijd even uitleggen, want als wij namelijk verwijzen naar een eventuele agenda 2030 dan horen we van de meeste mensen die daadwerkelijk dat soort zaken uitvoeren: er is geen agenda. Dat is dus een degelijke vraag, ook mijnerzijds. Is er nu wel of geen agenda? Zijn we stuurloos? Want dat is een probleem. En is er een agenda of een plan? Leg dat dan ook uit.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Als u vragen gaat stellen naar dingen die er niet zijn, doe het dan of heel concreet, dat u argumenten heeft waarom dat wel zo zou zijn of beperk u tot de meerjarenbegroting die gewoon voorlegt. Dat is wel degelijk een agenda die gaat over concrete

investeringen. Probeer u tot de kern van wat hier voorligt te beperken, want dan kunnen we met elkaar een mooi debat voeren. Ik denk dat dát juist de intentie is van u naar mij vandaag, toch?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Nou voorzitter, ik ga zelf over mijn eigen bijdrage, en ik wil graag deze onderwerpen aanhalen in dit kleine stukje bewoording dat leidt tot waarom wij deze vergezichten belangrijk vinden. En als de heer Kuntzelaers dat niet vindt, dan staat het u vrij om daar niet over in debat te gaan.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Goed. We spreken desalniettemin over de begroting. Onzes inziens zijn onder andere visie, vergezicht en idealen -of beter gezegd, het gebrek eraan- debet aan de complete stuurloosheid van onze overheden. Om de generatie na ons deze kwaliteiten wel mee te geven dienen wij een motie in om schaken op basisscholen te bemoedigen, want dit is namelijk een perfecte manier om kinderen, vooral op die leeftijd, inzicht te geven in strategie en planning. We doen in deze behandeling van de Voorjaarsnota dan ook een stap terug. Dat de begroting allesbehalve een prettig vooruitzicht is, staat zonder meer vast. We worden als Provincie, net als de burger overigens, substantieel armer, en wat dat betreft is dat wel weer solidair. Wellicht ook een doelstelling. Daarom dienen wij een motie in die voorziet in een gelijke bereikbaarheid voor elk vervoersmiddel van het Gouvernement.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, schaken op Forumscholen. Vindt de heer Driessen dat de wijze waarop Forum voor Democratie nu aan het schaken is een goed perspectief voor Nederland? Want in mijn objectieve mening leidt dat op dit moment tot nul zetels, en volgens mij is dat niet de bedoeling voor de rest van Nederland.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Anders was ik bij een andere partij lid geweest, mijnheer Van Caldenberg. Via de voorzitter. Ik vind zeker dat de manier waarop Forum voor Democratie op dit moment bezig is de goede manier is voor Nederland. Wij proberen burgers namelijk een alternatief te bieden voor burgers die het niet eens zijn met het onderwijssysteem.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, maar dan blijft er dus niks over straks?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ik wil met de heer Van Caldenberg tijdens de begroting best onze ambities en aspiraties met de partij bediscussiëren. Ik weet niet of u daar uw interrupties aan wilt spenderen, maar de ambities en aspiraties van onze partij liggen iets breder dan de politiek.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg, tot slot. Geen behoefte aan? Hoeft niet?

De heer Van Caldenberg (SP): Aan deze waanzin kan ik echt niet meer meedoen.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder, de heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): De ingeslagen weg moge voor iedereen duidelijk zijn, die leidt bewezen en onmiddellijk tot op den duur onomkeerbaar tot minder vrijheid, minder welvaart en meer overheid. De kant die wij ideologisch voorstaan ziet er anders uit. We zien namelijk een patroon ontstaan dat de overheid in deze moderne tijd niet altijd de oplossing is, maar steeds vaker het probleem. Een overheid die beperkingen oplegt, die in tijden van extreme schaarste op de vastgoedmarkt haar panden niet kan laten renderen en zo belastinggeld verbrandt; een overheid die ouders in de problemen brengt met de Belastingdienst; een overheid die zich in elke laag, ook deze, bezigt met populistisch uiterlijk vertoon door haar gebouwen te hullen in de kleuren van een andere natie, waartoe wij overigens ook een motie indienen vandaag. De alternatieve weg is er dan ook een van een gematigde overheid. Een overheid die terugsnoot tot haar kerntaken zodat zij, wanneer zij vermogend is, doelen kan bereiken door middel van renderende investeringen. Zodat zij door middel van investeringen, en niet subsidies.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik hoor de heer Driessen net zeggen 'ik dien een motie in voor schaken op basisscholen,' en twee zinnen later zegt u 'we moeten ons terugtrekken, we moeten alleen maar renderend investeren en we moeten terug naar die kerntaken'. Hoe rijmt u die twee zelf met elkaar?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Nou, dat is heel eenvoudig, voorzitter. Als mevrouw Jenneskens dadelijk de motie leest zal mevrouw Jenneskens ook in de motie zien dat de motie geen geld kost.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Oké voorzitter, dan ben ik erg benieuwd. Ik mag zelf werken in en rondom het onderwijs. Onderwijs is niet gratis, dat kost de inzet van heel veel mensen. Dus hoe gaat u dat dan realiseren?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Nou, de motie roept op, ik zal hem er even bij pakken. De motie roept op 'om het gesprek aan te gaan met basisscholen om schakles onderdeel te maken van het curriculum of via een externe activiteit al dan niet vrijwillig georganiseerd.'

Mevrouw Jenneskens (D66): Maar gewoon eventjes, want ik begrijp eigenlijk geen fluit van de motie. Dus mijn vraag is dan even, of het nu vrijwillig is of niet, ook als het onderdeel is van het curriculum kost het geld, net zoals gymlessen, taallessen en rekenlessen. Dat kost allemaal geld, daar moeten leraren of externen mee aan de slag. Dus u wilt dat de Provincie het gaat stimuleren, dan moet er in ieder geval een brief geschreven worden en een ambtenaar op pad gestuurd worden, dat kost ook geld. Dus is dat dan een renderende investering volgens u? Hoe moet ik die twee nu met elkaar rijmen?

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Nou voorzitter, volgens ons is het aanleren van schaken aan kinderen absoluut een renderende investering.

Mevrouw Jenneskens (D66): En een kerntaak hè?

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Het brengt namelijk analytisch vermogen mee, dus renderend is het sowieso. En de relativiteit waarover u spreekt van de kosten die het met zich meebrengt staat totaal niet in verhouding met de uitgaven die er in dit huis gedaan worden. Dus de minimale kosten waarover u spreekt van het schrijven van een brief en het op pad sturen van een ambtenaar zijn absoluut niet te vergelijken met het optuigen van bijvoorbeeld een Burgertop, want daar hebben we zojuist een ton bespaard. Op zijn minst.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Goed. Ja, door middel van renderende investeringen willen we dus bereiken dat een overheid kan stimuleren, en dit dus niet doen door middel van subsidies, en de burger en de ondernemer kan ondersteunen in plaats van in de weg zitten. Een overheid die de bevolking helpt ontwikkelen in plaats van ontwikkeling remt, en niet in de laatste plaats een overheid die geen plaats biedt aan ongeremde geesten om er wild op los te fantaseren over allerlei nutteloze prestigeprojecten waarmee astronomische kosten gepaard gaan waar absoluut geen maat op staat. Een bijkomend voordeel van een overheid die investeert in plaats van subsidieert, is dat zij haar burgers niet onnodig hoeft te beperken met hoge lasten, bijvoorbeeld het verhogen van de MRB, onzinnige regels en competitievervalsing door middel van subsidies. De keuze die in de loop van de tijd voorligt, is dan ook simpel maar niet eenvoudig. Laten wij een op hol geslagen overheid doorwoekeren en uitbreiden, zowel in juridische als financiële zin, of kiezen wij collectief voor een stop op deze ongebreidelde uitbreiding en brengen we in ieder geval onze provinciale overheid een heel stuk terug naar de kerntaken? Een bescheiden overpeinzing die daarbij van dienst kan zijn, luidt als volgt: als een ondernemer een fout maakt zal hij daar zelf de consequenties van moeten dragen, als een bureaucraat een fout maakt, draaien we allemaal op voor negatieve consequenties. Hiermee wil ik geen uitspraken doen over enige vermeende kwaliteit van ambtenaren, doch is het evident dat een kleine overheid bijdraagt aan een gemiddelde kans op zulke fouten. Voorzitter en ambtsgenoten, wij zullen voor deze begroting stemmen, het is namelijk louter een financiële weergave van de realiteit waarin wij ons heden ten dage bevinden.

De voorzitter: Dames en heren, mag ik graag vragen om uw aandacht erbij te houden?

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Het is namelijk louter een financiële weergave van de realiteit waarin wij ons heden ten dage bevinden. Daarnaast is er bij deze begroting keurig een slag om de arm gehouden met betrekking tot de grote dossiers waarover wij allen een oordeel vellen. Mijn vraag is dus niet zozeer gericht aan Gedeputeerde Staten, maar het is dan ook een vraag aan deze Staten. Welke weg gaat u met ons bewandelen? Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Palmen namens de Fractie Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel voorzitter. 'Ambities realiseren en keuzes maken binnen een nieuwe financiële werkelijkheid', dat is de eerste tekst die men leest bij het openen van de Voorjaarsnota. Graag zou ik daarvan willen maken: 'Ambities realiseren en scherpe keuzes maken binnen een nieuwe werkelijkheid'. Er is immers niet alleen een nieuwe financiële werkelijkheid, maar in totaliteit een nieuwe werkelijkheid, een werkelijkheid waarin niet alles meer kan. Financieel niet,

ruimtelijk niet, qua duurzaamheid niet en qua samenleving niet. Alle pijlen wijzen dus maar één richting uit, en dat betekent niet groeien, maar bloeien. De enige partij, echter, die gedwongen niet meer mag groeien maar ook niet mag bloeien zijn de boeren, dat hebben we vorige week uitgebreid besproken. Dit terwijl ze onderdeel zijn van de oplossing in plaats van het probleem. Door mest maken we groen gas en groen digestaat, en daarmee komt er een einde aan kunstmest waardoor juist het gas bespaard wordt. Het groen haalt CO₂ uit de lucht, en via staldaken wekken we stroom op. Door de boeren als terreinbeherende ondernemer aan te wijzen kan voedsel voor een groot deel natuurinclusief worden geproduceerd, en dan ontstaan er alleen maar win-winsituaties. Zo kan de boer gemakkelijker voldoen aan de eisen die op dit moment aan een boerenbedrijf worden gesteld. Ik zeg: laat de boeren blijven en innoveren, daar wordt iedereen beter van. De boerenbedrijven die vrijwillig stoppen bieden een prima kans voor de woningmarkt. Op deze toch al bebouwde plek kunnen we prima seniorenhofjes of starterswoningen plaatsen, of een combinatie van beide, zodat er ook nog een sociale component ontstaat. Verder, voorzitter, zijn er veel contradicties. We hebben een stikstofcrisis, maar de economie draait op volle toeren door waarbij de voedselvoorziening onderaan bungelt. Zelfs vorige week direct na het stikstofdebat, waarin geconcludeerd werd dat iedere sector een bijdrage moest leveren, stemt nagenoeg iedereen voor groei van Brightlands-campusen ondanks mijn voorzichtige vragen daarin om te consolideren. Datzelfde deden we drie weken geleden ook al met Maastricht Aachen Airport, en enkele maanden daarvoor met VDL Nedcar. Ook mobiliteit moet straks een bijdrage gaan leveren, maar de A2 moet net als de A73 verbreed worden met meer parkeerplaatsen voor meer vrachtwagens. Er moet nog 1.300 hectare natuur worden gerealiseerd, maar we kappen het Sterrebos. Er is een enorme krapte in woningen, maar door een groeiende economie blijven we mensen binnenhalen dus creëren we zelf ook daar het probleem. We moeten verduurzamen, maar het net zit vol en de gasinfrastructuur gaan we gedwongen verwijderen, ondanks het feit dat daar meer ruimte ligt voor de energietransitie. Wat zijn we dan nu feitelijk aan het doen met ons allen? Het is dus al een tijdje duidelijk dat niet alles meer kan, maar desondanks zijn we ook deze Statenperiode weer tegenstrijdige dingen aan het doen, en ik vind dat bizar en niet uit te leggen. Voorzitter, ik kan er nu voor kiezen om alle beleidsvelden een voor een langs te lopen en er wat van te vinden, maar ik pak het hele pakketje liever even samen en specificeer er een enkele. Want waar is nu de langetermijnvisie voor Limburg? Wat voor provincie willen we zijn? Voor wie, en ten koste van wat? Voor mij is dat plaatje helder, Limburg is voor mij een mooie en groene provincie, een provincie waar al eeuwenlang de koeien grazen, het gewas groeit en bloeit en de natuur de ruimte geeft om jezelf weer op te laden. Een plek waar mensen tot rust kunnen komen, waar tradities de samenleving mooi maakt en waar de gemeenschap maximaal gefaciliteerd wordt om samen die gemeenschap te vormen. Door verenigingen, door sport, door muziek, door de kerk en door burgerinitiatieven. Een plek waar we samen aan duurzaamheid werken en langzaam de transformatie maken naar een samenleving die niet enkel bestaat uit materieel bezit, maar door en voor elkaar. Voor mij is Limburg een plek waar kleine familiebedrijven en het mkb zorgen voor verbinding, sociale cohesie en zorg om elkaar. Een samenleving waarin rentmeesterschap centraal staat en wij deze zodanig inrichten dat ook onze kinderen en kleinkinderen nog een prettige plek hebben om hun leven op te bouwen. Een samenleving die mag bruisen en bloeien, maar niet ten koste van alles. Een provincie waar iedereen welkom is om mee te doen, maar met een duidelijk eindpunt van draagkracht. Daarmee wil ik dus vooral aandringen op een betere balans tussen wat moet, wat men wil en wat er kan. Ben ik daarmee tegen grote bedrijven, ontwikkelingen, innovaties en groei, zult u zich afvragen. Nee, in het geheel niet, maar ik ben wel van gezond verstand en slimme dingen doen. Dit betekent dat het College de komende periode op zoek moet gaan naar een betere balans, naar de koppelkansen, naar integraal kijken en naar meer bottom-up dan top-down. De samenleving pakt het zelf al op en komt met mooie initiatieven. Ondersteun en faciliteer deze initiatieven. Maak een impactmonitor, en bekijk welk effect een beleidsstuk heeft op de samenleving als geheel, waarbij economische groei niet altijd leidend meer is, maar wel economische bloei. Dan de Sociale Agenda. Het hebben van een daginvulling die voldoening geeft is cruciaal voor de gezondheid, en vanuit dat oogpunt is het scheef dat er in Limburg

duizenden arbeidsmigranten actief zijn terwijl er evenzoveel mensen op bank zitten, met name de 55-plusser die kennelijk niet meer aantrekkelijk is ondanks de krapte op de arbeidsmarkt. We hebben voor jongeren de Credohuizen en is er aandacht voor de niet-jongeren. We hebben ook Leo Loopbaan en Limburg Leert, we halen veel internationale studenten binnen en er is een Expat Centre voor talenten uit het buitenland, maar er is geen enkel programma dat inzet op het weghalen van belemmeringen of een stimulans biedt om diegene met een afstand tot sociaaleconomische betrokkenheid te stimuleren en te helpen tot een goede daginvulling. Wat gaat het College doen om dit te verhelpen? Zuid-Limburg bungelt helaas nog steeds vrijwel onderaan als het gaat om sociaaleconomische status, arbeidsparticipatie en gezondheid. De twee coronajaren hebben daar geen goed aan gedaan. Ondernemers worstelen nog steeds met de gevolgen, net als jongeren. Vooral die laatste groep heeft veel schade opgelopen, dus is het zaak dat zij ook bij een eventuele nieuwe uitbraak kunnen blijven ontmoeten, studeren, socialiseren en sporten. En met sport ga ik afsluiten, voorzitter, want sport heeft alles in zich voor een gezonde leefstijl. Niet alleen het fysieke sporten, maar ook de emotionele balans die het met zich meebrengt. Als ontmoetingsplek, als preventieve maatregel en om de uitdaging. Heel vaak heb ik mensen tijdens lockdowns om me heen horen zeggen: 'Toen ook de sportvereniging dichtging viel ik in een zwart gat.' En persoonlijk heb ik dat ook zo ervaren. Dat er deze Statenperiode veel gedoe is geweest rondom Topsport Limburg en Team Limburg Sport, met als eindresultaat een nieuwe aanbesteding voor alweer een nieuw op te richten organisatie, vind ik zowel treurig als ook de reinste kapitaalsvernietiging. Ik vraag aan het College om hier tot zeer spoedig herstel te komen en er alles aan te doen om iedere Limburger in beweging te krijgen, daarbij de publieke buitenruimte te betrekken en topsporters weer maximaal te begeleiden. Voorzitter, ik sluit af in een notendop: zoek naar koppelkansen en de balans. Dus niet meer geld om weer grotere dingen te doen, maar herprioriteren. Laat Limburg niet groeien, maar laat Limburg bloeien. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jetten namens de fractie van GroenLinks. Zij heeft verzocht om dit vanaf de zitplaats te mogen doen, en daar heb ik toestemming voor gegeven. Ga uw gang.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel daarvoor, voorzitter. Voorzitter, ik wil dit College complimenteren met de heldere en begrijpelijke Voorjaarsnota die ze geschreven heeft. Daarin wordt een goede beschrijving gegeven van de stand van zaken, ontwikkelingen en keuzes die PS moeten maken bij het opladen van de begroting. Voordat ik daarover begin, moeten mij toch eerst een paar zaken van het hart. Ik vind het schokkend om in de nota te lezen dat structurele activiteiten, al dan niet als wettelijke kerntaak, al vele jaren a-structureel zijn gefinancierd. Ik wil daarom dit College nogmaals prijzen dat zij dit hebben aangegeven. Tegelijkertijd ontstaat er nu een probleem. Er volgt in het najaar een overzicht van wat structurele taken zijn, wat structurele financiering kost en wat mogelijke alternatieven zijn. Dat maakt het sturen op kaders voor de begroting vanuit de Voorjaarsnota erg lastig. Dan staat er maar één keuze open: sturen op kaders meegeven op hoofdlijnen of sturen op details. GroenLinks kiest voor een aanpak op sturen op hoofdlijnen. Vanuit deze keuze zal ik dan ook mijn bijdrage vervolgen. Voorzitter, het zijn roerige tijden, ik heb dat van meerdere van mijn collega's al gehoord. Ik hoef niemand eraan te herinneren dat ook hier in Maastricht afgelopen dinsdag trekkers voor de Provincie hebben gestaan van wanhopige boeren. Twintig jaar lang geitenpaadjes zoeken om je niet aan de Europese afspraken te hoeven houden, gesteund door banken die ongebreidelde schaalvergroting financierden zonder zich af te vragen of dit wel kon. Gesteund door partijen die bij boeren de indruk wekten dat we zonder noodzakelijke vernieuwing of transitie gewoon door kunnen gaan. Voorzitter, wat we vandaag de dag zien is dat de wal het schip heeft gekeerd. Als je niet vroegtijdig ingrijpt of bijstuurt, loop je met je kop tegen de muur en wordt de uiteindelijke ingreep harder en rigouzeuzer. En dan hebben we het nu alleen nog maar over stikstof. In dat licht bezien zouden we alle keuzes die voorliggen opnieuw tegen het licht moeten houden. Ik kom daar later op

terug. In de nota wordt bij de Trends en Ontwikkelingen zijdelings verwezen naar de Kaderrichtlijn Water die we in Europa met zijn allen hebben aangenomen. Nederland moet ook op korte termijn voldoen aan de gevraagde waterkwaliteit voor oppervlakte- en bodemwater, en daarvoor moeten ecologische doelstellingen geformuleerd worden en zijn de chemische doelen ook vastgelegd. Als je deze vertaalt in praktische maatregelen, betekent het feitelijk stoppen met het spuiten van gewasbeschermingsmiddelen en stoppen met bemesting van onze gronden. Want uitspoeling van nitraten leidt tot belabberde kwaliteit van het bodemwater. En nog geen 5% van Nederland voldoet aan de norm. Met andere woorden, de Kaderrichtlijn Water heeft zo mogelijk nog grotere invloed dan stikstof. Immers, Europa zal ons gaan houden aan de resultaatverplichtingen die al sinds 2015 van kracht zijn.

De voorzitter: Dat levert een vraag op van de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. Ik hoorde mevrouw Jetten zonet benoemen: 'Wij moeten gaan stoppen met de bemesting van landbouwgrond.' Heb ik dat goed begrepen?

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Voorzitter, nee, dat heeft u niet goed begrepen. Wat ik zeg is dat de Kaderrichtlijn Water op ons afkomt, en dat dat zou kunnen inhouden dat we daarmee moeten gaan stoppen. Dus dat dat een gevolg is van wat de Kaderrichtlijn Water ons opdraagt.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. Ja, maar het gevolg van hetgeen u benoemt, u benoemde zonet ook stoppen of verminderen van de bemesting van gronden. Dat noemde u ook. U noemt dat dus nu in het kader van het waterplan, maar komen we straks dan niet in de verdringing met onze voedselvoorziening?

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja voorzitter, het een is het gevolg van het ander, maar als Nederland hebben wij die Kaderrichtlijn Water, een Europese afspraak, ondertekend en daar moeten wij ons aan houden. Wat de voedselvoorziening betreft, voorzitter, daar kunnen we ongelofelijk over discussiëren, maar bemesting is een gevolg van de grote veestapel die we hebben, en deze zal hoe we het ook wenden of keren, verminderd moeten worden. Dan zullen we een andere manier van voedselvoorziening en van voedselverbouwing moeten gaan realiseren.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, u zegt om een andere manier van voedselvoorziening dan tewerk te stellen, maar in het natuurlijk proces is denk ik, als we de historie bekijken, ons mensenleven, de natuur en deze welvaart opgebouwd door een kringloop van in feite het natuurlijk bemesten van landbouwgrond, iets toe te voegen en vervolgens daar productie uit te halen. Op het moment dat u zegt dat ga ik minimaliseren is toch alleen maar de conclusie dat wij straks minder voedsel krijgen, wat nu al een zorg is. Dan vraag ik mij hoe u bij een toenemende wereldbevolking deze aarde en deze mensen straks nog aan voedsel wilt kunnen voorzien, in uw gedachtegang.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja voorzitter, ik hoorde mijnheer Franssen zeggen dat het een natuurlijke bemesting wordt. We deden dat toen heel anders. Ik denk dat er op dit moment geen sprake meer is van natuurlijke bemesting, maar een enorme overbemesting met alle gevolgen -ook

voor de bodem en het water- van dien. Ja, en hoe gaan wij die wereldbevolking voeden? Wij gaan dus minder eten verbouwen voor dieren, en meer voor mensen. Dus ik denk dat we op die manier de wereldbevolking gaan voeren.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel voorzitter. Kortom, voorzitter, eigenlijk zou de titel van deze Voorjaarsnota moeten zijn: Transitie Verplicht. Verdrietig ben ik dat we een systeem hebben gecreëerd op dit kleine stukje aarde dat niet langer houdbaar is. En de enige oplossing nu is om ingrijpende transities door te voeren, transities die óók pijn gaan doen. Voorzitter, u zult zich afvragen: wat heeft dit met de Voorjaarsnota en de financiële kaders te maken? Zoals gezegd, GroenLinks wil kaders meegeven op hoofdlijnen, voor de financiering van die broodnodige transities is veel geld nodig. Voor GroenLinks is het dan ook niet ondenkbaar om een aantal no-go discussies nu opnieuw aan te kaarten, daarom dient GroenLinks de volgende moties in. Wij willen graag de motie indienen: Verhogen Opcenten Motorrijtuigenbelasting. Dit doen we echt met pijn in ons hart, want we begrijpen inderdaad dat er dan een rekening komt bij de autobezitters. Tegelijkertijd komen er enorm grote issues op ons af, en dit geeft ons wat meer financiële ruimte de komende jaren. Structureel. Dus die motie willen wij graag indienen. De volgende motie die wij willen indienen is: Geld is een Middel en geen Doel. De vraag van het College was: moeten we nog doorgaan met die 6% indexering of met die indexering van de immunisatieregeling? Het advies was om dat niet te doen, en met deze motie willen wij dat advies ondersteunen. Dan ga ik verder met mijn betoog. Voorzitter, dan ga ik nu naar een aantal onderwerpen uit de Voorjaarsnota. Het College geeft goed aan dat de pijn van het ontbreken van financiële ruimte voor de komende beleidsperiode vooral zit bij zes majeure dossiers die dus structureel waren opgenomen in de begroting. Ik loop ze na. Mobiliteit, bij mobiliteit speelt vooral het probleem van het ov, dit is qua bezetting nog lang niet op het niveau van voor corona en de tekorten lopen op. Dat vreet de begroting van de Provincie leeg als we dit willen aanvullen. Vullen we dit niet aan, dan verdwijnt 30% van onze capaciteit en lijnen. GroenLinks roept het College dan ook op om met kracht en in samenwerking met andere Provincies in IPO-verband bij het Rijk te pleiten voor vangnetregeling ov. De Natuuropgave. Ja, dit is een kerntaak van de Provincie die in de ogen van GroenLinks dan ook voorrang behoeft bij structurele financiering. Dan kom ik bij MAA. Voorzitter, in het licht van wat ik eerder gezegd heb over de noodzakelijke transitie wil GroenLinks pleiten voor een heroverweging van het besluit met betrekking tot het openhouden van MAA. Ik wil nu niet deze discussie voeren, hoor. In ieder geval zal GroenLinks alle partijen in de Staten houden, en de toezegging dat er een sluitende businesscase aan het einde van het jaar moet liggen. En als deze niet sluitend is hoopt GroenLinks dat de Staten genoeg moeten hebben om in het licht van de noodzakelijke transities dit in onze ogen vreselijke besluit te heroverwegen. Ik verwijs ook naar de brief die bij de ingekomen stukken zat van de heer ...

De voorzitter: Mevrouw Jetten, ik wil toch even vragen. Geachte Statenleden, als u wilt overleggen doet u dat dan alsjeblieft even buiten de zaal. Mijnheer Claassen, we hebben er een beetje last van en het leidt af. Dank u wel. Gaat u verder, mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Die brief is mij uit het hart gegrepen. Wederom kunnen we hier een daad stellen, door andere sectoren ook hun noodzakelijke bijdrage te laten leveren. Voorzitter, in de discussie rondom Brightlands heeft GroenLinks haar positie al bepaald. Bij drie van de vier was er vanuit GroenLinks een go, en op weg naar een begroting zien we de aanvullende informatie over Greenport Venlo met belasting tegemoet. Ten aanzien van de cofinanciering Landbouw, Transitie en Duurzaamheid dienen wij wederom een motie in. Afgelopen vrijdag is er een debat geweest over de aanpak van de stikstofcrisis. Als gevolg van een aantal aangenomen moties beschouwen wij de uitkomst van dat debat als een uitstel van executie. Om de hete brij heen draaien. Doorgaan met de

Limburgse aanpak is het besluit van een meerderheid. Echter, doorgaan op de ingeslagen weg kan betekenen dat wij middelen gaan mislopen die het Rijk voorwaardelijk heeft gesteld. Voor een doelmatige aanpak hebben wij die financiële middelen nodig. We kunnen niet langer wachten op het Rijk, we moeten zelf iets verzinnen en daad bij het woord voegen. Als we de landbouw willen verduurzamen moeten we dat samen met de boeren doen, en daar ook middelen tegenover zetten. Daarom dienen wij een motie in waarmee we oproepen om met een plan te komen voor een transitiefonds voor de landbouw. Voorzitter, het zesde majeure project is waterveiligheid, en dan de hoogwaterwateraanpak. Ja, we kunnen wat ons betreft de Limburgers niet in de steek laten, en zeker niet met in gedachten het afgelopen jaar.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, een vraag aan GroenLinks. Hoorde ik nu net echt 'een uitstel van executie'? Dus u ziet de plannen van de minister daadwerkelijk als een executie van de landbouw? Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Nee, wij zien het opschuiven van de maatregelen als uitstel van executie. En wij zien zeker niet, wij pleiten juist om met een plan mét de boeren te komen, wanhopige boeren, want wij erkennen dat leed. Dus integendeel.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Voorzitter, kijkend naar die zes majeure opgaven en het mogelijke overzicht van wat er nog meer structureel gefinancierd moet worden moge het duidelijk zijn dat GroenLinks op weg naar de begroting het College wil meegeven te kiezen voor het uitgangspunt Transitie Verplicht en daarbij heilige huisjes niet te ontzien. Ik verwijs naar de net ingediende moties. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Jetten. Dan geef ik nu het woord aan de heer Franssen namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. De laatste Voorjaarsnota in deze Statenperiode is een feit. Wij waarderen het dat dit College met de Voorjaarsnota 2022 beoogt een financieel totaaloverzicht aan te bieden met inzicht in de implicaties van besluitvorming en doorwerking voor een volgende beleidsperiode. Dat vinden wij prima, dat waarderen wij en daardoor kunnen we ook beter inzichtelijke afwegingen maken. We hebben veel bewogen jaren achter de rug, en het provinciale schip zal de komende jaren ook nog aan behoorlijke deining onderhevig zijn, en Limburg vaart uiteraard niet als enige op de woeste zee. COVID-19 lijkt achter de rug, maar de nasleep is niet gering en de slagkracht van ondernemers en inwoners is behoorlijk op de proef gesteld. En dan hebben we, behalve de energietransitie, nog meer uitdagingen gekregen ten gevolge van geopolitieke oorzaken. De inval in Oekraïne heeft de toegenomen grondstof- en bouwkosten alleen maar verder opgezweept. Duurzaamheid, voorzitter. De energietransitie moet leiden tot een schonere en toekomstbestendige wereld. Provincies, RES-regio's, gemeenten en inwoners zetten de schouders eronder. LOKAAL-LIMBURG blijft zich zorgen maken over een geloofwaardige energietransitie, met name de rol die de Rijksoverheid speelt. Wordt er in de haast om alle doelstellingen te behalen wel voldoende gekeken naar draagvlak, gezondheid, veiligheid en energiearmoede? Hoe kunnen we nu grootschalig energie gaan opwekken en gaan regelen als de netwerkcapaciteit nog eens tekortschiet? Als er gesproken wordt over veilige afstanden tot

windturbines duikt het College weg. Is hier nu meer duidelijkheid over? Gaarne een reactie. Er is niet zo veel bestedingsruimte de komende jaren, € 8,5 miljoen per jaar, en dat stemt natuurlijk altijd tot nadenken en voorzichtigheid. LOKAAL-LIMBURG kan zich evenwel voorstellen dat nu besparen op niet investeren in bepaalde gevallen op latere tijdstippen tot onevenredige, hoge en structurele kosten kan leiden. Juist in de tijd dat er wellicht echt magere jaren komen. Zie de stukken, in 2026 en verder zie je hetgeen ik hier aan u verwoord. LOKAAL-LIMBURG roept op om hieraan voor de begrotingsbehandeling een analyse van te krijgen, dan wel dat dit in de begroting toegelicht wordt. Herhaaldelijk heeft LOKAAL-LIMBURG zorgen uitgesproken over de ammoniaktransporten via de zuidelijke Maaslijn, dwars door onze dorpen en wijken en het rangeren op het spoorwagennet van Venlo. De antwoorden op onze laatste vragen dateren van 9 februari 2021, anderhalf jaar geleden. Het College zou zich er hard voor maken om het vervoer van ammoniak over het spoor zoveel mogelijk te verminderen. We benaderen het een en ander vanuit integraliteit. Zo zullen wij er bijvoorbeeld voor waken dat het spoorvervoer niet wordt vervangen door wegvervoer omdat spoorvervoer immers veiliger is. College, hoe is de stand van zaken van de verduurzaming van Chemelot? Vorig jaar rond deze tijd werd ook Limburg opgeschrikt door hoogwater en overstromingen, dat brengt ervaringen en leermomenten met zich mee. We zijn ons ervan bewust dat hoogwaterbescherming voor onze inwoners van groot belang is. Limburg is al zo vaak geconfronteerd met het wassende hoogwater, en toch worden we met de handen op de rug gebonden als de inmiddels heilig verklaarde algemene soort, de bever, verschijnt op deze gevoelige plekken. Gaarne een reactie. Dan voorzitter, de agrarische sector, die is de laatste tijd natuurlijk heel erg in beeld. Maar als we dan de agrarische sector eens even gaan vergelijken met bijvoorbeeld een tankstation, een tankstation heeft tegenwoordig een halve supermarkt en een restaurant ingebouwd, dat vinden we normaal. Omdat dat ons gemakkelijk uitkomt. LOKAAL-LIMBURG wil dat onze agrariërs, die steeds meer onder druk gezet worden, hun brood kunnen verdienen aan natuur- en landschapsbeheer. In plaats van hen de ruimte te geven worden er dammen opgeworpen, de regels moeten ruimer. Deze agrarische ondernemers moeten gemakkelijker onder meer een winkeltje met agrarische streekproducten én aanverwante artikelen kunnen runnen als beloning voor de bijdrage die ze leveren aan landschap, natuur en toerisme. In de begroting 2023 zal rekening worden gehouden met de duurzame financiering van het natuurbeheer en de dekking hiervan. Deze is men voornemens om structureel te dekken op basis van afspraken met beheerders. LOKAAL-LIMBURG is er een voorstander van om de al participerende agrarische sector veel meer bij het natuurbeheer te betrekken. Op cultureel gebied wil LOKAAL-LIMBURG aandacht vragen voor onze Limburgse taal. In 2019 werd een convenant gesloten tussen Provincie Limburg en het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties waarin onder meer staat dat partijen het belangrijk vinden om gezamenlijk de wenselijkheid van het volwaardig bestaan van het Limburgs als regionale taal in levend gebruik, in gesproken zowel als in geschreven vorm te onderschrijven ten einde het gebruik te stimuleren. Na twee jaar, in 2021, zou het convenant geëvalueerd worden door partijen. We hadden de resultaten van deze evaluatie willen betrekken bij de bespreking van de Voorjaarsnota. Helaas is er nog steeds niet geëvalueerd. Deze week is ook de Raad van Europa in Limburg geweest om te controleren hoe het gesteld is met de door de Raad officieel erkende Limburgse taal. Uit de mond van een afgevaardigde kregen we te horen dat het grootste probleem c.q. uitdaging is dat er geen structurele steun is voor het Limburgs als taal. De Raad van Europa pleitte daarnaast voor een structureel gebruik van het Limburgs in het onderwijs, de media en het openbaar bestuur. Dus de Raad van Europa pleit voor, dames en heren. Om een start te maken willen we beginnen met het spreken van Limburgs in de commissies van het Limburgs parlement, naast het Nederlands. Hiertoe dienen we de motie in: Gebruik van het Limburgs naast het Nederlands in de Commissie Cultuur en Samenleving.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Ik zou even willen interrumperen op de heer Franssen. We hebben een probleem als het gaat over het praten van ...

De voorzitter: De heer Kuntzelaers, daag mij niet uit.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja. Vooruit, voorzitter. Het dilemma van het voorstel van de heer Franssen is natuurlijk dat we een enorm spectrum aan Limburgse dialecten kennen hier in Provinciale Staten, en hoewel we allemaal met verve proberen elkaar volledig te begrijpen als iedereen zijn eigen dialect spreekt is het detailniveau, variërend van Mook en Middelaar tot aan Kerkrade, nogal, ja, groot, om het maar zo te zeggen. Denkt u dat het verstandig is om een commissiebehandeling te doen waarin spraakverwarring een onderdeel kan zijn van het debat?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, u gaat al direct van het negatieve uit, mijnheer Kuntzelaers. Ik ga van het positieve uit. Mensen begrijpen elkaar in het dialect, en ik ga dus niet met uw gedachtegang in het negatieve mee dat mensen elkaar niet begrijpen. Dat ondersteun ik niet.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, dank u wel. Ik wil graag dat iedereen mee kan doen in een debat, namelijk ook degene die, ik zie mevrouw Van Toorenborg knikken. Iedereen die een Nederlandse opvoeding heeft gehad en in ieder geval het dialect niet meester is, dat we de moeite nemen om elkaar te kunnen begrijpen als het gaat over politiek. Want uiteindelijk is het doel natuurlijk dat we nader tot elkaar komen, en niet dat we ons eigen verhaal houden en dat er dan niemand meer luistert. Dus waarom dit voorstel?

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, waarom dit voorstel? Dat vind ik wel een terechte vraag van u. Ik draai het even om, weet u dat er in Limburg een heleboel mensen zijn die niet het Nederlands beheersen? Die uitgesloten worden van de besluitvorming? Die uitgesloten worden van de dialoog? U stelde de Burgertop voor. Die mensen worden allemaal uitgesloten, want helaas, zij spreken alleen maar dialect. Zij hebben nooit het Nederlands geleerd. En wij zijn er dus wel een voorstander van dat het Limburgs dialect in ere wordt hersteld, meer gewaardeerd wordt en een optie is in de commissie. Het is een optie die wij voorstellen. Jij kunt in het dialect spreken, maar je kunt natuurlijk ook je woordvoering doen in het Nederlands. Vandaar dat wij dus sowieso een herwaardering prevaleren van de Limburgse taal, maar daarnaast meer Limburgers willen betrekken bij bijvoorbeeld de Burgertop, als die er nog zou zijn, of andere zaken, want die mensen worden nergens gehoord. Zij kunnen zich niet verwoorden, maar willen zich wel verwoorden.

De voorzitter: Tot slot, de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Mijn opa was inderdaad een van die mensen die alleen maar dialect sprak en geen Nederlands. Als u aan mij vraagt waar hij echt mee geholpen zou zijn dan is het met het leren van Nederlands, zodat hij de brief van de Belastingdienst ook begrijpt, en niet met een debat in de Commissie CS van ons in het dialect. Een echte participatie zou natuurlijk betekenen, een beetje zoals de motie van de heer Van Bijnen en ik, zoals we die ingediend hebben, zodat we meer geld beschikbaar stellen om het leren van het Nederlands voor iedereen toegankelijk te maken hier in de Provincie. Als we dié kant uit bewegen denk ik dat we een veel

grotere kans hebben dat uiteindelijk de Limburger floreert dan dat wij een commissie in het dialect gaan doen.

De voorzitter: Tot slot, de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): De praktijk, mijnheer Kuntzelaers, is helaas zo dat er al een zelfstandige beweging is op lagere scholen waar gewoon dus het dialect opnieuw wordt inbracht en gedoceerd aan kinderen, omdat de kinderen erom vragen. De maatschappij in Limburg vraagt erom. En natuurlijk is het goed dat uw opa indertijd beter een cursus Nederlands had kunnen volgen, maar wij zijn een gedachtegoed, wij zijn LOKAAL-LIMBURG en wij luisteren naar de mensen, in tegenstelling tot de Partij van de Arbeid. U bekijkt alles van boven naar beneden. Wij bekijken het van beneden naar boven, en dat betekent dan dat wij in feite dus het geluid horen van hetgeen dat verwoord wordt in onze Limburgse economie door onze inwoners, en vandaar ook de motie die wij nu naar voren brengen. Dan voorzitter, nog even ter illustratie van de verschillen in financiering. Voor de Friese taal is ongeveer € 30 miljoen beschikbaar: € 10 miljoen van de Provincie, € 10 miljoen van het Rijk en € 10 miljoen van Omroep Fryslân. Voor het Limburgs is krap € 0,1 miljoen beschikbaar van de Provincie, wij pleiten dan ook voor een radicale verhoging van de voor de Limburgse taal beschikbare gelden, zowel vanuit het Rijk als de Provincie. Dan voorzitter, Bestuur. Aangaande de Einstein Telescoop, die staat op pagina 14 vermeld, daarbij zal een voorstel worden gedaan om de omgevingskwaliteiten te waarborgen die nodig zijn voor een sterke kandidatuur. Er zijn echter ook organisaties zoals de brief van de regio Parkstad die helemaal bang zijn of vinden dat ze niet gehoord worden. Zij geven aan dat ze niet gehoord worden ondanks verzoeken aan het College van GS. Daarom vraagt LOKAAL-LIMBURG om in overleg te gaan met deze organisaties uitgaande van een zorgvuldige afweging van belangen. Immers, het horen van belanghebbenden zorgt voor geloofwaardigheid van het bestuur. En dan als laatste, voorzitter, in Heerlen -ik kijk naar een van de leden van het College- hebben we een Sibelco-groeve, en uit die Sibelco-groeve wordt al heel lang zand gewonnen, maar daar zijn ook heel veel afspraken over gemaakt. Maar wat blijkt nu? De afspraken worden niet heroverwogen, ze worden gewoon veranderd. Zonder overleg, zonder dialoog, zonder omwonenden erbij te betrekken. Het is gewoon eenrichtingsverkeer. En als er dan goede plannen zijn van organisaties, omwonenden en dergelijke, goede plannen in feite, en daar roept de regio Parkstad om, om wederom een mooi buitenbad te hebben dat alleen overdag open is, dat 's avonds dicht is, waar de dieren hun rust hebben en waarvan de omgeving zegt: de natuur wordt hier behouden, de mens wordt gehoord. Daar ligt een prachtig plan, alleen maakt dit College schijnbaar een draai van 200%, want er liggen duidelijke afspraken en die afspraken worden gewoon omgekeerd. Dus LOKAAL-LIMBURG roept bij dezen het College op om hetgeen wat is afgesproken in het verleden na te komen om voor de inwoners de gewenste ontwikkeling tot stand te laten komen, plaats te laten vinden dat er in het plan rekening wordt gehouden met de rust voor natuur en dat er rekening wordt gehouden met de wens van om- en aanwonenden. Ik verzoek het College dan ook om hier sowieso nadere duiding in de openbaarheid over te geven waarom niet de afspraken worden nagekomen, maar tevens ook om met alle belanghebbenden opnieuw uit te leggen waarom dit College deze omwenteling heeft laten plaatsvinden. Ik dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Plusquin namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank aan het College voor het heldere overzicht van de financiële toestand van de Provincie, al stemt dat overzicht niet vrolijk. Door een aantal externe factoren, maar ook riskante en onduurzame beslissingen is Provincie Limburg financieel in een heel erg krappe jas terechtgekomen. Maastricht Aachen Airport deed en doet een aanslag op de provinciale financiën, en datzelfde geldt voor VDL Nedcar. In Brightlands Heerlen en

Venlo is een vastgoedavontuur aangegaan dat te weinig maatschappelijke baten heeft en niet tot de kerntaken behoort. Daardoor dreigt de ruimte die er deze periode nog was voor intensiveringsmiddelen tot een minimum gereduceerd te worden in de volgende Collegeperiode, en zelfs beneden nul te komen als we vasthouden aan de indexatie van de immunisatiereserve. Dat zou onaanvaardbaar zijn om een volgende Provinciale Staten met een dergelijke erfenis op te zadelen. Voor de Partij voor de Dieren staat voorop dat de Provincie een aantal kerntaken heeft waarvan de bewoners van deze provincie erop mogen rekenen dat we die voor de volle 100% vervullen. Dan gaat het om natuur, die is op eigen initiatief van de Provincies tot kerntaak gemaakt in het Natuurpact. Natuur is ook landschap en behoud van biodiversiteit. De Provincie heeft een kerntaak om het achteruit hollen daarvan te stoppen. Het gaat ook om waterveiligheid en waterbeheer, kwantitatief en kwalitatief schoon oppervlaktewater en genoeg grondwater. Wat dit betreft een vraag. In het overzicht op pagina 31 van dossiers waarover nog besluiten genomen moeten worden, staat waterveiligheid voor nul ingeboet. Betekent dit dat we hier voor 100% vertrouwen op bijdragen van Rijk en EU? Graag een reactie van het College. Andere provinciale kerntaken zijn de energietransitie, het openbaar vervoer, de klimaatcrisis (waarvoor we als overheid daar ook onze eigen verantwoordelijkheid moeten nemen, zoals energiebesparing), klimaatadaptie en landschap. En gezondheid niet te vergeten. In dit licht van de klimaat- en biodiversiteitscrisis mag ook vasthouden aan de € 900 miljoen als ondergrens voor de immunisatiereserve geen dogma zijn. Om onze toekomst te behouden zullen investeringen nodig zijn die maatschappelijke rendement hebben. Zonder die investeringen in de klimaatadaptatie en biodiversiteit is er immers überhaupt geen toekomst. Voorop moet staan dat de Provincie deze kerntaken, die echt bij de overheid thuishoren, moet behartigen. De rekening daarvan moet in ieder geval betaald worden. En als daar dan een verhoging van bestaande provinciale belastingen zoals de opcenten van de motorrijtuigenbelasting voor nodig is dan mag het vasthouden aan het huidige niveau daarvan geen dogma zijn, een niveau dat duidelijk onder het landelijk gemiddelde ligt. Naar dat gemiddelde toegroeien zou jaarlijks al € 6,5 miljoen opleveren. Ga je naar het niveau van Provincie Groningen dan heb je nog eens € 15 miljoen extra ter beschikking. Wettelijk is er zelfs een ruimte tot € 35 miljoen daarboven. Biedt die motorrijtuigenbelasting geen soelaas omdat die ontwikkelingen daaromtrent onzeker zijn, dan ondersteunt de Partij voor de Dieren de gedachte die in de Voorjaarsnota geopperd wordt om verder te kijken naar verruiming van het provinciale belastinggebied, want waarom niet? Je moet tegenover je burgers staan en verantwoording afleggen over de taken die je vervult, en daar hoort ook een eigen belastinggebied bij. Waarom geen heffing op grondwatergebruik of een andere milieubelasting? Groene belastingen brengen geld in het laatje en kunnen, als we het op de goede manier vormgeven, ook het milieu schoner en gezonder maken. Kortom, wat de Partij voor de Dieren betreft staan de provinciale kerntaken voorop, en geen dogmatiek over de immunisatiereserve, en zeker geen indexatie. De Partij voor de Dieren heeft een open houding over het provinciale belastinggebied. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Plusquin. Dan geef ik nu het woord aan de heer Kuntzelaers namens de Partij van de Arbeid.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Voordat ik aan de Voorjaarsnota toekom, dat eeuwige mysterie, en in welke taal dan ook, Partij vóór de Dieren en Partij ván de Arbeid, op alfabetische volgorde is het altijd PvdA boven PvdD. Dat mysterie blijft mij fascineren en ik blijf toch even naar de Gouverneur dan wel naar de Griffier kijken hoe we die ooit op de juiste volgorde gaan krijgen. Ik ben nog steeds benieuwd hoe u dat verklaart, maar dan gaan we het daar een keer apart over hebben. Dan de Voorjaarsnota 2023 en verder. Crisis op crisis op crisis: de klimaatcrisis, de woningbouwcrisis, de oorlog van Rusland met Oekraïne, de inflatie die hand over hand toeneemt, de energiecrisis, de stikstofcrisis, zelfs de biodiversiteitscrisis en een enorme hoeveelheid personeelstekorten op dit moment, en dat alles na de coronacrisis. Het lijkt een soort van perfecte storm die zich aan het ontwikkelen is, zowel op financieel gebied als in de ruimte buiten dit huis. En

dat vraagt om focus, focus van ons hier in dit huis, focus op een koers die teruggaat naar de kern van waar wij hiervoor zijn. En bijvoorbeeld in het nieuwe digitale systeem dat de P&C-cyclus gaat bijhouden, daarin is die focus al aangebracht, daarin gaan we al terug naar de kerntaken van de Provincie en gaan we ook die verantwoording op die manier afleggen, dat is wat ons betreft de juiste weg. Dat vraagt dus nu een focus op de crises waar wij verantwoordelijk voor zijn, want onze kerntaken behelzen gelukkig niet allemaal die problemen die de wereld tegenkomt, maar wel een heel aantal. De energie- en klimaatcrisis, de stikstof en natuur, biodiversiteit en de problemen op de arbeidsmarkt zijn ook regionale economie en daarmee onze kerntaak. Maar om die crises aan te pakken hebben we middelen nodig, en die vraag ligt hier natuurlijk vandaag ook wel echt voor. Hoe gaan we om met de middelen die we hebben en is dat voldoende om de taken te vervullen die we voor ons hebben? Misschien moeten we minder uitgeven of in ieder geval minder overschrijden, moeten we de risico's scherper in beeld krijgen en moeten we misschien zoeken naar meer of completere inkomsten. En dan die twee externe inkomsten die eraan kwamen. Aan de ene kant de meicirculaire, hij werd al in de eerste bijdrage hier genoemd, € 100 miljoen erbij. En ons is het natuurlijk heel nadrukkelijk op het hart gedrukt: dat is om al die kostenstijgingen te kunnen betalen die er in de komende tijd zijn, maar € 100 miljoen is wel een royaal bedrag om daarmee aan de slag te gaan. En dan is er de verkoop van Fudura, dat zou de grote oplossing kunnen zijn voor het dilemma dat de heer Claassen schetste, namelijk als het gaat om de indexatie. Daarin zou een bedrag kunnen zitten dat ons in ieder geval verder gaat helpen. En de vraag aan het College is dan ook: hoe staat het daarmee op dit moment? Ooit werd door De Telegraaf genoemd dat het misschien € 800 miljoen is, er werd nu al € 1,1 miljard genoemd als verkoopprijs. Wat betekent dat dan uiteindelijk voor Provincie Limburg? En zijn we dan in ieder geval op weg naar een mogelijk deel van een oplossing? Dit zou een oplossing kunnen zijn, mits de rest niet uit de hand loopt, en daar hebben we wel een mooie traditie opgebouwd in de afgelopen jaren, namelijk met budgetten die overschreden worden. En dan zijn de ogen in dit huis natuurlijk allemaal gericht op Mobiliteit, want als er één dossier is waar overschrijdingen de standaard zijn dan is het wel op Mobiliteit. En daarbij hebben we dan een aantal vragen over het dossier, maar ook een vraag in zijn algemeenheid: wat betekenen de huidige inflatie en de hoge grondstofprijzen voor die projecten die wij hebben op het gebied van mobiliteit? De fractie van de Partij van de Arbeid houdt zijn hart vast, want als we zien hoe snel de kosten oplopen dan gaat dat zeker voor de miljoenen projecten die we hebben op Mobiliteit mogelijk om extreme aanpassingen die we zullen moeten doen. Dan komen we bij die concrete projecten en dan is de Maaslijn natuurlijk het eerste project waar iedereen aan denkt. Daar zijn de kosten in de afgelopen jaren hand over hand gestegen, en zelfs toen we hem in de markt wilden zetten voor een substantieel hoog bedrag, zelfs toen was de markt niet bereid om daarmee aan de slag te gaan. En wat betekent dat dan nu, naar de toekomst kijkend, voor de kosten die dat project met zich meebrengt en voor de haalbaarheid van dat project? Een ander onderwerp dat zeker de aandacht behoeft, is de kwestie rondom VDL Nedcar, en dat heeft natuurlijk twee componenten. Enerzijds een regionaal economische kracht, het gaat over de werkgelegenheid van de mensen die daar aan de slag zijn, en aan de andere kant heeft dat ook een financiële component voor Provincie Limburg natuurlijk in de aanleg van de weg die we daar aan het doen zijn. Als er geen nieuwe aanbieders komen bij VDL dan moeten wij ons allemaal grote zorgen maken om in ieder geval die werkgelegenheid, want daar ligt wat de Partij van de Arbeid betreft onze hoofdtaak. Het is de bedoeling dat we die vakmensen voor Limburg weten te behouden, en dan zou eventueel het niet doorgaan van de weg een schrale troost zijn, want uiteindelijk is het natuurlijk aan ons allemaal om te zorgen dat Limburg blijft floreren. Maar de vraag is: hoe is de stand en wat het College daar op dit moment over zeggen? Een andere vraag die opkwam bij de Partij van de Arbeid was, en hadden we na het PES-momentje van de afgelopen weken ergens wel weer, we zagen Weert-Hamont terugkeren op de politieke agenda, en met name bij het Rijk natuurlijk, daar is die ambitie uitgesproken. Wij zijn heel benieuwd, wat zijn dan de Rijksambities op dat gebied? Wat betekent dat dan voor een Provincie? Want meedoen aan een infrastructureel project op het gebied van rail heeft tot nu toe altijd substantieel veel geld gekost. En is dat het waard, maar

het is voor ons wel belangrijk om dat inzichtelijk te hebben, zeker als het gaat naar toekomstige investeringen. En dan die andere taak waar we voor aan de lat staan, het openbaar vervoer. Enorm onder druk in de afgelopen jaren, natuurlijk door de coronacrisis, flinke klappen gehad, maar ook daarvoor al een beetje een zorgenkindje, om het maar heel eerlijk te zeggen. Want ook toen werden er al verbindingen geschrapt, er verdwenen dorpen uit de rijroutes van bussen, en die trend neemt alleen maar toe. We zien steeds efficiëntere busverbindingen die steeds minder mensen meenemen, en dat versterkt zich continu. Wij doen dan ook een oproep aan het College om bij het kabinet te gaan pleiten om in ieder geval de steun die er was voort te zetten en om ook écht samen met Arriva aan de slag te gaan om dat dichte netwerk dat we graag willen in Limburg voor de mensen in stand te houden, want wij willen dat bereikbaarheid voor iedereen geldt in deze Provincie. Regionale economie, die kerntaak heeft wat ons betreft twee stevige pijlers in de komende periode, en dat zien we ook terug in de Voorjaarsnota. Aan de ene kant de campussen als drager van innovatie en toch wel de verankering die wij proberen te stimuleren vanuit onze Provinciale Staten, en aan de andere kant die hele grote ambitie, die Einstein Telescoop. Want als die weet te landen hier in de provincie, dan hebben een enorme aanwinst op het gebied van hoogwaardige werkgelegenheid en ook alles wat daarbij komt kijken. Dat zou een fantastische investering zijn, een fantastische verrijking hier voor deze regio, maar het is nog wel onzeker. De wedstrijd loopt, en die leidt ook tot vragen. Dat gaat dan bijvoorbeeld over de vragen rondom de RES in Zuid-Limburg. Kunnen we alle doelen die er op energiegebied zijn gesteld nog wel behalen? En als dat niet zo is, zijn er dan alternatieven mogelijk om te zoeken naar voldoende duurzame energieopwekking in deze regio waardoor we de Einstein Telescoop in ieder geval niet in gevaar brengen? Op het gebied van economie is er nog dat andere vraagstuk, arbeidsmigranten. We hebben een enorme uitdaging, de personeelstekorten lopen echt op en op en op, en dat leidt tot heel veel nieuwe mensen hier in de provincie die allemaal hun steentje bij komen dragen, maar daar zitten ook superveel uitdagingen in. De vraag is: hoe pakt de Provincie haar regierol in deze kwestie? Hoe zorgen wij dat ook tussen gemeenten samengewerkt wordt op het gebied van huisvesting, op het gebied van het leren van de taal en integratie en op het gebied van veiligheid? Want ook dat zijn allemaal elementen die een rol spelen, en hoe zorgen wij voor een synergie? We hoeven niet de oplossingen te leveren, maar hoe zorgen wij in ieder geval voor de synergie in de provincie? Tot slot, waterveiligheid. Een enorme investering, maar wel een hele noodzakelijke voor de provincie. En met een enorme multiplier. Als je € 50 miljoen uittrekt voor betere waterveiligheid en daar nog € 300 miljoen bovenop krijgt vanuit het Rijk, of misschien nog wel meer als je alle andere investeringsprogramma's zou meetellen, dan is dit het geld meer dan waard, en dan hopen wij dan ook dat het geld op de juiste manier op de juiste gebieden terecht komt. Wij horen graag wat daar op dit moment de concrete stand van zaken is. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Claassen namens de PVV.

De heer Claassen (PVV): Ja, dames en heren, pakt u allemaal dit boekje erbij, daar hebben we het vandaag over. De PVV neemt u even mee, eerst door de plaatjes en dan door de inhoud. We beginnen makkelijk, we beginnen met de plaatjes. Want die Voorjaarsnota straalt ook echt voorjaar uit. Bijna zomers, zou je zeggen. Een prachtig, stikstofvrij, Epens landschap, een gezinnetje met twee blonde rekels die genieten van de natuur. Alhoewel, een van die jongentjes heeft een gebroken arm. Je vraag je af: hoe komt hij eraan? Een jongeman die zijn zegeningen en appels telt; een stoere boer die trots door zijn kas loopt; een ietwat schuchtere man die € 3.000 en een bloemetje in ontvangst mag nemen omdat hij zojuist een lening heeft afgesloten, hij meldt dat bij zijn BKR-registratie. Er wordt zelfs gebouwd. We zien een wat ouder man-vrouw stel ontdekkend kijken naar roestige spelt in de natuur. En warempel, de winkelstraat in Maastricht zonder anderhalve meter en zonder mondkapjes siert deze nota. De mijnheer die een sticker van een raam haalt waaronder een zogenaamd duurzaamheidscertificaat vandaan komt, nog steeds nadenkend wat dat moet betekenen. Je zou er toch bijna blij van worden? Maar wat de PVV betreft is het tegendeel waar. Met name de

financiën zijn een sombere bladzijde in deze voorjaarsbol. De cijfers zijn weliswaar nog positief, maar hadden er zoveel beter uit kunnen zien. Ze hadden er veel beter uit kunnen zien als College 1.0 de motie op de immunisatie-indexering gewoon had uitgevoerd en College 1.1 niet had opgezadeld met een -zo doet dit College het overkomen- onoverkomelijke opdracht om die indexatie te realiseren. Overigens heeft het College het ook nagelaten om te koersen op die indexatie, en als primaire reactie uit de immunisatiereserve te graaien en alternatieven te bedenken aan Provinciale Staten maar over te laten. Denk maar aan de bekostiging van MAA, ook daar moest aanvankelijk gegrist worden uit de immunisatiereserve, maar gelukkig heeft de PVV dat voorkomen door een amendement te wijzigen op dit onderwerp. Voorzitter, voor de PVV geldt: afspraak is afspraak. Zo dus ook de uitvoering van de motie die oproept tot immunisatie. Rondom deze afspraak marchanderen helpt ons niet verder. Voor de PVV is de realisatie van een volledige aanvulling van die immunisatiereserve plus indexering een zwaartepunt als we keuzes moeten maken over de financiering van nog komende voorstellen. Dat was bij de besluitvorming rondom MAA zo, en dat was ook zo bij de besluitvorming rondom Campus Vastgoed Greenport Venlo.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Ik wil aan de heer Claassen vragen: herinnert u zich nog dat die motie tot stand kwam, die motie tot indexatie? Want daar speelden toen twee discussies. Enerzijds de discussie of GS die motie konden uitvoeren. Toen werd er onder een soort van halfzachte toezegging. 'Als u dan gelooft dat wij een inspanningsverplichting hebben dan zou het kunnen zijn dat er in 2021 geïndexeerd zou kunnen zijn.' En dat was dan niet zo. Maar dat was de ene kant van dit verhaal, de andere kant van dit verhaal was dat wij vroegen: 'Kunnen we niet gewoon € 100 miljoen minder investeren?' En toen zei u ja, we willen niet minder investeren, maar we gaan voor die halfzachte toezegging van het College. Hoe voelt dat nu?

De heer Claassen (PVV): Ja kijk, dat voelt alsof je. Nou nee, ik ga dat niet zeggen. Met kennis van nu hadden we daar wat stringenter samen met elkaar moeten optrekken richting dat toenmalige College.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Dat ben ik volledig met de heer Claassen eens.

De heer Claassen (PVV): We hebben ons laten naaien, wou ik zeggen, maar ...

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dié woorden zou ik nooit in de mond nemen, maar, voorzitter, we komen er in ieder geval wel uit met zijn tweeën. De vraag is nu dan ook: in hoeverre is het realistisch, omdat wij ons hebben laten piepelen met een halfzachte toezegging, om het huidige College met een handrem aan de Voorjaarsnota te laten trekken? Want dat is wel iets dat mij bezighoudt: is het realistisch als je aan de ene kant heel veel ambities uitschrijft en in gang zet om dan net voor de finish volle bak aan de handrem te trekken? Ik denk dat het niet verstandig is, maar ik hoor graag de reflectie van de heer Claassen daarop.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Voorzitter, er wordt mij gevraagd te reflecteren, dat is de vraag van mijnheer Kuntzelaers, en dat wil ik ook best wel doen. Als we daarop reflecteren, dan zou je kunnen zeggen: ja, zorg dat je dan € 100 miljoen niet uitgeeft, maar we hebben wel zien gebeuren dat het wel gebeurd is. En ik zal daar dadelijk ook nog op terugkomen in mijn betoog, dat we misschien wat te rigoureuus, en dan kijk ik iedereen hier aan, de centjes hebben uitgegeven, en dat moet ook de

conclusie vandaag zijn. En ik hoorde dat in enkele betogen eigenlijk ook, dat ze de lijnen wel terug, ja, misschien zijn we wat ruimhartig geweest met de centen die we uitgegeven hebben en hebben we níet voldoende rekening gehouden met de risico's en niet voldoende rekening gehouden met een erfenis die we ook gewoon netjes moeten overdragen aan onze collega's volgend jaar en alle collega's die daarna gaan komen.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): De heer Claassen, u was aan het begin van deze periode vrij enthousiast over een extraparlamenteair College. U constateert nu dat in ieder geval u niet stringent genoeg bent geweest en dat het College wat te enthousiast is geweest met uitgeven wat er toen zat. Is dit nu de financiële malaise waarin we straks gaan belanden, het resultaat van het feit dat we een extraparlamenteair College hadden?

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Nou, ik begrijp uw vraag, mijnheer Van Caldenberg, want u was nooit echt een groot voorstander van een extraparlamenteair College. Wat dat ook mag zijn, hè? Ik bedoel, ik heb recent zelf ook met collegeonderhandelingen elders meegemaakt dat ze daar ook niet snappen wat dat zou moeten zijn, en ik denk dat we hier ook een verschillende indruk hebben van wat nu dat extraparlamenteaire College is. Ik denk dat we niet een-op-een kunnen zeggen dat dit het gevolg is van het hebben van een extraparlamenteair College. Ik weet wel dat we een heleboel dingen hier bereikt hebben, met elkaar, over links, over rechts, met alle middenpartijen. Ja, dat zijn de meeste overigens. Dat we misschien meer dingen bereikt hebben die beter zijn voor alle Limburgers. Dus ik tel ook de zegeningen. En ik kan niet bevestigen dat dit het gevolg is van het hebben van een extraparlamenteair College. Overigens zou het wel nog zo kunnen zijn, en daarin zou ik u wel kunnen volgen, dat door de vrijheden die zijn ontstaan om dingen met elkaar te bereiken dat over het algemeen heel veel geld kost.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Claassen (PVV): Ik had het over die indexering van de immunisatiereserve. We zullen dus keuzes moeten maken, en dat staat vast. In de Voorjaarsnota staat dat het gevolg is dat we als Staten een taakstelling zullen moeten opleggen om die immunisatie-indexering te realiseren. Wij zeggen als fractie: dan is dat maar zo. Al in 2019 hebben we aangedragen, omdat we toen al zagen wat de uitdaging zou zijn, om de MRB op te hogen naar het gemiddelde of tot een wettelijke bovengrens van Nederland. En ook nu zien we in de feitelijke berekeningen van de Voorjaarsnota dat dit een koers is die bewandeld kan worden met een kleinere bezuinigingsopdracht. Echter, voorzitter, ik moest wel denken aan de wijze woorden van de heer Nijskens van de VVD enkele weken of maanden geleden. Hij zei: 'Dus jullie willen de MRB ophogen? Dat is op zich dapper, maar gaan jullie daarmee de linkse hobby's financieren?' Einde citaat. Ja, en daar raakte hij natuurlijk wel een belangrijk punt, want kijk, wat wij toch wel meemaken is als je ergens probeert over te houden dat het aan de linkerkant weer wordt geprobeerd om uit te geven. Het is dus altijd een beetje een weg zoeken van wat is er nu schappelijk om te doen.

De voorzitter: Dat levert in ieder geval een vraag op van mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel. Ik vraag mij af of de PVV dit geldt dan aan rechtse hobby's wil uitgeven.

De heer Claassen (PVV): Die hebben we niet.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Nou voorzitter, daar verschillen de meningen. Juist als je kijkt naar rechts, ik noem een MAA, dan noem ik dat oprecht een rechtse hobby. Ik vraag me af of mijnheer Claassen het daarmee eens is.

De heer Claassen (PVV): Nou kijk, met linkse hobby's bedoelen we natuurlijk andere dingen, maar ik wil ook mijn betoog een beetje jus geven. Als u het niet erg vindt ga ik daarmee door. En eigenlijk raakte mijnheer Nijskens daar wel een belangrijk punt, en dat risico ziet de PVV natuurlijk ook. Dus dat argument zullen we de komende periode telkens meenemen in de overwegingen die we maken. We zullen inderdaad de provinciale kerntaken -en ik had het al geschreven voordat jullie het er ook over hadden- meer centraal moeten stellen en moeten herprioriteren. Het oude feestje van geld weggeven aan een te ruime interpretatie van kerntaken, zal moeten eindigen. Bovendien zullen investeringen gedaan vanuit de immunisatiereserve ook moeten leiden tot een terugverdienmodel. Met andere woorden: we moeten op termijn ook wat verdienen waarmee we de immunisatiereserve kunnen aanvullen, in tegenstelling overigens tot de motie waar GroenLinks toe oproept. Kortom, we zullen blijven inzetten op de indexatie van de immunisatiereserve, en dan zullen we de ambities moeten bijstellen. De ruimhartige ambities die we hadden zullen we moeten bijstellen. We vragen dan ook van het College dringend een toezegging om de motie alsnog en per direct uit te voeren en om zo nodig met bezuinigingsvoorstellen te komen en een voorstel voor te bereiden met betrekking tot de wijziging van de MRB, want ik vind het vandaag niet op de plek om met een motie of wat dan ook het MRB al op tafel te gooien. Dat moet goed worden voorbereid om met alle varianten, kansen en niet-kansen die dat heeft, te laten uitwerken door het College en dat in de Statencommissie voor Financiën, Economische Zaken en Bestuur voor te leggen. Voorzitter, in de Voorjaarsnota schrijft het College dat we als Limburg een belangrijke rol spelen bij grote nationale transitieopgaven. Wij vroegen ons als fractie af: waar hebben Provinciale Staten dat uitgesproken? Waarom zou Limburg een belangrijker rol moeten spelen dan andere Provincies? Want uit deze zinsopbouw maken we ook op dat er Provincies zijn die een gewone rol spelen. Een grote rol betekent volgens ons dan ook meer kosten, en bij voorkeur spelen we geen rol. Deelt het College deze visie? En zo nee, waarom niet? Zou het niet beter passen, vraag ik het College, dat als klimaatpartijen zoals VVD, CDA en D66 in Den Haag die het beleid bedenken er dan ook maar voor moeten zorgen dat ze voor alle kosten opdraaien en daar niet een pruttelende provincie aan mee moeten laten betalen? Wat betreft de PVV-fractie is het opvoeren van de urgentie van de energietransitie op basis van de oorlog in Oekraïne een drogreden. Wij van het zogenaamd Russisch gas af, terwijl hetzelfde gas via een omweg duurder moet worden ingekocht. Sterker nog, het is eigenlijk te gek voor worden om te zien dat de kolencentrales weer op volle toeren draaien -met dank aan D66- en dat het energienetwerk aan zijn maximale capaciteit zit -met dank aan D66- terwijl een kleine kerncentrale extra al een oplossing had kunnen zijn -met dank aan de PVV en de VVD- mits deze suggestie al jaren geleden was opgepakt en niet getorpedeerd werd door klimaatadepten. Mobiliteit, voorzitter. Waar ook zo'n immunisatiereserveslurpend project zit is de Maaslijn. Zoals de PVV al had aangegeven, wordt ook dit een uitputting van de financiële positie, zonder ook maar één enkel gegarandeerd resultaat. Wij verzekeren u: er komt geen enkel goed moment. Er komt geen enkel goed moment. Ook al gaat u zitten wachten tot de Voorjaarsnota van 2023, er komt geen goed moment dat die kosten zullen gaan dalen. Wat de PVV betreft had de stekker ook uit het project gekund. We zijn als fractie natuurlijk wel enthousiast over de toezegging van Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels dat de rotonde in Well er zeker komt, dat is goed voor Well en goed voor de veiligheid daar, voorzitter. De Sociale Agenda, en die doet het best goed. Er zijn al letterlijk dingen en mensen in beweging gezet. De vraag hier is ook: binnen welke provinciale taakopvatting kunnen de huidige ontwikkelingen en de bekostiging daarvan

in de nieuwe Statenperiode worden doorgevoerd? Ons perspectief, het perspectief van de PVV-fractie, is dat de verdere borging en uitvoering bij de diverse gremia zelf belegd moeten worden als de Provincie als aanjager, stimulator en verbinder haar doelen heeft bereikt. Dan zal de Provincie in de toekomstige tijd een steeds minder nadrukkelijke financiële rol moeten hebben. Voorzitter, de PVV-fractie wil ook nog even stilstaan bij de ontwikkeling van Vie Leven, Kerkrade, also known as Center Court. Ook wel bekend als de centercourt, voor de Nederlandstaligen onder ons. Het baart ons zorgen dat er wel heel nadrukkelijk gesproken wordt over realiseren van stenen, maar wij tot nu toe niets horen over reeds aangegane samenwerkingsverbanden en projecten met als doel alle Limburgers, en niet alleen de inwoners van Kerkrade die nu hiermee zijn voorzien van een prachtig zwembad en sporthal, onderdeel te kunnen laten zijn van een trendbreuk en de daarbij behorende positieve gezondheid. Graag vandaag nog een update over de gerealiseerde doelen met betrekking tot de samenwerking. Samenwerking tussen gemeenten, instellingen, scholen, universiteiten en mogelijk particulieren. En over doelen bereikt in het kader van de trendbreuk onder de vlag van Vie. Wat betreft de veiligheidsagenda stelt het College dat de Provincie ook in 2022 en 2023 de gemeenten stimuleert de aanpak van regionale criminaliteit – we vroegen ons alleen af: wat is dan regionale criminaliteit? – verder vorm te geven door de oprichting en versterking van intergemeentelijke, bestuursrechtelijke interventieteams. We vragen ons af: op welke wijze gaat de Provincie stimuleren? Wat gaat er daadwerkelijk verbeterd worden aan de kwaliteit van toezicht en handhaving? Tot slot, voorzitter, iets anders. Het gaat ons allemaal aan. Jullie hebben de motie voor jullie liggen, enkele collega's hebben er al op gereageerd en ook gezegd van nou, dat willen wij van harte steunen, en dat is de motie 2867 inzake Statenvergoeding en tijdsbesteding. Wij als Statenleden hier in Limburg, maar ook in andere Provincies, zijn vaak dag in dag uit bezig om het goed te doen voor Limburg. Nu verschillen we af en toe van mening, maar we hebben wel allemaal hetzelfde doel. En als ik met de collega's hier praat, maar ook met andere collega's, lijkt het werk bijna wat ondoenlijk te worden. Als je de volksvertegenwoordigende rol wilt combineren met de controlerende rol en fundamenteel standpunt kunt bepalen op basis van wat leeft in de samenleving moet je er ook op uit. Het College heeft hard gewerkt de afgelopen jaren, ze is met heel veel voorstellen gekomen die we allemaal op waarde willen beoordelen en kunnen inschatten, commissievergaderingen, werkbezoeken: noem allemaal maar op. Dat is de afgelopen jaren enorm toegenomen, maar wat staat daar aan financiële vergoeding tegenover? Die is al jaren hetzelfde. We zien dat afgelopen jaren, ondanks dat we ons als Staten al eerder hebben uitgesproken dat we voor zo'n verhoging zijn, dat er in IPO-verband ook iets gebeurt, een Statenlid ermee bezig is geweest dat uiteindelijk vorig jaar of anderhalf jaar geleden heeft geresulteerd in een motie in Den Haag die ergens verdwenen is, dat dit Statenlid nu dingen weer op aan het pakken is en met een bepaalde koers bezig is, roepen wij eigenlijk op dat we vanuit Provinciale Staten die koers willen benadrukken, verstevigen, maar ook willen inzetten op een hogere beloning dan waar een Statenlid nu voor gaat. In de motie vindt u ook terug dat de Statenvergoeding gelijk zou moeten zijn aan het inwonersaantal. Als we dat vergelijken met de gemeenteraden: een inwonersaantal van 100.000, en niet daaronder. Ik denk dat elk woord nu te veel is om te benadrukken hoe belangrijk dat is. U vindt in de overwegingen ook eigenlijk de voornaamste onderbouwing, en ik hoop van harte dat we dit als een unaniem signaal kunnen afgeven richting Den Haag. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik tot slot het woord aan de heer Van Caldenberg namens de SP.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, buiten op straat hebben mensen laten zien dat er in de samenleving veel onvrede leeft, en die onvrede richt zich voor een heel belangrijk deel op de regering die er niet in slaagt om de problemen die de mensen, waar dan ook in Nederland, dagelijks ervaren op te lossen. Wij zien dat dat systeem dat wij democratie noemen steeds verder onder druk staat en dat mensen langzamerhand het vertrouwen beginnen te verliezen in het systeem van democratie, dat dat

systeem nog kan leiden tot oplossingen van die problemen door de wijze waarop wij steeds er maar niet in slagen om heldere oplossingen te vinden en dat we met elkaar uiteindelijk ook een goede koers bepalen en die kunnen uitleggen aan de mensen buiten. En dat is wel echt een groot risico, en dat hebben we afgelopen weken ook gezien buiten op straat, waarbij mensen niet uit een soort van hooliganisme denken dat ze op straat maar moeten gaan vernielen. Want het geweld komt niet voort uit de wens om zomaar te gaan vernielen, maar uit onmacht en onmacht om iets te doen tegen het systeem waardoor je vermorzeld wordt. En of dat nu geldt voor boeren, of dat nu geldt voor mensen in Groningen, of dat nu geldt voor de mensen in de toeslagenaffaire, steeds meer mensen in Nederland, maar zeker ook in Limburg, hebben het gevoel onmachtig te zijn tegenover die overheid, en dat die overheid niet meer voor hen werkt. Wij moeten ons met zijn allen afvragen of de behandeling van de Voorjaarsnota zoals we die vandaag gedaan hebben er nu echt toe geleid heeft dat de mensen buiten nu echt meer vertrouwen hebben gekregen in wat wij doen voor de democratie aan het begin van de dag en aan het einde van de dag. Voorzitter, die mensen pikken het niet meer om steeds vaker door een soort van kosmopolitische elite, losgezongen van de realiteit van alle Limburgers, te worden uitgekleed en dat die elite zich steeds waanzinniger gaat gedragen.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, ik zit mij eigenlijk even af te vragen, we hebben vanochtend tweeënhalve uur met elkaar gedebatteerd over een Burgertop of een Burgerberaad, in welke vorm dan ook. Ik hoor nu de heer Van Caldenberg namens de SP zeggen dat de inbreng en de wens van de gewone man gehoord moet worden, en daar zat precies dat voorstel op. Waarom stemt u dan vanochtend tegen als het belangrijkste is wat u wilt veranderen aan die democratie waar u zelf onderdeel van bent en waar u zelf vandaag ook een keuze voor had kunnen maken, hoe moet ik nu die twee inbrengen van vanochtend en nu met elkaar rijmen als u vanochtend iets had kunnen besluiten wat daaraan bijdroeg, en dan hier nu de eerste twee minuten van uw betoog over de Staten palaveren?

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, dank u. Mevrouw Jenneskens, dat is vrij simpel. Omdat de burgers niet nog langer zitten te wachten op nog meer oeverloos gezwam, nog meer praten, praten, praten, praten. Burgers zitten te wachten tot de ideeën die ze inbrengen worden uitgevoerd, en de politiek slaagt er niet meer in om de behoeften die er leven in de samenleving daadwerkelijk uit te voeren. Wie praten hier omdat we iedere keer allemaal ons eigen belang aan het verdedigen zijn, maar de behoeften in de samenleving gaan we niet meer uitvoeren. Hoe kan het nu zijn dat we in die toeslagenaffaire nog steeds kinderen niet thuis hebben bij de ouders omdat ze uit huis zijn geplaatst? Hoe kunnen we dat, dat kunnen we toch niet verkopen aan die mensen? Dat gaat toch niet? Hoe kunnen we het nu verkopen aan boeren dat ze constant in de schulden worden gestoken? En op het moment dat ze dan diep in de schulden gaan we tegen ze zeggen: ja, dat is dan jammer, maar u mag geen geld meer verdienen. Dat kunnen we toch niet verkopen aan mensen? Dat gaat niet.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, dat was helemaal mijn vraag niet. Want ik kan ook nog tachtig hele grote problemen die op dit moment in de wereld spelen opnoemen. Waar het om ging, en waarom ik eigenlijk aansla op uw betoog, is omdat u zegt: de gewone man wordt niet gehoord. Er lag hier vanochtend een voorstel, u heeft daartegen gestemd. En we kunnen hier alle grote wereldproblemen op tafel leggen, dan kunnen we een wedstrijdje doen en dan kunnen we er allemaal dingen over zeggen, maar die los ik hier vandaag niet op. U had hier vandaag een stap in kunnen

zetten, maar het enige dat de SP telkens opnieuw doet, is het wantrouwen voeden en het probleem benoemen, maar als het erop aankomt stemt u altijd tegen. Mijn vraag is eigenlijk: helpt dat nu bij het herstellen van het vertrouwen in die democratie, om alles wat fout is continu alleen maar te benoemen en als het erop aankomt er zelf geen stap in te zetten? Is dat nu echt waar u voor staat? Waar de SP voor staat?

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Nee, mevrouw Jenneskens. Mijnheer Van der Valk heeft vanochtend een voorstel gedaan, een amendement voor een Burgerberaad, en daar stemde D66 tegen. Een alternatief waar het kan en waar we hebben laten zien dat we een stap voorwaarts willen in bestuurlijke vernieuwing. Daar heeft D66 tegen gestemd. Maar als het gaat over die Burgertop die we hadden en waar mevrouw Jenneskens zo lyrisch over is, dan hadden we die, en dan hadden achttien voorstellen vanuit de burgers opgehaald. En we hebben er niet één uitgevoerd. Burgers worden er moedeloos van om iedere keer weer tijd te besteden aan dingen die uiteindelijk toch niet voor elkaar gebakken worden. Dan kunnen we beter ophouden met praten en dingen gaan doen.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, waar ik een beetje mee worstel is dit: ik heb volgens mij netjes in mijn verklaring waarom ik tegen stem aangegeven dat wij voor een burgerberaad zijn, maar dat was niet het voorstel dat hier vandaag lag. We kunnen hier in het oneindige irrealistische voorstellen doen waar allang over gepraat is en waar door veel mensen aan gewerkt is, waar een stichting als Burgerkracht Limburg, waar ontzettend veel vrijwilligers werken die ook hier weer voor gingen staan, daar kunnen we dan van zeggen, nee, het is niet perfect. Dat is de manier van handelen van de SP. U vindt uw eigen ideeën zó ontzettend veel beter en belangrijker dan de andere dat u zich niet kunt neerleggen bij een meerderheid. Maar ook dat is een democratie, ook dat is nodig om die volgende stap te zetten. Mijn vraag aan de heer Van Caldenberg is dus eigenlijk: waar leidt nu uw betoog toe? Want waar ik nog steeds naar op zoek ben is: ik deel een heleboel van de problemen die u schetst en ik snap dat het wantrouwen groeit, maar u voedt het wantrouwen in plaats van het monster dat erachter zit goed in de ogen te kijken en te komen tot een oplossing, en dát had ik zo graag van de SP eens een keer gezien.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, mevrouw Jenneskens heeft een oordeel klaar voordat ze geïnteresseerd is in het antwoord, en als we hier op die manier met elkaar de dialoog blijven voeren gaat dat uiteindelijk niet werken. Wat wij doen, en dat hebben we in het coronadebat ook steeds weer gedaan, is het voortouw nemen om juist met alle partijen in de samenleving te gaan praten. We hebben een voorstel voor elkaar getoverd, dat hebben we hier in de Staten gebracht met een ruime meerderheid die gedragen werd door die maatschappij. Dat hebben we hier als opdracht aan het College gegeven en het College is daarmee aan de slag gegaan en is dat gaan uitvoeren. Van onderop als politici naar burgers toegaan, dat ophalen, dat is wat wij consequent doen, consequent gaan doen. Maar op het moment dat we als politici zeggen: we gooien het over de schutting heen en we hebben zelf geen verantwoordelijkheid meer, en als u dan de plannen bij ons komt dumpen dan zeggen wij toch nee, ja, dat heeft toch geen zin, mevrouw Jenneskens?

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, ik heb een andere herinnering die ik hier even terug wil brengen. Toen het ingewikkeld werd rondom de vorming van een nieuwe College spraken we met elkaar over ingrijpende maatregelen die we wilden nemen. Een aantal daarvan landde ook in een motie of in een amendement. De VVD en de Partij voor de Dieren deden oprecht hun best en hebben de grootste inhoudelijke verschillen als het gaat om het oplossen van de natuur. Eén van de voorstellen die daar op tafel lag was een forse verhoging van het budget van de Sociale Agenda. Dat was geld geweest waar we echt dingen mee hadden kunnen doen, maar toen het ingewikkeld werd trok de SP haar handen ervan af. Ik zat hier met u te wachten om met u te werken aan die plannen die Limburg nodig heeft, want precies voor die mensen waarvoor u zegt dat u het doet, daarvoor moet inderdaad iets gebeuren. Dan kan ik hier wel heel lang luisteren naar uw analyse van de problemen en vervolgens zeggen dat 'mevrouw Jenneskens of D66 oordeelt...' Maar mijn vraag aan u was: wat is dan die oplossing? Want u benoemt continu alleen maar het probleem, en als het lastig wordt, als de oplossing op tafel komt, dan trekt u uw handen ervan af. Wat is uw oplossing?

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Mevrouw Jenneskens, als je het ergens niet mee eens bent ben je voor iets anders wel voor, en consequent ...

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, dat dacht ik altijd, totdat ik met de SP in aanraking kwam.

De heer Van Caldenberg (SP): Mevrouw Jenneskens, mag ik misschien even uitpraten? Even rustig.

De voorzitter: Laat dat aan mij over, mijnheer Van Caldenberg. Ik ga over de orde. Gaat u verder met uw antwoord.

De heer Van Caldenberg (SP): Mevrouw Jenneskens, op het moment dat je ergens tegen bent, ben je voor iets anders, en iedere keer als wij hier in de zaal tegen een voorstel stemmen dienen wij een ander voorstel in dat we wel willen, en dat hebben we vanochtend gedaan, constructief bezig geweest en kijken of we een meerderheid konden halen in dit parlement. Helaas was die meerderheid er niet. Dat is wat we gedaan hebben. Dus als u wilt gaan vingerwijzen: be my guest, maar u schiet er niks mee op. Helaas.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, het gaat volgens mij niet om met de vinger wijzen, het gaat erom dat je ook op een gegeven moment met elkaar tot een oplossing moet komen.

De heer Van Caldenberg (SP): Zeker.

Mevrouw Jenneskens (D66): Mijn conclusie is dat de oplossing van de SP altijd alleen een manier van de SP is, maar we zitten hier met 47 Statenleden die een heleboel Limburgers vertegenwoordigen, en wat ik consequent zie is waar er bij anderen enige ruimte is om te bewegen of om constructief mee te denken over die houding, dat dit bij de SP ontbreekt. En dat stoort mij vandaag heel erg.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter, als constructief betekent meedenken met D66 dan kan dat natuurlijk. Kijk, het zou ook kunnen zijn dat u een keer gaat bewegen in de richting van de

meerderheid van de Limburgers, want wat wij hier doen. Wij vertegenwoordigen op dit moment steeds minder Limburgers. Er gaat nog maar 52% bij de Statenverkiezingen stemmen, en de partijen die het op dit moment in Den Haag voor het zeggen hebben vertegenwoordigen in de peilingen ongeveer 40 zetels, dat is nog geen een derde van de bevolking in Nederland. En dan hebben we het over de mensen die wel zijn gaan stemmen. En als we die vraag niet met elkaar beantwoorden en onszelf eens een keer in de spiegel durven kijken, en wij doen dat, ja, als we dat niet meer kunnen doen, mevrouw Jenneskens, dan hebben we een probleem.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, dank u wel. Want wat je ziet is dat er een kosmopolitische elite is die wel de lusten binnen harkt, maar vooral de lasten afwentelt op de rest van de samenleving die ondertussen steeds armer en armer wordt. Deze week publiceerde het Nibud dat een steeds groter wordende groep Limburgers niet langer hun rekeningen kan betalen, en dat is niet de 10% die in de Participatiewet zit, dat zijn ondertussen ook heel veel werkende mensen die niet voldoende geld verdienen met fulltime werken om aan het einde van de maand hun rekeningen te kunnen betalen. Dat gaat nu richting 20% van al onze inwoners. En de inflatie is torenhoog, dat terwijl de lonen gelijk blijven. Die inflatie wordt dus niet veroorzaakt door steeds maar toenemende lonen en mensen die meer gaan verdienen. Nee, die inflatie wordt veroorzaakt door de enorm hoge winsten die uiteindelijk in de zakken van aandeelhouders verdwijnen, en dat zijn helaas niet de meeste Limburgers. Steeds meer schaalvergroting. Meer, meer, meer. Meer neoliberale politiek. Steeds verdwijnt het geld uit de zakken van de meeste Limburgers om die van enkelen te spekken. We hollen van crisis naar crisis, maar de politiek lost niks op, en dat is de massa beu. Het beleid waarin de economische belangen steeds voorgaan heeft ervoor gezorgd dat we roofbouw hebben gepleegd op de mens en op het milieu, en vaak alleen maar om het grootkapitaal te dienen. Maar voor wie is dat dan nu goed? Is dat nu goed voor de boer? Is dat goed voor de arbeidsmigrant? Is dat nu goed voor omwonenden? Voor de natuur? Voor die hardwerkende Limburgers? Voor de toekomst van onze jongeren? Voor wie is dat nu goed? Voorzitter, een voorbeeld, en daar zullen we ook een motie over indienen. Arbeidsmigratie. Wat wij zien is dat het Limburgse landschap enorm last heeft van verdozing, en dat arbeidsmigranten op een plek zitten waar enorm veel huisvestingsproblemen zijn. Een kaalslag in de Limburgse natuur, vaak uitholling van arbeidsvoorwaarden, grote maatschappelijke impact voor de omwonenden daar waar arbeidsmigranten worden gehuisvest en problemen voor die arbeidsmigranten zelf. En wie profiteert daar dan uiteindelijk van? Dat zijn de mensen die € 400 per maand durven te vragen aan zes mensen voor een zeecontainer. € 2.400 kassa voor een zeecontainer met slechte sanitaire voorzieningen en een totaal verroeste koelkast. En die € 400 houden we dan direct in op het loon, want, beste mensen, massa is kassa. En weet u waar ik nu foxwild van word? Dat er eerst heel veel geld wordt verdiend aan illegale huisvesting, en als daar dan op gehandhaafd wordt, worden mensen zonder pardon op straat gezet, want dat gaan huisvesters toch zeker niet betalen? En vervolgens worden die problemen over de schutting bij de samenleving gegooid die het dan op zijn bordje krijgt. Private winst voor enkelen wordt verdiend over de rug van de massa. En collega's, denkt u niet dat het een uitzondering is in Baarlo. Nee, dat speelt op dit moment op heel veel vakantieparken, op heel veel industrieterreinen, het speelt in Meijel, in Horst, in Venray, in Kerkrade, overal in onze provincie. Voorzitter, en wij mogen niet wegstijgen.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel voorzitter. Ik begrijp dat het de heer Van Caldenberg aan het hart gaat hoe mensen in bepaalde leefomstandigheden leven en ik heb ook de motie van de heer Van Caldenberg gelezen. Is de heer Van Caldenberg het niet met mij eens dat, u wilt het verbieden, u wilt de leefomstandigheden in ieder geval in wet- en regelgeving vastleggen in uw

motie; u wilt zeggen nou mensen, deze leefomgeving is, is de heer Van Caldenberg het niet met mij eens dat de markt echt wel een andere oplossing vindt om deze mensen goedkoop te huisvesten als men het symptoom van het probleem aanpakt? Want het is een vraag van de markt, dus er komt dan echt wel een andere goedkope oplossing.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Nou, volgens mij moeten we beide doen. Kijk, volgens mij moeten we ervoor zorgen dat we eerst de mensen aan het werk helpen die in Limburg nog aan de kant staan. Dan is de noodzaak voor het hiernaartoe halen van arbeidsmigranten ook een stuk kleiner. Tegelijkertijd, als we dat dan toch doen, en we zien dat in de praktijk, dat is wat u zegt, de markt regelt dat. Ja, dan kunnen wij toch niet accepteren dat de mensen die dan hiernaartoe komen onder erbarmelijke omstandigheden hier wonen? We zijn een beschaafd land en dat betekent dat we voor de mensen die wij hier naartoe halen, want dat is wat er gebeurt, die arbeidsmigranten komen hier niet zomaar naartoe. Wij halen die hier naartoe om werk te doen. Ja, dan moeten we daar ook goed voor zorgen. En de wijze waarop we dat nu doen, is echt zwaar onder de maat.

De voorzitter: De heer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, ik begrijp wat de heer Van Caldenberg zegt, maar wij kunnen dat zwaar onder de maat vinden, maar blijkbaar zijn er mensen bereid om op die manier te leven terwijl ze hier werken of in ieder geval iets verdienen. Mijn vraag was niet zozeer of we dat oké vinden of niet oké vinden, ik wil even wegblijven van een waardeoordeel daarover, maar denkt de heer Van Caldenberg niet, en dat was eigenlijk mijn vraag, dat de motie in principe niets oplost omdat de markt veel sneller is en wel een nieuwe manier vindt om dit kosteneffectief, om het maar zo te noemen, op te lossen?

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, kijk, op het moment dat u een ene groep werknemers misschien gaat verminderen, want dat gebeurt door het voorstel dat we doen, betekent dat dat de markt gaat kijken waar nog wel mensen kunnen worden gevonden om aan de slag te gaan, en dat zou betekenen dat er nog een heleboel Limburgers die nu aan de kant staan misschien aan een baan geholpen kunnen worden. Dus dat is een bijkomend effect. Aan de ene kant, voor die arbeidsmigrant die hiernaartoe komt, zorgen we in ieder geval voor goede huisvesting, dat zijn we denk ik verplicht in dit beschaafde land, en aan de andere kant de noodzaak om mee te werken aan dat verdienmodel van die mensen die dat vooral in hun eigen zakken zitten te steken over de ruggen van anderen. Aan dat verdienmodel doen we wat zodat heel Limburg en de mensen die nog aan de kant staan daar uiteindelijk iets aan hebben.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, wij vinden elkaar wel in het feit dat het lastig concurreren is met iemand die via constructies een stuk minder verdient, echter zijn we het er niet mee eens dat het verbieden van bepaalde leefomstandigheden het probleem niet slechts verschuift, al dan niet naar een land of een andere oplossing. Wij denken dat de oorzaak van het probleem aangepakt moet worden, en dat is gewoon arbeidsmigratie.

De voorzitter: Dank u wel. Ik heb niet echt een vraag gehoord.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, maar als ik toch kort mag reageren, want het is niet dat de heer Driessen en de SP het oneens zijn hierover, alleen dit is een onderdeel van de oplossing. Want wat u voorstelt, als u daarin een voorstel voor indient komen we elkaar daar tegemoet, want wij zijn ook niet de partij die maar ongebreideld arbeidsmigranten naar Limburg wil halen. Wij denken uiteindelijk dat Limburg daar niet een voordeel van heeft, en ook die arbeidsmigrant niet. Maar als ze er dan toch komen, dan moeten we in ieder geval wel zorgen voor deugdelijke huisvesting, want dat zijn we ze wel verplicht.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel voorzitter. In het betoog van de SP konden wij de woorden 'bezorgdheid' en 'onacceptabel' terugvinden, en wij ondersteunen die bewoording als LOKAAL-LIMBURG. Want natuurlijk, hetgeen dat u uitsprak, die bezorgdheid, kunnen wij ondersteunen, maar denkt u niet dat de nationale overheid voor oplossing te laat reageert op hetgeen wij nu constateren?

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter, ik heb in aanloop naar deze vergadering met een aantal collega's gesproken en een beetje gekscherend geroepen: misschien moeten we vandaag wel een motie indienen die het College oproept een brief te sturen aan de regering met het verzoek om af te treden. Want de vraag die de heer Franssen mij stelt, reageert de landelijke overheid veel te laat op de problemen waar wij in Limburg mee te maken hebben: ja. En de Limburgers weten dat, voelen dat, laten zich niet voor de gek houden. Dus volstrekt mee eens.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, dan zitten we wederom op dezelfde lijn. Als we dan in die rede dat doorgaan constateren wij ook dat er heel veel leegstand is in overheidsgebouwen. Kunt u die mening delen en vindt u daar ook dat de nationale overheid te laat reageert?

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Nou, dat er leegstand is in overheidsgebouwen is volgens mij geen mening, maar dat is een feit. Dat ga ik dus ook niet ontkennen. De nationale overheid heeft zo haar gebouw. Ik zei ook: kijken van wat wij in Limburg nog doen. Daar kunnen we het met de heer Franssen best een aantal keren over hebben, we hebben een woningtekort, ga kijken wat je kan doen om industrieel erfgoed ter herbestemmen, ga kijken wat je kan doen om allerlei overheidsgebouwen te kunnen herbestemmen om daar woningen van te maken. Daar zijn allerlei mogelijkheden voor, mijnheer Franssen. Laten we daar dus vooral ook samen naar kijken.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik ben blij om te vernemen dat u ook in die gedachte uw bezorgdheid uitspreekt over de trage invulling van overheidsgebouwen waarbij immigranten en statushouders noodgedwongen in een niet zo prettige leefomgeving terecht komen. Mag ik dan ook namens LOKAAL-LIMBURG aan u de boodschap meegeven dat we nationaal gaan kijken naar de regelgeving tot herinvulling van leegstaande gebouwen, snel geminimaliseerd wordt en dat daar door een zeer snelle verbetering van marktomstandigheden en leefomgeving voor deze doelgroep kan en moet komen? Kan u dat ondersteunen?

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, de heer Franssen vraagt of ik iets kan ondersteunen, roept een heleboel dingen en zegt daar heel vaak het woord 'en' tussen. Bij een aantal van die dingen kan ik best in meegaan, maar er is ook een aantal dingen die achter een 'en' van de heer Franssen kwamen waarvan ik denk daar moeten we even iets langer over nadenken. In algemene zin denk ik dat je gewoon moet kijken naar bestaande leegstand om die te kunnen invullen, en daar moeten we naar kijken. In de buurt van de campussen, in de buurt van Greenport, liggen 50 huizen, daar komen nu 1.500 arbeidsmigranten gehuisvest in boerenstallen of ergens in containers. Dat zijn de plannen die allemaal geboekt zijn, en dan is de vraag dus: als je nu een klein dorp bent van 50 huishoudens, dat is pak 'm beet 150 man, en je krijgt in één keer 1.500 nieuwe burens die je taal niet spreken, is dat dan nog iets wat je wenselijk vindt? Daarvan denken we: dat moet je niet doen.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter, en tiny huisjes lossen de taalbarrière natuurlijk niet op.

De heer Van Caldenberg (SP): Zeker niet.

De heer Claassen (PVV): U weet wellicht dat de PVV voorstander is van de arbeidsmigrantenladder.

De heer Van Caldenberg (SP): Nee, dat wist ik niet. Ik ben ook wel benieuwd naar wat dat is.

De heer Claassen (PVV): De arbeidsmigrantenladder is: haal Limburgers die wel in Nederland wonen maar niet meer in Limburg naar Limburg en haal Nederlanders die niet meer in Nederland wonen uit het buitenland terug naar Nederland, het liefst naar Limburg. De derde stap, als het echt allemaal niet meer lukt, is: haal Westerse mensen die wel in Nederland willen werken naar Nederland. En als laatste stap zouden dat dan wellicht niet-Westerse migranten kunnen zijn, maar dan moet er toch wel heel wat zijn gebeurd. Dat ter inleiding. Want denkt u namelijk niet dat, want u bent er samen met ons een voorstander dat die arbeidsmigranteninwas ook ergens moet stoppen. Volgens onze fractie, en ik ben benieuwd of u die mening deelt, als je het hier maar lekker luxe maakt en dat ze in een gespreid bedje terecht komen want waarom komen ze naar Nederland? Omdat ze het nu al hartstikke fijn vinden. U gaat het nog fijner maken, waardoor door aanzwengelende werking alleen maar groter wordt. U lost het probleem niet op, u creëert wat ons betreft alleen een probleem.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Nee, helemaal niet, want het effect dat we met de motie voor een deel beogen is dat wij het verdienmodel van de huisvesters moeilijker maken. Want nu kun je aan zes arbeidsmigranten voor € 2.400 een zeecontainer verhuren, en dat deugt niet. Maar op het moment dat je een deugdelijke woning voor één iemand moet neerzetten wordt dat verdienmodel een stuk lastiger en dan is de noodzaak om die mensen hiernaartoe te halen in onze optiek echt een stuk kleiner. En los van Europees, Westers of niet, daarin kunnen we denk ik wel van mening verschillen, maar het hiernaartoe halen van mensen om ze vervolgens onder erbarmelijke omstandigheden vaak uit te buiten door de werkgevers die ze dan vervolgens bij het minste of geringste ook nog op straat kunnen zetten waardoor ze hun huis en inkomen kwijt zijn, dat is niet een manier waarop ik met mensen zou willen omgaan, waar ze ook vandaan komen. En of ze dan vanuit Friesland terugkomen naar Limburg, of vanuit België terugkomen naar Limburg of vanuit een land als Polen naar Limburg komen:

zo wil ik niet met mensen omgaan. We zijn een partij die humaan is en die daarvoor wil zorgen, en wat ons betreft moeten we die arbeidsmigratie niet aanmoedigen maar juist ontmoedigen.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, ontmoedigen, helemaal mee eens voorzitter, maar dat betekent ook dat ze het hier blijkbaar altijd nog beter hebben dan waar ze vandaan komen, en als het hier dan echt zo erbarmelijk is zou ik zeggen: ga terug naar uw eigen land.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, dat zou de PVV natuurlijk kunnen zeggen en dat is ook wel makkelijk. Wat dat betreft snap ik veel meer de positie die de heer Driessen van Forum voor Democratie zojuist koos, hij gaf aan dat het gaat over de markt die ervoor zorgt dat mensen daar komen. Dan kun je zeggen dat de arbeidsmigrant de schuldige is, maar dat is niet onze keuze. Die arbeidsmigrant is slachtoffer van het systeem, en als het aan ons ligt, pakken we het systeem aan van het verdienmodel van de mensen die daar schathemeltjerk van worden.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, de misstanden die de heer Van Caldenberg aanhaalt zijn volgens mij allemaal zaken die via regelgeving niet mogen. U kunt dan wel aanvullende regelgeving doen, maar is het niet veel verstandiger om in te zetten op handhaving? Want ja, hoe je dat nu wilt gaan regelen, iedere arbeidsmigrant één bed, ja. Ik vind het al een hele rare formulering.

De heer Van Caldenberg (SP): Nee, ik heb het over één slaapkamer, niet één bed.

De heer Nijskens (VVD): Eén slaapkamer, oké. Ik zie de wandjes al komen. Aanvullende regelgeving gaat u dus niet helpen, waarom zet u niet in op meer handhaving? In mijn eigen gemeente is beleid vastgesteld, dus dit is een perfecte gelegenheid voor arbeidsmigranten. En dat mag niet, want de eigenaar van die huisvesting heeft geen eigen werk waar die mensen kunnen werken, maar dat is dan de gedachte in mijn gemeente. Als overheden maken we goede huisvesting voor veel mensen ook heel lastig, terwijl het verdienmodel dan alleen de verhuur van huisvesting is en niet zozeer het in dienst hebben van arbeidsmigranten. Dus hoe kijkt u aan tegen vergroting van handhaving?

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Mijnheer Nijskens, als ik zie wat er gebeurt op die vakantieparken, en we lezen daar ook dagelijks stukken over in de krant, dan is er sprake van arbeidsmigratie, maar er is ook sprake van totaal onduidelijke eigendomsverhoudingen. Niemand weet wie er slaapt, niemand weet wie er woont en niemand weet wat er gebeurt. Dat zijn die Limburgse vakantieparken waarvan we met zijn allen zeggen: ja, ooit gaan we er misschien nog eens een keer iets mee doen, dat gedogen we dan. Maar u heeft volstrekt gelijk als het gaat over ondermijning en alles wat daar gebeurt. Dan laten we kwetsbare mensen, kwetsbare arbeidsmigranten, daar zitten, die laten we eigenlijk een beetje aan hun lot over. Want vaak is het naar de supermarkt gaan waar dan drank gehaald wordt en ook nog veel gerookt wordt ongeveer de enige bezigheid die er in die omgeving gebeurt buiten een aantal criminele activiteiten, en waar heel veel van die arbeidsmigranten die ernaartoe komen ongewild slachtoffer van worden. En als we iets aan handhaving moeten gaan doen dan moeten we dat doen, want als u het mij vraagt zijn dit straks uiteindelijk de problemen over tien, vijftien jaar waar mensen niet geïntegreerd zijn, waar we uiteindelijk een probleem hebben om mensen een taal te laten leren waar van alles gebeurt wat u en ik allebei van zijn lang-zal-ze-leven niet goedkeuren. Wat je nu ziet is dat gemeenten één ambtenaar hebben die zich ermee bezighoudt,

dat de regelgeving heel complex is, dat, ja, boeven is een heel groot woord, de mensen die het niet zo netjes nemen met de regels richten de ene bv na de andere bv op om er vervolgens door te komen, en daar zullen wij als provinciale overheid die gemeenten echt bij moeten helpen om te doen. Dus aan de ene kant moet je iets doen aan de kwaliteit, en daar waar mensen het dan echt goed willen, oké, dan moet je het faciliteren en zorgen dat goed is, maar aan de andere kant moet je ook gewoon handhavend optreden naar huisvesters en mensen die de boel besodemieteren.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, wij zijn het veel meer eens dan menige keren hier in de zaal, maar nogmaals: denkt u echt dat aanvullende regelgeving helpt als volgens u de huidige regelgeving massaal ontdoken wordt? Er zijn natuurlijk ook heel veel mensen die het wel goed regelen voor hun personeel. Mijn insteek is dus: zet nu eerst eens in op handhaving van de regels die we hebben, want het heeft geen zin om weer nieuwe regels te doen die ontdoken worden. De provinciale rol is daar vrij klein. Dat zijn echt gemeenten die, een nachtregister, noem het allemaal maar op. Die moeten gewoon echt ter plekke gaan kijken. En wat u signaleert gebeurt inderdaad, mijnheer hatseflats is er nog trots op ook, 'ik gooi ze er gewoon uit'. Het zijn zijn eigen woorden. Ongelofelijk.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, het is beschamend wat daar gebeurt. Eerst over de ruggen van mensen stinkend rijk worden, en vervolgens op het moment dat je dan denkt van oh, jammer dan, dan krijg je in één keer: 'Ja, we gooien de mensen zonder pardon op straat, ga maar bij de gemeente aankloppen en die moeten het oplossen.' Dat is echt beschamend. De heer Nijskens zegt handhaving. Volgens mij moet je dus beide doen, handhaving en ook regelgeving. Want deze Provincie heeft in haar Omgevingsverordening gewoon geregeld dat we die activiteiten, die vakantieparken gewoon oogluikend toestaan en dat we dat gedogen. Ja, daar moet je vanaf. Er is een rapport verschenen, dat is geschreven door de heer Roemer, en dat lijkt vrij veel op het rapport dat de heer Koopmans in het verleden een keer gemaakt heeft, en dat kwam op een integrale benadering van die problematiek. De constatering is wel dat heel veel van de zaken die de heer Nijskens ook nog noemt dat die in de praktijk nog niet tot uitvoer komen. Wat ons betreft begint dat bij een arbeidsmigrant op een slaapkamer, maar die andere dingen moeten ook gebeuren. Daar heeft u volstrekt gelijk in. En daar moeten we wat aan doen.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Om te beginnen, één arbeidsmigrant of één internationale werknemer op één slaapkamer is zonder twijfel een heel goed idee, en dan de praktijk. Want op dit moment, alleen al in bijvoorbeeld een gemeente als Venlo, zijn er 3.500 bedden tekort. En niet nu, maar al jaren. Dat zijn dus mensen die nu elders zitten, die mensen zitten op verschillende plekken in de situaties, de onwenselijke situaties, die u ook benoemt. Waar ik me zorgen om maak is dat zelfs als we de capaciteit nu snel proberen uit te bouwen, nog zonder één slaapkamer maar bij wijze van spreken twee mensen op één appartement, dan nog hebben we ruimte tekort. Ik ben op zoek naar hoe we zo snel mogelijk en zo goed mogelijke huisvesting kunnen realiseren zodat die situaties van illegaliteit worden opgeheven, en ik vraag me af of we dat kunnen realiseren als we de verordening nu nog strakker maken aan de ene kant terwijl het probleem nu al bestaat in het creëren van voldoende huisvestingsplekken. Ik vraag me dus af of die medewerker uit Roemenië die nu in de logistiek staat te werken geholpen is als wij de regels strenger maken zonder dat er capaciteit is om te verblijven.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter, de heer Kuntzelaers gaat er hierbij vanuit dat er vraag is naar meer arbeidsmigranten en dat meer arbeidsmigranten de oplossing zijn voor het probleem. Niks ten nadele van de mensen, maar de vraag is of wij als Limburg mee moeten gaan in het verdienmodel van die werkgever die die werknemers uitbuit en die ze op deze manier huisvest. De vraag is of we daarin mee moeten gaan of dat wij juist die huisvesters, juist die werkgevers erop moeten aanspreken om hun verantwoordelijkheid te nemen. Want als we zomaar het feit accepteren dat we in Venlo 3.500 nieuwe huisvesting voor arbeidsmigranten nodig hebben ...

De heer Kuntzelaers (PvdA): Die hebben we ...

De heer Van Caldenberg (SP): Nee, maar in wiens voordeel is dat? Wie profiteert daar nu van? Die arbeidsmigrant profiteert daar niet van, de omwonenden in Venlo ook niet. Dat is wel het probleem, we moeten de mensen die hier de meeste lusten van hebben ook het meest aanspreken op hun verantwoordelijkheid.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. De situatie is op dit moment dat degene die werkt in een logistieke locatie ergens woont op tweehoog in het Vastenavondkamp op dit moment. Er zijn geen alternatieve opties voor die persoon om te wonen, en toch zitten we in een situatie waarin het aantrekkelijk is omdat het minimumloon in Roemenië gewoon € 275 in de maand is en het minimumloon hier € 1.600. Dus zelfs al betaalt diegene € 400 voor die krakkemikkige situaties dan nog verdient hij drie maandsalarissen die hij daarna mee terug kan nemen. Er zit een hele perverse prikkel in om die onwenselijke situatie intact te houden, en het is aan ons om te zorgen dat we die onwenselijke situatie doorbreken en fatsoenlijke huisvesting realiseren.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, dat zeg ik toch?

De heer Kuntzelaers (PvdA): Maar u wilt de eisen nog verder aanscherpen in plaats van dat u het proces probeert te versnellen om woningbouw te creëren. Want u zegt: dat deel moeten we vooral negeren.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Nee, ik vind dat we de woningbouw die we hebben en de woningbouw die we aan het realiseren zijn op zijn minst van een standaard moet zijn die wij hier in Nederland acceptabel vinden. Als we dan zeggen we hebben een economisch probleem, want we hebben te weinig handjes en we moeten dan maar snel mensen hiernaartoe halen, en jammer dan, dan laten we onze standaard maar los, ja, dat is niet de koers die wij kiezen. Wij willen die standaard verscherpen omdat we vinden dat de wijze waarop het nu gaat, echt niet voldoende is.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ik ben het met u eens, mijnheer Van Caldenberg, dat die standaard omhoog zou moeten. Uit de grond van mijn hart ben ik het helemaal met u eens, maar wat ik zie is dat we een probleem hebben dat we niet oplossen. Ik merk dat het voorstel wel een betere theoretische omstandigheid gaat creëren, maar dat ik nog niet zie hoe we dat in de praktijk ook gerealiseerd krijgen, en ik wil dáár met u naar kijken. Zullen we zoeken naar hoe we dat proces kunnen versnellen? Enerzijds misschien met handhaving en anderzijds met sneller creëren van woningen, maar dat moet toch onze doelstelling ook zijn?

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Mijnheer Kuntzelaers, onze doelstelling is het creëren van meer woningen voor iedereen. Dat is onze doelstelling, dus dat is van belang. Als het gaat over hoe we het probleem gaan aanpakken dan wil ik er natuurlijk met u samen naar kijken en hoe we dat samen kunnen doen, daar is niks mee. Want dit is een idee, en ik kijk eigenlijk wel uit naar de ideeën die de heer Kuntzelaers heeft om hierover constructief het gesprek aan te gaan. Want wij agenderen dit onderwerp nu, we zien dat dit een probleem is, en als u dan, of een andere partij in de Staten met creatieve nieuwe ideeën komt en kijkt hoe het beter kan in Limburg, dan leggen wij dat nu in ieder geval op tafel. Voorzitter.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Van Caldenberg (SP): Het onderwerp arbeidsmigranten heb ik afgesloten, want wij gaan kijken naar het onderwerp Sibelco. Bij het onderwerp Sibelco gaat het om het grote bedrijf tegenover de omwonenden en de burgers die graag zouden willen zwemmen in Zuidplas. En dan moeten we een betrouwbare overheid zijn, en dat klopt. De vraag is altijd voor wie? Voor mijn geboorte, in 1985, ik ben geboren in 1987, werd er door de Provincie samen met Sibelco een eindplan voor de vergunning vastgesteld over waar Sibelco zich aan moest houden; in 1999 werd er een eindplan vastgesteld; in 2002 werd er een eindplan vastgesteld; in 2004 werd er een eindplan vastgesteld; in 2005 werd er een eindplan vastgesteld; in 2009 werd er een eindplan vastgesteld; in 2017 werd een eindplan vastgesteld; in 2018 werd er een eindplan vastgesteld en nu ligt er een eindplan voor 2032. En als wij straks met zijn allen allemaal lang weg zijn uit de politiek dan dient Sibelco een nieuwe aanvraag voor een nieuwe vergunning in, en wat gaat er dan gebeuren? Zouden we dan weer een nieuw eindplan gaan vaststellen? De Provincie heeft jarenlang consequent de kant van het bedrijf gekozen, en steeds werden de omwonenden gepaaid met toezeggingen om mee te werken aan weer een verdere kaalslag van de Brunssumerheide, met de belofte dat het dan in de toekomst beter zou worden. Wat dan uiteindelijk vervolgens weer niet werd nagekomen. En dan is de vraag natuurlijk: hoe moeten de burgers dan nu vertrouwen hebben in die overheid die zich in dat proces steeds tegen hen keert? Dat is de vraag. En wij zullen dan ook een motie indienen om daarom nu, na veertig jaar, eindelijk eens een keer de kant van de omwonenden te kiezen als overheid. En dat is geen verwijt aan dit College, maar het is wel wat wij als overheid naar onze burgers een keer moeten communiceren, dat we afspraken die we maken met burgers gewoon eens een keer waarmaken. Voorzitter, dan willen wij graag lozingen in de Maas terugdringen, want ook hier zie je dat bedrijven veel geld verdienen en de belastingbetaler uiteindelijk de rotzooi mag opruimen, en dat is iets dat wij geen goed idee vinden. Voorzitter, de heer Wolters is heel creatief geweest, want hij dacht ik ga nog een paar meer moties maken. Die ga ik dan óók nog voorlezen. Want wij kregen het bericht dat Limburg en Brabant werden afgesloten van het energienetwerk en, ja, dat kregen we zomaar op ons bordje. En toen dachten we: wij zijn eigenlijk geen onderdeel meer van Nederland, we horen er niet meer bij. Wat is dit? En toen dachten we: ja, weet je, als de rest van Nederland zo met ons omgaat, misschien moeten we er dan maar voor gaan zorgen dat we zelfstandig en zelfvoorzienend worden met onze energie van de rest van Nederland, want we kunnen er niet echt van op aan. Dat mag het kabinet zich aanrekenen. Dus dienen we een voorstel in om zelf, lokaal, bij onze inwoners energieopslag te gaan regelen. Voorzitter, dan, en ik had het er straks al over, vind ik dat het College zich moet gaan inspannen om ervoor te zorgen dat kinderen in de toeslagenaffaire terugkomen bij hun ouders. En dat is formeel geen provinciale taak, maar we zien dat de landelijke overheid er niet in slaagt om het voor elkaar te krijgen. Ik zou het toch wel fijn vinden als we voor de kerst daarin slagen. Dus ook daar een motie over. En tot slot, de laatste motie Goed voorbeeld doet goed volgen. Als we het hebben over duurzaamheid en allerlei zaken die daarbij komen kijken, misschien moeten we dan de plastic

verpakkingen die hier om de chocolaatjes en om een heleboel andere dingen in dit gouvernement zitten dan maar eens een keer niét gaan gebruiken. Het zou in ieder geval een goed idee zijn om zelf dan maar een keer het goede voorbeeld daarbij te geven. Voorzitter, tot slot. Ik ben wel hoopvol, want dat is altijd goed. Tegen de mensen buiten die boos zijn en onmacht en onvrede hebben zou ik willen zeggen: don't burn down your own house, maar organiseer je, mobiliseer je, maak plannen en ga stemmen. Organiseer je samen, want doorgeslagen individualisme en eigenbelang is niet de uitweg uit het probleem. Mobiliseer je om samen met mensen aan de slag te gaan en samen te strijden voor een beter Limburg. Maak plannen over hoe het anders moet, spreek over de alternatieven voor het status quo van de zittende elite en ga stemmen op mensen die jouw belang wel behartigen.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde van de eerste termijn van uw Staten. Ik schors de vergadering zodat het College zich kan voorbereiden op beantwoording en ik hervat om om en nabij 16.20 uur. De vergadering is geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren als u uw plaatsen gaat innemen, dan kunnen we de vergadering hervatten. En dat was eigenlijk niet vrijblijvend bedoeld. Ja, mevrouw Jenneskens, de heer Van Caldenberg, de heer Kuntzelaers, dank u wel. Ik heropen de vergadering. Aan de orde is de eerste termijn van de zijde van Gedeputeerde Staten voor de beantwoording en een eerste reactie op de ingediende moties. En als eerste geef ik daarvoor het woord aan Gedeputeerde Roest.

Gedeputeerde Roest: Dat gaat iets beter denk ik. Dank u wel voorzitter. En ik dank natuurlijk ook de fracties voor hun vragen en uitvoerige beschouwing over de Voorjaarsnota die nu voorligt richting het begrotingsproces. In de Voorjaarsnota 2022 worden twee belangrijke piketpaaltjes geslagen richting de nieuwe Statenperiode. Ten eerste de constatering dat als gevolg van de nieuwe financiële werkelijkheid er moeilijke keuzes gemaakt moeten worden. En ten tweede dat wij het maken van deze keuzes optimaal faciliteren door transparant en inzichtelijk financieel beleid. En wat betreft ons vermogen. Ook wij als College zijn in beginsel voor de instandhouding van ons vermogen. Maar de waarheid is ook dat de ruimte in de lopende Statenperiode niet toereikend is om de immunisatiereserve te indexeren. Wij voorzien een nieuwe financiële werkelijkheid die verder onder druk staat door de impact van de meerdere crisissen die nu samenkomen. Van de oorlog in de Oekraïne tot de stikstofproblematiek en de hoogwaterschade tot het hardnekkige coronavirus en oplopende inflatie. Allemaal ontwikkelingen die tot nieuwe opgaven leiden en om nieuwe oplossingen vragen, en die kosten geld. Natuurlijk verwachten we van het Rijk dat zij deze kosten primair dragen. Die toezeggingen zijn er ook, maar crisissen vragen ook om snelheid van handelen slagkracht en flexibiliteit. Dat is ook de bril waardoor we, voorzitter, kijken naar onze immunisatiereserve. Dat standpunt is, gelet op de actualiteit, alleen maar versterkt. Voor indexering ontbreken ons de middelen. Maar ook de harde ondergrens van de omvang van de reserve staat op gespannen voet met de situatie waarin we ons bevinden. We zullen met elkaar manieren moeten vinden om de financiële flexibiliteit te realiseren die nodig is om acute crisissen het hoofd te kunnen bieden. Ook willen we tegelijkertijd de omvang van onze buffers over langere tijd kunnen blijven garanderen. En daarom blijven we graag met uw Staten in gesprek en uiteraard enkel op basis van gedegen onderbouwde voorstellen richting uw Staten. Het College werkt al naar een begroting die niet meer leunt op incidentele middelen en transparant is over de structurele lasten. Dat stelt uw Staten in staat keuzes te maken, keuzes tussen prioritering of herprojectering van het beleid, maar ook ruimtevergroten maatregelen zoals de opcenten van de motorrijtuigenbelasting en de bijstelling van het Provinciefonds. Allemaal zaken die we richting de begroting 2023 met willen bespreken op haalbaarheid, ook wat betreft de belastingdruk voor onze Limburgers. Onze constatering dat de indexatiemotie niet uitvoerbaar is, wil niet zeggen dat we niets doen. Ik zeg dat ook in de richting van

de heer Claassen. We hebben tegenvallers gehad door coronagedreven afwaarderingen en onze deelnemingen. Verder dalende rente en dividendopbrengsten en de hogere structurele kosten van onze wettelijke taken zoals wegbeheer en natuur. Maar ook besluiten die we hebben genomen over bijvoorbeeld VDL Nedcar en de inzet van onze reserves bij Brightlands. Daarnaast hebben we een taakstelling van € 50 miljoen die nu bijna helemaal is ingevuld. Maar dit ging wel ten koste van onze jaarresultaten en ik ben ervan overtuigd dat het alternatief dat wij gaan bieden in de vorm van transparante financiële verantwoording met een kraakheldere rol en sterke positie u het stuur in handen geeft om scherpe beleidskeuzes te maken en langs die weg te sturen op de omvang van het provinciaal eigen vermogen.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter, toen ik een intermezzo had met de collega van het CDA aan het begin van dit debat zo'n beetje, toen vroeg ik daarop door en toen gaf ik aan: maar wat vindt u er nu van los van dat u niet de indexering van de immunisatie-reserve steunt? Maar wat vindt u er nu van dat het vorige College het erbij heeft laten liggen? En wat vindt u ervan dat het huidige College ons daar ook niet in meegenomen heeft, behalve nu constateren dat het niet lukt en ons op te zadelen met wat niet lukt en we gaan het niet doen? Want dat is wat u nu zegt. Toen zei de collega dat dat niet oké was, dat niet in de haak was dat dat zo gegaan is. Wat is uw mening daarover?

Gedeputeerde Roest: Voorzitter, ik ga hier niet een mening geven over een vorig College, hoe die erin hebben gestaan. Ik kan alleen maar zeggen dat ik vanuit het standpunt dat ik hier nu zie, dat een indexatie van de immunisatie-reserve op het moment met de gegevens zoals wij ze nu hebben, niet realiseerbaar is. En dat probeer ik ... Kijk, uiteindelijk gaat u daar over. Nou, als u zegt: wij willen indexeren en de Staten zeggen dat al breed. Nou, dan moeten wij kijken welke oplossing we daarvoor vinden en de ruimte zal dan nog minder worden.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja maar voorzitter, daar gaat het mis. Dat hebben de Staten allang gezegd dat er geïndexeerd moest worden, bij meerderheid. Dat zeggen we niet nu. Dat zeggen we niet gisteren. Dat zeiden we in 2019, en ons vorige College zou komen met dat het geregeld zou zijn, vandaag, met de cijfers, en dat is niet gebeurd. Dat vinden wij als PVV een kwalijke zaak. Maar u bent verantwoordelijk College, ook voor het vorige College. Daarom dat ik vraag: wat vindt u er nu van dat het vorige College u opgezadeld heeft met dit probleem.

De voorzitter: Gedeputeerde.

De heer Claassen (PVV): Dan kunt u wel afwijkend zeggen van ja het is ook het College niet, maar u bent wel verantwoordelijk als portefeuillehouder.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter, de heer Claassen kan proberen mij een antwoord te ontfutselen. Ik ga hier geen antwoord op geven. Ik ga geen mening geven over het vorige College. Het enige wat ik ga uitleggen, dat de motie, zoals die toen is uitgesproken in 2019, nu in 2022 vanuit een ander gezichtspunt en andere omstandigheden in mijn ogen niet meer realiseerbaar is en dat leg ik u voor. Maar u gaat erover.

De voorzitter: Tot slot, de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Het deel waar u wel iets van zou kunnen vinden, is de periode van 364 dagen geleden, toen u hier kwam als nieuw College. U wist dat die motie er lag, dat die immunisatie-indexatie nog steeds op uw bordje lag en u heeft er ook een jaar lang niets mee gedaan, helemaal niets. Wat vindt u ervan, vraag ik aan u als College, dat u het afgelopen jaar er niets mee gedaan heeft? Wat vindt u ervan dat wij in de Staten, althans wij als fractie, bij een heleboel voorstellen waar stond: oh we hebben geld nodig, haal het uit de immunisatiereserve, dat we het hebben moeten voorkomen om het eruit te halen. Wat vindt u daar dan van?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter, ik blijf bij het antwoord wat ik net gegeven heb en ik kan alleen maar constateren: ook toen hebben wij gezien dat gezien de situatie die zich ontwikkeld heeft gedurende het jaar, dat dit de uitkomst is voor het debat voor vandaag.

De heer Claassen (PVV): En dan hebben wij moeten wachten tot vandaag 16:00 uur voorzitter, om te zeggen: het is niet realiseerbaar.

De voorzitter: Het is eigenlijk de vierde keer, dus heel kort.

De heer Claassen (PVV): Dan had u dat bij aanvang moeten zeggen dat het anders had moeten. U heeft ons een jaar lang aan het lijntje gehouden.

De voorzitter: Gedeputeerde, gaat u verder.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter, dan ga ik verder. En richting D66 kan ik melden dat de consequenties van niet indexeren bij de begroting inzichtelijk worden gemaakt. Dan de vraag van de VVD over de doorwerking van de meicirculaire op de begrotingsruimte. En natuurlijk heeft de heer Nijskens gelijk. De meicirculaire geeft een positief effect van ruim € 100 miljoen. Maar het gaat hier om een incidentele verhoging en er schuilen namelijk ook een aantal forse opletters in. Voor 2022, 2023 en 2024 zit hierin € 4.8 miljoen tijdelijke compensatie voor de gedeerde belastinginkomsten als gevolg van de elektrificatie en de terugloop van de belastinginkomsten is echter structureel. De tijdelijke extra uitkering heeft direct te maken met een verhoogde rijksuitgave en deze koppeling wil het huidige kabinet vanaf 2026 loslaten zonder dat er op dit moment een alternatief wordt geboden. Ook hier is dus een grote onzekerheid. Ook met betrekking tot de cao is net een onderhandelingsakkoord bereikt voor 2022 en 2023. En per vandaag, 1 juli, stijgen de lonen met 3% en per 1 januari 2023 met 4%. En het gaat hier om een bedrag, als we dat even globaal pakken, van ongeveer € 6 miljoen jaarlijks. En dit nog los van thuiswerkvergoeding en eenmalige uitkeringen en mogelijke verdere verhogingen in 2024, 2025 en 2026. Dus ook daar zijn nog risico's. Dan hebben we natuurlijk ook de inflatie en de geopolitieke situatie die de prijzen fors kunnen opdrijven. Dus al met al is het een situatie dat wij daarom ook uitspreken dat wij behoedzaam en behoudend om moeten gaan met de financiële situatie. Dan natuurlijk werd er wel gezegd van met betrekking tot de verkoop van Fudura en de dividendstrategie. Nou we zijn hier uitvoerig in overleg met de overige provincies. En niet alleen de provincies, maar ook met Enexis en natuurlijk ook met het Rijk. En hier zijn verschillende rollen aan de orde en ook verschillende belangen. Zowel het beleidsinhoudelijke belang van het behoud van het functionerend elektriciteitsnet en anderzijds het behoud van stabiele, provinciale inkomsten via dividend. Besluitvorming hierover, misschien dat ik dat nog even kan zeggen, dat ligt aan het eind van dit jaar.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Alom gedurig gelden dadelijk dus eigenlijk twee scenario's, of volgens mij wil Enexis het aan haar eigen vermogenspositie toevoegen of we laten het uitkeren en wij laten het hier zelf renderen. Klopt die analyse van deze kant uit?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Nou voorzitter. Er zijn een hele hoop potentiële mogelijkheden aangedragen. We praten hier over een bedrag van € 1.1 miljard. Dat is de uitkomst. Nou, er zijn provincies die zeggen: uitkeren. Enexis zegt: nee, dat moeten we in onze kas laten, want we hebben het hard nodig voor de energietransitie en alle problemen die we noemen. Andere provincies zeggen: nou ja goed, laten we dan in ieder geval ervan uitgaan dat we bijvoorbeeld een gedeelte daarvan uitkeren. Nou dat varieert van € 20 miljoen tot de helft. En alle variaties zitten daartussen. Maar in ieder geval neigen de meesten er uiteindelijk wel toe dat ze zeggen: Fudura was behoorlijk winstgevend en maakt een onderdeel uit van onze dividenduitkering die we krijgen van Enexis. Dus laten we er in ieder geval voor zorgen dat het dividend dat wij zouden kunnen krijgen uit Enexis met Fudura, dat in ieder geval dat ook behouden blijft zodat we ook langdurig kunnen vastleggen dat we in ieder geval uitzicht hebben op een gelijkblijvend dividend voor onze begroting. Dus ik zeg het nogmaals: heel veel variaties. Daar zijn we natuurlijk druk over bezig met de onderliggende provincies om daar een eensluidend antwoord op te krijgen waar iedereen achter kan staan. Maar een besluit hierover wordt pas eind van het jaar genomen.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Van onze kant uit, wij zagen een mogelijkheid om onze reserves hiermee aan te vullen als je het zou laten uitkeren. En ik snap de overweging die het College hier geeft. Ik wil daarbij wel in herinnering geven dat toen we Essent verkochten, toen werd diezelfde discussie over de dividenduitkering gehouden, en volgens mij duurde het nog geen zeven jaar, of iets langer, voordat de dividenden van Enexis in zijn eentje opnieuw op bijna dezelfde hoogte waren als bij Essent. Dus ik zou daar graag in ieder geval een antwoord hebben, want het rendement op Enexis werd substantieel meer in de loop der tijd, maar ik wou graag een overzicht daarvan krijgen, want ik hoor dat u al uw inzet geeft om er het beste uit te halen, maar ik zou willen dat wij daarmee zouden kunnen sturen, want ik vind: u pakt alle ruimte om zelf te beoordelen welke variant de beste is, maar ik zou dat graag met elkaar hier bespreken.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter, wij zullen uiteraard de Staten passend binnen de Provinciewet hierbij betrekken. Dat is logisch. En ik hoorde ook nadrukkelijk de opmerking dat we hier als Provincie natuurlijk niet alleen over beslissen. We hebben 16% en daarmee geen meerderheidsstem en dividendbeleid wordt nu eenmaal met de meerderheid vastgesteld.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter. Aanvullend hierop, u heeft het over dividendbeleid. De wens van Enexis wordt natuurlijk bepaald door de tarieven en de kosten. De tarieven die worden bij wet geregeld. Die zijn onder druk omdat de rente op enig moment laag was. Wanneer worden de tarieven hoger nu de rente stijgt? En kunt u aangeven wat de wens van Fudura was, zodat wij kunnen inschatten of überhaupt verkopen wel slim is of dat je niet veel beter de wens van Fudura kunt gebruiken voor het betalen van rente aan nieuwe leningen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter, wat was even concreet uw vraag mijnheer Nijskens?

De heer Nijskens (VVD): Ja, de eerste vraag, wat misschien het makkelijkste is: hoeveel winst maakt Fudura?

Gedeputeerde Roest: Dat heb ik zo op dit moment niet paraat. Ik kan er natuurlijk straks wel even op terugkomen, dan zal ik het even navragen.

De heer Nijskens (VVD): Dan daaraan gekoppeld is, op het moment dat je Fudura verkoopt, dan mis je die winst. Dus dat heeft direct voor 50% effect op het dividend. Als het vermogen in Enexis blijft, dan moet je daar natuurlijk wel investeringen mee doen die rendement opleveren, want anders ga je achteruit. Terwijl, als je Fudura niet verkoopt en je gebruikt die winst voor het aantrekken van leningen, dan kun je die investeringen evengoed doen. Dus ik denk altijd: als een investeerder Fudura koopt, dat doet hij het niet om erop te verliezen. Dus daar graag een reflectie op.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter. Het klopt. Fudura is een van de winstgevende ondernemingen. Alleen zegt Enexis: we zien het niet meer tot onze kerntaken behoren en we willen ons liever concentreren op datgene wat op het moment bij ons als het belangrijkste wordt gezien. En dat is ook de reden dat wij gezegd hebben: we willen graag kijken dat we in het verlies van het rendement van Fudura gecompenseerd zitten, zodat we ook dezelfde verhoudingen voor onze begroting kunnen blijven behouden. Maar goed, daar kan ik u nog geen antwoord op geven. Maar ik denk dat het prima is, straks bij de discussie, als wij terugkomen met de uitgangspunten zoals we die onderling met de Provincies bij elkaar kunnen voorleggen als Staten.

De voorzitter: Tot slot, de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik begrijp hieruit een toezegging dat we in ieder geval er nog een keer over te spreken komen voordat het verkocht wordt.

Gedeputeerde Roest: Dus zo gauw als we als Provincies daar een gezamenlijk standpunt in kunnen nemen, dan komen we natuurlijk ook terug naar de Staten.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Nijskens (VVD): Het mooiste is als u dan net van tevoren een keer hier komt, dan kunnen we u nog wat munitie meegeven.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Ja voorzitter, dat antwoord van we gaan nu passend betrekken is toch echt wat vrijblijvend. Het gaat hier om een enorm groot bedrag. Provincies zoals Overijssel hebben hun Staten heel actief geïnformeerd over de verkoop, ook over het proces dat zij doorlopen, en gaan daarin hun Staten actief betrekken. Zij komen met een voorstel waarin Staten ook hun wensen en bedenkingen kunnen uiten. Ik heb u dat ook in mijn inbreng gevraagd. **Kunt u ons toezeggen dat u in het derde kwartaal met een concreet voorstel komt naar de Staten, waarin u uw lijn en inzet in die aandeelhoudersvergadering uiteenzet. Wat zijn de wensen waarop wij als**

Staten kunnen reageren met onze wensen en bedenkingen zodat we aan de voorkant daarop invloed hebben en niet pas achteraf.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter. **Dat kan ik wel toezeggen.** U kunt ervan uitgaan dat mijn inzet, ik hoop dat u mij ook zo kent, dat ik voor de 100% ga. Maar ik denk niet dat dat helemaal ook haalbaar zal zijn. Maar ik ga natuurlijk wel altijd voor het maximale.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Ja voorzitter, uiteindelijk is de vraag: wat is 100%? Brengen we het hele dividend hiernaartoe of is het verstandig om het deels ander in te zetten. Dat is denk ik ook een vraag die we hier in de Staten ook met elkaar moeten beantwoorden. Vandaar ook de vraag: kom alstublieft met een concreet voorstel waarop wij onze wensen en bedenkingen kunnen uiten.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Voorzitter, **ik heb toegezegd dat wij daarop terugkomen.**

De voorzitter: Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Roest: Dan even richting het CDA over de administratieve wijziging rondom de mobiliteit. We begrijpen de primaire reactie van het CDA. Ja, deze wijziging heeft impact op de lopende begrotingsruimte. Er verandert echter niks aan de kosten die wij maken. Als we nu niet bijsturen, moeten we bijsturen in 2034 als de reserve op nul staat en dan is er geen tijd meer voor. De reserve bereikbaarheidsmiddelen worden gevoed vanuit het Provinciefonds voor het deel dat voorheen de separate doeluitkering om mobiliteit was. Op dit moment loopt de reserve bereikbaarheidsmiddelen in 2034 op nul, terwijl de afschrijvingslasten à € 8.7 miljoen en de concessie en de onderhoudskosten nog doorlopen. Dit is de reden waarom we de systematiek willen wijzigen naar een andere systematiek met een kapitaallastenplafond. Hierop ontstaat een eenvoudiger inzicht in de uitgave op de mobiliteit en deze wijziging is beleidsneutraal. Het gaat hier om de technische administratieve wijziging omdat de onderliggende lasten niet veranderen of beïnvloeden.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter, het gaat hier uiteindelijk over een voorstel dat over dertien jaar in zou moeten gaan. Het is toch veel logischer dat het dan aan de Staten die daar zitten de keuze is hoe wij dat doen. Toch niet dat we nu aan de voorkant zo gaan inregelen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter, ik heb net al gezegd het is een technische wijziging. Dus het heeft in wezen geen invloed op de begroting als zodanig. Het enige waar het wel mee te maken kan hebben, is met het resultaat van het vermogen, en dat is puur een technische wijziging.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Nee, het is geen technische wijziging. Het is hocus pocus uiteindelijk met de cijfers waar we over dertien jaar toe zouden moeten besluiten en dat is echt een keuze die de Staten zouden moeten maken en die niet wij nu aan de voorkant zouden moeten maken.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter. Dan is de vraag natuurlijk of u wilt wachten tot de reserve op nul staat. En ik denk dat we het op deze manier gewoon transparanter maken en dat het ook zichtbaar is omdat het uiteindelijk ook een structurele factor is.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Roest: Ja voorzitter, dan licht ik ook graag even de landelijke ontwikkelingen toe rond de financiële verhouding met het Rijk. En naar aanleiding van het coalitieakkoord Rutte IV heeft de minister van Binnenlandse Zaken een contourennota aangekondigd waarin zij haar voornemens voor aanpassing van de financiële verhoudingen formuleert en deze wordt uiterlijk 8 juli naar de Tweede Kamer gestuurd. Ofschoon we nog geen conceptteksten hebben gezien, weten we wel dat de Provincies worden geconfronteerd met een groot aantal fundamentele wijzigingen in deze verhoudingen. We verwachten daar pas inhoudelijke stappen na het zomerreces. Dit onderwerp is om die redenen reeds op de agenda geplaatst van de commissie FEB van 9 september. De VNG heeft deze week een resolutie aangenomen waarin staat dat er uiterlijk op Prinsjesdag voor de gemeenten duidelijkheid moet zijn over hun financiële ruimte vanaf 2026. Dat is een harde voorwaarde voor medewerking aan de kabinetsambities, zegt de VNG dus, en als Provincie Limburg willen we ook duidelijkheid en snappen we het standpunt van de VNG hierover heel goed. En dan voorzitter, het proces over de begrotingsvaststelling op 4 november dit jaar. Een aantal vragen heb ik gehoord over het proces en wat we deze periode wel of niet zouden moeten besluiten. We gaan in de begroting 2023 in beeld brengen wat de opties zijn en zo willen we de keuzes optimaal faciliteren. En daarbij ook wat wettelijk en autonoom beleid aangaat. We vinden het aan een nieuw College en de Staten om deze keuzes ook echt te maken. We organiseren enkele informerende sessies waarin we de Staten uitgebreid zullen meenemen, ook over de nieuwe digitale vorm. Het is vanzelfsprekend dat we ook goed uitleggen wat er veranderd is en dat zullen we dan ook doen. Dan over enkele technische aspecten hoe we de begroting gaan inrichten wat betreft de inflatie. We hebben de inflatie in beeld gebracht voor de mobiliteitsportefeuille. U wordt hierover separaat geïnformeerd. En voor het overige deel van de begroting volgen wij uiteraard de meicirculaire. Hierin zien we de inflatiecijfers scherp terug en deze vertalen we door naar onze begroting '23. En richting Partij voor de Dieren over de belastingen. Waarom geen groene belasting zoals heffing op het grondwatergebruik. Momenteel worden er verschillende varianten verkend in overleg met het IPO en het Rijk. En daarbij ligt de nadruk op stabiele provinciale financiën. Belastingmaatregelen die stimulerend of ontmoedigend moeten werken, liggen op rijksniveau. Op de vraag van de PVV of en welke rol we als Provincie bij een transitieopgave hebben of niet hebben, de Provinciale Staten hebben in diverse beleidskaders aangegeven een actieve rol te nemen in de transities, en hoe die rol in te vullen in deze bestuursperiode. Denk aan het missiegedreven economisch beleid en de pers. En onze Omgevingsvisie geeft richting aan die veranderende samenleving en omgeving. Tot slot mijn reacties op de moties. Het zijn er nogal wat, maar ik zal op drie moties ingaan, en mijn collega's gaan in op de overige.

De voorzitter: Voordat u op de moties ingaat, is er nog een vraag van de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, voordat u op de moties ingaat, voorzitter, of ik heb niet goed opgelet, dat kan, maar de MRB. Onze fractie heeft aangegeven: is het voor dit College een optie om de MRB te verhogen naar gemiddeld of op het maximale landelijk, wat de wetgeving ook aangeeft wat maximaal kan. En dat af te zetten wat het effect daarvan is wat het aan geld opbrengt, om dat naar de immunisatiereserve te brengen om verder te onderzoeken welke andere bezuinigingen nog nodig zijn om te komen tot de indexatie waar wij om vragen. Is het College bereid om dat met ons te doen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: De heer Claassen duidt hier eigenlijk op de motie, met betrekking op de opcenten van GroenLinks.

De heer Claassen (PVV): Nee. Voorzitter, die motie van GroenLinks, daar heb ik het niet over. Want die motie van GroenLinks die zegt dat geld gaan we gewoon lekker zitten uitgeven. Wat afgesproken is, is dat gelden die overblijven naar die immunisatiereserve gaan om te kunnen indexeren. Dat is niemand blijkbaar hier gelukt en niemand van het College heeft er iets aan gedaan. Mijn vraag is dus: is het College bereid om te kijken wat het effect is nu, de komende periode en daarna, van het ophogen van de MRB op onze financiële draagkracht om die indexatie te bereiken en daarmee aan te vullen met inderdaad bezuinigingsmaatregelen op bepaalde dossiers, daar waar nodig? Bent u bereid het met onze fractie en met de Staten verder te onderzoeken?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Voorzitter, de mogelijkheid van de ophoging van de motorrijtuigenbelasting ligt bij de Staten en dan kunnen jullie het in de begroting kunnen daar met ons over hebben.

De heer Claassen (PVV): Tot slot, ik vraag u eigenlijk gewoon opnieuw om de motie zoals die er lag, uit te voeren. En u krijgt van mij de helpende hand om daar de MRB-ophoging in op te nemen. Dat is het enige wat we zeggen. Voer die motie uit en de hand die we uitsteken is: gebruik daarvoor het ophogen van de MRB. Bent u bereid als College dat te gaan doen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roest: Voorzitter, ik heb hier de hele tijd uitgelegd dat in mijn optiek zeg maar een ophoging van de immunisatiereserve nu zo niet realiseerbaar is. Als u als Staten democratisch allemaal besluit dat de motorrijtuigenbelasting ten bate van de immunisatiereserve omhoog moet, nou dan hoor ik het graag van uw kant.

De voorzitter: Tot slot.

De heer Claassen (PVV): Ja, dan hoort u van ons. En, dat heb ik de eerste termijn ook gezegd, bent u dan bereid met zo'n voorstel richting de commissie FEB te komen?

Gedeputeerde Roest: Als de meerderheid dat hier in de kamer zou besluiten, dan ben ik bereid ermee te komen, maar zo op het moment zoals ik het nu bekijk, is het niet haalbaar vanuit het College.

De heer Claassen (PVV): Dan stel ik vast voorzitter, dat als het het College niet uitkomt, ze met niks komen en als het ze wel uitkomt, dan is het verdeel en heers en Provinciale Staten zoek het maar uit.

De voorzitter: Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Roest: Ja, dank u wel voorzitter. Allereerst geef ik dus even mijn ding over de motie 2875 over de opcenten motorrijtuigenbelasting van GroenLinks. Het College heeft inderdaad de knop van de motorrijtuigenbelasting genoemd. We zijn echter van mening dat deze knop door de nieuwe Staten al dan niet gebruikt moet worden. U heeft in de Herfstbrief 2019 de richting van deze periode

bepaald. Een nieuwe Staten moet de afweging maken welke knoppen zij inzetten en in welke mate. En we laten die daarom over aan het oordeel van de Staten, wat ik zonet ook al heb gemeld. Dan geldt ook de motie 2877 voor de indexatie van GroenLinks. Het oordeel is ook hier naar mijn mening bij de Staten. En als laatste motie 2879 over Goed voorbeeld doet goed volgen van de SP. Na de zomervakantie zal een nieuwe cateraar starten in ons Gouvernement. En in de aanbesteding zijn een aantal duurzaamheidsaspecten opgenomen en ook het lokaal inkopen. We scheiden nu al het plastic van het restafval. En we hebben nu vijf verschillende afvalstromen. We bespreken dit met de nieuwe partij, met de inzet het mogelijk te maken. Ook hier is het oordeel dus uiteraard aan uw Staten. En dank u voorzitter. Dit was in zoverre mijn bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is er nog een vraag van de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Wij zaten daar een beetje te filosoferen over het antwoord dat u gaf aan de heer Claassen, toen hij vroeg: kunt u inzichtelijk maken met hoeveel euro we de MRB zouden moeten verhogen om het gat in de immunisatiereserve aan te vullen? En ik vroeg mij toen af: waarom zegt u niet gewoon dat maak ik voor u inzichtelijk. Dat leg ik ernaast en dan kunt u bij de begroting zelf een keuze maken als Provinciale Staten. Mag ik vragen waarom u ervoor kiest om te zeggen: dat doe ik niet.

Gedeputeerde Roest: Nou ja, goed, voorzitter, de begrotingsruimte die er zit, dat is ongeveer € 50 miljoen. En die bandbreedte, natuurlijk kan ik dat als u dat wilt, en misschien doe ik hier de heer Claassen onrecht en **zal ik alsnog dan toezeggen aan de heer Claassen dat ik dat nog inzichtelijk zal maken.**

De heer Kuntzelaers: Ja, inderdaad, dank u wel. Voorzitter, met uw goedvinden.

De voorzitter: Even voor de zuiverheid. Anders heb ik de heer Claassen niet goed begrepen. Anders krijgen we misverstanden en dat moeten we niet hebben. Volgens mij ging de heer Claassen verder door te zeggen van: en dat dan ook direct bij de immunisatiereserve toe te voegen. En wat u vraagt is alleen maar inzichtelijk maken. Volgens mij zit daar ruimte tussen. Anders krijg ik dadelijk van wat is nou precies toegezegd. Dus ik zeg dat vragend.

Gedeputeerde Roest: Mag ik dan verduidelijken dat **ik toezeg het inzichtelijk te maken.**

De voorzitter: Oké.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Je kunt er maar één kiezen.

De voorzitter: Daarmee bent u beiden tevreden zie ik. Dank u wel, en dank u wel voor de beantwoording. Geef ik nu het woord aan Gedeputeerde mevrouw Van Toorenborg.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Dank voorzitter. Voorzitter, er zijn niet heel veel vragen aan mij gesteld, maar een paar loop ik even af. De CDA-fractie is in de inbreng begonnen over hoeveel belang hecht nu eigenlijk dit College aan de Sociale Agenda. Het moge duidelijk zijn dat het College heel veel belang hecht aan de Sociale Agenda. Tegelijkertijd zijn we natuurlijk ook bezig met een effectmeeting. We willen weten: wat is het effect geweest van wat we hebben gedaan? We hebben ook steeds gezegd: we willen echt ons vasthouden aan bewezen effectieve interventies. Vandaar de interventies die wij hebben uitgevoerd. En of er een nieuwe Sociale Agenda komt, is straks aan uw Staten. Maar ik denk dat collega Roest heel duidelijk heeft uitgelegd dat, met alle financiële uitdagingen die we nog hebben, het heel ingewikkeld zou worden om een grote Sociale Agenda

uitvoerbaar te laten zijn. Hetzelfde geldt natuurlijk voor de dossiers waar andere collega's mee bezig zijn. Of het nu gaat over erfgoed, over wonen of over onderdelen van de arbeidsmarkt, dat zijn allemaal taken die we tot nu toe hebben gefinancierd met intensiveringsmiddelen. En als die er straks niet meer zijn, is het maar een stukje in de begroting en hebben we dus echt grote uitdagingen. Maar ten aanzien van de Sociale Agenda, wat specifiek aan mij werd gevraagd, kan ik ook zeggen dat we natuurlijk wel steeds de inzet hebben om de interventies juist zo vorm te geven dat wij de aanjager zijn. We zijn de verbinder. Maar op de langere duur is het natuurlijk zo dat het uiteindelijk moet worden overgepakt door de partners in het veld. Het is niet zo dat iedereen altijd bij de Provincie blijft. Op een bepaald moment proberen we natuurlijk gewoon of het kan worden overgenomen door de partners die dichterbij de burgers staan waar uiteindelijk die interventies plaatsvinden. Ten aanzien van de Sociale Agenda had de PVV ook nog een vraag gesteld ten aanzien van Vie. Op basis van het Statenbesluit, dat was in december 2020, zijn natuurlijk financiële verplichtingen gekoppeld aan de niet fysieke kant. We hebben afgesproken dat de gemeente ongeveer € 1,2 miljoen gemiddeld zou investeren en het is inmiddels al € 1.7 miljoen. Dus dat is helemaal volgens het programma. En ook inhoudelijk zien we heel duidelijk dat de zaken worden opgepakt, zoals Kansrijke Start, GBT en Trendbreuk, en het komt ook terug in de rapportages. En in het derde kwartaal, dus kort na de zomer, zal een bestuurlijk overleg plaatsvinden over de voortgang van het totale project. Dan hopen we daar een goede analyse van te maken en uw Staten in het vierde kwartaal hierover te rapporteren. Dan is er nog een vraag gesteld over de Regio Deals. Er is natuurlijk op dit moment een brief geweest van het Rijk over de Regio Deals. Wij zijn continu in gesprek met het Rijk. Ook onze delen van de provincie zijn al heel druk bezig. Wij hebben initiatieven in Noord gezien die graag Midden mee willen nemen. We horen over initiatieven van het Zuiden. Op zich zijn dat natuurlijk initiatieven die wij in de lobby altijd zullen steunen. Wij staan natuurlijk achter onze regio's die met Regio Deals willen komen. Dat gezegd hebbende, hebben we ook wel aangegeven aan het Rijk, en bij ieder overleg doen we dat weer opnieuw, dat we ons grote zorgen maken over de eis van de cofinanciering. Want als we straks voor € 900 miljoen in Nederland via Regio Deals bepaalde dingen willen veroorzaken en daar is een cofinanciering van 50% bij, dan moet ik nog maar zien hoe het voor elkaar komt dat uiteindelijk ook die Regio Deals van de grond komen. Dus wij hechten eraan. We vinden het ook belangrijk dat het Rijk het opnieuw doet om onze regio's te stimuleren. Dus we staan erachter, maar de zorg zit eigenlijk louter en alleen bij de cofinanciering.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik denk dat Gedeputeerde Van Toorenborg meer Haagse inzichten heeft dan ik, maar begrijp ik nu goed dat het College van plan is om al die verschillende initiatieven te ondersteunen in de lobby, en is dat dan verstandig, of zou het verstandiger zijn als het College ervoor kiest, of in ieder geval tot een conclusie komt, om één kansrijk bod echt verder te brengen naar het Rijk?

Gedeputeerde Van Toorenborg: Nou voorzitter, dat is een project dat terecht ook al even zachtjes wordt gezegd door de Gouverneur. Het is een heel proces dat loopt, waarbij het natuurlijk altijd ingewikkeld is als je een deal hebt, dat je vervolgens naar projecten gaat kijken en ten aanzien van de projecten kijkt wie er meedoen. Dus wij kunnen niet bij voorbaat zeggen waar we aan meedoen, want we weten nog niet welke concrete projecten er zijn. Dus daarom zitten we op hoofdlijnen op dit moment nog echt in de stand van natuurlijk is het belangrijk dat er middelen naar de regio's komen als er dingen in de regio's worden ontwikkeld waar we heel erg veel belang aan hechten met elkaar. Maar de grote zorgpunten zitten met name bij aan de ene kant de bureaucratie en aan de andere kant bij de cofinanciering.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik heb daar nog een vraag over, want volgens mij zijn de regio's druk bezig met het opstellen van de plannen. Ik zoek eventjes naar, als wij nu op vier, vijf verschillende plekken in Limburg verschillende plannen laten uitwerken – en ik snap dat de Provincie misschien niet in de lead of in de regie is, maar het lijkt me ook ergens een beetje verspilde energie of ook lastig als middenbestuur om dan te zeggen: dien allemaal maar in en kijk maar. Wij sluiten wel aan. Zeker in relatie tot die benodigde cofinanciering. Daar zit een beetje mijn zoektocht. Neemt het College daarover een standpunt in? Kiest ze voor welke regio welke aanvragen ze in Limburg gaat steunen of laat u dat aan het Rijk?

Gedeputeerde Van Toorenborg: Dat is echt nog een beetje vooruitlopen op de uiteindelijke uitvoering van de Regio Deals. Wij zijn niet degenen die tegen de regio kunnen zeggen: jullie mogen geen Regio Deal sluiten. Dat zou niet kunnen. En tegelijkertijd is het natuurlijk wel zo dat wij realistisch aan het kijken zijn: hoe kunnen we dan met bepaalde Regio Deals verder? Gaan zij dingen voorstellen waar we ook als Provincie heel erg aan hechten dat dat soort dingen gebeuren? Zijn het misschien ook plannen waar we zelf ook als Provincie heel graag in mee zouden willen gaan? Maar dan lopen we er eigenlijk allemaal toch een beetje op vooruit.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, nog één laatste vraag. Als de cofinanciering gevraagd wordt van de Provincie, in welke vorm het ook is, dan is de Provincie denk ik wel een van de eersten waarnaar wordt gekeken qua cofinanciering. Dat kunt u of dat kan het College niet aan elke regio toezeggen of waarmaken, waarschijnlijk gelet op de financiële realiteit. Dus ik zoek heel even naar: klopt het dan dat er verschillende plannen worden uitgewerkt en dat het College dan na afloop gaat kijken welke zij steunen, of hoe ziet het eruit?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenborg: De Provincie heeft niet per definitie een rol in Regio Deals. De regioburgmeesters zijn ook met elkaar in overleg. Uiteindelijk wordt daar in een regio nagedacht over een deal. Dat is niet per definitie ook een financiële bijdrage van de Provincie, dat in de eerste plaats. En in de tweede plaats is het meer op algemene lijn dat wij aangeven dat wij ons zorgen maken dat de totale cofinanciering 50% moet zijn. Dat kan dus ook betekenen dat het voor sommige gemeenten ingewikkeld is om mee te doen. Maar het is wel een heel traject waar we met elkaar langs moeten lopen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Ja voorzitter, ik deel de vragen van mevrouw Jenneskens in die zin. Kunt u het iets concreter maken? Gaat u de plannen beoordelen voordat de regio's met hun compositie naar het Rijk gaan of gaat u dat pas doen als de compositie richting het Rijk is gegaan? Daar zit natuurlijk wel een wezenlijk verschil in de vraag: gaan we als Provincie actief participeren in die Regio Deal, gaan we dat niet doen of gaan we dat pas achteraf bekijken? Want als het de inzet is van het College om Haagse bronnen aan te boren en mee te doen en te zorgen dat zoveel mogelijk middelen van die € 900 miljoen in Limburg landen, dan is het wel prettig als het aan de voorkant helder is voor de regio's waarin de Provincie gaat participeren.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Ja voorzitter, ik kan niet anders dan nog een keer zeggen dat dat vooruitlopen is op de Regio Deals, want ik weet niet wat voor vorm van Regio Deals ze willen. Ik weet niet of er ook een verzoek komt richting Provincie om daarin te participeren. Misschien doen ze het

wel onderling. We zijn ook aan het kijken naar grensoverschrijdende dingen. Misschien doen andere delen wel mee. Dat kan ik gewoon nog niet zeggen. Het loopt echt vooruit. En ik kan ook niet tegen een regio zeggen: u wilt met elkaar een Regio Deal en dat mag niet want wij doen niet mee. Zo werkt het ook niet.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Dan zal ik hem toch nog iets anders stellen. Wat is dan het antwoord van het College als regio's bij u aankloppen met de vraag: geachte Provincie, bent u bereid om met ons mee te denken in die Regio Deals-processen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Wij zullen altijd met de regio's aan tafel gaan om te kijken: waar liggen hun grote vragen en wat zouden we daarin kunnen doen? Wij kunnen niet op voorhand financieel zeggen: wij gaan dat doen. We kunnen wel kijken wat er nodig is om een bepaalde deal wel vorm te kunnen geven, maar niet per definitie met het geld van de Provincie, tenzij het misschien iets is waarvan we ook als Provincie zeggen: daar hebben we middelen voor, daar kunnen we mee verder.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Dan nog even een aanvulling op collega Werrij. Hoe realistisch is het dat een regio zonder de Provincie haar cofinanciering bij elkaar krijgt? Wat is de inschatting van het College daarover?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Weet ik niet. Kan ik echt niet zeggen. Ik verwacht dat er ook naar de Provincie zal worden gekeken. En het betekent dus dat we heel kritisch moeten zijn. Waar stappen we eventueel in en wat kunnen we wel en wat kunnen we niet? Maar we hebben hier natuurlijk gewoon met elkaar te maken met een financiële realiteit. Wij weten ook dat de Regio Deals die we tot nu toe hebben gesloten, niet bij voorbaat in onze begrotingen helemaal waren afgehecht. Dus dat we nu nog steeds naar adem happend aan het kijken zijn waar we het geld vandaan hebben, dat weten alle regio's. We proberen daar volledig transparant in te zijn, zoveel mogelijk mee te werken zodat de dingen gebeuren die moeten gebeuren. Maar nogmaals, ik kan niet zeggen hoe de Regio Deals uiteindelijk in concept worden, hoe we daarover gaan spreken, wat de verzoeken naar de Provincie zullen zijn. Dus ik moet het een beetje ... Ik kan alleen maar heel voorzichtig daarop reageren dat ik graag wil dat er geld naar de regio komt, maar dat ik huiverig ben gelet op de cofinanciering.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Nog even één vraag. Lopen we dan niet wel het risico dat er vanuit Limburg heel diffuus verschillende plannen naar het Rijk gaan met als risico dat ze elkaar kannibaliseren, of in ieder geval uiteindelijk allemaal niet, ik weet niet hoe je het noemt, geselecteerd worden? Ik weet niet wat hier de officiële term voor is maar ...

De voorzitter: Uw vraag is helder. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Volgens mij zijn ze gewoon echt nog met elkaar in gesprek. Het is natuurlijk zo, dat zie je ook op andere terreinen ten aanzien van de Rijke schooldag, dat verschillende

regio's verschillende plannen indienen en dat het af en toe lijkt alsof men elkaar beconcurrereert. Dat is een gegeven. Dat zie ik ook. Misschien gebeurt dat hier ook. Ik zie juist op dit moment vanuit Noord-Limburg de gedachte om ook zeker Midden-Limburg mee te nemen, omdat ze de vorige keer niet mee hebben kunnen doen met de Regio Deal en de investeringsagenda. En men heeft het idee: dat moeten we meer met elkaar samendoen. Dus daar zijn we met elkaar over in gesprek, de regioburgemeesters in eerste instantie, en dan kijken we wat voor plannen, wat voor richting men op zou willen gaan.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Voorzitter, ik snap dat het heel onbevredigend is en dat is zo. Voorzitter, mevrouw Palmen had een paar vragen over de schade van corona, de jeugd, wat we daaraan doen, en ze had een aantal opmerkingen ten aanzien van de sport. Ik denk dat het goed is om aan te geven dat wij ten aanzien van de geestelijke gezondheid van de jeugd ook zeker een aantal zaken zelf hebben opgepakt, samen met de partners in de regio natuurlijk. We hebben projecten gericht op het voorkomen van suïcide onder jongeren. We hebben HealthyLIFE, waarin geprobeerd wordt eenzaamheid te bestrijden. Het wordt uitgerold over meerdere gemeenten. We hebben natuurlijk het hele traject om de negatieve kindervaringen te voorkomen. Ambassadeurs tegen kindermishandeling zijn erin actief, die hebben dat mee geïnitieerd. En we hebben onlangs een heel mooi symposium gehad over toxische stress. Dat even ten aanzien van de geestelijke gezondheid, waar we als Provincie ook in meegaan. Ja, het andere ging over sport dus misschien gaat dit nog specifiek over de geestelijke gezondheid.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja dank u wel voorzitter. Nou nee het is hartstikke mooi dat u dat zo mooi duidt, maar ik denk dat u mij verkeerd begrepen hebt, want in mijn inbreng zei ik dat er voor jeugd juist al heel veel gebeurde. En ook voor mensen die willen omscholen bijvoorbeeld. Waar het mij voornamelijk om ging is mensen die langdurig thuiszitten en geen goede daginvulling hebben, niet een werk, niet een studie, ook niet bijvoorbeeld in vrijwilligerswerk. Volgens mij is daar geen plan voor nu, maar dat kunt u vast beter zeggen. En als dat plan er dan niet is, of u bereid bent daar een plan van te maken hoe die mensen toch onder een bepaalde manier bijvoorbeeld voorzichtig vanuit vrijwilligerswerk toch richting betaald werk te kunnen krijgen of een ander soort van daginvulling, studie of vrijwilligerswerk.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Ja voorzitter, dat is volgens mij het onderwerp waar collega Satijn even op ingaat, op die arbeidsmarkt. Maar voor het overige ouderen helpen om misschien naar de dagbesteding te gaan, ik denk dat dat echt vooral bij gemeenten ligt. Ik geloof niet dat we daar als Provincie direct een rol in hebben, anders dan dat er misschien kleine projecten zijn die we kunnen ondersteunen in het kader van alle dingen we sowieso al doen ten aanzien van eenzaamheid.

De voorzitter: Is dat voldoende voor u?

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, ik hoor inderdaad dagbesteding, maar ja dan misschien toch nog een keer een verduidelijking. Ik bedoel echt mensen die langdurig thuiszitten met een uitkering en die geen goede daginvulling hebben. Dat is een beetje waarnaar ik zoek. Als u zegt van: nou dat is een taak van de gemeente. Prima, dan laat het erbij. Maar omdat we andere projecten hebben voor de NEET-jongeren inderdaad, voor Limburg Leert Leo Loopbaan, noem het allemaal maar op. Maar er is volgens mij geen plan specifiek voor de mensen die gewoon langdurig thuiszitten en waar we nu zien dat arbeidsmigranten het werk doen, terwijl ook hele grote groepen mensen thuiszitten en niet

participeren. En dan gaat het ook niet per se om werk alleen, want als dat werk er niet is, het kan op de een of andere manier niet, of er dan op een andere manier gewoon naar een goede daginvulling ...

De voorzitter: De vraag is helder. Dank u wel. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Ja, voorzitter, dan blijf ik toch een beetje bij mijn antwoord. We kunnen als Provincie niet het probleem oplossen van mensen en hun dagbesteding. Als het gaat over arbeid, zal mijn collega Satijn er wat over kunnen zeggen ten aanzien van een aantal projecten vanuit eenzaamheid, en wat ik zei: Spil In De Wijk, die doen van alles om mensen erbij betrekken, wat wij vervolgens weer financieren. Dus dat zijn allemaal dingen die wij doen als het vraaggericht is en het past binnen een van onze regelingen. Dan proberen we daaraan mee te werken. Maar we hebben niet een heel plan om ouderen die kwetsbaar zijn terug te leiden naar dagbesteding. Nee, hebben we niet.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Ja, voorzitter, ten aanzien van de sport had mevrouw Palmen ook nog een paar vragen. En daar leek het even of we toch een beetje langs elkaar heen werken. Want hoewel de subsidierelatie met Team Limburg Sport natuurlijk stopt, is het niet zo dat het nu allemaal per direct is opgehouden. En bovendien, topsporters kunnen nog steeds optimaal profiteren van de inzet van de Provincie. We hebben u onlangs een mededeling portefeuillehouder gestuurd hoe wij in de komende tijd denken invulling te geven aan die steunfunctie, met een loket, met bepaalde taken die we wel in het veld neerleggen. Maar daar gaan we geen nieuwe grote organisatie over opzetten. We vonden het juist zo risicovol dat we het van ons af georganiseerd hadden en het onduidelijk werd waar die financieringsstromen heen gingen. Dus we hebben gewoon een nieuwe manier bedacht, maar zorgen er natuurlijk voor dat er niks van de wagen valt, want wij vinden het ook heel erg belangrijk, en dat blijven we zo vinden, dat iedereen in Limburg kan sporten. Dus al die trajecten lopen vervolgens gewoon door en daar bent u over geïnformeerd en dat zullen we ook volhouden. Dan tot slot voorzitter, ten aanzien van de regionale interventieteams. Dat is nu bijvoorbeeld zo'n inzet, die is via een regiodeal gegaan. Wij zijn natuurlijk als Provincie sowieso bezig met de Veiligheidsagenda. Daar past dat in. Ik kan me heel goed voorstellen dat dat straks nog ergens inpast, waar we dan mogelijk aan mee kunnen doen. We hebben daarin echt een aanjagende en stimulerende rol ten aanzien van die regionale aanpak van de ondermijning. In Noord-Limburg is dat dan in de regiodeal terechtgekomen. Er zijn inmiddels ook al 200 acties in uitgevoerd. Het is misschien wel goed om even twee dingen uit elkaar te halen, want de heer Claassen zei: het is toezicht en handhaving. En vervolgens zijn er die regionale interventieteams. Dat zijn echt wel twee verschillende werelden. Mijn lijn van toezicht en handhaving gaat meer over natuur en milieu en dit gaat meer over echte criminaliteit. En daarin zijn we natuurlijk ook met de andere regio's bezig, regio Parkstad is natuurlijk ook bezig met het onderzoeken van een regionale aanpak ondermijning. Die steunen we ook. Daar proberen we in te participeren. We zijn een verbindende partner daarin. En we proberen echt te kijken of dat echt helemaal vormgegeven kan worden en dat loopt vrij aardig. En we zijn natuurlijk met het RIEC vervolgens in gesprek om te kijken of er nog andere regio's zijn die vergelijkbare inzet willen. Dus we zijn met alle regio's eigenlijk aan het kijken: waar kan een regionaal interventieteam een meerwaarde zijn, want we zien dat heel erg belangrijk en zullen dat altijd ondersteunen als wij kunnen. Dat waren eigenlijk de vier onderdelen waarover vragen aan mij waren gericht. O ja, ik heb twee moties. Ja zeker. Heel goed voorzitter, dat u daar even heel kritisch op bent. Eens even kijken, waar heb ik die zo gauw tussen gefrot. Een motie heb ik gezien over de kinderen die uit huis geplaatst zijn, ook van Limburgse ouders. Dat is een op zich heel sympathieke motie, want ik vind inderdaad dat wij ook wel vanuit de Provincie het geluid kunnen laten horen, zeker nu de Ombudsman ook weer heeft

aangegeven dat het heel zorgelijk is om daar een oplossing voor te bedenken. Tegelijkertijd zou ik toch willen vragen om ... Ik kan hem alleen maar oordeel Staten geven of omarmen wanneer dat laatste stukje eruit gaat, want ik kan niet toezeggen dat alle kinderen bij de feestdagen thuis zullen zijn. Want helaas zijn er ook gezinnen die los van die toeslagenellende toch in een situatie zijn gekomen waardoor de kinderen uit huis geplaatst zijn, en om wat voor reden dan ook, waar ik als politicus niks van kan vinden, niet terug kunnen keren. Dus als dat stukje eruit kan. Dat is of ik een scherpe brief wil schrijven richting Den Haag om te zeggen: het zijn ook Limburgse kinderen, en hoe kan het toch zo zijn dat die niet snel naar huis komen? Met dezelfde gedachte van de creatieve oplossingen van de Ombudsman zou ik dat heel graag willen doen.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter, dank u. Dank aan de Gedeputeerde voor de suggestie. Volgens mij moeten we kijken dat u ermee aan de slag kan, want ik kan u onmogelijk met een echt onmogelijke opdracht aan de slag laten gaan. Laten we samen dadelijk even naar de tekst kijken en waarbij we beiden het maximale doen binnen de mogelijkheden die we hebben om dit zo snel mogelijk voor elkaar te hebben.

De voorzitter: Dank u wel.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Prima voorzitter. Dan wil ik eigenlijk heel kort ... Als alleen het woordje zorg dat alle Limburgse gezinnen weer heel van de feestdagen kunnen genieten. Als dat zinnetje eruit kan, ook al zou ik in mijn hart natuurlijk willen. Ik kan daar niet in oordelen. Dat eerste deel is helemaal prima. Daar gaan wij echt op alle manieren die ons gegeven zijn proberen aan te geven dat het ook zeker Limburgse gezinnen en Limburgse kinderen betreft. En tot slot nog een laatste motie die wij ook graag aan het oordeel van uw Staten zouden willen laten, die gaat over uw vergoeding. Ik vind het alleen belangrijk, en daarom wil ik er heel kort iets over zeggen, dat het ook zeker de inzet van dit College is om op alle momenten aan te geven dat wij het zorgelijk vinden hoe het met uw financieringen en met uw tegemoetkomingen is gesteld. Het ligt ook altijd, op ons verzoek, boven aan het stapeltje van iedereen die met dit onderwerp bezig is, want we herkennen de problematiek en vinden ook dat het heel snel moet worden opgepakt. Er ligt een onderzoek. Er ligt van alles. Laat het een keer gebeuren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel Gedeputeerde. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel voorzitter. Ja, ik wil graag beginnen met de vragen van mevrouw Jenneskens, met name over haar zorgen op het gebied van interferentie tussen de grote ambitie die we als Provincie Limburg hebben met de Einstein Telescope, maar ook de opgave die er natuurlijk ligt bij de RES-regio's, en met name in dit geval bij Zuid-Limburg. Dat zijn natuurlijk processen en ambities die we met elkaar hebben vastgesteld. Maar dat zijn processen die soms ook een beetje langs elkaar heen lopen om het maar even zo te zeggen. Daar wringt de schoen een beetje als ik ook let op de brief die de Regio Parkstad natuurlijk ook aan u heeft gestuurd, de regio waarmee collega Van Gaans en ik vorige week een uitgebreid, goed en stevig bestuurlijk overleg hebben gevoerd. Voorzitter, in de Omgevingsvisie die u in oktober 2021 heeft vastgesteld, is ook opgenomen dat die RES-regio's inzichtelijk worden gemaakt, en waar en hoe het beste met behulp van wind en zon duurzame elektriciteit op land kan worden opgewekt. Daar zijn ook een aantal uitsluitingsregio's bepaald. Dat was dus in oktober 2021. En in april jongstleden, dus een klein halfjaar later, heeft het kabinet natuurlijk de Groeifondsaanvraag bevestigd rondom de Einstein Telescope. We hebben uitvoerig gesproken met beide partijen. U heeft ook aangegeven in uw betoog, mevrouw Jenneskens, dat u zegt van: nou oké, dan is het ook zaak dat de Provincie haar instrumentarium gaat inzetten. Dat zullen wij

ook gaan doen en we verwachten dat we nog voor het reces aan kunnen geven hoe wij de Omgevingsverordening gaan inzetten om enerzijds het belang van het windpark in Zuid-Limburg te bezien, en de tegemoetkoming daarin in de opgave van de RES-regio, en aan de andere kant de ambitie, van onze Euregio moet ik zeggen voorzitter, rondom het binnenhalen van de Einstein Telescope. Dus dat even op dat gebied. Ik kom er zo meteen op de vraag van de heer Kuntzelaers even nader op terug. Mevrouw Jenneskens vroeg ook: is MAA een provinciale kerntaak? Toch? Niet? MAA is een autonome beleidsopvatting en geen wettelijke taak. Laat dat helder zijn. En dat het een beleidsopvatting is, dat heeft u feitelijk op 3 juni hier bevestigd. U een beetje met morren heb ik begrepen, maar dat is wel zoals het is. Hoe gaan we de kosten van de luchthaven opnemen in de begroting? Dat is natuurlijk een heel terechte vraag. We zijn natuurlijk sinds 3 juni aan de slag, feitelijk met de opdracht van uw Staten, om het amendement uit te voeren. We zijn er ook druk mee bezig om het scenario dat daarbij hoort in kaart te brengen en we zullen daar zo snel mogelijk als het kan bij u op terugkomen. We hebben in ieder geval afgesproken dat we aan eind van het jaar het er met elkaar over gaan hebben en mochten we eerder iets weten, dan laten we dat uiteraard aan uw Staten weten voorzitter. Dat geldt ook voor de risico's. En in het debat over MAA hebben we natuurlijk al vrij uitvoerig stilgestaan bij alle risico's. Die zijn wat dat betreft met de keuze van het amendement natuurlijk niet veranderd en niet van tafel, maar daar gaan we het zeker bij de eindweging met elkaar over hebben. En verder, dat hebben we ook verhandeld in het MAA-debat, is er natuurlijk een lopende aanbesteding rondom de baanrenovatie. De heer Van Caldenberg heeft daar toen ook terecht over gevraagd, ook op aandringen van de heer ... dat we in de Nota van Inlichtingen ook een paragraaf opnemen dat op het moment dat uw Staten in december zouden besluiten niet verder te gaan met de luchthaven aan de hand van de uitkomst van de businesscase, dan ook die aanbesteding stopgezet kan worden c.q. de uitvoering daarvan. Dus daar hebben we goede afspraken met elkaar over gemaakt. Dat zit nu in het pad van de uitwerking van die businesscase en we komen daar zo snel als het kan bij uw Staten op terug voorzitter. Dan even het punt ... Ik wacht even voorzitter.

De voorzitter: Dat levert toch nog een vraag op. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, we wilden niet het debat rondom MAA opnieuw gaan doen, maar wat wij ons afvragen is: aan dit besluit zitten nogal wat financiële consequenties en risico's vast. De vraag was: hoe gaat u dat nu meewegen in die begroting, in de hele systematiek?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja voorzitter, dat zat besloten in het antwoord dat we nu bezig zijn om de opdracht van uw Staten goed inzichtelijk te maken. Daar hoort ook bij het uitwerken van een businesscase. Daar zijn we niet alleen partij in zoals u weet. Daar is ook een private partij onderdeel van. Daar bespreken we natuurlijk ook een deel van de risico's mee, want als je het natuurlijk hebt over het verder doorontwikkelen van een businesscase, en het verzoek c.q. de opdracht van de Staten was om daar ook een andere partij bij te betrekken, dan zou dat ook uiteindelijk iets kunnen betekenen voor de risico's, ook financiële risico's. Dus dat zijn we met elkaar in kaart aan het brengen. En in de loop, hoop ik voorzitter, na het reces, als we dat proces goed handen en voeten hebben gegeven, hebben we daar ook een duidelijk beeld bij. Uiteraard kennen we de risico's zoals we die besproken hebben in het MAA-debat. Dat is gewoon vanuit de vier scenario's zoals die waren vastgelegd in dat document. Wij zullen dan gewoon de hele lading aan risico's en op -en aanmerkingen die u er ook allemaal over gemaakt heeft meenemen in dat proces van het uitwerken van die businesscase.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, dan even gewoon volgens de techniek van de begroting. Ik ben geen financieel expert maar ik hoop dat ik deze goed heb begrepen. Begrijp ik dan goed dat bij de

investering in MAA uiteindelijk net zoals normaal als wij een investering doen met enige risico's, dat risico ten koste gaat van beleidsintensiveringsmiddelen, van welke? Hoe gaat dit eruitzien?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nee voorzitter, we zien dit als een separaat traject als ik het zo mag zeggen, want er zijn op dit moment nog geen beleidsintensiveringsmiddelen gekoppeld aan MAA. Wat wij nu zien is, wij hebben een opdracht gekregen van uw Staten. Die gaan we uitwerken. Nou, het vaststellen van een begroting zou een moment kunnen zijn dat we de uitkomst van de businesscase kunnen wegen. Dat weet ik op dit moment niet. We gaan zo snel als mogelijk. En we snappen ook heel goed dat u daar waarde aan hecht om dat wel in de begroting te kunnen wegen, dus we gaan proberen om daar met alle snelheid, maar ook zorgvuldigheid, aan te kunnen werken. Ik snap uw vraag heel goed. Dat moet je ook kunnen doorvertalen in de begroting van nu en in de toekomst. Dus we werken daarnaartoe. Uw opdracht die u ons als Staten heeft meegegeven is helder. En ik hecht er heel erg veel belang aan voorzitter, om ook aan mevrouw Jenneskens mee te geven dat ik haar vraag heel goed begrijp, en dat het ook onze inzet en ambitie is om dat ook zo goed als mogelijk te vertalen naar consequenties op de meerjarige termijn. Dan kunt u dat uiteindelijk hopelijk bij de begroting wegen.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel voorzitter. Ik was bij mevrouw Palmen uitgekomen, want die had inderdaad een vraag gesteld over de arbeidsmarkt. Dat ging met name ook over kwetsbare groepen in de arbeidsmarkt, ook de 55-plus categorie, als ik dat zo mag zeggen. Gelukkig heb ik, volgens mij was het vandaag of gisteren, gezien dat de arbeidsmarkt ook deze doelgroep begint te herkennen. Dus je ziet dat de situatie op de arbeidsmarkt zodanig is voorzitter, dat ook die 55-plussers, gelukkig zou ik zeggen, beter in beeld kunnen komen. Er ligt niet echt een wettelijke taak bij ons. Maar we zijn wel met een aantal instrumenten, die heeft u ook in het arbeidsmarktbeleid vastgesteld, bezig om ervoor te zorgen dat, met een instrument als Leo Loopbaan bijvoorbeeld, een leven lang leren en doorontwikkelen, mensen natuurlijk op een latere leeftijd, als ik dat zo mag zeggen voorzitter, dat is bij mij over vijf jaar, toch in staat zijn om aantrekkelijk te blijven voor die arbeidsmarkt. Daar zul je natuurlijk als doelgroep ook zelf in moeten investeren, maar we denken ook dat het heel verstandig is geweest dat u als Staten destijds ook heeft gekozen voor het arbeidsmarktbeleid waar een Leo Loopbaan een plek in heeft gekregen, die daarmee ook onder andere deze doelgroep kan ondersteunen. Daarnaast, dat is altijd een beetje flauw om te zeggen dat het geen wettelijke taak is, gelet op de discussie rondom MAA, dat moet niet de excuustruus worden van de dag, maar het behoort echt tot de arbeidsmarktregio's om daar ook heel actief in mee te doen, en overigens zijn die aangesloten bij Leo Loopbaan. Dus u doet al, als ik het zo mag zeggen, als Staten een behoorlijke bijdrage om ervoor te zorgen dat deze groep minder kwetsbaar wordt. Maar ik hoor heel goed wat u zegt. Ik deel uw zorgen ook. Maar gelukkig, en nogmaals, dat zou kunnen zijn vanwege de huidige situatie op de arbeidsmarkt, zie je dat de doelgroep nu wel aangesproken wordt daar waar het gaat om vacatures voorzitter. De heer Franssen stelde nog een vraag over de verduurzaming van Chemelot. Hoe staat het er nu mee? Nou voorzitter, de totale emissie en broeikasgassen van Chemelot is in 2021 met 7% afgenomen. En wat betreft dat percentage, want 7% zou weinig kunnen lijken, bevindt het zich wel in de top van de industriële klussers in Europa. Dat is dus een prestatie van formaat, maar prijs de dag niet voordat de avond gevallen is. Dus ze blijven inzetten op een verdere reductie. Ze hebben ook duidelijk minder overlast veroorzaakt voor de omgeving. En waren gelukkig geen GRIP-situaties. Dat is ook belangrijk om even met elkaar te delen. En bij de Milieuklachtenlijn kwamen 18% minder aan Chemelot toe te wijzen externe, geverifieerde klachten binnen in vergelijking met 2020. Dat is de laagste stand in vijf jaar. Dus men is goed op koers zou ik durven zeggen

mijnheer Franssen. Dan de heer Kuntzelaers, die vroeg het College nog over de situatie bij VDL Nedcar. Kunt u ons daar een update over geven? Ik vind dat hij daar hele valide punten bij heeft, ook gelet op de investering die er natuurlijk noodzakelijk is, uiteindelijk ook voor de infrastructuur. Ik kan de heer Kuntzelaers, maar ook uw Staten, in ieder geval op dit moment er niet nader over informeren. Maar we weten wel met elkaar dat we 8 juli aanstaande, volgende week vrijdag om 10:00 uur, in een besloten commissie FEB VDL Nedcar hebben uitgenodigd om de laatste stand van zaken met ons te delen. Volgens mij is dat ook het goede moment om met VDL Nedcar het gesprek te voeren. De hoofdirectie van VDL Nedcar zal daarbij aanwezig zijn. De vraag van de heer Kuntzelaers, ook een beetje een verlengde denk ik van de opmerking van mevrouw Jenneskens, van: Hoe zit het nou met die RES-doelen versus de Einstein Telescope? Hoe gaan we doelen halen zonder de Einstein Telescope als zodanig in gevaar te brengen? Nogmaals, we zijn goed in gesprek met de regio. We hebben daar nog geen finaal besluit over genomen als College over hoe het instrumentarium wat tot onze beschikking staat in te zetten. Maar het totale RES 1.0 bod van Zuid-Limburg is 1.3 terawattuur, en slechts 0.17 terawattuur is echt voorzien als wind op land. Dat geeft even de verhouding aan. Binnen die bandbreedte zullen we ook echt met elkaar het gesprek moeten voeren als het gaat over ambities van de regio versus belangen van een Einstein Telescope. En, zoals ik al zojuist bij mevrouw Jenneskens aangaf, dat zijn processen die langs elkaar heen hebben gelopen, maar wel is nu het moment aangebroken dat we daar als Provincie een standpunt over moeten innemen. Voorzitter, dan ben ik gekomen bij twee moties. Allereerst een motie van Forum voor Democratie: schaakles op de basisschool. Ik weet dat mijnheer Driessen daar een grote sympathie voor heeft, mijn collega Gabriëls weet ik ook, en ik vind hem zelf ook sympathiek. Ik ben geen schaker. Maar het is, voorzitter, niet de rol of de taak van de Provincie om het basisonderwijs in Limburg te wijzen op of aan te sturen op het curriculum vitae. Dat gaat echt via het ministerie van OCW. Dus we hebben als Provincie daar geen taak en geen rol in. Dat vind ik op zich jammer, want ik vind het een heel sympathiek voorstel. Dus om die technische reden moeten we dat ontraden. Dan de motie van de Partij voor de Dieren over de second opinion voor de businesscase voor MAA. Ik zou willen vragen om die motie aan te houden via u voorzitter. De reden is: wij als College hebben geen enkel bezwaar voor een second opinion op ons deel van de businesscase, maar we weten ook dat hier nog een andere partij bij betrokken is. Die hebben we niet kunnen spreken hierover. Dat is een private partij, dus ook zij zullen uiteindelijk daarin moeten meegaan om die motie uitvoerbaar te houden. Als dat niet zo is om welke reden dan ook, dat weet ik niet, we hebben niet met ze kunnen overleggen, dan zou die motie uiteindelijk onuitvoerbaar blijken, mocht die wel door uw Staten worden aangenomen. Dus dat is even de technische opmerking die ik daarbij wil maken, met het verzoek aan de fractie van de Partij voor de Dieren om de motie aan te houden, wellicht tot wij nader overleg hebben kunnen voeren. Wij spreken de partij binnenkort.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Maar dan kunt u vast wel een goede toezegging doen.

Gedeputeerde Satijn: Nou voorzitter, ik ben zeer bereid de Partij voor de Dieren tegemoet te komen daar waar het gaat om het gesprek wat wij binnenkort hebben met de andere partijen om dit gewoon aan hen voor te stellen, te kijken hoe hun reactie is, en dat ik even bij u laat weten hoe men erin zit. Wat ons betreft is dat geen enkel probleem om een second opinion toe te staan. Maar nogmaals, we kunnen niet voor een private partij spreken. **Dus ik zeg het toe dat we dat aan de orde stellen, en het antwoord, daar zal ik bij u op terugkomen.**

De voorzitter: Ik wacht even of dat voldoende beantwoord is.

Gedeputeerde Satijn: Dan doet de Gedeputeerde dat ook.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja voorzitter, om even die toezegging compleet te maken. Dat is een second opinion inclusief een risicoanalyse en een gevoeligheidsanalyse zoals in het middelste dictum streepje. Ja, ik hoor u niet. U neemt dat gedeelte over?

De voorzitter: Ja knikken, dat hoor je niet door de microfoon. Daar heeft u gelijk in mevrouw Plusquin. De Gedeputeerde knikt.

Gedeputeerde Satijn: De Gedeputeerde knikt.

De voorzitter: U heeft het goed gezien.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Wordt dat genoteerd als een toezegging dan als hij knikt?

De voorzitter: Ja.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja? Ok.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter, met alle respect ik ga het even als een vraag formuleren: Vindt u het niet bijzonder, om mij licht uit te drukken, dat net als wij Staten bij meerderheid een besluit hebben genomen dat we gaan toewerken naar een businesscase, om nu al een toezegging te doen dat we gaan kijken of we een second opinion kunnen maken om een stuk dat we nog niet eens hebben gehad, waar we misschien nog niet eens in zijn opgestart? Dat kan toch niet?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, ik heb gelezen dat er bereidheid is om dat te doen. Dus we kunnen nu inderdaad niet een second opinion doen voor wat er nog niet is, want ook wij kennen de businesscase nog niet. Maar voorzitter, dat hebben we ook gedaan in het eerdere proces, uit zorgvuldigheid ook. Als er een behoefte is bij de Staten om dit nog een keer te laten bekijken, daar hebben wij niks in te verbergen.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter, ik vind het bijzonder. Wij hebben als Staten bij meerderheid een besluit genomen. Dat is een besluit dat het College moet uitvoeren. Het is ontzettend vreemd om voor een besluit dat nog in uitvoering moet komen, al toe te zeggen dat je bereid bent om daar een second opinion op te laten plaatsvinden terwijl er nog niet eens een stuk is. Dat gaat echt nergens over. Wat is nu het vertrouwen dat u stelt in de businesscase, in de organisatie, in de meerderheid van de Staten die hier heeft gekozen voor het openhouden van het vliegveld, door deze toezegging te doen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, ik heb daar alle vertrouwen in, en het feit dat ik er ook alle vertrouwen in heb zou ook kunnen beargumenteren dat ik daarom ook niet bereid ben om een second opinion te laten uitvoeren. Maar als dat uw vraag is voorzitter, kunnen we net zo goed vragen om de motie gewoon in stemming te brengen en dan is het aan uw Staten om daar iets van te vinden.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, het was net mijn vraag: breng gewoon de motie in stemming en dan zien we wel.

De voorzitter: Volgens mij gaat mevrouw Plusquin er zelf over of ze de motie in stemming wil brengen of aanhouden.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja precies, wij accepteren die toezegging. We trekken de motie in.

De heer Nijskens (VVD): Wij accepteren de toezegging niet.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Inderdaad, dan willen we die motie gewoon wel in stemming hebben. Anders schrijven we zelf een motie, waardoor we de boel weer intrekken. Dus het is aan de Gedeputeerde om te zeggen: ik was wat voorbarig met dit verhaal. Anders maken we een motie dat dat verhaal dat net werd toegezegd, weer ingetrokken wordt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nou voorzitter, nogmaals, ik wil hier niet de oorzaak zijn voor het beeld dat wij geen vertrouwen zouden hebben in de opdracht die aan ons gegeven is. De reden waarom ik met de Partij voor de Dieren in die zin wil meegaan is dat ik geen enkele behoefte heb aan terughoudendheid over een opdracht die we krijgen van uw Staten. Die staat altijd voor een second of third opinion of een opinie van uw Staten. Dat is wat ons betreft helder, dus we zijn 100% overtuigd van de opdracht die we hebben gekregen van de Staten, dat die ook uitvoerbaar is. Dat heb ik ook in het MAA-debat gezegd. Dus is absoluut niet mijn behoefte om daar een onduidelijkheid over te laten ontstaan. Ik vind het ook wat flauw om een toezegging in te trekken. Volgens mij weten we heel goed met elkaar waar we het hier over hebben. Dus ja voorzitter, ik weet het even technisch niet, ben ik heel eerlijk in, hoe ik dit kan oplossen om een toezegging in te trekken of de Staten alsnog over de motie te laten stemmen.

De voorzitter: Zolang de motie niet is ingetrokken, wordt er uiteindelijk over gestemd als de meerderheid van de Staten dat wil. Dus helpt aanhouden niet, dan moet u hem intrekken. Als u hem intrekt, is er geen motie meer. Dan staat het aan overige Statenleden open om alsnog een motie met dezelfde strekking in te dienen. Dit is het technische deel.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, wij hadden de toezegging. We waarderen een toezegging.

De voorzitter: Een ogenblik mevrouw Plusquin. Dat is even hoe het technisch zit en over de inhoud ga ik uiteraard niet. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Wij waarderen de toezegging van de Gedeputeerde en zijn standvastigheid hierin, namens de hele fractie van de Partij voor de Dieren, dank u wel daarvoor. Wij trekken de motie in.

De voorzitter: Dank u wel. Gedeputeerde gaat u verder. Of was u klaar met de beantwoording? U was klaar, dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Gabriëls. Ga uw gang. Mag ik de zaal vriendelijk vragen om het overleg niet in de zaal te doen maar buiten de zaal. Dan kan de Gedeputeerde beginnen met zijn antwoording. Daarvoor is er nog een vraag over een punt van orde. Ga uw gang.

De heer Claassen (PVV): Voorzitter: Ik vraag tien minuten schorsing.

Voorzitter: De vergadering is voor tien minuten geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u vriendelijk verzoeken uw plaatsen in te gaan nemen. Ik wil graag de vergadering heropenen. En dat doe ik nu: de vergadering is heropend. Ik geef het woord aan Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, dank u wel en die is net bekomen van een aantal momenten waarvan hij had gehoopt dat hij de tijd tien minuten terug had kunnen zetten, maar dat kunnen we niet. Wel even helder naar elkaar. Er is in het MAA-debat een heel duidelijke opdracht gekomen vanuit de Staten en die gaan we ook uitvoeren. Dat heb ik zojuist ook gezegd. Dat gaan we ook met volle overtuiging doen, even voor de zorgvuldigheid. Er is een motie ingediend door de Partij voor de Dieren die een second opinion feitelijk vraagt op die businesscase. En ik heb gezegd dat we er op zich niet op tegen zijn als uw Staten, op het moment dat die er ligt, er nog eens een keer goed naar laten kijken. Ik merk ook dat de meerderheid van deze Staten die toezegging te ver vindt gaan. Ik heb dat ook gevoeld. Ik denk ook dat het politiek zo is dat we moeten erkennen dat die meerderheid er is. Dan vind ik ook dat ik dan in de arena moet stappen en zeggen dat ik dat in die zin niet goed heb ingeschat. Dat betekent dat ik die toezegging moet intrekken tot de businesscase er ligt en dan kunnen we het er met elkaar over hebben zoals we het erover moeten hebben. Dan ligt die businesscase op tafel en dan is het dan aan uw Staten om te besluiten wat er dan mee moet gebeuren. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik moet wel constateren dat het aanleiding was om de motie in te trekken. Technisch betekent dat dus dat er geen motie ligt, waar ook niet over gestemd kan worden. Maar het debat is nog gaande, dus er kan tijdens het debat nog altijd een motie ingediend worden indien u dat op dit moment verstandig vindt. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Nou de Partij voor de Dieren betreurt het natuurlijk dat, als er een beetje teruggeblazen wordt, de Gedeputeerde dan terug in het hokje kruipt, zeg maar. Maar goed, we dienen de motie opnieuw in en we houden hem dan aan. En dan kunt u alsnog laten zien of u het belangrijk vindt.

De voorzitter: Dan is de motie bij dezen opnieuw ingediend en vervolgens aangehouden. En de toezegging is van tafel. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Gabriëls.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, dank u wel voorzitter. Dan begin ik bij de beantwoording van de vragen van het CDA. Mevrouw Werrij vroeg hoe wordt toegezien op de toegankelijkheid van natuurgebieden. Wij zijn het eens dat natuurgebieden publieke waarde vertegenwoordigen en toegankelijk zouden moeten zijn. Dat is gewaarborgd in de subsidie. In de beheersubsidie zit een waarborging dat de natuurgebieden open moeten zijn tussen zonsopkomst en zonsondergang. Dus dat is een voorwaarde in die beheersubsidie.

Dan een wat ingewikkelder vraag met toezeggingvraag. We hebben SpUk- en Natura 2000-gelden. De SpUk-gelden om een kwaliteitsslag te maken om Natura 2000-gebieden op orde te krijgen. Dat zorgt voor een hoger natuurdoeltype met dus ook een hogere beheersvergoeding die niet direct uitgekeerd is door het Rijk, maar die wij dus zelf wel in onze beheersgelden en in de begroting opnemen. U vraagt om een toezegging om, **als er dan gelden die daar wel in voorzien in het huidige beleid van het Rijk, om die dan af te trekken, of dat die gewoon bij de algemene middelen kunnen vervallen. Dat kan ik toezeggen.** Maar in de praktijk is het zo dat heel veel van die gelden, die extra van het Rijk komen, toezien op een extra taak, dus extra toezicht of extra voor landschapselementen of iets extra's. En dan kan het niet. Dus als het voorziet in de huidige zaken die nu te laag zijn ingeschaald door het Rijk dan kan het wel. **Dan kan ik dat dus deels toezeggen.** Dus als het om een extra taak gaat niet. Vaak is dat zo, hè. Het zijn SpUk's: specifieke uitkeringen. Maar als het gaat om de huidige taak en daar komt geld voor, dan kan dat, want dan hadden wij dat niet in te hoeven zetten. Dus dat kan.

Dan stelt LOKAAL-LIMBURG nog een vraag over taal. Dan wil ik eerst even refereren aan een vraag die mevrouw Absil in de Commissie Cultuur & Samenleving heeft gesteld over de notitie van het 'Hoes veur 't Limburgs'. De heer Franssen van LOKAAL-LIMBURG stelt dat wij geen structurele middelen voor taal hebben. Dat hebben we wel. We subsidiëren de Road veur 't Limburgs en Veldeke structureel en we hebben ook bij het Huis voor de Kunsten enkele fte's en een taalmedewerker die structureel in de begroting zitten. Wat niet structureel in de begroting zit, zijn de twee keer € 95.000 voor initiatieven. Die zitten niet structureel in de begroting. Dus wij hebben wel structurele middelen. En afgelopen dinsdag hebben wij, omdat mevrouw Absil vroeg om daar als College een besluit over te nemen, besloten om van de notitie van het 'Hoes veur 't Limburgs' € 75.000 voor een educatieve medewerker toe te zeggen. Dus als het goed is heeft u daar ook een mededeling portefeuillehouder over ontvangen. Dat naar aanleiding van die vraag.

En dan stelt LOKAAL-LIMBURG ook nog dat de Commissie Cultuur & Samenleving dan in het dialect, of in onze regionale taal, gevolgd zou moeten worden. Daarvan hebben wij bij BZK en de landsadvocaat namens de commissaris en namens de gouverneur onderzocht dat dat niet kan. Dus wij ontraden die motie.

Dan vraagt LOKAAL-LIMBURG ook nog iets over de bever. Dat hebben we toch al drie of vier keer geagendeerd. In onze bevervisie en ook in het fauna beheerplan staat voldoende om, ook als er hoogwaterrisico's zijn, de bever te bestrijden en weg te jagen. Er is dus voldoende ruimte om in te grijpen wanneer het onveiligheid betreft.

Dan gaan we naar de twee moties van de Partij voor de Dieren.

De voorzitter: Ogenblikje Gedeputeerde. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ik waardeer het antwoord dat u gaf: voldoende mogelijkheden. Zijn die voldoende mogelijkheden preventief? Want we zagen bij het probleem bij wateroverlast en waar inwoners mee geconfronteerd werden dat achteraf bleek dat er niet voldoende preventief was geacteerd. Kunt u dan nu toezeggen dat, na de beantwoording die u nu geeft, er preventief gekeken wordt dat er geen problemen meer komen door de bever en dat de inwoners daardoor niet meer geconfronteerd worden door wateroverlast?

Gedeputeerde Gabriëls: Nee, ik kan dat niet toezeggen. We doen dat al. Het staat in onze bevervisie dat er voldoende mogelijkheden zijn om op plekken waar het gevaar oplevert, bijvoorbeeld bij dammen of bij dijken. Dan zijn er voldoende mogelijkheden om de bever daar te verwijderen. Dus dat zeg ik niet toe.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dat betreur ik, voorzitter.

Gedeputeerde Gabriëls: Dat kan.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): En weet u waarom? Omdat uit onderzoek gewoon bleek bij de laatste wateroverlast die we gehad hebben, dat er daardoor wel problemen zijn ontstaan. Dus het zou toch heel goed zijn als dat u, ondanks dat die mogelijkheden er zijn, wel nu de hand uitsteekt of eventueel gaat toezeggen dat u daar beter op gaat letten. Want in feite zegt u nu indirect dat u het zo laat.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Nogmaals: er zijn voldoende, ook preventief, mogelijkheden om de bever in veiligheidssituaties of waar deze voor onveilige situaties zorgt, te verwijderen. Dus ook als het hoogwater is preventief in te grijpen. Dus dat wil ik heel graag toezeggen, maar we doen het al. Dan krijgen we een semantische discussie over of het wel of niet mag. Het mag al. Dus ook in het geval van hoogwater mag het Waterschap voor veiligheid tijdig beverdammen en bevers verwijderen als het tot onveilige situaties leidt. Dus ik weet niet wat ik nog meer zou moeten zeggen om het punt dat u wilt maken te bevestigen of te ontkrachten. Ik weet het niet.

De voorzitter: Tot slot de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel, voorzitter. Nou, het is een bezorgdheid, voorzitter. Ik waardeer het bij de tweede vraag die ik stelde en het antwoord daarop deed u de verdieping en maakte u duidelijk dat het kan. Dus mijn zorgen zijn daardoor een stuk weggenomen. Ik hoop wel dat het uw alertheid blijft behouden.

De voorzitter: Een helder statement, dank u wel.

Gedeputeerde Gabriëls: De bever is het meest geagendeerde onderwerp van RLN, dus ik kan wel aangeven dat die alertheid blijft.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, voorzitter. De Gedeputeerde staat ook wel bekend als een dierenvriend, iemand die van natuur houdt. En mijn vraag aan de Gedeputeerde is: hoe noem je een otter die het koud heeft?

De voorzitter: Het begint op een quiz te lijken.

De heer Claassen (PVV): Een bever.

De voorzitter: Dank u wel voor dit intermezzo. Gaat u verder met uw beantwoording.

Gedeputeerde Gabriëls: Ik moest even nadenken. Ik dacht: heeft dat nou betrekking op mijn antwoord of heb ik iets niet goed gedaan of...

De voorzitter: Ik zou u adviseren gewoon met de beantwoording verder te gaan en geen toezegging te doen.

Gedeputeerde Gabriëls: Zeer alert. Nee ik doe nergens meer toezeggingen over.

Dan gaan we over naar de twee moties van de Partij voor de Dieren. Eentje gaat over graften en de slechte staat van de Limburgse graften. Toevallig heb ik afgelopen week een overleg gehad met de heer Dirkmaat die een graftenonderzoek had gepresenteerd samen met het Waterschap en heel veel andere partners. Die vroegen om een specifiek graftenberaad, omdat graften typisch Limburgse landschapselementen zijn die zowel voor biodiversiteit als voor water (tegen overstromingen) een belangrijke functie vervullen en ook horen bij het Limburgse landschap. En trouwens ook wel bij de stuwwallen in Nijmegen ook nog voorkomen, maar vooral bij het Limburgse landschap. Er komt een graftenberaad. Het is net als met landschap dat het van iedereen en van niemand is, dus je moet heel veel partners: agrariërs, gemeenten, landeigenaren, mobiliseren om goed met die graften om te gaan. Dat is enerzijds: het beschermen daarvan. Anderzijds heb je het stimuleren van nieuwe aanplant/het opnieuw aanplanten van graften. Dat is natuurlijk heel belangrijk om dat te gaan bekijken. Waarom? Ook in het kader van de hele overstromingsituatie en het water is dat belangrijk. We hebben regelingen voor landschapselementenaanplant waaronder graften. We hebben ook een quick win bij het Rijk neergelegd in het kader van stikstof en daar zitten ook landschapselementen bij en verbindingzones en dergelijke. Dus er zijn regelingen om graften aan te planten. En we zijn bezig om te kijken hoe we ook de bestaande landschapselementen het beste kunnen beschermen. En dan heb je nog het beheer van de landschapselementen en daarvan heeft u een notitie gekregen dat wij een nieuwe IKL krijgen, alleen dan bij een bestaande organisatie. Daar zijn we mee bezig en daarmee kan het beheer heel goed vormgegeven worden. Dus ja, het is 'oordeel Staten', maar volgens mij doen wij alles wat hier staat.

Dan de tweede motie die de Partij voor de Dieren heeft ingediend. Het is mij niet helemaal duidelijk wat er precies bedoeld wordt, maar het gaat in ieder geval over het behoud van bomen. Er komt een natuurprogramma. Daar heeft u ook als Staten over gesproken. U heeft een werksessie gehad. In dat natuurprogramma komt ook de bossenstrategie naar voren. En daar nemen wij ook het beschermen van bommen en bossen in mee. Want je kunt enerzijds niet alleen maar bomen aanplanten en aan de andere kant, laten we zeggen, de bestaande bossen niet beschermen. Dus het gaat over de kwaliteit van bossen, de kwaliteit van bomen, inheemse bomen. Wij willen vragen om die motie aan te houden zodat wij in het natuurprogramma en de bossenstrategie dat kunnen uitwerken en dat u dan daar op los gaat of op reageert. Maar voor nu is het advies dus om de motie aan te houden.

Dan de boerenvlag hijsen: die zouden wij ook willen ontraden. Waarom? Omdat we denken dat het goed is om te de-escaleren en om gewoon datgene wat we nu in Limburg, denk ik, goed doen, openstaan voor alle opmerkingen, gesprekken, verdriet, emotie met betrekking tot wat er allemaal gebeurd is, niet te koppelen aan deze vlag. Dus wij ontraden deze motie. Je zou een vergelijking kunnen maken met andere vlaggen die gehesen kunnen worden, maar we doen het niet.

De voorzitter: Dank u wel. Dan was u door de beantwoording heen?

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, dan was ik door de beantwoording heen.

De voorzitter: Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Roefs.

Gedeputeerde Roefs: Ja, dank u wel voorzitter. Ik begin met antwoord op de vragen van mevrouw Werrij van het CDA. Er was gevraagd hoe wij, vanwege schaarste op het net, lokale energieopslag kunnen versnellen. Ik heb daar een paar antwoorden op. In RES-verband worden informatiebijeenkomsten georganiseerd. Dat wordt gedaan voor raden en voor Staten en dan gaat het over transportschaarste, over energie, over opslag en conversie naar waterstof. Want het is natuurlijk ook een zeer ingewikkelde materie aan het worden. Wij ondersteunen projecten financieel. Dat gaat dan via het Europese OPZuid-programma en een provinciale cofinanciering. Dat staat ook in een mededeling portefeuillehouder van 10 mei. Samen met gemeenten, met allerlei initiatiefnemers,

netbeheerders en het Rijk en in het kader van een opdracht van de speciale coördinator transportschaarste verkennen wij wat opslag kan betekenen. En dan met name natuurlijk voor het ontlasten van het elektriciteitsnet in Limburg. En natuurlijk zetten wij ook lobby-acties in op aanpassing van de wetgeving dat inpassing van energieopslag makkelijker en financieel aantrekkelijker zal maken. Ik denk dat we alle mogelijkheden gaan benutten om ook in Den Haag mensen wakker te schudden dat er iets moet gebeuren.

De voorzitter: Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Kunt u misschien een indicatie geven van wanneer we resultaten van die verkenning kunnen verwachten? Is dat op korte termijn? Moeten we denken aan het derde kwartaal? Lukt dat?

Gedeputeerde Roefs: Ik ga ervan uit dat, zo snel wij weer nieuwe informatie hebben, u op de hoogte gebracht wordt. Er gebeurt gewoon heel veel. U heeft pas een mededeling portefeuillehouder gehad. We weten natuurlijk allemaal dat u zeer geïnteresseerd bent in dit onderwerp en dat het ook nogal een kwestie is. Dus ik ga er echt vanuit, **ik zal dat toezeggen, dat zo snel mogelijk, als er weer informatie te vertellen is, dat wij dat zullen doen.** Ik denk dat ik dat toe kan zeggen. Ik kijk even rond. Het is niet mijn portefeuille, dus. Ja, dat lijkt mij heel logisch.

De voorzitter: Maar u spreekt namens het College en dus met een mond. U heeft een toezegging binnen.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Ja, voorzitter, dat is fijn om te horen. Kunnen wij ook nog afspreken dat, stel dat het langer duurt dan september, ik ga daar niet van uit, maar als dat zo is dat het College ons dan in ieder geval op de hoogte stelt van het feit dat er nog geen ontwikkelingen zijn hoe dan ook, maar dat we wel periodiek kunnen monitoren hoe het nu zit, hoe het nu loopt en dat we dat gewoon met zijn allen in de gaten kunnen houden.

Gedeputeerde Roefs: Ja, dat lijkt me een hele goede mogelijkheid om dat te doen **en dat gaan we ook doen.**

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, het gaat nu over opslag maar er zijn natuurlijk ook andere oplossingen. Ik weet niet in hoeverre die meegenomen worden. Dat is bijvoorbeeld het afvlakken van de leveringspiek van met name zonneparken. Stel je hebt tien megawatt zonnepark liggen en als je dat afblokt naar vijf megawatt dan krijg je een veel bredere leverantie. En nou net in de pieklevering heeft iedereen zonne-energie en dan is die veel minder nodig en dan kun je als netbeheerder veel meer capaciteit uitgeven. En uiteraard zal een zonneparkbeheerder dat niet gratis doen, maar dat is een stuk van onderzoek. Als je tien megawatt aansluit, heb je daar uiteindelijk ook nog weer een veiligheidsmarge bovenop. En dat is eigenlijk heel zonde, omdat die maar een paar uur per dag en ook nog maar een paar dagen per jaar echt nodig is.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Ja, voorzitter, ik denk dat het een hele goede suggestie is en dat het ook heel goed is dat die meegenomen wordt, ook in het contact met de speciale coördinator transportschaarste.

Er was ook nog een vraag van het CDA over tijdelijke wijken en nieuwe woonconcepten en of wij als College bereid zijn om actief op te treden in de aanpak van schaarste op de woningmarkt en specifiek omtrent arbeidsmigranten. Het is natuurlijk zo dat schaarste op de woningmarkt in Limburg vooral een kwalitatieve schaarste is. Daar hebben we het natuurlijk al vaker over gehad. Er zijn eigenlijk onvoldoende woningen die voldoen aan de kwalitatieve vraag van alle Limburgers. En dat gaat dan over ingezetenen, maar natuurlijk ook over nieuwkomers. Kijk, wij hebben natuurlijk een Limburgse agenda Wonen. Die loopt tot 2023. We hebben het kader Kwaliteit Limburgse centra en we hebben ook de recent door het Rijk gepubliceerde nationale woon- en bouwagenda met de enorme ambities daarin van minister Hugo de Jonge. Op allerlei mogelijke manieren kijken we naar het bieden van oplossingen voor die situatie op de woningmarkt. We hebben heel veel specifieke aandacht voor huisvesting van specifieke doelgroepen waaronder internationale werknemers. In al onze overleggen met gemeenten kijken we ook echt of er mogelijkheden zijn, of er nog vrij liggende terreinen zijn voor flexwoningen enzovoort, enzovoort. Binnen de stimuleringsregeling Wonen hebben we ook al een aantal huisvestingsinitiatieven mogelijk gemaakt, onder andere in vrijkomende agrarische gebouwen. Dus het kan. Wij kunnen meedenken en aanjagen. Als Provincie Limburg zitten we in een stuurgroep Internationale werknemers met regio's Noord, Midden en Zuid-Limburg en met bestuurders van ondernemend Limburg. Dan praat je dus over de LWV, de LLTB en het mkb. Daar werken we aan een aantal actiepunten. Die actiepunten staan ook benoemd in de visie Internationale werknemers. Dat is door de LWV, of door deze hele club, gemaakt. We hebben inmiddels ook een kennisambassadeur Internationale werknemers die ook voor ons aan de slag is om snelle oplossingen te vinden. Dan is er nog gevraagd naar de stand van zaken van de afwikkeling van de waterschade. Wij hebben eigenlijk onlangs, en daar wil ik maar gewoon naar verwijzen, een mededeling portefeuillehouder over de stand rondom die waterschade uitgebracht. Over de omzetting wordt op dit moment nog hard gesproken en daar krijgt u binnenkort een mededeling over.

Dan ga ik naar een vraag van D66. De vraag was: Wat bedoelt u met de energietransitie op kruissnelheid? Ja, toen we dat schreven, wisten we nog niet wat we nu weten. Dus toen leek het alsof het goed ging. Ja, nu hebben we achterstanden opgelopen. Ik zeg daar verder maar even niks meer over, maar het is overduidelijk dat het even niet meezit.

Dan gaan we naar de vraag van LOKAAL-LIMBURG. Het verbaast mij niet dat het gaat over afstandsnormen. Nu hebben we het daar natuurlijk al heel erg vaak over gehad. Ik wil nog even proberen kort op een rij te zetten hoe het ervoor staat. Dat hebben we ook gedaan in de beantwoording van de schriftelijke vragenronde. Daar hebben we gesproken over de uitspraak van de Raad van State over de windturbines in het bestemmingsplan Delfzijl-Zuid, want dat is dan waar het eigenlijk om draait. Er zijn vier situaties te onderscheiden: of het zijn projecten die nog aan het begin staan van de planontwikkeling, of er zijn projecten waarvan de procedure voor een vergunning en/of het bestemmingsplan nog lopende is, of er zijn projecten die zijn vergund maar nog niet onherroepelijk en er zijn projecten die onherroepelijk zijn. Voor de eerste categorie geldt dat het Rijk nieuwe algemene milieuregels voor windturbines aan het voorbereiden is en in dat kader wordt een plan-MER voorbereid. In dat plan-MER worden de meest recente wetenschappelijke inzichten over de hinderaspecten en overige milieuaspecten van windturbines meegenomen. De verwachting is dat die nieuwe algemene regels, want die moeten dan door het Rijk gemaakt worden, in het najaar van 2023 klaar zijn. En dat zou dus betekenen dat als er nieuwe projecten komen, die dus gewoon op deze manier kunnen meelopen. Ja, we hebben ook eerder al schriftelijke vragen beantwoord: die van 21 september.

Dan was er nog een vraag over het ammoniakvervoer over het spoor, waarvan u zegt dat u daar heel kritisch op bent, en terecht, volgens mij. Op 24 juni hebben we een mededeling gestuurd over het ammoniakconvenant. Daarin zijn we uitgebreid ingegaan op de aanleiding en de inhoud van het geactualiseerde convenant. Dat convenant is gesloten tussen OCI, het ministerie IenW en de Provincie Limburg. De gemeenten die gelegen zijn aan het spoor zijn ook betrokken geweest bij de voorbereidingen. Via dat convenant, waarbij we uiteraard binnen de wettelijke kaders blijven met

betrekking tot externe veiligheid, zorgen we voor meer transparantie. We gaan namelijk de gemeenten periodiek informeren over de voorgenomen en de daadwerkelijk gereden ammoniaktreinen van en naar Chemelot. En u haalde in uw bijdrage een heel belangrijke zin aan die GS eerder in een mededeling heeft opgenomen. Dat was de zin: 'Vervoer van ammoniak per spoor is vanuit veiligheid en duurzaamheid te verkiezen boven vervoer via de weg'. En die herhaal ik nog maar eens een keer. U heeft ook nog, en dat heeft u eerder ook al gedaan, gesproken over boerderijwinkels. Wij hebben al eerder gemeld dat wij bestuurlijke afspraken hebben gemaakt met alle gemeenten. Als het dus ergens niet klopt in uw ogen, dan is het dus een gemeentelijke kwestie.

De Partij voor de Dieren vraagt over het overzicht op bladzijde 31 bij Waterveiligheid nul, nul, nul, maar in de laatste kolom staat onder de kolom 'incidenteel' € 50 miljoen. Dus de bedoeling is dat dat uit de reserve komt, dat dat incidenteel geld is. En dat is dan geld wat eigenlijk de cofinanciering is voor datgene wat het Rijk voor de waterveiligheid in het regionaal systeem in het coalitieakkoord aan Limburg heeft toebedeeld.

Dan zijn er nog een paar vragen van de Partij van de Arbeid. Wat betekenen de huidige inflatie en de grondstoffenprijzen voor onze huidige Mobiliteit en Infra-portefeuille? Volgens mij is er al eerder door de heer Van Gaans gemeld dat het nogal wat is die stijging waar we tegenaan kijken. Er is eerder gezegd tussen de € 20 en € 40 miljoen. Dat was de bandbreedte van de stijging. Geprobeerd wordt om die te beheersen door alle ontwikkelingen op de voet te volgen en er een verwachtingswaarde aan te koppelen. Vanuit die verwachtingswaarde kijkt men naar de wijze waarop we dit verhaal financieel kunnen opvangen. Dat betekent dat we wel keuzes moeten maken vergelijkbaar met de eerdere heroverweging februari 2020. En **over die heroverweging komen we na de zomer bij u terug**. Natuurlijk vraagt u dan ook wat dit betekent voor de Maaslijn, want dat is een zorgenkindje. Door de Oekraïne-crisis, en ik vertel u niets nieuws, is door ProRail besloten om de toen lopende aanbesteding Maaslijn te stoppen. Nu is er sprake van een hoge inflatie. Dat heeft gevolgen voor alle projecten, zoals ik al zei. Maar bij het spoor is dat extreem hoog omdat juist metaalprijzen heel erg stijgen. We weten nog niet hoe groot die exacte omvang van die stijgingen is. Dat wordt door ProRail uitgewerkt. In het kredietbesluit voor de Maaslijn is een voorziening voor prijsindexering opgenomen, maar die ligt lager dan de actuele prijsstijgingen. Er is constant overleg en contact met IenW en met ProRail. Ook volgende week is er weer een bestuurlijk overleg. **Wij zullen de uitkomsten daarvan via een Statenmededeling zo spoedig mogelijk aan u doen toekomen na volgende week**. Ik lees hier ook dat er, maar dat is u vast bekend, op 16 september een besloten bijeenkomst gepland is over de Maaslijn met de Commissie MD.

U had een vraag over de inframaatregel van VDL Nedcar. Op dit moment is er geen reden om die inframaatregel te stoppen of anders vorm te geven. De start realisatie is voorzien halverwege 2023. Dan over Weert-Hamont. Dat is als eerste een rijksopgave. Het is nog een ambitie en er ligt nog geen besluit tot uitvoering. Die afweging is aan de staatssecretaris. In september van dit jaar zal in de Commissie Mobiliteit in de Tweede Kamer een debat worden gevoerd over alle grensoverschrijdende verbindingen. Limburg heeft in ieder geval richting IenW gesteld dat onze bijdrage die we toe hebben gezegd aan dit project van € 4 miljoen een gemaximaliseerde bijdrage is. Limburg is niet van plan om risicodragend te participeren. Gemeente Weert heeft € 2 miljoen toegezegd. En dat is, denk ik, de essentie van het antwoord.

Dan werd er ook nog gevraagd door de Partij van de Arbeid naar de concrete stand van zaken van die € 50 miljoen Water. Wij hebben een team Waterveiligheid en Ruimte. Zij hebben een programma geschreven, een Plan van Aanpak. Dat gaat nu naar GS en naar het DB van het Waterschap en dat komt dan naar PS en het AB. Dus dat krijgt u binnenkort. Ook als wij gaan praten over die € 50 miljoen dan ligt dat er en dan kunt u precies zien hoe het de bedoeling is om om te gaan met deze grote opdracht.

Dan vraagt de PVV waarom we zo een grote rol pakken bij de energietransitie. Uw Staten hebben mede naar aanleiding van het Klimaatakkoord en de ambities van GS, zoals die ook in het collegeprogramma staan, de PES vastgesteld eind 2020 en daarmee in feite een kader vastgesteld

voor de acties en de doelen op het gebied van energie die PS binnen de provincie willen halen. Daar wordt u in alle voortgangsrapportages via kpi's enzovoort over bijgepraat steeds.

Voorzitter, ik had ook vier vragen schriftelijk ontvangen van 50PLUS. Zal ik die hier gewoon beantwoorden?

De voorzitter: Ik kan mij voorstellen dat u die gewoon schriftelijk beantwoord.

Gedeputeerde Roefs: Helemaal goed. Dan kunnen we dit papier doorsturen.

Dan ga ik even naar de moties voor zover ze al compleet waren. De eerste motie 2870 Overzicht energiebesparende beleidsinstrumenten van de Partij voor de Dieren. **Het gevraagde overzicht van provinciale instrumenten kunnen we verschaffen.** De ranking waar u naar vraagt, op effectiviteit, dat is wat moeilijker. Die effectiviteit die hangt natuurlijk met een hele hoop factoren samen. Eigenlijk kun je de effecten pas zien als je het instrumentarium hebt ingezet. We kunnen wel aangeven welke instrumenten een juridische of een financiële basis kennen en welke wij meer vanuit samenwerking en partnerschap vormgeven. Het is oordeel Staten. Hij kan niet helemaal precies uitgevoerd worden zoals u wilt, maar ik heb gezegd wat we wel kunnen doen.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Wij kunnen ermee leven hoe u deze motie net uitlegde. Dus als u daar een toezegging over doet, met een datum, dan trekken wij de motie in.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: U wilt een datum. Even kijken. Dat durf ik op dit moment even niet te zeggen.

De voorzitter: Misschien in tweede termijn?

Gedeputeerde Roefs: Ja, dat is goed. Dan zorg ik dat ik, u vroeg een datum en?

De voorzitter: Een toezegging.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Voor een toezegging hebben we een datum nodig. Liefst niet over tien jaar natuurlijk, ofzo. Dus als we die datum hebben dan kunnen we die motie intrekken. Ik durf het bijna niet meer te zeggen, bang dat er dadelijk iemand komt blaffen. Maar blaffende honden bijten niet.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Roefs: Dan was er de motie Beleid ontwikkelen voor schaa sprong biologische landbouw in 2030, ook van de Partij voor de Dieren. Op het sturingsniveau van NSP komt natuurlijk de Green Deal ook heel sterk aan de orde. Dan moet je bijvoorbeeld denken aan Farm-to-Fork-strategie, de biodiversiteitsstrategie en de beoogde groei van de biologische landbouw. Wij zullen zeker, waar nodig, toezien op agendering. Bij de aangepaste NSP zijn mogelijkheden voor biologische landbouw inmiddels ook uitgebreid en ook veel beter uitgelegd. De minister wijst ook naar het nationaal actieplan voor biologische productie en consumptie. Dat wordt voorbereid en komt in het najaar naar de Tweede Kamer. Biologische landbouw krijgt een steviger plek in het NSP. Boeren in omschakeling die nog niet gecertificeerd zijn, komen automatisch voor de eco-regeling, een onderdeel van het NSP, in aanmerking en dan zitten zij op niveau 'goud'. Dat is dan ook de hoogste categorie die je in die eco-

regeling kunt halen en dat levert dus ook inkomsten op. Biologische ongediertebestrijding wordt ook als een eco-activiteit ingefaseerd. Als Provincie Limburg zijn we in uw geval, en dat doen we trouwens ook altijd, bereid om in gesprek te treden met de sector biologische landbouw. Wij denken mee over kansrijke initiatieven en projecten op het vlak. Aanstaaende GS-vergadering komt ook het uitvoeringsprogramma Natuurinclusieve landbouw in beeld. Dan komen wij een heel eind verder met dit hele verhaal over biologische landbouw. Dat betekent in feite, gewoon kort en goed, dat deze motie wat GS betreft 'oordeel Staten' is.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Het was een wat langer verhaal. Heeft u het dictum nu overgenomen of niet?

De voorzitter: Nee, het College neemt niks over. Het is aan de Staten om te oordelen. De reactie van de Gedeputeerde over hoe het College het ziet, heeft u gekregen. Dan kunt u hem gewoon in stemming brengen. Het College kan niks overnemen. Het is altijd aan de Staten om erover te stemmen. Gaat u verder.

Gedeputeerde Roefs: Oké. Dan heb ik de motie 2874 Houd Limburg bereikbaar met het OVI. Een motie door zo veel partijen ondertekend voelt als steun voor de inzet die GS al heeft gepleegd, natuurlijk. U wilt er nog een schepje bovenop doen. Dat lijkt ons een heel goed signaal ook naar de buitenwereld. Dus ook deze motie: oordeel Staten.

Dan is er een motie van GroenLinks, motie 2876 Transitiefonds landbouw. Het College van GS staat positief tegenover het vormen van een transitiefonds om de Limburgse aanpak stikstofnormen te ondersteunen en te versnellen waar mogelijk. De motie is wel heel breed geformuleerd en voor de uitwerking zou het fijn zijn als de Staten nog wat meer richting mee kunnen geven over wat zij verstaan onder 'middelen die we nodig hebben'. Bijvoorbeeld: Mogen wij daaruit concluderen dat deze middelen gebruikt zouden kunnen worden voor het opkopen van bedrijven of het oprichten van een grondbank of een depositiebank? Want dat heeft natuurlijk een hele grote invloed op de omvang van zo een fonds, maar ook op de snelheid waarmee wij weer vergunningen kunnen verlenen of intrekingsverzoeken kunnen weigeren.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Ik ken niet precies het nummer, maar volgens mij ligt er een motie om dat juist niet te doen. En het is een beetje raar als er aan de ene kant een motie ligt voor geen provinciaal geld voor de stikstofaanpak en dat u er nu in principe positief tegenover staat om het wel te doen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Deze motie is een nieuwe. Daar geef ik nu een reactie op. Ik had hier inderdaad nog staan 'als het gaat over de dekking van de middelen'. Eerder is inderdaad door de Staten gezegd dat er geen financiële middelen beschikbaar gesteld worden voor de uitvoering van de Limburgse aanpak stikstofnormen met uitzondering van de € 3 miljoen uit de verkoop van het Wells Meer. Wij gaan in ieder geval alles wat wij uitgeven aan de Limburgse aanpak ook weer richting het Transitiefonds van € 25 miljard bij het Rijk proberen te halen. Maar dit zou wel heel belangrijk procesgeld voor ons zijn zodat we ergens kunnen starten. U heeft ook gevraagd aan ons om te beginnen met de provinciale aanpak, aan de slag te gaan en het gewoon door te zetten. Voor ons is het heel moeilijk om in een gebied aan de gang te gaan als we helemaal niks te bieden hebben. Want

dan kan iedereen zeggen van: 'ja, mijn perspectief is ophouden' of 'ik wil juist transformeren' of 'ik wil verplaatsen'. Maar als wij geen grond hebben dan kunnen we niet manoeuvreren. Dan is het ook heel moeilijk starten met een gebiedsproces. Het is oordeel Staten. Het is aan u.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, waar ik mee zit te dubben is natuurlijk de omvang van zo een proces. Als zich twee bedrijven aanmelden met een beetje omvang heb je het al gauw over € 5 of € 6 miljoen. Vorige week in de discussie was het College eigenlijk heel teleurgesteld over de aangenomen motie van de PVV, want dan zouden we wellicht geen of minder of moeilijker geld van het Rijk krijgen. En deze week zegt u van: 'nou, financier maar voor en we halen het wel bij het Rijk op'. De insteek is juist het aan de slag gaan: ga de gesprekken in de gebieden aan en kom vervolgens met richtingen. Het is niet de bedoeling dat u een rondje maakt door het platteland en vraagt: 'Steek eens even de vinger op wie zijn bedrijf wil verkopen. Hoeveel wilt u hebben? Oké, wij betalen en we kijken wel of we bij het Rijk krijgen.' Dat is toch eigenlijk te simpel voorgesteld.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Nee, maar dat snap ik dat de heer Nijskens dat zegt. Wat wij zouden willen doen is het verzoek uit deze motie te integreren met het Plan van Aanpak. Na 1 september komen wij met het Plan van Aanpak hoe we dat hele maken van de gebiedsplannen voor 1 juli willen gaan aanpakken. En dan kan dit ook meegenomen worden. Dus dan kunnen wij op die manier meer richting geven aan wat we dan nodig hebben en dan wordt het voor u ook, denk ik, duidelijker hoe groot, hoe breed zo een fonds zou moeten zijn.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, het oprichten van een leeg fonds vind ik op zich een beetje raar. Daar heb ik natuurlijk minder moeite mee dan het oprichten van een fonds met een blanco cheque. Dus wellicht dat GroenLinks de motie wil aanhouden totdat u met het Plan van Aanpak komt zodat we kunnen zien hoeveel het College denkt nodig te hebben en hoe dan de Rijksregelingen misschien al wat meer richting hebben gegeven. Ja dat is dan aan GroenLinks, maar anders stemmen wij dan tegen de motie.

De voorzitter: We gaan het direct even vragen. Mevrouw Jetten had zich gemeld.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, ik had mij gemeld, dank u wel voorzitter. Wij zullen de motie aanhouden en kijken of we die kunnen integreren met het Plan van Aanpak. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Welk nummer was het ook alweer? Dat we het goed hebben.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Nummer 2876.

De voorzitter: 2876 die is aangehouden. Het College is rijkelijk door de tijd heen, dus ik hoop dat u in een heel moordend tempo een oordeel kunt vellen of een advies kunt geven. Hoe u het ook maar wilt verwoorden.

Gedeputeerde Roefs: Ja, ik zal heel kort. Maar anders dan komen die weer in de tweede termijn, dus.

Er is ook een motie ingediend 2878 over Zwemmen in de Zuidplas. Ja, zwemmen in de Zuidplas is een gepasseerd station. En daar hebben we heel erg uitgebreid over een mededeling gegeven. Dat was een GS-besluit van 21 juni. U noemt ook nog in dictum 'gemeentelijk monument'. Daar is op zich geen enkel probleem mee. En als het gaat over het verhaal rondom vergunningen: als Sibelco een aanvraag doet voor verlenging van de duur van de ontgrondingsvergunning dient de Provincie deze in behandeling te nemen. Een aanvraag wordt getoetst aan de dan geldende wet- en regelgeving onder andere het dan geldende gemeentelijke bestemmings- en omgevingsplan. Dan kan de gemeente daarin een termijn opnemen voor de duur van de ontgrondingen in het gebied. Dus daar gaan wij op dit moment verder niet over.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, voorzitter, was het maar zo simpel. Want u heeft inderdaad een mededeling gedaan, maar u had overeengekomen dat u zou meewerken aan een plan van de gemeente Heerlen samen met Natuurmonumenten om zwemmen in de Zuidplas voor rekening en risico van de gemeente Heerlen. En vervolgens heeft u een gesprek gevoerd met de gemeente Heerlen en daarin heeft u medegedeeld dat u dat een gepasseerd station vindt. Maar dat is natuurlijk iets anders dan het nakomen van de afspraak die u gemaakt heeft. Dat is één. En ik vraag me dus af hoe u denkt dat dat in de richting van mensen en burgers en partners werkt als u op die manier consequent zegt dat afspraken die u maakt vervolgens van tafel zijn. Dat is één.

En vraag twee die daaraan vasthangt: eigenlijk zet u nu weer de deur open voor ook weer na 2032 het laten doen van een vergunningsaanvraag door Sibelco want dan moet de Provincie dat gaan toetsen aan de dan geldende wet- en regelgeving. En er is geen afwijzingsgrond die u nu heeft waarop dat zou moeten gaan gebeuren. Dus mijn vraag is eigenlijk: waarom bent u zo op de hand van Sibelco en zo weinig op de hand van de bevolking?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Ja, ik werp dat verre van me, voorzitter. Ik heb een gesprek gehad met Heerlen en met de initiatiefnemers. Dat had ik ook beloofd om dat te doen. Wij hebben geen toezegging gedaan om mee te werken aan zwemmen in de Zuidplas. Wij hebben gezegd dat we mee willen werken aan zwemmen in de Middenplas. Dat lijkt veel dichterbij te komen en sneller gerealiseerd te kunnen worden dan we eerst dachten. Daar ben ik tevreden over. De Zuidplas, dat staat ook heel duidelijk in de mededeling portefeuillehouder, daar is sinds de laatste samenwerkingsovereenkomst van afgesproken dat daar geen zwemmen mogelijk is. En ja, het blijft, voorzitter, de hele tijd dimdammen hierover, maar het is overduidelijk: het is een gepasseerd station. De Zuidplas is eigendom van Natuurmonumenten en die maken uit wat ermee gebeurt en wij niet.

De voorzitter: Mijnheer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, moet ik de Gedeputeerde de stukken uit 1999 laten zien waarin dit staat? Moet ik de Gedeputeerde de stukken laten zien uit 2013 waar dit staat? Moet ik de Gedeputeerde de samenwerkingsovereenkomst waarin u dit heeft bedongen, waarin dit staat? Moet ik ze die laten zien waarin staat dat het College samen met Natuurmonumenten positief gaat kijken op het moment dat de gemeente Heerlen voor eigen risico en rekening hiermee aan de slag gaat en een plan presenteert? Moet ik dat de Gedeputeerde nog een keer op een briefje geven dat u dat heeft afgesproken? En niet u als persoon, maar u als organisatie.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Voorzitter, ik zou willen zeggen: Mijnheer Van Caldenberg, de laatste SOK die is geldig, daar moet u naar kijken en daar staat het overduidelijk in.

De voorzitter: Tot slot de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, dan ga ik ze u dadelijk laten zien. Die laatste SOK is weer gebaseerd op die uit 1999. En die is weer gebaseerd op 2013. En al die overgenomen rechten die iedere keer opnieuw worden toegezegd, daarvan zegt u nu dat dat allemaal niet geldt. Maar het staat gewoon zwart op wit. Dat is niet verzonnen. En daarmee weet u iedere keer weer opnieuw, en niet u als persoon, nogmaals, maar u als...

De voorzitter: Als u dat via de voorzitter doet, dan voorkomt u dat.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja. Nou, via de voorzitter doe ik dat dan sowieso. Want het College creëert daarmee iedere keer draagvlak voor verdere vergunningverlening aan Sibelco onder het mom van 'later wordt het beter'. Maar ondertussen blijven we gewoon doorgaan. Dus ik vraag mij af wat het College bereid zou zijn om te doen om te voorkomen dat we na 2032 definitief geen verdere ontgrondingen meer hebben.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Ja, ik denk dat ik net heel duidelijk heb geschetst hoe het een en ander in zijn werk gaat. We hebben een samenwerkingsovereenkomst. We hebben afgesproken hoelang het nog doorgaat met Sibelco. Dat staat vast. Als de gemeente iets verder wil gaan dan wat afgesproken is, dan komt dat eerst bij ons. Maar het initiatief ligt bij de gemeente.

De voorzitter: Dank u wel. Kunt u nu de vaart er echt inhouden?

Gedeputeerde Roefs: Ja, ik zal dan gewoon zeggen dat...

De voorzitter: Toch nog een vraag van de heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. U verwoordde zonet dat de SOK was aangepast, terecht. Maar die is halverwege aangepast. En het verbaast ons dan op welke reële gronden op een gegeven moment toezeggingen vanuit het verleden worden aangepast. Er zijn verwachtingen geschapen. Vervolgens heeft de gemeente Heerlen een onderzoek laten doen. En men vertrouwt erop dat wij in feite een overheid hebben waarvan je mag verlangen dat ze hun afspraken nakomt.

De voorzitter: En uw vraag?

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Kunt u concreet de onderbouwing geven waarom de SOK halverwege is aangepast?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Er is een hele volgorde van SOK'S geweest. U kunt lezen in de mededeling portefeuillehouder hoe precies de volgorde is geweest en waarom. En een ander belangrijk ding wat ik even wil melden is dat degene die het onderzoek gedaan heeft, daar hebben wij contact mee gehad, gezegd: 'wat u veronderstelt, is niet juist. U moet eigenlijk, wil u een goed onderzoek doen, de juiste

informatie daarin opnemen'. Daar is niet naar geluisterd. Daar heeft de gemeente Heerlen zich op gebaseerd en dat is onjuist.

De voorzitter: De heer Franssen.

Gedeputeerde Roefs: Voorzitter, ik zou graag willen vragen of er nog een keer notie kan worden genomen van de mededeling portefeuillehouder waarin die volgorde heel erg duidelijk staat.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel voorzitter. Nu verwoordt u ook dat het gebied in handen is van Natuurmonumenten en dat zij in feite beslissen wat er komt en niet komt. Als ik het dan goed begrijp, is Natuurmonumenten een terreinbeherende organisatie die gefinancierd wordt door de Provincie. En ik verneem, en u moet me dat niet kwalijk nemen, voorzitter, dat ik misschien hier iets niet juist verwoord of suggereer, dat er vanuit de Provincie gestuurd is om Natuurmonumenten te bewegen tot het plan wat er ligt qua zwemmen wat voor de inwoners niet doorging. Klopt dat?

De voorzitter: Dat suggereert inderdaad iets wat niet vriendelijk overkomt.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, nee. Maar daarom probeerde ik voorzichtig...

De voorzitter: Ook met een winstwaarschuwing vind ik hem toch ver gaan. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Het is ook absoluut niet waar. In die bijeenkomst die geweest is met de inwoners twee maanden geleden was Natuurmonumenten ook aanwezig. Daar hebben zij gezegd dat dit niet kan, dat zij niet kunnen toelaten dat er gezwommen wordt in de Zuidplas. En daar hadden wij als Provincie niets mee te maken, met die uitspraak.

De voorzitter: Tot slot mijnheer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. Fijn dat u het tegenspreekt. Dan kan ik ook een terugkoppeling geven van uw tegenspraak en dat uit de wereld helpen. Ik laat het er even bij.

De voorzitter: Dank u wel. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Dan is er een motie van de SP over Minder spanning op hoogspanning. Ja, dan houd ik het gewoon dat het oordeel Staten is. Ja?
Terugdringen lozingen in de Maas: ook daar oordeel Staten. We informeren RLN en nodigen u uit. Stop de intensieve menshouderij in Limburg: daar kom ik dan dadelijk even op terug want deze is gewijzigd en daar heb ik even wat meer woorden voor nodig om daarop te reageren.

De voorzitter: Dat kan in de tweede termijn.

Gedeputeerde Roefs: De Kennis en koplopers van de kringlooplandbouw: dat is ook oordeel Staten. Er komt dinsdag in GS een actieprogramma Natuurinclusieve landbouw. Dan de laatste. Dat gaat over de Bereikbaarheid van het Gouvernement vergroten. Die motie die ontraden wij omdat die strijdig is met onze afweging binnen de mobiliteitskaders. Binnen de mobiliteitsmiddelen kiezen we mede op grond van beperkte middelen steeds scherper voor

maatregelen die voorzien in veiligheidsvergroting/-verbetering dan wel een dringende noodzaak in zich dragen. En het woon-werkverkeer via een schip is momenteel nihil ook al zou onze voorzitter misschien wel anders willen.

De voorzitter: Nou, van Zandbeek naar hier. Mevrouw Jenneskens, u wilde reageren op een andere motie.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, de voorlaatste motie die u noemde, was mijn motie. Ik vroeg me eigenlijk af of die motie zin heeft of dat het al in het plan zit. Want als u hem overbodig vindt of een ondersteuning: u laat hem 'oordeel Staten'. Er zijn nogal wat moties die erop lijken. Ik kan hem aanhouden, intrekken, wat dan ook. Wat is uw echte oordeel?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Ja, wat er in dat actieprogramma NIL staat dat komt heel erg overeen met de uitvoering van de motie.

Mevrouw Jenneskens (D66): Dan houd ik hem aan.

De voorzitter: Welk nummer?

Mevrouw Jenneskens (D66): Dat weet ik niet.

Gedeputeerde Roefs: 2884.

De voorzitter: Motie 2884 is aangehouden. Daarmee zijn we aan het eind van de eerste termijn vanuit de zijde van Gedeputeerde Staten en komen we bij de tweede termijn van uw Staten. Er is al heel veel gezegd. Er zijn al heel veel moties ingediend. Ik kan me voorstellen dat u uw best gaat doen om het zo kort mogelijk te houden. En ik wil u ook vragen, als er naar aanleiding van de beantwoording voor u reden is om een motie aan te houden of in te trekken, dat u dat in de tweede termijn dan even laat weten. Dat is wel fijn voor de administratie van de Griffie. Dan geef ik als eerste het woord, indien nog gewenst, aan mevrouw Werrij van het CDA? Niet nodig. Mevrouw Jenneskens? Ja, gaat uw gang.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, kan ik een paar dingen vragen die niet of niet helemaal beantwoord waren? Allereerst Maastricht Aachen Airport: ik ben erg benieuwd naar de techniek waarmee we dat op zorgvuldige manier in de begroting gaan weergeven. Mijn vraag is eigenlijk: Kunt u ons dat, ik snap dat dat technisch een ingewikkelde is, maar we zien wel risico's et cetera, toezeggen daar of een brief over te sturen of daar in ieder geval even op te reflecteren? De Gedeputeerde zei rondom de energietransitie en de Einsteintelecoop dat er nog een brief zou volgen en dat u daar volop mee bezig bent. Wat D66 betreft is de vraag: mocht het nu zo zijn dat dit project niet door kan gaan, is het wat ons betreft alsnog zaak dat we die ambitie halen. Hoe halen we die dan? Is dat realistisch? Kunnen we dat zonder dit project? Dan ten aanzien van de regiodeal is eigenlijk onze oproep: voer regie, maak een keuze, zorg dat er niet twintig plannen tegelijk komen. En mijn vraag is eigenlijk nog heel specifiek: deze regiodeal is gericht op grensregio's. Het vierde spoor ziet op de actieve ondersteuning met kennis en innovatie. We hebben in september ook het kenniscentrum Brede Welvaart. Hoe verhouden die zich tot elkaar? Biedt dat nu ook kansen voor dat soort initiatieven? En dan tot slot. Oh, ik had nog één vraag over het vliegveld. We hadden in de eerste termijn gevraagd over die € 10,9 miljoen NEDAB-kosten. Zijn dat de enige die structureel worden opgenomen in de meerjarenbegroting of wordt daar nog meer aan toegevoegd? En dan

hadden we ook nog gevraagd om een overzicht of inzichtelijk te maken, in de begroting of daarbij, wat nu precies ons autonoom beleid is, wat daarin de geldende verplichtingen zijn en hoe we er eventueel ook van af kunnen. En dan tot slot nog even één cri de coeur. Er ligt vandaag weer een motie van afkeuring voor. D66 steunt die niet en vindt het jammer dat we met dit soort middelen proberen, ja, ik vind het eigenlijk gewoon heel jammer. Punt.

De voorzitter: Dank u wel. De Griffier wees mij terecht op een omissie. Ik had moeten beginnen met de heer Nijskens. Dus ik geef u graag de gelegenheid om nu het woord te nemen. Met excuus.

De heer Nijskens (VVD): Ik had al één keer de loterij gewonnen, dus ik dacht dat we nu gewoon het lijstje afgingen. Het maakt niet uit. Ik zal het kort houden. Een aantal moties gaan we steunen, een aantal moties gaan we niet steunen. Ik zal over een aantal moties nog wat zeggen. De motie over het verhogen van de opcenten, had ik in de eerste termijn eigenlijk al gezegd, heeft sowieso niet onze voorkeur omdat je dan inderdaad een hele beperkte groep mensen laat opdraaien voor de financiële problemen van de Provincie.

Dan is een aantal moties eigenlijk overbodig geraakt naar aanleiding van de beantwoording, maar daar zullen we gewoon in de stemming aangeven hoe wij daarover denken. De schaakles van de basisscholen vonden wij wel een hele interessante motie. Ik neem aan dat dat op de Forum-scholen actief gaat plaatsvinden. Ik denk dat ouders die dat van belang vinden hun weg wellicht naar uw school kunnen vinden.

Even kijken. Dan was er nog in de eerste termijn een opmerking over de grondwaterbelasting door, ik meen, Partij voor de Dieren. Daar zijn wij op zich natuurlijk tegen. De landbouw onttrekt grondwater bij het besproeien van hun gewassen, maar dat water landt weer op de grond. Het hele jaar door verzamelen landbouwers regenwater op hun grond. Dus op het moment dat je een belasting voor het onttrekken van grondwater gaat heffen, dan zie ik zomaar ook een verzoek voor een vergoeding voor het infiltreren van regenwater door diezelfde landbouwers. Dus dat lijkt mij niet zo een goed plan. Voorzitter, daar wilde ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Nijskens. Dan geef ik, indien gewenst, het woord aan de heer Driessen. Ja, gaat uw gang.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, voorzitter. Ik blijf bij het motto dat goed voorbeeld doet volgen. Zoals ook in mijn eerste termijn waar ik niet mijn volledige tijd benutte, zal ik dat nu ook zeker niet doen. Maar wij zagen ons wel nog genoodzaakt om één motie in te dienen met betrekking tot de motorrijtuigenbelasting of in ieder geval de opcenten, want het kan niet zo zijn, volgens ons, wij zijn ook als partij heel erg voorstander van het indexeren van die immunisatiereserve, maar het kan niet zo zijn, omdat wij ergens geld in een potje willen stoppen om het te bewaren, dat we dat gaan weghalen bij de burger door middel van belasting. Dus daartoe is nog een motie van ons gekomen. Dat was het, eigenlijk. Geen verdere zaken. Dat schiet op.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Driessen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Palmen, indien gewenst. Dat is niet aan de orde, dank u wel. Mevrouw Jetten ook niet. De heer Franssen ook niet. Mevrouw Plusquin? Ja, gaat uw gang.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. In het algemeen kan ik zeggen dat wij zien dat het voor het College van dit huis toch nog moeilijk is om keuzes te maken om die financiële problemen het hoofd te kunnen bieden. Maar ik wil even terugkomen op de moties die wij allemaal hebben ingediend. Als ik het goed begrepen heb, ik heb het nu over de motie over de biologische landbouw, wordt er binnen het IPO dus al voorgesteld om die biologische landbouw expliciet te agenderen. Klopt dat? Bij de ontwikkeling van het NSP, Nationaal Strategisch Plan.

De voorzitter: Daar krijgt u in tweede termijn gewoon antwoord op.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, en dat er ook een substantieel deel van het beleidskader Koers voor de toekomst wordt ingezet om deze doelstelling te realiseren. En of er intensief overleg, ik zie de Gedeputeerde 'ja' knikken, dus dat is zo. En of er ook geregeld overlegd wordt met de vertegenwoordigers van de sector van de biologische landbouw. Ook. Dus dan gebeuren die drie dictumstreepjes al. Dan houden wij de motie aan.

De voorzitter: Dat is motie met nummer?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Oh, ja. Even terug. Derde gewijzigde motie 2873.

De voorzitter: Dan is die aangehouden.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja. En, even kijken, de motie 2870. Als wij daar nog een datum op krijgen, want we waren het echt wel eens met de uitleg van de Gedeputeerde, dan kunnen we die ook aanhouden.

De voorzitter: Daar komt de Gedeputeerde dan in tweede termijn even op terug en dan kunt u daarop reageren.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, goed. Even kijken. Dan de graften: kunnen we ook aanhouden. Maar ik wil er nog wel op wijzen dat Partij voor de Dieren in 2019 al een motie heeft ingediend die is overgenomen. Dus wij verwachten wel dat er vaart wordt gemaakt om ook die motie 2539 dan uit te voeren.

De voorzitter: Dan hebben we het over motie 2871.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Oh ja, sorry. Ja, klopt.

De voorzitter: Die is aangehouden.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Die van MAA die was dan ook aangehouden. En de bomen overwegen wij om in te dienen, maar dat laat ik zo meteen nog weten. Om in stemming te brengen, ja. Dat was 2872. Daar kom ik nog op terug.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin. De heer Kuntzelaers? Ja, gaat uw gang.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Drie punten voor ons nog. Het eerste punt is de ingediende motie door de heer Driessen rondom de motorrijtuigenbelasting. Wat ons betreft heeft het ook niet de voorkeur om die methode in te zetten, maar wij zijn wel benieuwd naar de uitwerking en wij willen graag die beslissing nemen bij de begrotingsbehandeling en niet per se nu. Dus wij houden die optie in ieder geval nog op tafel. Dus wij zullen zo dadelijk of tegenstemmen of hopen dat de heer Driessen de motie gewoon aanhoudt tot aan de begroting en dan kunnen we dan met zijn allen besluiten of we er iets mee doen of niet. Ik heb deze periode, of in ieder geval de afgelopen jaren, ook allemaal novums meegemaakt hier in dit huis. Ik heb ooit een motie van afkeuring hier voorbij zien komen die overgenomen werd door het College. Dat was de meest originele variant die ik ooit heb voorbij zien komen. Ik dacht: misschien hebben we deze keer een aangehouden motie van afkeuring en dan kunt u nog overwegen of u hem op een later moment nog een keer in gaat dienen. Maar ik wil

de suggestie alvast aan de hand doen van de PVV en dan hoeven we daar misschien vandaag niet over te stemmen, want de motie lijkt mij zo overbodig. Maar misschien dat u hem gewoon aanhoudt tot aan het einde van deze periode als dreigement dat permanent in de lucht is, of zo iets. Dan kunt u daar zelf nog even over nadenken. Vraag nog aan het College over de verkoop van Fudura. Wanneer precies denkt u ons te kunnen betrekken bij dit proces? Want ik geloof dat er veel meningen bij de verschillende fracties over zijn. Ik weet niet of die allemaal hetzelfde zijn. Maar het zou in ieder geval prettig zijn om daar met elkaar van gedachten over te kunnen wisselen. Wij horen graag of die mogelijkheid überhaupt bestaat. Maar dan was het dat. Ik krijg zo te horen van mevrouw Werrij dat ze zegt: het komt allemaal goed. Dan wacht ik nog even op het antwoord van GS en dat was het.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Kuntzelaers. Geef ik het woord aan de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, voorzitter. In de beantwoording hebben we het misschien gemist, maar we hadden in de eerste termijn nog gevraagd aan Gedeputeerde Van Toorenburg hoe het nu staat met Vier het Leven. Mogelijk dat de Gedeputeerde daar toch nog op terug kan komen. En als u dadelijk de vragen niet meer weet, wil ik ze nog wel een keer herhalen. Of is dat al beantwoord? Ja? Dan heb ik ze gemist. Dat kan gebeuren op zo een dag als vandaag, zullen we maar zeggen. Maar goed. We constateren dat het College geen verantwoordelijkheid wil nemen voor het gevoerde en nog te voeren beleid om de immunisatiereserve te indexeren en daarmee op middellange en lange termijn Limburg op een achterstand te zetten. We constateren tevens dat het huidige College willens en wetens de motie om de immunisatiereserve te indexeren niet heeft uitgevoerd, zij wel met voorstellen komen die de immunisatiereserve afbreken maar geen verantwoordelijkheid nemen om de consequenties daarvan op te lossen. Wat betreft het ophogen van de MRB. Niet dat de PVV per se voorstander is om het op te hogen, maar wel gevraagd telkens weer om dat als reëel scenario in wegingen mee te geven. Het College 1.0 heeft het stelselmatig van de hand gedaan en het huidige College heeft vandaag met wat hulp van de PvdA dat dan toch maar toegezegd. U en uw voorgangers hebben eigenlijk tijd genoeg gehad. Met de toezegging om diverse varianten financieel inzichtelijk te maken, komt het College inderdaad meer onze kant op. Echter dat laat onverlet dat dat vanaf 2019 tot nu mosterd na de maaltijd is, alhoewel de PVV u allen heel erg liefheeft. Echter dit gebrek aan informatie en slagkracht op dit specifieke dossier willen we benadrukken vandaag. En dat doen we dan vooral voor onszelf als fractie richting u. Daar hoeven de collega's het helemaal niet mee eens te zijn. We zijn er ook niet verdrietig over als daar de rest allemaal tegen zou stemmen. Wij willen dit signaal richting u afgeven dat wij hier heel erg verdrietig over zijn en dat kan niet anders dan met een motie van afkeuring in dit geval.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, even voor de helderheid. Wie heeft het budgetrecht in de Staten? PS of GS?

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Nou, daar zou ik heel lang over na moeten denken. Mijnheer Van Caldenberg stelt wel hele moeilijke vragen vandaag. Dat ben ik niet van u gewend.

De heer Van Caldenberg (SP): Deze weet u.

De heer Claassen (PVV): Volgende vraag.

De heer Van Caldenberg (SP): Deze weet u, hè, mijnheer Claassen. Het is de Provinciale Staten die het budgetrecht heeft. En nu dient u een motie van afkeuring in in de richting van het College dat uitvoert wat u heeft vastgesteld. Vindt u dat niet een beetje vreemd?

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Nee, dat is helemaal niet vreemd. Wat we hier hebben vastgesteld is dat er een motie kwam om te indexeren. Die is overgenomen met een toezegging en daar heeft het vorige College zich in ieder geval niet aan gehouden. Het huidige College kan ik het heel zwaar aanrekenen, maar wie anders? Dit College zit er nu en dat punt willen we vandaag gewoon maken. Wij hebben als Provinciale Staten een bepaalde stelling ingenomen in 2019 en dat ligt bij ons recht. Dus daar heeft u gelijk in. Als het College daar tenslotte niks mee doet, maar het vorige College telkens zegt: 'we komen ermee, we komen ermee, we komen ermee'. De vorige begrotingsbehandeling hebben we het er ook over gehad. Er zou wat komen, maar het is er niet. Dat stellen we vandaag ook vast. Dan ligt dat niet aan ons. Dan ligt dat aan GS.

De voorzitter: Tot slot de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, voorzitter, maar ik constateer ook dat de PVV bijna met alle voorstellen daarover heeft ingestemd bij begrotingen en dat ook iedere keer heeft vastgesteld. Dus: hoe mogelijk was nou de opdracht? En hoe groot is de reflectie die de PVV in de richting van zichzelf heeft?

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Mijnheer Van Caldenberg, u zit ernaast. De begrotingen hebben we tegengestemd. We hebben tegen het verhaal van de campussen waar de immunisatiereserve werd aangetast gestemd alleen al om die reden. Dus bedankt voor uw vragen, maar u heeft het mis.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Als er een motie van afkeuring ingediend wordt omdat er een partij teleurgesteld is over de uitvoering van een motie die ik zelf heb ingediend, dan wil ik daar toch iets van zeggen. Wij waren al in de eerste termijn tot de conclusie gekomen, samen, dat de eerste die aan te rekenen is dat die motie niet is uitgevoerd, dat zijn wijzelf. Zonder twijfel. Want onder de voorwaarden waarop die motie toen is aangenomen, was het mogelijk om te komen in de situatie waar we vandaag zijn. Namelijk: het was een motie met een bepaald kader waarin we een streefdoel hadden toegevoegd en dat werd dan aangenomen in de Staten onder de voorwaarde dat GS het misschien ging proberen dat ze het gingen halen. En dat laatste deel, namelijk als het mag worden toegezegd dat we het zo uitvoeren, dat is gebeurd. Teleurstellend. Niet zoals wij het het liefst gezien hadden. Ook zoals u nadrukkelijk aangeeft dat u het niet graag had gezien. Maar moeten we dan niet met zijn tweeën of met zijn allen constateren dat dit niet het College is aan te rekenen maar het feit dat wij niet onze eisen duidelijker op tafel leggen?

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Nou, nee. Helemaal niet. Want ik denk dat juist wij, als PVV-fractie, continu erop gehamerd hebben: 'Hoe zit het ermee? Waarom lukt het niet? Geef daar toelichting op. Laat dat zien in de cijfers. Wat heeft u wel gedaan?' En daar kwamen nooit antwoorden op. Dus wij hebben die

rol wel gepakt. Andere Statenleden blijkbaar niet, of vonden dat niet erg. Wij wel. En daarom willen wij als fractie dat punt vandaag ook maken.

De voorzitter: De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter, met uw goedvinden. Ik heb geen enkele vergadering rondom de P&C-cyclus meegemaakt hier in dit pand waarin u concrete voorstellen heeft gedaan om die indexatie te halen in de afgelopen periode.

De heer Claassen (PVV): Wel waar.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Heeft u bezuinigingsvoorstellen ingediend? Want dat was de enige optie geweest namelijk om te komen tot die indexatie als we plannen niet hadden uitgevoerd. En die stappen hebben wij niet ondernomen. Dat kunt u zichzelf aanrekenen. En dan is het toch vreemd dat u hier nu een motie van afkeuring richting het College probeert in te dienen, omdat wijzelf wel iets gezegd hebben maar geen actie hebben ondernomen.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): We proberen het niet in te dienen. Die is zojuist ingediend. Maar het punt is dat wij bij elk voorstel waar wij zagen dat of projecten niet levensvatbaar waren nu en in de toekomst, pak even de Maaslijn, dat zult u zich over een paar jaar nog herinneren: daar had potverdomme de PVV toch gelijk. Ik kan nog een paar andere dossiers noemen waar achteraf blijkt dat de PVV toch gelijk had. Dat heeft ons klauwen met geld gekost. Daarop te koersen: 'doe dat nu niet'. We hebben recent nog gezegd: 'investeren in vastgoed Venlo vanuit de immunisatiereserve moet je vooral niet doen. Levensgevaarlijk, want dat doet afbreuk aan de opdracht die we hier met elkaar hebben gesteld'. Daar heeft de PVV voor gestaan. Als u dat dan niet doet, reken dat dan niet de PVV aan.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Voorzitter.

De voorzitter: Tot slot de heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, als laatste punt. Zo kan iedere partij natuurlijk, dan hoor ik de partijen die tegen het vliegveld waren, zeggen van: 'ja, zie je wel, u had geïndexeerd als u tegen het vliegveld had gestemd'. Er zijn veel methoden te bedenken om uiteindelijk op de lange termijn aan die indexatie te kunnen voldoen, maar het punt wat ik hier wil maken is: die opdracht ligt bij een meerderheid van de Staten en het verwijt wat u aan GS maakt is onterecht. Ik hoop dat u alsnog tot inzicht komt en die motie toch intrekt, want dat zou recht doen aan wat wij met zijn allen hier...

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja dat is, via u voorzitter, uw opvatting en dat begrijp ik best. Maar nogmaals: we proberen niet u te overtuigen. Wij als fractie zijn wel overtuigd en dat willen we vooral het College meegeven. Krijg geen meerderheid, komt geen bloed uit, maar dat is wel het standpunt wat wij als fractie innemen.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

De heer Claassen (PVV): Daar kunt u verdrietig over zijn, wat mevrouw Jenneskens zonet aangaf, maar ja dat zij dan zo.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Even voorzitter, ik zei dat ik het jammer vond, maar ik heb eigenlijk een vraag aan de heer Claassen. We hebben net tien minuten geschorst omdat u heel erg boos was dat het College een toezegging deed naar aanleiding van een motie. We hebben het hier telkens over een motie van u die niet is aangenomen, maar is overgenomen door het toenmalige College. Mijn vraag aan de PVV is eigenlijk: waarom heeft u uw motie toen niet in stemming gebracht? Was uw vertrouwen in de toenmalige Gedeputeerde zo groot of had u geen meerderheid in PS?

De heer Claassen (PVV): Ja, ik heb een tomeloos vertrouwen in die Gedeputeerde gehad totdat hij zelf bedacht hier weg te gaan.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter.

De voorzitter: Ja, gaat uw gang.

Mevrouw Jenneskens (D66): Dan is mijn tweede vraag daarbij: hoe realistisch is het dan om een motie van afkeuring in te dienen over een toezegging die destijds door een Gedeputeerde is gedaan? En dan vervolgens vandaag te kiezen voor allereerst het middel van een motie van afkeuring. U had ook kunnen kiezen voor een motie van treurnis. Dan was het algehele treurnis dat het niet is gebeurd en niet zo persoonlijk gericht op dit College. Dus mijn vraag is eigenlijk, even gebaseerd ook op hoe u net probeerde te corrigeren dat de Gedeputeerde een toezegging zou doen rondom de second opinion van MAA...

De heer Claassen (PVV): Ik ben u nu al kwijt hoor. Ik weet niet wat de vraag gaat worden. Kunt u nog tot een vraag komen dan?

De voorzitter: Ogenblikje, ogenblikje. Mevrouw Jenneskens was aan het woord. Gaat u verder.

Mevrouw Jenneskens (D66): Mijn vraag aan u is eigenlijk, als u vindt dat Gedeputeerden geen toezeggingen mogen doen maar dat moties in stemming moeten komen, met welk recht staat u dan hier te fulmineren met uw motie van afkeuring over een nieuw College dat die toezegging niet heeft gedaan?

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Dat recht is gewoon zoals we dat hier met elkaar geregeld hebben en hoe we dat gewoon doen. Dan had u naar voren kunnen lopen, zoals vandaag andere collega's hier hebben gedaan, en er iets van hebben moeten vinden. Ik weet niet of u dat toen gedaan heeft. Dat weet ik niet. Maar het had in ieder geval geen succes.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens ten slot.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, dan tot slot: waarom mag die Gedeputeerde niet, in relatie tot een motie van een collega, een toezegging doen waarmee hij exact hetzelfde doet? En waarom mag u dan, waarom heeft de PVV wel het recht om een toezegging die door iemand anders is gedaan en niet een democratische meerderheid heeft besloten in dit huis, waarom mag dat in dat geval dan wel en bent u daar zo boos over en barricadeert u dat vervolgens van een andere collega?

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ik merk dat het u erg raakt dat uw MAA in dit geval...

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik heb een beetje moeite met dit soort kwalificaties. Dat hoort niet. Punt. Het gaat er helemaal niet om, u kunt al mijn woorden verdraaien. Ik stel u een vraag.

De heer Claassen (PVV): Ik probeer me in te leven in u, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Nee, mijn vraag aan u is heel simpel. Waarom heeft u er toen voor gekozen om eieren voor uw geld te kiezen en niet die motie in te dienen maar een toezegging. Want als die was ingediend, had u echt wat te zeggen gehad. En waarom doet u dan vandaag, als een collega dat op een ander terrein doet, waarom barricadeert u dat? Dat was mijn vraag aan u.

De voorzitter: Dank u wel. Ik geef de heer Claassen het woord en ik hoop dat we ook het eind van het debat nog steeds met respect, zoals we dat de hele dag al hebben gedaan, volhouden. De heer Claassen, aan u het woord.

De heer Claassen (PVV): Nou ja, goed, als ik uitspreek, voorzitter, dat ik merk dat iemand ergens moeite mee heeft, dan neem ik aan dat ik dat gewoon zou mogen zeggen. Ik probeer me in te leven in mevrouw Jenneskens zover dat gaat en dat ging afgelopen maanden heel erg goed en ook nu, volgens mij, gaat het heel erg goed. Ik begrijp uw gevoel wat u hierbij heeft. Maar volgens mij was het op dat moment geen vigerend beleid wat gebaseerd was op eerdere afspraken en stemmingen in de Staten. Dat is een wezenlijk verschil overigens, met het amendement wat met meerderheid hier in de Staten is genomen. Als we dan zien dat de Gedeputeerde met een toezegging een slippertje maakt, ja goed dan moeten we helpen dat te corrigeren. Dat was in zaak bij mijnheer Koopmans toentertijd helemaal niet aan de orde. Dat is, denk ik, voor ons een heel belangrijk verschil. Ik begrijp dat u vervelend vindt dat u op MAA vandaag uw zin niet heeft gekregen. Dat zal best, maar het is wat het is.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even: u was klaar met de tweede termijn? Dank u wel. Dan geef ik nu het woord, indien gewenst, aan de heer Van Caldenberg. De heer Van Caldenberg zit hierachter, maar daar staat geen microfoon dus dat is niet handig. U heeft geluk gehad, want bijna ging uw beurt voorbij. Maar ga uw gang.

Er wordt gereageerd zonder microfoon.

De voorzitter: Dat lijkt me een mooie vraag voor bij de barbecue.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja daar ga ik dan weer niet heen, dus dan moet ik het kartel toch weer teleurstellen. Nee, voorzitter dank u wel. En dank u wel aan het College voor de reacties in eerste termijn. Laat ik beginnen met een woord van dank aan D66 voor de constructieve bijdrage met betrekking tot de motie die we nu samen met D66 indienen om arbeidsmigranten en de situatie daar rondom in ieder geval stringenter te monitoren en de voorstellen die het aanjaagteam Arbeidsmigranten gedaan heeft nader te gaan uitwerken in de richting van de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening in de loop van dit jaar. En niet alleen D66, maar ook een aantal andere collega's en ook de heer Nijskens dank ik in ieder geval voor het meedenken over het dictum. Voorzitter, die hebben we gewijzigd ingediend en we wachten de reactie van het college af want die hebben we in eerste termijn eigenlijk nog niet gehad. Dan hebben we een motie over Sibelco. Met betrekking tot Sibelco en het zwemmen in de Zuidplas is ons dat heel erg belangrijk, want wij zijn ervan overtuigd dat er wel een aantal toezeggingen gedaan zijn vanuit de Provincie en vanuit een

aantal organisaties om dat te gaan doen. Maar tegelijkertijd moeten we ook zorgen dat we in ieder geval 100% zeker stellen dat na 2032 Sibelco niet nog verder door kan gaan met ontgronden in dat gebied. En ik zou de Gedeputeerde willen vragen om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om dat in ieder geval onmogelijk te maken. En ik hoor graag van de Gedeputeerde die reactie. En eventueel op basis daarvan zullen we overwegen om de motie aan te houden. Voorzitter, ik wil het College danken met betrekking tot de zaken als het gaat over de energieopslag want daar is positief op gereageerd. Daar ben ik blij om. Uiteindelijk leert het ook wel dat, als je kritisch bent in eerste termijn en eens een keer iets durft te zeggen, en ook de waarheid soms wel durft te vertellen, dat andere mensen dan in een keer ook gaan bewegen. Dat betekent dat je soms moet teasen om te pleasen, maar ondertussen ben je wel heel constructief bezig. Mevrouw Jenneskens, misschien kunnen we elkaar nog een keer de hand geven.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het eind gekomen van de tweede termijn van uw Staten. Het College kan bijna direct reageren. Ik schors even voor één minuut om zeker te weten dat dat bij iedereen lukt. Dus blijft u vooral in de zaal want we beginnen zo met de tweede termijn van het college.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering en stel de tweede termijn van de zijde van het College aan de orde. Ik geef als eerste het woord aan Gedeputeerde Roest.

Gedeputeerde Roest: Ja, dank u wel voorzitter. Er is gevraagd naar de opcenten motorrijtuigenbelasting en het Provinciefonds, kortom de financiële verhoudingen van het Rijk. De contourennota die het Rijk heeft aangekondigd geeft richting en die willen we graag met u bespreken na het zomerreces. Zaken hangen namelijk met elkaar samen. Afhankelijk van welk belastingsysteem onze huidige opcenten motorrijtuigenbelasting zal gaan vervangen bepaalt in hoge mate onze autonome, financiële ruimte. Als we daar nu proberen op detail over te discussiëren dan voelt dat aan, voorzitter, als het sturen in de mist. We hebben goed geluisterd naar wat bijvoorbeeld de VVD-fractie als schot voor de boeg hier heeft afgegeven over hoe zij tegenover een nieuw belastingsysteem staan. Laten we de discussie aan de hand van een gerichte notitie met u bespreken. De vraag van mevrouw Jenneskens over de Europese middelen. Op dit moment zijn wij als Limburg goed aangesloten op grote thema's in Den Haag en Brussel. En we zijn alert, zowel in Europa als Den Haag. We zijn veelvuldig in contact met de medeoverheden in Limburg, maar ook met de overheden over de grens. Op die manier verstevigen wij ook onze Limburgse proposities in Den Haag en Brussel. Recent, 7 juni, heeft u de mededeling portefeuillehouder gehad over de stand van zaken benutting Europese programma's. We werken hierin ook intensief samen met onze partners. De subsidie voor de Limburgse binnenhavens is hier een voorbeeld van een recente Europese subsidie. In Den Haag hebben we goed gescoord op benutting van het Nationaal Groeifonds met bijvoorbeeld de Einstein Telescope, € 900 miljoen, en het bedrag dat we als Limburg hebben binnengehaald voor de waterveiligheid. Dan de vraag ten aanzien van de Fudura van de heer Kuntzelaers. Wij verwachten hier in oktober bij u terug te komen. Dan over de motie 2890 van Forum voor Democratie en de motie 2891 van de PVV. De eerste roept op om de opcenten deze periode niet op te hogen. Ik heb al toegezegd dat ik in beeld zal brengen hoe de consequenties eruit zullen zien als de motorrijtuigenbelastingknop wordt gedraaid. Het oordeel is dan natuurlijk daarmee aan uw Staten. De motie van de PVV. Hoewel het niet aan ons is om een appreciatie te geven op een motie van afkeuring moet mij toch het volgende van het hart. We hebben getracht de begroting zuiver te maken door te zorgen voor inzichtelijkheid van de structurele en incidentele posten. En dat was nodig. Daarbij is helder geworden wat de ruimte eigenlijk is en die is zeer gering. Dat hebben wij uw Staten bij meerdere gelegenheden en ook al vroegtijdig medegedeeld. Onder meer in de memorie van

toelichting op de begroting. Vervolgens zijn we geconfronteerd met grote, extra uitgaven en opgaven. Daardoor is het onverstandig geworden de immunisatiereserve te indexeren en is er dus eigenlijk voortschrijdend inzicht en dat mag u van ons verwachten. We geven u de laatste stand van de financiële ruimte. Dat zijn we aan u verplicht en als u dat afkeurt dan betreuren we dat. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even naar de Gedeputeerden wie nog vragen open heeft staan. Gedeputeerde Van Toorenborg. Neem me niet kwalijk, ik was iets te snel. Mijnheer Claassen en mevrouw Jetten.

De heer Claassen (PVV): Voorzitter. Als ik het goed begrijp uit alle verhandelingen tot nu toe is uw antwoord nu, zegt u, en ook bij het antwoord aan de VVD richting mijnheer Nijskens, we gaan het voor de volgende begroting inzichtelijk maken. Dus u gaat het niet bij ons leggen. U komt als College met richtingen wat de gevolgen, de financiële effecten zijn op de korte en middellange termijn en wellicht ook een doorkijk naar de toekomst waarin alles wat vandaag gezegd is en wat we al eerder hebben aangedragen meegewogen wordt. Inclusief de MRB.

Gedeputeerde Roest: Dat klopt voorzitter.

De heer Claassen (PVV): Dat hebben we al een paar keer gevraagd, maar nu wordt het een onderdeel van het hele verhaal.

Gedeputeerde Roest: Dat klopt.

De heer Claassen (PVV): Met die toezegging houden we de motie aan en als jullie hem in stemming willen hebben dan doen we dat.

De voorzitter: Daarmee is motie 2891 van de heer Claassen aangehouden. Mevrouw Jetten was eerder.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel voorzitter. Met die uitleg van de Gedeputeerde zullen wij motie 2875 ook aanhouden.

De voorzitter: 2875 is aangehouden. Dank u wel mevrouw Jetten.

Gedeputeerde Roest: Ben ik klaar voorzitter?

De voorzitter: Tenminste, ik weet niet of mevrouw Plusquin een vraag aan de Gedeputeerde heeft?

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Nou, het is een verduidelijking voor het College en voor de Staten. Het gaat over de gewijzigde motie 2877 daar noemen wij in het dictum bij het laatste streepje de beschermde gebieden. Daarmee bedoelen we de N-2000-gebieden. Dat we dat even meegeven voor degenen die ...

De voorzitter: Dank u. Dat is een toelichting op de motie.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Van Toorenborg.

Gedeputeerde Van Toorenborg: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, mij moet gewoon iets echt van het hart. Een motie van afkeuring aanhouden, weet je ik heb veel gekke dingen zien gebeuren, maar dit is werkelijk waar stupide. Ik kan er niks aan doen voorzitter. Dien hem echt hartelijk straks weer in als u vindt dat wij het niet goed hebben gedaan bij de begroting, maar dit is echt ... Dit is hele nieuwe politiek. Voorzitter, ten aanzien van de regiodeals. Mevrouw Jenneskens heeft ons nog wat gevraagd. Kijk die regiodeals zijn in zichzelf natuurlijk al bredewelvaartsbenaderingen, omdat we vanuit diverse hoeken daarnaar kijken. We gaan natuurlijk in gesprek met de regio's. Aan de ene kant zullen we erop wijzen dat het natuurlijk heel fijn is als regio's zich echt samenbinden en dat we kijken wat ze doen. Aan de andere kant kan ik daar niet op sturen want dat schept verwachtingen en commitment dat ik misschien niet kan geven. Ook niet gelet op alle financiële uitdaging die we al hebben, maar ik zeg u graag toe dat wij gewoon in gesprek blijven. Dat we kijken wat we kunnen doen, omdat we natuurlijk wel willen dat er geld naar Limburg komt, maar met onze eigen financiële ruimte, en het is € 900 miljoen waarvan we de helft moeten co-financieren, is dat echt wel iets bijzonders. Voorzitter, één ander punt nog. De motie die gewijzigd is ten aanzien van de tragedie die ook Limburgse gezinnen heeft getroffen omdat er kinderen uit huis zijn geplaatst waarvan waarschijnlijk heel veel kinderen dat helemaal niet hadden moeten ondergaan en die motie is dusdanig gewijzigd dat ik zeker dit als het geluid van uw Staten graag over wil brengen naar Den Haag.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan Gedeputeerde Satijn.

Gedeputeerde Satijn: Ja voorzitter, drie vragen van mevrouw Jenneskens die nog openstaan c.q. die nog gesteld zijn in onze tweede termijn. **De toezegging op de eerste vraag om schriftelijk terug te komen op de nieuwe realiteit rondom de financiën en MAA en hoe we dat in de begroting verwerken, daar kom ik inderdaad schriftelijk op terug. Dat is een toezegging.** Dat heeft er ook mee te maken dat het amendement, zoals ingediend, dat we dat nu verder aan het uitwerken zijn en dat dat zijn beslag moet krijgen, hopelijk ook al in de nieuwe begroting, maar dat is even spannend. Maar daar gaan we in ieder geval tijdig op informeren. De vraag was ook, de € 10,9 miljoen herstel NEDAB die in het amendement staan. Is dat structureel of is dat incidenteel? Dat is incidenteel. Dat staat ook zo in het dictum van het aangenomen amendement voorzitter. En de derde vraag die strekt weer over de RES-opgave Zuid-Limburg. We hebben daar nog geen besluit over genomen zoals ik al zei. Zodra we dat wel doen, zullen we er uiteraard verantwoordelijkheid voor nemen, maar ook uitleggen wat dat mogelijk zou kunnen betekenen voor de RES-situatie in Zuid-Limburg en of dat mogelijk te maken zou hebben met een mogelijk tekort, al dan niet, dat is op dit moment nog niet te voorzien, maar we gaan u er uitgebreid over informeren naar aanleiding van het besluit dat we als College daarop nog moeten nemen voorzitter. Dat was het wat mij betreft.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even ... De heer Gabriëls had geen vragen meer. Gedeputeerde Roefs, aan u het woord.

Gedeputeerde Roefs: Ja dank u wel voorzitter. Ik ben nog een datum verschuldigd. **Dat gaat over motie 2870 van de Partij voor de Dieren. De datum is Q3 van dit jaar.**

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja dank voor die toezegging. Dan houden we die motie aan, nee trekken we hem in onder voorbehoud van die toezegging. Dank u wel.

De voorzitter: Gedeputeerde gaat u verder.

Gedeputeerde Roefs: Oké, dan heeft de heer Van Caldenberg mij nog een vraag gesteld naar aanleiding van Sibelco. En dan met name over het onderdeel ontgrondingen na 2032. Of dat wel hard genoeg vastgelegd is. Ik zeg toe dat ik ga kijken hoe dat op dit moment geborgd is. Ik ga ervan uit dat

dat goed is, maar we doen een extra check en laten u weten of dat misschien nog op een andere of beter manier kan.

De voorzitter: Daar is nog een vraag over. De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Heeft u een idee wanneer we dat krijgen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Na de vakantie.

De heer Van Caldenberg (SP): Dat is een heel rekbaar begrip.

Gedeputeerde Roefs: Begin oktober. Na het reces.

De voorzitter: Hij heeft het door.

Gedeputeerde Roefs: Begin oktober.

De heer Van Caldenberg (SP): Oké.

Gedeputeerde Roefs: En dan nog eventjes de laatste motie waar ik nog op zou reageren. Over de internationale werknemers en het adviesrapport. Als u de motie zou aannemen, dan zou dat het versneld invoeren van de Roemernorm betekenen. En dan vraagt u in feite om een strengere normering ten aanzien van huisvesting van arbeidsmigranten om van Limburg een koploper te maken. Dat kan. Het is strenger dan wat er nu in de Omgevingsverordening staat. Het is ook nog strenger dan de norm die door de LTB altijd gepropageerd wordt en die wij op zich ook toestaan, maar op zich kan dat. Wat de andere onderdelen van het rapport betreft moet ik natuurlijk duidelijk maken dat wij alleen maar iets erover kunnen zeggen in relatie tot de provinciale bevoegdheden. En dat betekent in feite alleen bevoegdheden op ruimtelijk gebied. Die zijn best beperkt. En op gebied van de arbeidsmarkt, handhaving en integratie hebben we op zich geen bevoegdheden in de arbeidsmarkt, want dat ligt natuurlijk gewoon bij de gemeenten. Ik zou op zich kunnen toezeggen, als het gaat over de norm, dat ik in die stuurgroep internationale werknemers nog eens een keer vraag hoe er tegen die strengere norm wordt aangekeken en dat zou ik terug kunnen rapporteren, maar op zich is het aan u. Het is oordeel Staten.

De voorzitter: Dank u wel.

Gedeputeerde Roefs: Daar moet ik wel een mits aan toevoegen. Het opnemen in de Omgevingsverordening die wij eind van het jaar aan de orde hebben, dat gaat niet meer lukken, want de aanlevering is 5 juli. Dan moet er wel een beleidsstuk zijn waar wij dat uit kunnen halen om in de verordening mee te nemen. En 5 juli is de datum omdat die verordening, wijziging van de verordening, ter inzage gelegd moet worden. Dus 5 juli is al de eindtijd voor behandeling in de Staten in december, maar dat kan natuurlijk wel in de volgende wijziging van de verordening. Na december.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja ik begrijp het wel goed dat wij als Staten de verordening nog vast moeten stellen toch?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Jazeker, maar die ligt dus eerst ter inzage.

De heer Van Caldenberg (SP): Dat klopt, maar als wij in de voorbereiding richting december al ons huiswerk gedaan hebben, zouden wij als Staten nog iets kunnen beslissen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Roefs: Ik denk dat u met een amendement of motie wellicht dingen zou kunnen doen ja.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja, dan zou ik aan de Gedeputeerde willen vragen om in ieder geval deze motie die hier nu ligt als een soort van aanmoediging te zien om daarmee aan de slag te gaan en al uit te werken. In ieder geval in de richting van de volgende Omgevingsverordening, maar als u nu uw huiswerk een beetje snel doet, en ik ga ervan uit dat u dat kunt, dan kunnen wij er misschien als Staten nog zelf iets van maken. Zou dat kunnen?

Gedeputeerde Roefs: Daar ga ik van uit. Ik vind het ook heel belangrijk om aan u te laten weten wat de extra normering zou betekenen. En dat kan ik dan inderdaad ook in die stuurgroep vragen en u daar weer van op de hoogte stellen.

De heer Van Caldenberg (SP): En dan hebben we die voor december?

Gedeputeerde Roefs: Jazeker.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Ja voorzitter, de vorige keer dat deze motie aan de orde kwam hebben wij uitgesproken dat we eigenlijk eerst inhoudelijk kennis wilden nemen van de notitie en daar met elkaar het debat over wilden voeren. Kunt u toezeggen dat we die stap eerst nemen voordat wij de directe inkadering richting Omgevingsverordening gaan inzetten. Dus dat wij in ieder geval eerst met elkaar in een commissievergadering spreken over het rapport en de aanbevelingen en in hoeverre de Provincie daarin een rol heeft, dan kunnen we een oordeel vormen welke maatregelen wij wel of niet als Staten meenemen en die dan uiteindelijk vertalen in een volgende wijzigingsronde.

Gedeputeerde Roefs: Ja ik denk dat het ...

De voorzitter: De Gedeputeerde heeft het woord.

Gedeputeerde Roefs: Ik denk dat het goed is om het inderdaad aan de orde te stellen in de commissie, rekening houdend natuurlijk met het feit dat wij alleen maar iets over het ruimtelijke spoor kunnen doen. Maar misschien is het wel heel goed om een keer aan te geven wat we precies op dit onderwerp allemaal doen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk heel eventjes naar mevrouw Plusquin. U had zojuist een motie ingetrokken en we hebben even het nummer van de juiste motie voordat wij dat verkeerd in onze administratie ... 2870 heeft u dan ingetrokken? Ja. Oké. Dan is het even duidelijk en dan maken we hier geen fout. Daarmee is motie 2870 ingetrokken. Ik geef nog even aan de heer Franssen nogmaals mee, dat heeft Gedeputeerde Gabriëls ook al gedaan in de beantwoording in de eerste termijn, dat uw

motie over de Limburgse taal in de commissie maar eventueel ook in de Statenvergadering gewoon tegen de wet is. En ik heb dat nog een keer nagevraagd, zowel bij de landsadvocaat als bij het ministerie van Binnenlandse Zaken tijdens dit debat en die hebben dat beiden dus nog bevestigd. Dus die motie kunnen wij niet eens uitvoeren want die zou gewoon tegen de wet zijn en ik kan me niet voorstellen dat u een motie indient om ons te verplichten de wet niet te volgen. De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ik zucht er even van voorzitter.

De voorzitter: Dat was niet mijn bedoeling.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nee, dat is helder voorzitter, maar wij hebben grote twijfel over hetgeen wat er is uitgezocht omdat artikel 2.6 lid 2 wel mogelijkheden daartoe biedt en u geeft alleen artikel 2.6 1 aan. Want in lid 2 staat er in onze optiek: in afwijking van het eerste lid kan een andere taal worden gebruikt. Dat staat er ook.

De voorzitter: Dit hebben wij aan de landsadvocaat voorgelegd en dit is het antwoord. Wellicht doet u er wijs aan om hem op zijn minst aan te houden en dat wij gezamenlijk met de Griffie de juiste juridische argumentatie onder elkaar zetten, want het kan nooit ook uw bedoeling niet zijn om hier iets aan te nemen wat in strijd met de wet blijkt te zijn. Is dat een suggestie waar u mee kunt leven?

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, laat ik het zo verwoorden voorzitter, ik kan uw gedachtegang volgen en dat willen wij natuurlijk ook niet. De tijd is te kort om hem eigenlijk nog te wijzigen want we wilden wel eigenlijk de Limburgse taal wat meer naar voren brengen.

De voorzitter: Dat idee heeft Gedeputeerde Gabriëls overigens eigenlijk behoorlijk omarmd. Dat idee om met het Limburgs dialect een heleboel te doen. Dat heeft hij in eerste termijn al uitgebreid toegelicht.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dat is helder. Laat ik dan uw suggestie volgen en vertrouwen op de heer Gabriëls dat hij de Limburgse taal nog steeds verder en meer omarmt.

De voorzitter: Even voor de helderheid, dan houdt u hem aan of trekt u hem in?

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Nou, laten we hem dan toch maar even aanhouden.

De voorzitter: Dan is motie 2889 aangehouden. Daarmee zijn we aan het einde van de tweede termijn van de zijde van Gedeputeerde Staten. Ik schors even voor een minuut of twee zodat de Griffie alles kan voorbereiden zodat wij over een paar minuten kunnen gaan stemmen.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, ik verzoek u om heel langzaam richting uw plaats te gaan. Over één minuut gaan we stemmen. Ik wacht alleen nog eventjes op de lijst. Die wordt ook uitgeprint zodat u precies kunt zien wat in stemming is en wat aangehouden of ingetrokken is.

[vervolg SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u verzoeken uw plaatsen in te gaan nemen, dan kan de Griffier nog even goed constateren hoeveel Statenleden nu aanwezig zijn. Dank u wel. Wij constateren ... Nog even niks. Het was iets te snel. We zijn met 38 Statenleden nu aanwezig. Ik

heropen nu de vergadering en we zijn toe aan stemming bij agendapunt G-22-020 Statenvoorstel Voorjaarsnota 2022, brief GS van 18-5-2022. Er is een stemverklaring want we beginnen zo dadelijk allereerst met het Statenvoorstel vast te stellen. Ik word weer gecorrigeerd, eerst de moties natuurlijk en daarna stellen we de Voorjaarsnota vast. Heerlijk als mensen die het Reglement van Orde vaststellen niet precies weten wat ze hebben vastgesteld. Daar hoor ik ook bij, maar ik had hem niet destijds vastgesteld. Maar u heeft in al uw wijsheid besloten dat bij de Voorjaarsnota, en dat is anders dan anders, eerst de moties in stemming komen en daarna het vaststellen van de Voorjaarsnota. En gelukkig hebben wij een zeer alerte Griffie die ons daar continu op wijst hoe we het moeten doen. Applaus voor de Griffie.

[applaus]

De voorzitter: Het wordt een groot feest dadelijk. Goed, u heeft allemaal de lijst gekregen zodat u precies weet waar we allemaal over gaan stemmen.

Als eerste breng ik in stemming de 4e Gewijzigde Motie 2867 Claassen cum suis inzake Statenvergoeding en tijdsbesteding. Er is geen stemverklaring. Dan gaat de stemming nu open. Alle stemmen zijn uitgebracht. Deze motie is aangenomen met 34 voor en vier tegen.

Komen wij bij de 2e Gewijzigde Motie 2872 Plusquin inzake Gebruik provinciale bevoegdheid om bomen beter te beschermen. De stemming is geopend. Iedereen heeft zijn stem uitgebracht. Deze motie is met 27 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen.

Breng ik in stemming de 2e Gewijzigde Motie 2874 Berghorst cum suis inzake Houd Limburg bereikbaar met het OV. De stemming is geopend. Iedereen heeft gestemd. Deze motie is unaniem aangenomen.

Komen we bij Gewijzigde Motie 2877 Jetten inzake Geld is een middel geen doel op zich. De stemming is geopend. Iedereen heeft gestemd. Deze motie is met 15 stemmen voor, 23 stemmen tegen verworpen.

Komen we bij Motie 2878 Claessens inzake Zwemmen in de Zuidplas. Er is een stemverklaring van mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel voorzitter. Wij ondersteunen de motie en willen de afspraken nakomen, tegelijkertijd hebben we de Gedeputeerde horen zeggen dat deze motie een gepasseerd station is. Wij zullen verdeeld stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De stemming is nu geopend. Iedereen heeft gestemd. Deze motie is met 22 stemmen en 16 stemmen tegen aangenomen.

Komen we bij de Gewijzigde Motie 2879 Wolters Gregório cum suis inzake Goed voorbeeld doet volgen. De stemming is nu geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Deze motie is met 21 stemmen voor en 17 stemmen tegen aangenomen.

Aan de orde is de 2e Gewijzigde Motie 2880 Wolters Gregório cum suis inzake Limburgse gezinnen weer heel. Mevrouw Absil wil even een verklaring afleggen.

Mevrouw Absil (CDA): Voorzitter, ik wil me graag onthouden van stemming vanwege mijn rol in de Raad van Toezicht bij de Jeugdzorg.

De voorzitter: En daarvoor bent u eventjes uit de zaal. De stemming is bij dezen geopend. Ik mis nog een stem. Nee, nee, zo simpel is het nou ook weer niet. Ja, die is nu uitgebracht. Deze motie is met 37 voor en 0 stemmen tegen aangenomen.

Komen we bij de Gewijzigde Motie 2881 Wolters Gregório cum suis inzake Minder spanning op hoogspanning. De stemming is nu geopend. Ik mis nog een stem. De stemmen zijn uitgebracht. Deze motie is met 23 stemmen voor en 15 stemmen tegen aangenomen.

Komen we bij de Gewijzigde Motie 2882 Wolters Gregório cum suis inzake Terugdringen lozingen in de Maas. De stemming is geopend. De stemmen zijn uitgebracht. Deze motie is met 31 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen.

Komen we bij de Gewijzigde Motie 2883 Van Caldenberg cum suis inzake Stop de intensieve menshouderij in Limburg. Er is een stemverklaring van mevrouw Werrij.

Mevrouw Werrij-Wetzels (CDA): Voorzitter, zoals de motie er nu ligt kunnen wij hem niet steunen. We hebben expliciet gevraagd om hem eerst in de commissie te behandelen. Wij zullen de motie daarom niet steunen. Eerst de behandeling afwachten.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Kuntzelaers.

De heer Kuntzelaers (Partij van de Arbeid): Ja, dank u wel voorzitter. Wij zijn mede-indiener van het voorstel, maar we willen alleen afstand van de titel, die van menshouderij, doen. Voor de rest zijn we het er helemaal mee eens.

De voorzitter: De heer Franssen.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, wij als LOKAAL-LIMBURG vinden het een sympathieke motie, maar ons gaat het te ver. Vandaar dat we helaas zullen tegenstemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Mede-indiener, maar ook niet van de titel.

De voorzitter: Dank u wel. De stemming is nu geopend. Ik mis nog een stem. De stemmen zijn uitgebracht. Deze motie is met 15 stemmen voor en 23 stemmen tegen verworpen.

Komen we bij motie 2885 Driessen inzake Bereikbaarheid Gouvernement vergroten. De stemming is geopend. Nog twee stemmen ... Alle stemmen zijn uitgebracht. De motie is met 5 voor en 33 tegen verworpen.

Motie 2886 Driessen inzake Hijzen boerenzakdoek. De stemming is geopend. Nog één stem ..., ik mis nog steeds één stem ... Ja, nu zijn ze allemaal uitgebracht. Deze motie is met 4 stemmen voor en 34 stemmen tegen verworpen.

Motie 2887 Driessen inzake Schaakles basisscholen. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Deze motie is met 4 stemmen en 34 stemmen tegen verworpen.

We zijn toe aan motie 2890. Driessen inzake Motorrijtuigenbelasting niet ophogen. De stemming is geopend. De stemmen zijn uitgebracht. Deze motie is met 21 voor en 17 tegen aangenomen.

Komen we tot slot bij het vaststellen bij het vaststellen van de Voorjaarsnota 2022 met het nummer G22-020 en de brief van GS van 18 mei. Mevrouw Plusquin. Ga uw gang.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Voorzitter, wij stemmen tegen de Voorjaarsnota omdat wij grote financiële problemen voor de Provincie zien aankomen en in de Voorjaarsnota worden geen richtinggevende keuzes gemaakt om deze problemen te voorkomen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, wij zijn het niet met alles eens wat in de Voorjaarsnota staat. Er zijn een aantal besluiten genomen in het voortraject waar we het niet mee eens waren. Dat neemt niet weg dat we vinden dat de Provincie in ieder geval financieel vooruit moet kunnen en in ieder geval hun werk moeten kunnen doen, dus we zullen voorstemmen met enkele bedenkingen.

De voorzitter: Dank u wel. Geen andere stemverklaringen meer. Dan breng ik nu het Statenvoorstel Voorjaarsnota 2022 in stemming. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. De Voorjaarsnota is met 29 stemmen voor en 9 stemmen tegen vastgesteld.

8 Moties vreemd aan de orde van de dag

De voorzitter: Daarmee zijn we aan het eind van de laatste vergadering van dit politieke jaar. Moties vreemd waren natuurlijk niet meer aan de orde.

9 Sluiting

De voorzitter: Ik wil u allen danken voor uw bijdrage aan het afgelopen politieke jaar. We hebben dat met zijn allen naar eer en geweten en vol overtuiging en passie gedaan. Ik wil u daar enorm voor bedanken namens alle inwoners van Limburg. Ik wens u alvast een heel plezierig en fijn reces en ik hoop u in september allemaal fris en fruitig hier weer te mogen aantreffen. Ik sluit de vergadering.

(Einde van de vergadering om 19.32 uur)

De notulen van de vergadering van 1 juli 2022 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 30 september 2022.

Dhr. mr. A.O.J. Pregled, griffier

Dhr. E.G.M. Roemer, voorzitter